MARIE-ANNE DESMAREST

TORENTE

* *

roman

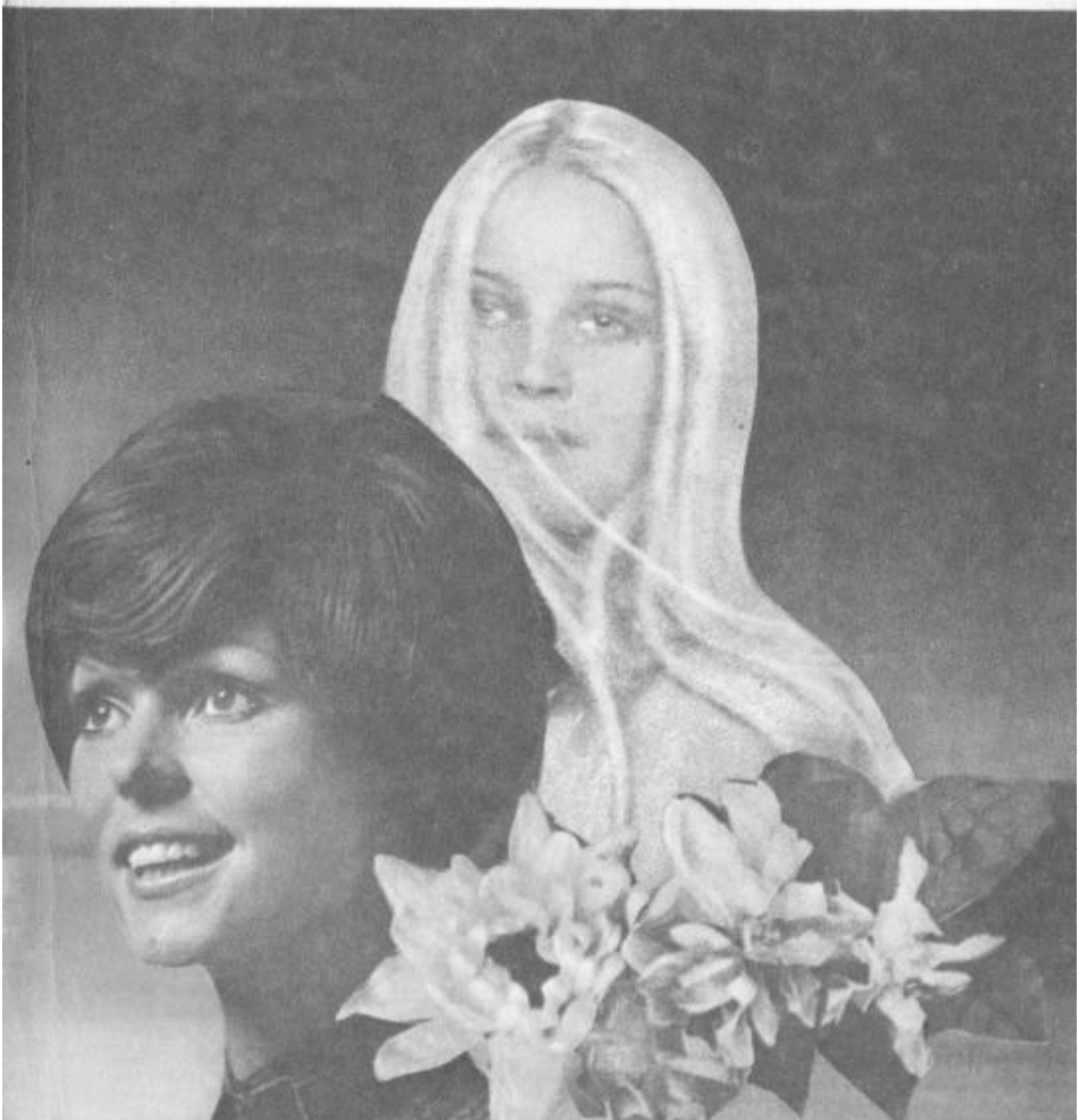

Marie-Anne Desmarest

TORENTE

Volumul 2

Traducere: Teodora Popa-Mazilu

Editura Porus
Bucureşti, 1992

Titlul original:

Marie-Anne Desmarest
Le cycle TORRENTS,

Jan Yvarsen
et
Jan et Thérèse

Éditions Denoël,
Paris, 1955

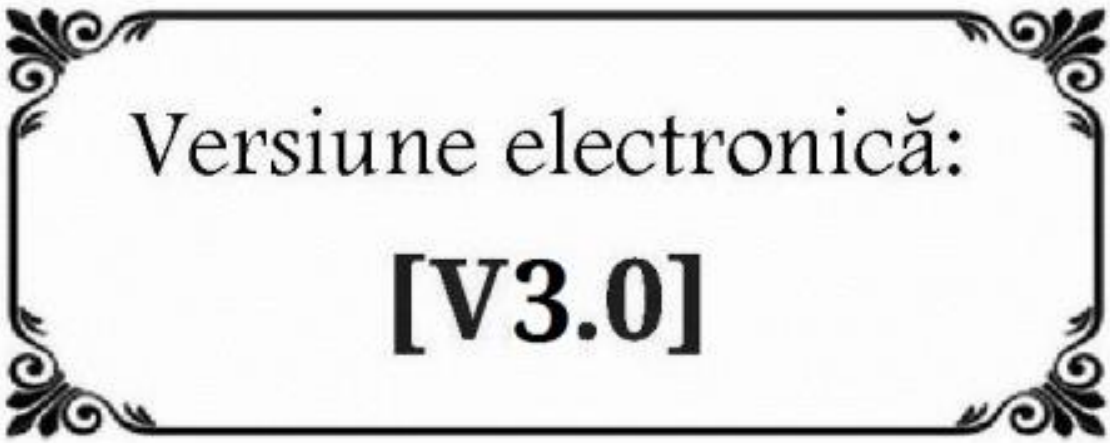

Corectură [V3.0]: mai-iunie 2016

JAN YVARSEN

„Nimic nu-i place mai mult unei inimi, decât să facă o inimă mai puțin tristă.”
SAGESSE

PARTEA ÎNTÂI

Urmarea povestirii Thérèsei Erhardt

Capitolul I

Mă aflam în cabină când am întors ultima pagină a caietelor Idei Yvarsen. Cu ce interes pătimaş mă ataşasem de această poveste de dragoste tumultuoasă şi totuşi înflăcărată! Avusesem tot timpul senzația că particip la zbuciumul unei vieți romantice, străbătută de intrigi, de fericire, de disperare! Lectura aceasta acționase asupra simțurilor mele, eliberându-mă, în unele zile, de coşmarul îngrozitor, care, în ciuda vâr-

stei, îmi mai tulbura încă somnul. De ce să nu mărturisesc azi, că nu un accident de automobil, care n-ar fi justificat totuşi un exil fără întoarcere, ci o dramă familială mă alungase din orăşelul natal, mă determinase să fug de clanul familiilor strict supuse convenţiilor sociale, plină de prejudecăţi şi intoleranţe! Înţelesesem de asemenea că de acum încolo îmi va fi cu neputinţă să mai trăiesc în casa aceea tristă, să înfrunt oglinzile în care se privise adesea biata mea mamă atât de frumoasă şi de cochetă. În acel oraş cu străzi puţine, în a cărui unică piaţă, duminica, la ieşirea din biserică, se întâlnea toată lumea, fiecare pas ar fi fost pentru mine un chin. Aşa că începu să mă obsedeze ideea unei lungi călătorii. Voi pune oare vreodată destul spaţiu, destule ape adânci între casa mea stropită de sânge şi spiritul meu

obsedat de o viziune de neşters?

Acum, cu caietele pe genunchi, mă simțeam copleşită de tristețe. Marea făcea un zgomot asurzitor. Valurile erau foarte înalte şi crestele lor de spumă apărând şi dispărând, rând pe rând, păreau nişte mici chipuri, curioase, uitându-se prin sticla hubloului. Rămăsesem pe gânduri. O presimțire vagă îmi şoptea că nu numai întâmplarea îmi aruncase în brațe jurnalul unei moarte, ci o forță care mă depăşea, cu scopul de a scoate la lumină cea mai laşă, cea mai abominabilă dintre crime. Tremuram gândindu-mă că numai cu o lună în urmă, Ide locuise în aceeaşi cabină, că o văzusem acolo, pe prag: o ființă posomorâtă, care părea să poarte în ea o lentă şi tăcută agonie. „Îmi plac ochii tăi nevinovați şi gura ta serioasă de şcoliță înțeleaptă...” îi spusese odinioară soțul ei. Ah! bieții ei ochi

stinşi, biata ei gură ofilită... În acel moment o bătaie uşoară în uşă îmi aminti că Mijnheer mă aştepta pentru plimbarea pe care-o făceam de-a lungul coridoarelor şi punților.

— Iar ai plâns? mă întrebă el cu compasiune.

— Am plâns gândindu-mă la Ide Yvarsen. Ce soartă tragică a avut!

— Nu mai tragică decât a dumitale, zise încetişor olandezul, căruia, într-un moment de depresie, îi istorisisem nenorocirea mea.

Îşi trecu peste frunte mâna lui lungă şi palidă şi, arătând caietele pe care mă pregăteam să le aranjez într-un cufăraş, zise:

— Ce lectură captivantă! Există aici material pentru mai multe romane. Ai terminat de citit?

— Da, dar sfârşitul acestei povestiri este atât de trist, atât de deprimant...

— Nu uita că ai făgăduit să arunci caietele astea în mare.

— Exact, numai că sunt hotărâtă să nu-mi țin făgăduiala! am replicat pe un ton care respingea orice obiecție.

— Cum? Nu vrei să îndeplineşti dorința unei moarte? întrebă Mijnheer surprins.

— M-am hotărât s-o răzbun, pe cea care a murit de disperare. Nu râde, Mijnheer, vorbesc foarte serios!

— Dar, fetiță romantică ce eşti, de unde ştii că Ide nu este, pur şi simplu, eroina unui manuscris pe care vreo romancieră l-a rătăcit în cabina dumitale?

Această ipoteză m-a năucit. Cum... Mituri toate acele personaje care-mi deveniseră atât de familiare? Decepția mi-a fost imensă. Totuşi, revenită din stupoare, am început să-mi apăr convingerea.

— Totul e adevărat în jurnalul Idei Yvarsen, am protestat eu. Uiți, Mijnheer, că această nefericită a început să scrie pentru ea singură, la sfatul medicului, fără niciun scop, găsind o consolare în a-şi retrăi astfel trecutul? Nu ne spune ea undeva, pe parcursul povestirii: „Încerc tot atâta plăcere cât şi durere adunându-mi amintirile, ca trandafirii uscați care-şi mai păstrează spinii, dar care mai au o picătură de parfum”? Nu, Mijnheer, tot ceea ce a încredințat această femeie caietelor sale este adevărat. Dovadă că nu s-a gândit nicio clipă să schimbe numele personajelor şi al locurilor.

Olandezul rămase pe gânduri.

— Nu încerci nicio remuşcare, *mejuffrouw*, îmi reproşă el după un moment, că-ți calci făgăduiala făcută? Cu ce drept vrei s-o răzbuni? Ide Yvarsen, dacă a existat într-adevăr, nu

voia răzbunare.

— Pentru că credea că soțul ei s-a însurat cu Sigrid. Dar nu mi-ai spus chiar dumneata că dispariția unuia dintre soți nu poate anula căsătoria? Acest caz Ide nu l-a prevăzut. A vrut să-şi jertfească viața fericirii soțului ei, căci sunt sigură că resemnarea ei n-a fost deloc un consimțământ necugetat.

Dar, încăpățânat, Heer van der Laan continuă să nege veridicitatea manuscrisului.

— Crezi deci că există în realitate o astfel de dragoste?

— Sigur că da! am strigat exasperată de îndoielile lui. A iubi astfel comportă multă suferință, dar şi o fericire necunoscută de muritorii de rând, din care faci şi dumneata parte, dragul meu domn.

— E de-a dreptul curios cum poate să acționeze un anumit gen de lectură

asupra spiritului unei copile! zise amuzat olandezul. În sfârşit, admiţând că eroii acestui roman există în carne şi oase, socot imprudent să te amesteci în treburile lor.

După care, prietenul meu se strădui să-mi demonstreze că aş proceda contrar dorinţei defunctei dacă aş denunţa-o pe prietena doctorului Yvarsen, poate pe mama copiilor săi! N-ascultam decât cu o ureche aceste înţelepte consideraţii care-mi întorceau cu susul în jos planurile, fiindcă simţeam mijind în cuta cea mai tainică a fiinţei mele nu ştiu ce nădejde tulbure. Poate că voi ajunge la timp ca să împiedic un om cinstit să se însoare cu o ticăloasă... Îmi pusesem în cap să-l cunosc pe doctorul Yvarsen. Instinctul îmi şoptea că există! Mă jucam cu acest proiect care mă atrăgea şi totodată mă speria, dar care nu mi se părea irealizabil. Îmi în-

chipuiam prima mea întrevedere cu doctorul. Un interes nou intrase în viața mea, făcând-o la fel de pasionantă ca un roman. N-aveam toată libertatea să procedez după plac? O dată cu aerul din largul mării, începusem să sorb o reizbucnire a vitalității. Obrajii îşi pierduseră paloarea lor bolnăvicioasă, mişcările îşi recăpătaseră uşurința. Ce transformare operase în mine fără ştirea mea? Să mă fi îndrăgostit pur şi simplu de frumosul doctor Yvarsen, citind jurnalul Idei? În mine se ivi o aşteptare, o febră care, încă de la primele ceasuri ale zilei, mă făcea să fug din cabina mea strâmtă. Aveam acum lungi discuții cu olandezul. În mod amical acesta încerca să mă abată de la planul pe care-l socotea riscant. Dar eu mă încăpățânam.

— O voi răzbuna pe Ide Yvarsen! o țineam eu întruna cu încăpățânare.

Nu era revoltător ca această ființă odioasă, această Sigrid, să se bucure, în toată siguranța, de o fericire pe care o datora unei crime? Dacă mi-era interzis să dezvălui această crimă doctorului, soțul ei, nimic nu mă putea împiedica să mă apropii de ticăloasă, să semăn spaima în sufletul ei monstruos. Ah! s-o văd pălind şi tremurând!

— Fireşte, îți va face plăcere s-o vezi spânzurată! zise Mijnheer râzând.

— Cutezi să spui că n-ar merita-o?

Focul discuției îmi încinsese obrajii. Prietenul meu surâse cu blândețe.

— Cât o urăşti! Ştii, fetițo, că o femeie nu poate urî astfel decât o rivală pe care-o duşmăneşte?

Văzându-mă roşind, cocoşatul se întristă.

— De ce te superi? Nu sunt eu nebunul dumitale, şi nu ştii că, odinioară, bufonilor le era îngăduit să spună ade-

vărul doamnelor lor?

Deşi socotea că e bine să-mi înfrâneze elanul, Mijnheer se alătură, cu gentilețe, dorinței mele:

— Pentru că vrei cu orice preț să te lansezi într-o aventură, du-te la Krittelwerk, pentru că Krittelwerkul există într-adevăr. Dar, înainte de orice, asigură-te de existența personajelor.

În timpul concertelor mă refugiam în partea cealaltă a punții, unde muzica n-ajungea până la mine. Mijnheer mă găsea acolo. Într-o seară, în cursul unei gale de dans, mă luă cu el să aruncăm o privire asupra strălucitoarei societăți din saloane. Mi-o arătă pe prietena regelui diamantelor. Am zărit un chip fraged pe care predominau trei culori: albastrul ochilor, albeața tenului şi roşul buzelor. Gâtul, brațele, degetele, totul din cap până-n picioare dispărea sub o cascadă de briliante şi de alte

pietre prețioase. Printre egretele din diademă, nişte solitare mari îşi aruncau focurile minunate.

— E un sipet însufleţit care dansează, observă însoţitorul meu.

Niciodată nu mai văzusem o asemenea mulţime de egrete.

— Ştii în ce fel inuman se obţin aceste pene magnifice? urmă prietenul meu. Femela-egretă nu le poartă decât în epoca împerecherii. Se pare că sunt podoaba ei nupţială şi în acelaşi timp coroana maternităţii sale. Această pasăre mare, extrem de sălbatică, e greu de prins, dar, cât timp puii ei sunt în găoace, nu-şi părăseşte cuibul şi acesta e şi momentul pe care-l alege vânătorul ca s-o doboare şi să-i smulgă penele.

— O ucide în timp ce clocește? am întrebat eu, întorcându-mi cu dezgust capul de la bogatele egrete ce mi se părură pătate de sânge.

Se făcuse cald. Ne-am dus să ne sprijinim cu coatele de balustradă. Sub o lună aflată la ultimul ei pătrar, marea scânteia, împroşca cu jerbe sclipitoare coastele vaporului.

— Acum câteva săptămâni, într-o noapte ca asta, Ide Yvarsen, poate că s-a aplecat peste balustradă chiar din acest loc... am murmurat eu.

— De ce, observă olandezul, dacă tot voia să moară nu s-a aruncat mai curând în această apă feerică, în acest abis de stele? De ce-a preferat apa neagră a unui port?

Era aproape de miezul nopții. Ni se făcuse foame. Mijnheer a comandat o masă rece şi şampanie. Ne-am reluat fotoliile de pe punte. Frânturi de muzică ajungeau până la noi. Mijnheer îmi vorbi în continuare despre pasageri:

— De ce n-ai venit să vezi serbarea copiilor? Fireşte, o conducea tot miss

Ray. Această femeie înaltă, slabă şi urâtă, vrea să fie tot timpul în atenția tuturor, profită de orice ocazie ca să se travestească ba în indiană, ba în nu mai ştiu ce, ca să-şi pună în valoare părul, extraordinar de lung, pe care şi-l despleteşte şi şi-l lasă să-i cadă până la călcâie. N-are niciun farmec în afară de plete şi totuşi e foarte anturată. Ce să-ți mai spun de cei treizeci şi şapte de colegi ai mei, tați de familie, greoi şi şterşi, puțin interesanți. Sau de doamnele bătrâne care ne măsoară din cap până-n picioare, pe mine şi pe dumneata, cu o mirare trufaşă. Ici, colo, mai vezi şi câte un *junkers* care a fugit de sărăcia din țara lui, ca să-şi înfigă cortul în sud-vest, să-şi încerce norocul. Frumoşi ştrengari, pe legea mea; se înghesuie mereu în jurul compatrioatei lor, ştii, fata aia înaltă, roşcată, debordând de sănătate... Se pare că la

Waljishbay o aşteaptă un pretendent ca să se însoare cu ea iute, iute şi s-o ducă la ferma lui de la marginea deşertului. S-a îmbarcat în urma unui anunț care a apărut într-un un ziar berlinez. Sărăcia e mare în Germania şi familiile sunt bogate în fete. Omul de treabă care a oferit o sută de lire sterline pentru călătorie trebuie să fi primit multe propuneri. Până atunci, micuța se lasă curtată, înfulecă două îmbucături deodată, ştiind bine că la prima escală va isprăvi cu râsul. Ai remarcat o femeie cu părul platinat, flancată mereu de un bărbat negricios? În prima seară s-au privit lacom. A doua zi la prânz, mâinile li se căutau pe sub masă. Viața la bord e ideală ca să cultivi aceste mici amoruri. Ai prea mult răgaz. Drumul acesta printre valuri, adesea recalcitrante, pare lung. Zilele, ceasurile cad ca dintr-o pipetă. Pe un pachebot, poți urmări o

intrigă până la capăt, căci aceste mici episoade se sfârşesc de îndată ce pui piciorul pe pământ. Inimile păstrează o amintire dulce sau dureroasă. Impresia melancolică a unui vis frumos, neterminat...

Luna dispăruse. Vasul *Wahnfried* plutea în întunericul des. În saloane, luminile se stinseseră. Punțile erau pustii. Valurile, pe care nu le puteam vedea, torceau încetişor. Şi, cum nu-mi era somn, l-am rugat pe cocoşat:

— Vorbeşte-mi despre viața dumitale!

— Nu-i prea interesantă, răspunse el cu tristețe. Am nouă surori care vin una după alta ca treptele unei scări şi poate că-mi datorez diformitatea tocmai acestor sarcini succesive care-au sleit-o pe maică-mea. A ținut cu orice preț să aibă un băiat; cu mine însă, s-a isprăvii seria. N-au mai vrut să rişte. Am fost foarte răsfățat de femeile din casă;

tata, dimpotrivă, m-a ținut întotdeauna la distanță. Când aveam musafiri, trebuia să mă ascund. Aşa că mi-am dat seama de mic de dizgrația mea. Am crescut blestemat şi umilit. O dată, nu mai ştiu în ce carte, am citit: „În urmă cu milioane de ani, într-o zi, ploaia începu să cadă pe o plajă de nisip fin şi un animal ciudat trecu solitar pe sub unde...” Aceste cuvinte au fost de ajuns ca să-mi hotărască soarta: penseta, ciocanul, lupele îmi sunt mai dragi ca nişte obiecte de artă şi cred că niciodată un băiețandru n-a tremurat în fața unei domnişoare cum, tremuram eu descoperind o bucată de calcar purtând urmele unor fosile necunoscute. Căci ce poate fi mai palpitant decât să ajungi să ridici puțin vălul care acoperă lumea asta bătrână? Ce carte poate fi mai pasionantă decât cea scrisă în sol de milioanele de carapace, oseminte şi

scoici? Soarta dezmoşteniților e să ignore bucuriile dragostei. Dar crezi că un spate prost croit poate împiedica inima să tresalte? Înverşunat, m-am aruncat în ştiință. Am întreprins călătorii captivante. Împreună cu confrații mei, am făcut săpături în pădurile virgine, unde domneşte un veşnic crepuscul şi care trebuie să se asemene întrucâtva cu cele de acum cinci sute de mii de ani. Cu imaginația, poți să-ți închipui animalele fabuloase care le străbăteau, strigătul înspăimântător al mastodontului, în timp ce răşina, curgând în valuri de aur din trunchiurile monstruoase, se preschimba în ambră transparentă. Oare trecuseră şi primii oameni pe acolo? N-o dovedeau decât câteva unelte din silex, cioplite în mod grosolan. Deocamdată misterul originii noastre rămâne la fel de adânc. Dar iată că, într-o bună zi, m-am săturat să

tot scormonesc pământul pentru a-i smulge ceea ce are el inert: piatra, îmi era dor de ființe însuflețite, care să ştie să râdă, să iubească, să sufere. Exclus de la marile pasiuni de infirmitatea mea, îmi plăcea, vezi, să mă amestec în pasiunea altora. Da, *mejuffrouw*, obligat să observ, să trag cu urechea, am căpătat viclenia şi dibăcia unui şoarece de hotel. Căci studiez şi analizez oamenii, în special în hotelurile de lux şi pe vapoarele elegante. Acolo îşi dau frâu liber pornirilor lor şi mie-mi place să spionez, să le descopăr viața lor secretă. Mă strecor pe urmele lor, înghit cu lăcomie un cuvânt crud, tandru, un suspin. Surprind raza de bucurie care se reaprinde în dosul unei lacrimi, surâsul care maschează o disperare. Din tot ceea ce adun, creez poveşti frumoase pe care mi le povestesc mie însumi şi care-mi procură adesea emoții reale.

Şi olandezul adăugă coborând vocea: Ca un câine de vânătoare, adulmec locul unde se ascunde mai multă spaimă, mai multă suferință. Iată de ce, *mejuffrouw*, v-am ieşit în întâmpinare. Scuzați-mă!

La orizont se ivi o linie palidă.

— Iată ziua, am spus eu, stingând lămpița de vânt pusă între pahare. Apoi ne-am îndreptat spre cabine.

În hol, pe o hartă agățată pe perete, nişte drapele minuscule marcau milele parcurse de la Hamburg.

— Cât sunt de numeroase! suspină Mijnheer.

La Waljishbay, geologii urmau să ia drumul deşertului, în timp ce Heer van der Laan continua traversarea până la Capetown.

— Mi-am dat întâlnire cu confrații mei la minele de la Thuisbank, care se găsesc la o oră de mers cu maşina de

Krittelwerk, îmi spuse el. Înainte de a mă întâlni cu ei, aş avea vreme să culeg unele informații care ți-ar fi utile. Până atunci, nu-ți fă prea multe iluzii. În ce mă priveşte, sunt convins că alergi după nişte năluci. Cel puțin, faimosul târg există şi, dacă povestea care ne preocupă nu e totuşi o ficțiune, e posibil să-i vedem şi pe tipii care au inspirat romanul. Pe urmă, odată venit momentul când nu vei mai avea nevoie de mine, ai să mă laşi în drum, cum e şi firesc. „Un domn cât se poate de amabil…" spun toți despre mine, dar toți mă lasă de căruță!

Încetişor, *Wahnfried* poposi la pragul deşertului.

— Vino, mă strigă Mijnheer, tânăra nemțoaică e pe punte, înconjurată de curtea ei, iar acolo jos, văd o siluetă, una singură, îndesată, şi cu pălăria în mână. E pretendentul care a trimis cele

o sută de lire sterline pentru călătoria asta frumoasă ce se isprăveşte azi!

Tocmai o pornisem pe scară, când fata cea roşcata trecu pe lângă noi ca o furtună, cu ochii măriți de spaimă şi urmată de un grup de tineri. Se auzi pocnetul unei uşi, o cheie răsucită, nişte exclamații. Jos, omul rămăsese nemişcat, cu privirile ridicate spre marele vapor care-i aducea nevasta menită să împartă singurătatea cu el. A trebuit să intervină căpitanul ca s-o determine pe fată să coboare şi să-l vadă pe cel făgăduit care avea un aer buimac. Ea plângea când el se apropie şi-o luă de mână. Bărbatul parlamentă multă vreme. Fata mai plângea încă atunci când se urcă împreună cu el în cabrioleta ale cărei roți dispăreau pe jumătate în nisip.

I-am însoțit pe geologi până la trenuleţul ce pleca în pustiu. Am înaintat

greu. În fața noastră dunele se învălureau la nesfârşit, începând de la un mov tandru până la un violet închis. În timp ce prietenul meu, olandezul, întârzia pe lângă colegii lui, o călătoare americană mă pofti într-o colibă care se deosebea de celelalte printr-o cruce fixată pe acoperişul de tablă. Era o capelă cu bănci cioplite grosolan şi cu un mic şi umil altar. Doi preoți olandezi oficiau aici o slujbă de mântuială când nu erau plecați prin acea regiune aridă să-i creştineze pe negri. Călătoarea americană îi invită să ia masa pe vapor, ceea ce păru să-i bucure peste măsură pe cei doi asceți de o slăbiciune înfricoşătoare. Ne convinseră să asistăm la slujba lor. A doua zi, în zori, m-am urcat pe puntea cabinelor de lux ca să bat la uşa doamnei Warth care mă rugase s-o trezesc. O aşteptam sprijinită de balustradă. Peisajul marin părea

uşor ireal. Un cer tinzând spre violet şi argintat de strălucirea crescândă a lunii se reflecta în marea calmă, unde stăteau nemişcate câteva veliere cu aripi albe. Oare m-am simțit vreodată mai liniştită ca în acea sărmană casă a Domnului, aşezată în pragul deşertului, alături de acei negri trişti ce-şi cântau cântecele cu toată credința naivă a sufletelor lor? Când ne întorceam spre pachebot, un nor mare, trandafiriu se îndreptă spre noi şi, chiar deasupra capului, o puzderie de fulgi mari albi şi roz acoperiră nisipul ca o zăpadă înroşită de soarele în amurg. În grabă, în timp ce sirenele vaporului ne chemau, am făcut un buchet din penele acelor flamingo.

— Capetown! Se vede oraşul Capetown strigă cineva.

Tocmai mă pregăteam să-mi pun rochia de seară. Toți pasagerii se înghe-

suiră pe puntea din față. În noaptea sumbră, Capetownul se ivi scânteind de lumini. Eram ciudat de emoționată. Ce viitor îmi rezerva acest îndepărtat şi străin pământ? Dar mă mai tulbura şi un alt gând. Nu mă îndreptam în mod imprudent spre o aventură riscantă? Între cer şi apă, putusem să mă las în voia divagațiilor mele romantice; în fața pământului, pe care-l simțeam atât de aproape, mă cuprinseră îndoielile şi ațâțarea în care trăiam de câteva zile se risipi. Mă molipsisem şi eu de o mare dragoste, urmărisem în mine evoluția unui fel de rău, foarte plăcut, care doar el putea să-mi atenueze tristețea de copil orfan. Dezmeticită, dezastrul care mă izgonise din locurile copilăriei îmi reapăru în toată grozăvia lui. Heer van der Laan încercă să-mi ridice moralul.

— Într-o săptămână, voi fi la Deligobay, de unde voi lua trenul spre

Krittelwerk. Voi descinde la „Royal Hotel”, dacă „Royal Hotel” există. Voi comanda o masă de gală pentru ziua în care mă voi reîntâlni cu colegii mei. Astfel, făcând investigații, nu voi atrage atenția nimănui asupra mea.

Capitolul II

— *Helow!* Fii binevenită pe pământul sud-african!

Dinapoia unui buchet mare de flori albe pe care mi le pusese în brațe, se ridicau o mutriță trandafirie şi nişte ochi strălucitori, care râdeau odată cu buzele pline, descoperind două şiruri de dinți frumoşi şi sănătoşi.

— O, dragă, cât eşti de palidă! Verişoara mea mă luă de braț: Vino, ne aşteaptă tata! Cât sunt de fericită! O, biata de tine! Ai să-ți revii repede! Vei rămâne cu noi pentru totdeauna!

Mă împinse către un domn îmbrăcat cu acea eleganță sobră şi rece specifică gentlemanului. Nimic din chipul lui nu-mi amintea de bietul tata. Abia mai târziu aveam să surprind adesea acea flacără scurtă care se aprindea şi în ochii tatălui meu când mânia făcea să i se umfle vinele de pe frunte. Dintr-o privire, unchiul îmi măsură veşmintele de doliu şi chipul lui spân se schimonosi ca sub povara unei dureri.

— Biata mea copilă! şopti el, sărutându-mă pe frunte.

Nu mai rosti niciodată vreun alt cuvânt în legătură cu drama despre care-l informase tutorele meu. Mătuşa mea, dimpotrivă, avea să mă chinuiască adesea prin curiozitatea ei care nu mă scutea de niciun detaliu. N-am văzut din Capetown decât o stradă largă, cu case scunde şi ferestre-ghilotină, stradă pe care am străbătut-o ca să ne du-

cem la un restaurant. După-masă, am luat trenul spre Johannesburg. Prin ferestrele compartimentului vedeam marile crescătorii de struți, unde în vastele curți închise se zbenguiau familii întregi de astfel de păsări. Câmpuri de bumbac şi livezi de portocali urmau unele după altele. Dar, pe măsură ce ne apropiam de Transvaal, nu mai vedeam decât platouri pustii, despuiate de arbori. După patruzeci şi opt de ore, am ajuns la destinație. Mătuşa m-a strâns în brațe asigurându-mă că, deacum încolo, mă socotea a doua ei fiică. Noua mea familie locuia în Parktown, un bungalow cochet cu galerii şi terase ce dădeau spre o grădină doldora de flori. Am mâncat într-o odaie cu o frumoasă mobilă veche, după care Doris m-a condus în camera mea. Era veselă, spațioasă şi împodobită cu nişte ferestre largi ce dădeau spre stra-

turile cu trandafiri. Braț la braț, contemplam cerul Africii cu stelele lui strălucitoare. Surprinsă, am zărit şi altfel de stele care păreau să alerge la poalele muntelui ce astupa zarea. Verişoara mea mă lămuri că acei munți nu erau decât nişte acumulări de praf de cuarț, deşeul minelor de aur şi că stelele care alergau erau felinarele agățate de roabele minerilor negri. Impresionată de noutatea locului şi de ambianță, am dormit prost. Am avut vise agitate, în care-l vedeam pe Mijnheer aplecat deasupra frățiorului meu lungit pe pământ. „Nu-i mort...” spunea el. Apoi, parcă era iarnă. Flori mari de gheață acopereau ferestrele. Jăraticul sclipea în dosul portiței de la soba de porțelan. Masa era pusă. Cu sprâncenele încruntate, tata arunca nişte priviri cumplite spre orologiu, iar noi, Jean şi cu mine, ne făcurăm mici, presimțind scena...

Apoi, am văzut-o clar pe frumoasa mea mamă – aducând de afară o undă de zăpadă – cu ochii strălucitori, cu buzele lacome, parfumată şi cu rochia foşnindu-i sub mantoul de lutru, înfruntând fără teamă mânia soțului ei. Un pocnet de revolver şi m-am trezit tresărind!

În fiecare dimineață, deschizând pleoapele, îmi trebuia un lung moment ca să-mi vin în fire, să-mi dau seama de noua eră în care intrasem. Mi se arăta o afecțiune plină de atenție şi de gentilețe. Se dădeau ceaiuri în cinstea mea, iar seara, unchiul şi Doris mă învățau să joc bridge. Începusem să mă neliniştesc de tăcerea lui Mijnheer, când, într-o dimineață, la micul dejun, am găsit lângă ceaşca mea o scrisoare:

„Am ajuns de două zile la destinație şi mă străduiesc pentru dumneata, îmi scria

prietenul meu. Bufonul dumitale, mică prințesă, e pe cale să-ți pregătească drumul pe măsura posibilităților sale. Mai întâi, bucură-te! Eroul dumitale există, l-am văzut în carne şi oase! Dar n-am să-ți spun mai mult, rezervându-mi plăcerea de a-ți istorisi prin viu grai ceea ce va fi util să ştii înainte de a face dreptate!

Geologii trebuie să vină dintr-un moment într-altul şi, de data asta, nu voi putea să nu mă mai țin de cuvânt. Deci, dacă vrei să mă mai găseşti încă la Krittelwerk, te sfătuiesc să te grăbeşti. Dacă iei trenul de ora şase seara, ajungi la unsprezece. Te voi aştepta la gară. Stau la hotelul «Royal», aproape de frumoasa logodnică a doctorului Yvarsen. Da, şi pe ea am văzut-o! Ah, dac-ar putea să-şi dea seama de uraganul care-o amenință!

La picioarele micii sale prințese, nebu-

nul depune cele mai respectuoase omagii.

Markus van der Laan.”

După lectura acestei scrisori, nu mi-am mai putut ascunde agitația. Foaia tremura în mâna mea şi rudele mă priveau mirate. Nu le suflasem un cuvânt despre planurile mele, vorbindu-le numai de olandezul care se ocupase cu atâta gentilețe de mine în tot timpul traversării. Îşi exprimaseră dorința de a-l invita pe Heer van der Laan când avea să treacă prin Johannesburg. Mă vedeam acum silită să le povestesc ce mi se întâmplase pe vapor. Mă ascultară fără să mă întrerupă. Verişoara mea îmi sorbea vorbele de pe buze. Dar, când le-am mărturisit intenția mea de a mă duce la Krittelwerk ca să-i duc doctorului Yvarsen caietele soției sale, am fost întâmpinată de cea mai vie

dezaprobare. N-aveam dreptul, socotea unchiul, să scot la lumină o poveste îngropată, desigur, de multă vreme. El, de asemenea, nega, în mod categoric, veridicitatea manuscrisului. Dintr-un motiv sau altul femeia de pe vapor îşi exprimase dorința ca acele caiete să fie aruncate în mare. Accident sau sinucidere, în momentul în care îşi manifestase această dorință, nefericita purta de-acum pecetea morții şi dorința ei trebuia respectată. Reflectam, tulburată, prea puțin înclinată să accept aceste argumente, să abandonez un scop de la care nimic nu mă putea distrage, fiindcă-mi redase pofta de viață. L-am liniştit pe unchiul meu ce se temea de un scandal, în care numele meu, de fapt şi al lui, ar fi putut să fie amestecat. I-am jurat că Heer van der Laan îşi făcea ancheta cât mai discret cu putință. Până la urmă, am câştigat: puteai

să laşi un om cinstit să se însoare cu o ucigaşă? Dar mi-am plecat ochii în faţa privirii scrutătoare a unchiului Jacques, speriată la gândul că ar putea ghici tainicul sentiment care mă călăuzea. L-am rugat să-mi îngăduie să iau trenul chiar în aceeaşi zi şi s-o iau şi pe Doris cu mine. Aceasta din urmă sări de gâtul tatălui ei şi rămase astfel agăţată până ce-i obţinu consimţământul. Cât despre mătuşa mea, dacă soţul ei i-ar fi îngăduit, ar fi plecat şi ea cu noi.

Gara din Krittelwerk era primitivă. Un singur peron slab luminat. Totuşi l-am recunoscut pe Mijnheer în pantalon lung, galben şi cu melon. Veni spre noi cu acea mişcare amplă a umerilor care-i era caracteristică.

— Trăsura hotelului e colo, zise el după ce i-am prezentat-o pe verişoara mea.

Ne-am urcat într-un fel de droşcă cu

bănci. Unul dintre cei doi vizitii negri ținea o lanternă pe genunchi. Clădiri lungi şi scunde se desemnau în umbra străzilor pustii, neluminate. Tremuram de frig. Şi hotelul era cufundat în întuneric şi tăcere. Într-o sală unde nenumăratele ferestre deschise spre noapte păreau tot atâția ochi ostili, ne aştepta o gustare. Ne-am grăbit să ne reîntoarcem în holul mai primilor, cu covorul lui luminos şi moale, cu câteva fotolii confortabile, cu măsuțe mici şi cu un pian. Mijnheer ne oferi câteva țigări, apoi aprinse cu un chibrit fitilul spirtierei pe care şi-o lua întotdeauna cu el. În curând, aroma cafelei, amestecându-se cu mirosul de tutun, crea o atmosferă mai intimă. Văzându-ne palpitând de curiozitate, Mijnheer ne împărtăşi în sfârşit ceea ce putuse el însuşi afla despre acest subiect care ne preocupa: după ciudata dispariție a soției sale,

doctorul Yvarsen devenise şi mai grav, şi mai impenetrabil. Mai bine de doi ani, nu mai luă parte la nicio distracție, renunță până şi la sport, ca să se dedice în întregime profesiei sale. Totuşi, mânca la „Royal”, împreună cu verişoara lui, cu care, se spunea, se logodise de curând. Seara, atât în orăşel cât şi pe la ferme, lumea mai vorbea încă de misterioasa dispariție a doamnei Yvarsen. La epoca respectivă, bătuseră Veldul în lung şi-n lat şi indigenii la care Ide mai întârzia în timpul plimbărilor sale fuseseră arestați. Răscoliseră împrejurimile colibei. Din lipsă de probe au trebuit să elibereze perechea de negri care se apăra cu înverşunare. Apoi, au sfârşit prin a abandona căutările. Unii ajunseră la concluzia, că soția doctorului Yvarsen căzuse în mâinile vreunui cafru străin de acel district, alții, că aventurându-se prea departe

fusese ucisă de vreo fiară. În vremea asta cei doi logodnici erau văzuți tot timpul mergând împreună şi petrecându-şi zilele libere pe la fermele din jur.

Se făcuse târziu, Doris adormise în fotoliu.

— Vino! îmi şopti Mijnheer făcându-mi semn să-l urmez.

Am păşit pe trotuar. O lună doar pe jumătate, încercuită de un halo de sulf, lumina acum şoseaua.

— Cabinetul doctorului Yvarsen.

Cocoşatul îmi arătă, în față, nişte ferestre înalte de sticlă mată. Am traversat strada şi am citit pe uşă: *„Dr. J. Yvarsen, Spreekuur, 2-4”*. „Peste câteva ceasuri voi suna la uşa asta...” mi-am zis eu cu inima bătând. Mi-a trebuit cam mult până s-o trezesc pe Doris şi s-o duc în odaia vecină cu a mea. Toaleta de noapte odată făcută, am ezitat

să mă vâr în pat. Noaptea era răcoroasă. Niciun întârziat, niciun lătrat de câine. Puteai crede că locul acela era pustiu. Nu-mi era somn şi măsuram odaia în lung şi-n lat, oprindu-mă mereu ca să privesc afară. Pe măsură ce se apropia momentul să trec la acțiune, aventura mi se părea ireală, iar prezența în acel hotel, prelungirea unui vis. M-am aplecat pe geam. Care dintre ferestre era a lui Sigrid Lindval? Dacă exista vreo atracție magnetică, dacă nişte elemente tainice puteau străbate pereții ca nişte unde, oare nu simțea prezența mea? Nu visa că dintr-un trecut al patimei şi al dramei, se ridicase un martor? Dacă împrejurările mi-o îngăduiau, trebuia să am, chiar în acea dimineață, o întrevedere cu ea. Îmi înghețaseră mâinile încă de acum. Dar noaptea albă începea să mă apese. M-am strecurat sub cearşafuri. M-a trezit

un sărut. Cu părul zbârlit şi umed după baia matinală, Doris se aplecase asupra mea.

— Nu-i momentul să leneveşti în pat, îmi spuse ea râzând. Olandezul tău face sute de paşi pe coridor şi nu-şi găseşte locul. Când am trecut mi-a şoptit: „Anunț-o pe verişoara dumitale că doctorul şi cu logodnica lui s-au dus să-şi ia gustarea de dimineață!”

Am sărit din pat. Emoția îmi dădea palpitații în timp ce mă îndreptam spre cabinetul de toaletă. Spălatul cu apă rece m-a înviorat. M-am îmbrăcat febril. Oglinda m-a liniştit, insomnia nu lăsase urme la cei optsprezece ani ai mei. Mi-am pus o rochie neagră cu un guleraş alb şi, la brațul lui Doris, am intrat în restaurant. Ne-a întâmpinat un chelner hindus. În timp ce lua comanda, m-am uitat în jur. Tacâmurile murdare şi şervețelele mototolite de-

monstrau că numeroase persoane şi mâncaseră. Femei tinere şi planturoase, cu gâtul şi cu braţele goale, discutau peste mese.

— Uită-te spre fereastra din fund, în dreapta... murmură Van der Laan.

Dar eu şi reperasem perechea blondă. Ide nu exagerase când descrisese frumuseţea rivalei sale. Am resimţit eu însămi un şoc care mi-a făcut rău. De ce? Doctorul stătea cu spatele. Nu-i vedeam decât umerii largi într-un pulover albastru închis. Discutau fără să dea nicio atenţie celor din jur, nu se ocupau decât de ei înşişi şi se serveau reciproc. Doctorul turnă ceaiul. Sigrid unse cu unt feliile de pâine prăjită. Ghiceai între ei o intimitate de lungă durată. Ea râse, un râs frumos, lipsit de griji. Printr-o ciudată presimţire, sfârşi prin a se uita spre colţul nostru, şi după acea privire rapidă, râsul i se

stinse.

Ne observă mai atent, păru intrigată. Am chemat-o la ordine pe Doris care se uita întruna la ea. Mijnheer îşi trecu peste faţă mâna prelungă şi slabă, gest obişnuit la el când era emoţionat.

— Cât se iubesc, fără să presimtă lovitura care-i va năuci!

— O plângi pe femeia asta? am spus eu indignată.

— Nu, la el mă gândesc...

La el! Uitasem că executând această fiinţă îl loveam totodată şi pe el! În acel moment barmanul hotelului îi spuse câteva cuvinte doctorului. Am înţeles că era chemat la telefon. Se sculă, îşi aruncă şervetul pe masă, se întoarse cu faţa spre noi... Faptul că l-am găsit frumos şi fericit, dincolo de orice aşteptări, m-a umplut de spaimă. Toată îndrăzneala m-a părăsit! Să plec dezarmată, învinsă? Să-l las pe omul acesta

cu iluziile lui în loc să i le distrug? Să renunț pentru totdeauna la această pasionantă aventură? Am spus tare:

— Nu, nu vreau!

— Atunci, fetițo, curaj!

Sigrid își aprinsese o țigară și desfăcuse ziarul *Daily Mail*. Din când în când se uita spre ușă. Hotelierul veni să-i spună ceva clientei sale.

— Cum, nu înainte de trei ceasuri? întrebă ea destul de tare, cu un aer contrariat. Mereu același lucru, nu-l lasă nici măcar să mănânce liniștit!

Cum domnul Feldberg aruncă spre colțul nostru o privire pe care-o socoti discretă, am înțeles că-l întreba ceva în legătură cu noi.

În sala cea mare nu mai rămăsesem decât noi și suedeza.

— Acum e momentul, zise Mijnheer. Iată-l pe chelner. Cheamă-l și zi-i să-i spună acelei doamne că vrei să-i vor-

beşti.

O secundă inima încetă să-mi mai bată, apoi bătăile ei reîncepură violent. Ca şi cum ar fi ghicit că vorbim despre ea, logodnica doctorului ne privi, trăsăturile i se destinseră şi exprimară o curiozitate plină de nelinişte. Privirea îi revenea mereu spre grupul nostru ca pentru a se linişti. Era evident că începea să se teamă de ceva care-o privea. „Acum e momentul! Acum e momentul!” mi-am repetat cu inima strânsă de teamă. M-am ridicat.

— Stăpâneşte-te, Thérèse, eşti palidă ca o moartă! zise speriată verişoara mea.

— Curaj! îmi şopti prietenul meu, olandezul.

Dar a trebuit să mă opresc, să aştept ca picioarele care mi se muiaseră să fie în stare să mă poarte. Atunci, cu o hotărâre bruscă, împinsă parcă de o voin-

ță străină de mine, m-am îndreptat spre masa ei. Sigrid mă privea venind, vizibil tulburată. Când m-am aflat în fața ei, am crezut că am să leşin de emoție. Ea se ridică, măsurându-mă cu trufie din cap până-n picioare:

— Ce vrei? mă întrebă în limba engleză.

I-am răspuns în aceeaşi limbă.

— Am de vorbit cu dumneavoastră, doamnă, trebuie să vă comunic ceva foarte grav. Vreți să-mi acordați câteva clipe?

Gura i se contractă.

— Cine eşti? Nu te cunosc!

— Numele meu nu v-ar spune nimic.

Abia puteam articula cuvintele. Ea băgă de seamă.

— E ceva atât de urgent?

— Trebuie să vă vorbesc numai dumneavoastră înainte de întoarcerea doctorului Yvarsen!

Tresări, chipul i se făcu ca de ceară.

— Bine... zise după un moment, privindu-mă gânditoare.

Îşi luă de pe masă geanta şi ziarul şi o porni înaintea mea, mergând cu pasul acela degajat al femeilor cu picioare lungi. Dacă era emoționată, eu eram în orice caz mai mult decât ea. Am urmat-o ținându-mă de balustradă. În camera unde m-a introdus domnea o dezordine plăcută. Nişte papuci de satin roz stăteau alături de un capot de mătase de aceeaşi culoare, aruncat pe un scaun. Printre revistele şi cărțile îngrămădite pe şemineu am văzut rama din email prețios cu uşițele închise, despre care vorbise Ide. Buchete de mimoze se ofileau în vasele chinezeşti aşezate pe covor şi aproape peste tot violete umede, ca şi cum abia atunci fuseseră culese, umpleau cupele de aramă şi de cristal. O uşoară ceață albastră plutea deasu-

pra scrumierelor pline ochi cu mucuri de țigări.

— Încă nu ştiu... cu cine am onoarea?

— Ce importanță are numele meu? i-am răspuns cu un efort, refuzând fotoliul pe care mi-l arătase.

Mă simțeam la capătul puterilor. Aş fi vrut să fug de pe drumul pe care, în mod atât de deliberat, o pornisem. Nu eram decât o biată fată slabă. În clipa în care urma să-l îndeplinesc, actul meu mi se părea formidabil şi tremuram gândindu-mă că voi rosti crimele acelea îngrozitoare! Ezitarea mea nu-i scăpă lui Sigrid, redându-i siguranța.

— Să trecem la fapte! zise ea cu nerăbdare. Încă o dată, ce vrei de la mine?

— Vă acuz de crimă! am rostit încet, ca şi cum mi-ar fi şoptit cineva vorbele.

Ei îi pieri şi ultima picătură de sânge de pe față, dar nu se clătină aşa cum

mă aşteptam.

— Am de-a face cu o nebună? mă întrebă calm, ridicându-şi sprâncenele fine.

Am continuat:

— Aţi făcut-o pe Ide Yvarsen să piară ca să-i furaţi bărbatul şi căminul. Aţi fost mai crudă decât fiarele din hăţişuri care-au cruţat-o totuşi pe nefericita femeie.

O groază, penibilă de văzut, descompuse chipul ei lipsit de sânge.

— Ide trăieşte? murmură ea, cu ochi rătăciţi.

Am întârziat cu răspunsul, revăzând în minte chipul mohorât şi răvăşit de riduri al femeii care intrase în cabina mea.

— Înainte de a muri, Ide Yvarsen şi-a scris memoriile care sunt dovada de netăgăduit a crimei dumneavoastră. Aceste memorii sunt în posesia mea.

Am venit să le înmânez soțului moartei!

Sigrid mă fixă cu pupilele dilatate. Ştiam, că sub aparența de prințesă nordică, se ascundea o ființă violentă, capabilă de orice.

— N-ai să faci asta! Vocea îi era răguşită, inumană. Mă apucă de mână. N-ai să faci asta! gâfâi ea.

Am scos un strigăt:

— Lăsați-mă!

În fața acelui chip rătăcit m-a cuprins frica. Ea bâlbâi ceva, dar n-am înțeles ce. Vocea-i părea un horcăit. Scena era peste puterile mele. Capul mi se învârtea. Totuşi, am reluat:

— Timpul trece... Vă rog, doamnă, plecați înainte de întoarcerea doctorului Yvarsen. Nu sunt singura care vă cunoaşte secretul, există oameni hotărâți să vă dea pe mâna justiției!

M-am temut încă o dată pentru viața mea în fața privirilor demente ale acelei

creaturi încolțite. Ajunsă la uşă, m-am întors:

— Nu vă mai rămâne, doamnă, decât să plecați, am insistat eu. Şi am fugit.

Doris mă aştepta în odaia mea. Se sperie văzându-mă şi mă luă în brațe. Apoi sună ca să ceară un întăritor şi să-l cheme pe Mijnheer, care se plictisea, şi care, în nerăbdarea lui, bătea trotuarul din fața hotelului. Intră cu un aer nefericit.

— Geologii sosesc diseară, ne spuse el şi, de data asta, vor izbuti să pună mâna pe mine! De altfel, ei pleacă mâine şi eu voi fi silit să plec împreună cu ei, oftă el.

Lui Doris îi era foame. Ceru să se servească masa în odaia mea şi olandezul rămase cu noi. Chelnerul care ne servea începu să se lamenteze:

— Cea mai bună clientă a hotelului nostru a primit veşti proaste şi se reîn-

toarce în Europa. O adevărată nenorocire pentru noi. Miss Lindval era zâna bună a Krittelwerkului.

Trecuse un ceas când Doris, care se tot apleca pe fereastră, îmi făcu un semn. M-am dus lângă ea. O maşină elegantă opri în faţa hotelului: la spate, un cufăr mare de piele. Un alt cufăr fu cocoţat deasupra maşinii. În timp ce şoferul hotelului se aşeza la volan, Sigrid apăru în costum de călătorie, însoţită de hotelier, care se pierdea în regrete. Uluit de stupoare, personalul asista la această plecare precipitată.

— Femeia asta, observă Mijnheer, când motorul se puse în funcţiune, i-a lăsat cu siguranţă o scrisoare doctorului, fără să-i spună adevăratul motiv al fugii sale, fugă ce-l va face pe Jan Yvarsen să creadă că logodnica lui şi-a pierdut minţile. Va pleca după ea. Trebuie deci să-l vezi imediat ce se întoar-

ce.

— Nu mai am putere şi pentru asta, le-am spus celor doi prieteni. Scena cu Sigrid m-a zdrobit. Mă tem să nu leşin în prezența doctorului!

— Nu-i prea grav să leşini la un doctor! glumi verişoara mea.

Am coborât în holul care era gol. Mijnheer ne lăsă, având de dat unele dispoziții în vederea plecării sale apropiate. Am aprins o țigară pe care nu ştiam s-o fumez, nefiind obişnuită. Doris râse, pretinzând că-mi dădeam aere de vampă. Dar eu n-aveam inima să glumesc. Dintr-o clipă într-alta, pe uşa aceea avea să intre un bărbat care era departe de a bănui că în scurta lui absență un cataclism îi năruise fericirea. Nu pierdeam din vedere casa din față şi simțeam pentru acest necunoscut o imensă milă. În sfârşit un Torpedo puternic se opri în fața cabinetului cu

geamurile mate. De la locul meu îmi era uşor să-l observ pe Jan Yvarsen. Sărise de pe scaun şi, în picioare, în mijlocul drumului, îşi ridicase capul spre o anumită fereastră de la „Royal”. Sigur, se aştepta la un surâs, la un semn care să-i salute întoarcerea. Nu puteam să-mi iau ochii de la statura lui, tulburată să aflu în persoana sa exact idealul meu de bărbat. Omul ăsta nu putea trece neobservat. Cu mâna înmănuşată, apăsă de mai multe ori pe claxon, apoi, uitându-se la ceasul de la mână, intră repede în holul hotelului. Cum începuse să urce scara, doamna Feldberg îl opri. Fața ei roşie îi lucea.

— Aveți o scrisoare, doctore…

Jan Yvarsen rupse plicul. După expresia perplexă a chipului său, biletul pe care-l citi trebuie să i se fi părut de neînțeles. Se îndreaptă încet spre ieşire. Dezamăgirea lui era vădită. Nici as-

tăzi nu ştiu, oricât m-aş întreba, de unde am luat îndrăzneala să-l opresc.

— Domnule doctor... Mă privi surprins. Domnule doctor... nişte hârtii... Încercam zadarnic să-mi dreg glasul, căci emoția mă făcea să răguşesc. Nişte hârtii care vă privesc sunt în posesia mea şi vă vor explica plecarea bruscă a domnişoarei Lindval.

Niciun muşchi nu i se mişcă pe față. Intrigată, doamna Feldberg se prefăcu a aranja nişte reviste pe o masă.

— Cine eşti? întrebă el brusc.

— Vă voi spune dacă veți vrea să mă primiți la orele de consultație, am răspuns cu răsuflarea tăiată.

I-am simțit privirea de oțel cercetându-mi chipul.

— Am pacienți care mă aşteaptă... zise. În sfârşit, vino pe la cinci...

Un salut scurt. Trânti atât de tare uşa, încât aceasta mai juca încă în țâ-

ţâni când el ajunse pe trotuarul de vizavi.

— Brrr! făcu Doris, gentlemanul ăsta e glacial ca un crivăţ din nord. Mă face să tremur! Thérèse, îţi admir curajul. Domnul ştie cum te va primi! Nu prea pare comod. După părerea mea, ar fi bine să-l laşi pe olandezul tău să scoată castanele din foc aşa cum ţi-a făgăduit!

Sala de aşteptare dădea direct în stradă. N-am găsit acolo decât o doamnă bătrână. Ca să-mi liniştesc teama, am început să examinez odaia, mobila de piele cafenie, peisajele de iarnă atârnate pe pereţi. Cineva ieşi şi cucoana din faţa mea dispăru. Venea rândul meu. Aveam gâtul strâns, gura uscată şi o dorinţă irezistibilă de a o şterge. Dar în acelaşi timp ştiam bine că nu mă voi mişca şi că ceea ce trebuia să se întâmple se va întâmpla!

— Miss?...

Acest cuvânt scurt vibra prin odaie ca o notă sumbră de violoncel.

Doctorul mă aştepta în prag şi se dădu la o parte ca să mă lase să trec. M-a cuprins un sentiment de ceva cunoscut atunci când mi-a arătat un scaun. De pe biroul în fața căruia luasem loc mă privea, dintr-o ramă de argint, capul buclat al unui copil. Jan Yvarsen privi şi el fotografia înainte de a se întoarce spre mine. I-am simțit din nou pupilele limpezi cercetându-mi trăsăturile.

— Mi-ai spus că-mi aduci nişte hârtii.

Nu i-am putut răspunde, nici schița cel mai mic gest. Eram ca vrăjită şi trebuie să fi fost foarte palidă, căci chipul sever i se îndulci.

— Nu te-am mai văzut... Nu eşti de pe aici?

Am clătinat din cap. Se ridică, trecu în cabinetul de alături. Am auzit clin-

chetul unei linguriţe într-un pahar.

— Eşti emoţionată, îmi spuse el, întorcându-se cu un pahar. Bea doctoria asta...

Am băut docilă lichidul care n-avea niciun miros.

— Acum dă-mi hârtiile alea, zise el, reluându-şi locul din dosul biroului.

I-am întins pachetul pe care l-a examinat surprins de volumul lui. Abia îl desfăcu, că şi păli sub bronzul obrazului.

— De unde ai caietele astea? mă întrebă el cu o voce pe care emoţia i-o întretăiase.

— Le-am găsit în cabina în care a stat soţia dumneavoastră înaintea mea, pe pachebotul *Wahnfried*...

— Soţia mea? Ai spus soţia mea? Deci soţia mea trăieşte?

Degetele i se cramponară pe braţul scaunului.

— Acum câteva săptămâni mai trăia…

Întoarse spre mine nişte pupile de un albastru aproape lichid.

— Apoi a murit? Cum a murit?

— Într-un accident.

Am scos din geanta întredeschisă tăietura pe care-o decupasem de la „fapte diverse” a ziarului din Hamburg. Mi-o luă din mână şi o citi de mai multe ori. Urmă o tăcere, după care doctorul se ridică de pe scaun:

— Îți mulțumesc, domnişoară…

— Thérèse Erhardt, am isprăvit eu fraza.

— Stai la „Royal”?

— Până mâine seară, domnul doctor.

— Poate că o să am nevoie să te văd după ce citesc astea… îmi arătă caietele. Vrei să vii mâine la aceeaşi oră?

M-am trezit în stradă, năucită, obsedată: Jan Yvarsen era exact cum mi-l imaginasem. Totul în persoana lui co-

respundea imaginii pe care mi-o făcusem despre el: fizionomia, alura, mâinile... Din fericire, am scăpat de ochii pânditori ai lui Doris. Am început să merg drept înaintea mea.

— Unde e spitalul? am întrebat nişte copii, care se jucau cu cercul. Mi-au arătat încotro s-o apuc. Am luat-o pe un drum nisipos între nişte terenuri în paragină. Spitalul era o clădire lungă neavând decât parter. Ferestrele-ghilotină dădeau spre o galerie de lemn descoperită. În parcul care înconjura casa se vedeau bănci şi fotolii de răchită pe sub arborii pletoşi. Îmi consumasem toată energia şi, slabă şi deprimată, m-am lăsat să cad pe o bancă ascunsă în spatele unui boschet. Plânsul m-ar fi uşurat, dar ochii mei rămâneau uscaţi şi fierbinţi, în timp ce frisoanele mă scuturau din cap până-n picioare. Mi-l închipuiam pe Jan Yvarsen aşezat

la biroul său, întorcând acele foi, confidența postumă a unei femei care-l iubise până-n ultima ei clipă! Îl urmăream cum citeşte şi eram atât de plină de compasiune, încât mi se părea că nu voi mai găsi forța să mă scol de pe banca pe care mă prăvălisem. Când am pornit-o înapoi, umbra se adunase peste parc. Mi-am regăsit verişoara neliniştită gata să pornească în căutarea mea. Mai multe trăsuri cu bănci în fața hotelului „Royal" mă făcură să înțeleg că geologii sosiseră. Năvăliră în sufragerie, unde fuseseră aşezate două mese lungi. Mijnheer veni să ne întâlnească în hol. Se întristă văzându-mi fața absentă; trebui să-mi smulgă cuvânt cu cuvânt ca să afle rezultatul întrevederii mele cu doctorul Yvarsen. Poate că se îndoia de consecințele acelei întrevederi, căci mă privea din nou ca în primele zile când ne cunoscusem, cu un

interes insistent, ca pe un obiect care-ți stârneşte curiozitatea. Nu m-am supărat pe el, necăjită eu însămi că mă despart de acest prieten care mă ajutase să citesc emoționantul manuscris al Idei Yvarsen. I-am făgăduit să-l mai văd o dată în clipa plecării. M-am urcat, împreună cu Doris, în odaia mea, ca să luăm masa. Abia m-am atins de mâncare şi verişoara mea se arătă nemulțumită.

— Nu-s în stare să mai stau o zi în plus în târgul ăsta urât şi plicticos, declară ea. Mâine plecăm. Ce n-aş da să fie azi mâine!

Cum n-am zis nimic, Doris deveni la rândul ei posacă şi mă certă, pretinzând că societatea mea devenea insuportabilă, ca de altfel cea a tuturor îndrăgostiților.

— Căci eşti îndrăgostită până peste urechi, mă ironiza ea, tot timpul plu-

teşti în lună şi când binevoieşti să cobori n-o faci decât ca să mă determini să vorbesc despre doctorul acela glacial. Noapte bună! Decât să discut cu tine prefer să stau cu o carte-n mână!

Draga mea verişoară nici nu putea proceda mai bine. Nu eram supărată că rămăsesem singură în cameră. De la fereastra mea vedeam cabinetul doctorului Yvarsen. Maşina lui staționa în fața uşii cu geamuri mate. Ştiam că nu mă voi culca atâta timp cât maşina va rămâne acolo. În dosul acelei fațade liniştite, un om retrăia, doar în câteva ceasuri, nişte ani ai existenței sale şi afla cumplita crimă a celei care fusese singura dragoste a vieții lui. Din restaurant, urca până la mine larma glasurilor, clinchetul paharelor ciocnite, zgomot de scaune împinse. Cu capul sprijinit pe marginea ferestrei, ațipeam din când în când. Când deschideam

pleoapele, maşina era tot acolo. Paşi împleticiți se duceau şi veneau pe culoare. Chei pipăiau broaştele. Trebuie să fi fost trei dimineața când Jan Yvarsen se ivi în vaporoasa limpezime a stelelor. Aş fi vrut să rămână acolo, în raza privirilor mele, dar el se strecură la volan, motorul începu să duduie. Atunci stelele mari în care jucau flăcări vii se stinseră pentru ochii mei şi strada nu mai fu decât întuneric... Am dormit puțin. De îndată ce-am auzit lumea trezindu-se, am coborât în hol. Pe trotuar, geologii îi aşteptau pe cei întârziați ca să poată pleca la gară.

— Nu te voi uita niciodată, îmi spuse Mijnheer, sărutându-mi mâna. Romanul nu s-a terminat, adăugă el profund emoționat, ai să-mi scrii într-o zi ultimul capitol?

Şi a sosit şi ceasul în care m-am aflat din nou în cabinetul doctorului

Yvarsen. Inima îmi bătea atât de tare, încât omul din fața mea i-ar fi putut auzi bătăile. Ah, cât se schimbase de ieri! Paloarea, trăsăturile lui răvăşite, gura amară confirmau dureroasa noapte de veghe.

— Ai cunoscut-o pe soția mea? spuse el, apăsându-şi pleoapele cu degetele. Rămase astfel un lung moment.

Abia respiram, înghițindu-mi suspinele pe care le simțeam în gâtlej. În sfârşit el se îndreptă, şi-mi arătă nişte ochi roşii în care i se zvântau lacrimile.

— Ai cunoscut-o pe soția mea?

— Nu, domnule doctor, n-am văzut-o decât în trecere, câteva minute în cabina în care mă instalasem şi în care stătuse ea înainte de a coborî la Hamburg. Spunea că i s-ar fi rătăcit acolo nişte caiete la care părea că ținea foarte mult. Acele caiete le-am găsit eu peste câteva zile...

— Deci, acum o lună soția mea trăia încă, ai văzut-o... Vrei să-mi vorbeşti despre ea?

Oh, asta nu! Puteam oare să-i descriu chipul acela de condamnată, pe care lacrimile săpaseră brazde adânci? Am plecat capul..

— Da, înțeleg... zise el încetişor. Prea târziu! Nu mai pot repara nimic, nimic. A socotit necesar să se sacrifice pentru mine. Şi a murit singură, părăsită, ca cea mai sărmană dintre cele mai sărmane.

Din nou îşi apăsă ochii cu mâinile, zdrobindu-şi lacrimile. Apoi îşi ridică fruntea şi strânse atât de tare din fălci, încât muşchii de pe obraji i se întinseră. Se gândea la crima despre care nici în Analele Justiției nu se pomenise una la fel?

Chiar în acea dimineață, mai târziu, îi telefonase Sigrid. Fără s-o lase să vor-

bească, îi răspunsese că, dacă mai rămânea o zi în plus pe teritoriul Transvaalului, va cere să fie arestată.

Se ridică. Pentru prima oară umbra unui surâs îi înflori pe buze.

— Cred că n-ai părăsit de mult băncile şcolii... Câți ani ai, şaisprezece?

— Optsprezece! am strigat dezolată de greşeala lui.

— Vorbeşti corect engleza, a observat el, dar nu eşti englezoaică.

— Sunt franțuzoaică.

— Mi-e dragă Franța... Cu un gest cordial, îmi întinse mâna.

Cum de nu m-a văzut pălind atunci când mi-am simțit tot sângele adunându-mi-se în inimă şi obrajii înghețându-mi? Şi cum de n-a observat spaima care-mi înăbuşea glasul când l-am întrebat:

— Vă voi mai vedea, domnule doctor?

Nu-mi răspunse. În timp ce traversam

sala de aşteptare, mă opri.

— Nu-mi rămâne decât să-ți mulțumesc, domnişoară, ai dat dovadă de hotărâre şi de mult curaj. Şi, apoi, ai văzut-o pe biata mea nevastă cu puțin înainte de moarte...

Pentru a-şi curma o nouă emoție, Jan Yvarsen răsuci mânerul uşii. Un ultim salut şi m-am trezit pe asfalt cu amara senzație de a vedea prăbuşindu-se elementele care, de-atâtea zile, îmi nutriseră visele.

Capitolul III

Două doamne urcau scările unei frumoase case burgheze, cu ferestre pline de flori, cum sunt toate ferestrele caselor din Rotterdam.

— Wilhelmina exagerează, zise una dintre ele, freacă treptele ca oglinda. Într-o bună zi careva o să-şi rupă gâtul.

Ține-te de balustradă, draga mea.

— Mă țin, scumpo. Dar iată pe cineva care coboară. Doamnele se dădură la o parte.

— Oh! Heer Van der Laan! Plecați când sosim noi? exclamară ele.

Domnul, care le salută cu un gest larg al pălăriei, era scund şi cocoşat.

— Am avut un comision pentru verişoara mea, zise el, nu mi-am mai adus aminte că azi e ziua ei de bârfeală.

— Nepoliticos! strigară doamnele. Ca şi cum bărbații n-ar fi mai bârfitori decât noi!

Dar alte invitate urcau scara şi urmă alt rând de exclamații şi de saluturi.

— O şterg! zise geologul Van der Laan.

— Atâtea femei vă sperie?

— Într-adevăr, zise el.

Timpul era ploios şi pe palier un ştergător gros fu întinat de patru perechi de încălțăminte, în timp ce doamnele

şuşoteau între ele.

— Credeți că Antje Eeden va veni astăzi?

— A făgăduit... Dar parcă poți să ştii?

La trilurile ascuțite ale soneriei, care părea ca de aur pe lemnul întunecat de stejar, uşa se deschise. Cu bonetă scrobită, bluză cu mâneci bufante şi fustă largă, plisată, Wilhelmina, ajutându-le pe doamne să-şi scoată mantourile, aruncă o privire severă spre ghetele lor murdare de noroi. Pe cârligele cuierului cinci pălării îşi amestecau florile şi penele, părând că şi ele tăifăsuiau aidoma stăpânelor... Noile sosite le priviră gândindu-se că nu erau ele primele.

— Veniți repede! le primiră celelalte doamne. Am aflat cine e persoana în negru a cărei umbră se vede trecând prin dosul ferestrelor Antjei. Ia să vedem, ghiciți? Punem rămăşag că nu

ghiciți!

Noile sosite protestară, rotunjindu-şi ochii albaştri.

— Hai, hai, nu ne mai faceți curioase.

— Doamna în negru nu-i alta decât propria nepoată a doamnei Eeden, cea care-a plecat în Transvaal după ce s-a măritat.

— Cea care s-a căsătorit cu un medic? Nu se poate! Nu s-a spus că a murit?

— Nu s-a vorbit de dispariție?

— Într-adevăr, s-a zvonit că murise.

— Aşa e, Antje povestea tuturora, plângând, că într-o bună zi, nepoata ei, aflată în vizită la nişte fermieri, nu s-a mai întors din plimbarea zilnică prin Veld. Cele patru surori ale ei au fost înnebunite de durere; în țările alea sunt animale cumplite!

— Au păstrat legătura cu cumnatul lor?

— Da, mai mulți ani, cred. De altfel doctorul Yvarsen a fost foarte bun cu ele. Atât pe cât îmi aduc aminte a alocat fiecăreia nişte mici rente viagere…

— De asta şi-au şi găsit bărbați! zise o domnişoară bătrână pe un ton înțepat.

— Mi se pare că s-au măritat destul de bine, remarcă doamna Burgmeester.

— Pe câte ştiu, răspunse corpolenta doamnă Bloom, două dintre ele s-au căsătorit cu nişte funcționari, Neeltje s-a măritat cu un negustor de trufandale. Cât despre Selma, a rămas domnişoară ca şi mătuşă-sa Antje.

— Şi iat-o înviată pe cea mai mare pe care-o crezuseră moartă!

— Ah, *mijn waarde*[1] să nu-mi spuneți mie pe nume dacă aici nu-i vorba de o taină! Şi numai Domnul ştie ce taină!

— Nu te contrazicem câtuşi de puțin,

---

[1] Dragele mele (olandeză).

dragă prietenă, zise stăpâna casei. Cu siguranță că e ceva... Să sperăm că Antje, dacă vine, ne va lămuri! O mai aşteptăm încă cinci minute, dacă nu vine, ne aşezăm te masă.

— Dar mai poate să vină! observă o tânără curioasă care auzise vorbindu-se odinioară despre frumosul doctor Yvarsen ce se însurase cu Ide Eeden, nici bogată, nici frumoasă. Căsătorie socotită la vremea ei ca o poveste cu zâne.

Părăsind salonul strălucitor şi ordonat, ca o cabină de lux, doamnele păşiră în sufragerie, odaie înfățişând cel mai vesel decor: mobile de lemn de culoare deschisă, perdele frumoase, scrobite, cu volanele ridicate ca să dea toată lumina posibilă şirului de oale cu iasomie care se încălzeau încetişor la o rază de soare ce străpunsese un nor. Pe fața de masă albă ca zăpada, lucea

vesela de Delft de un alb lăptos, de pe care se detaşa albastrul peisajelor marine. Un cozonac uriaş atât de bine pudrat cu zahăr, încât ai fi zis că e un bulgăre de zăpadă, se învecina cu farfuriile pline cu prăjituri glasate cu ciocolată şi castroane cu frişca însoțeau cafeaua, a cărei aromă plutea pe deasupra mesei. Totuşi lăcomia nu putea abate aceste femei cu ochii foarte albaştri, limpezi ca cerul, de la subiectul care, momentan, le ținea cu sufletul la gură, aşa că un unanim strigăt de satisfacție salută soneria care o anunța pe întârziată. Era într-adevăr Antje, tot în rochie mov cu guler tare, un pic mai îmbătrânită, cu nasul ei puțin unsuros, cu ochii palizi, puțin visători, şi cu surâsul ei care rareori se stingea. Se bucură de reproşurile pe care le primi.

— V-am lipsit chiar atât de mult? le întrebă ea cu naivitate.

Aşteptară ca Wilhelmina, care umplea ceştile, să se ducă înapoi la bucătărie, după care doamna Burgmeester luă cuvântul:

— Spune-ne, dragă domnişoară Eeden, e adevărat că doamna aflată în vizită la dumneata e nepoata dumitale Ide, cea care s-a măritat cu doctorul Yvarsen?

— Da, ea e, oftă bătrâna domnişoară şi, adresându-se stăpânei casei, adăugă: îți amintești, Corona, de durerea mea când nepotu-meu mi-a scris că soția lui dispăruse în mod misterios în cursul unei plimbări în Veld? Anii au trecut fără să se mai facă vreodată lumină în povestea asta şi am fost siliți să credem că sărmana noastră Ide nu mai era printre cei vii!

— De ce n-ai adus-o cu dumneata?

— Din pricină că o boală lungă a făcut-o cam sălbatică. Momentan, nu

vede pe nimeni, afară, bineînțeles, de surorile ei. Dar bătrânul nostru medic e sigur că starea ei se va ameliora. Debarcând la Hamburg, a avut un accident. Ah!, dragele mele, numai cât mă gândesc la asta şi-mi îngheață sângele în vine! Am să vă povestesc totul, dar lăsați-mă să-mi beau cafeaua, e întăritoare.

— Într-adevăr, prea am luat-o cu asalt pe biata Antje! Uitați-vă cât e de palidă, remarcă stăpâna casei.

Încurcate, invitatele se aplecară spre prăjiturile lor de care uitaseră să se mai atingă. Pe tapet, reveniră temele obişnuite: se discută despre libertățile pe care şi le permiteau în acea vreme servitoarele, despre prețurile mărfurilor... Se vorbi despre toalete. Apoi doamnele se grăbiră să părăsească masa pentru a se reîntoarce la fotoliile lor. Nu le spusese Antje că numai când se

gândeşte „la povestea asta” şi-i îngheață sângele?

Închisă de săptămâni de zile în casă cu nepoată-sa, sumbră şi tăcută, Antje se lăsa în voia plăcerii unei gustări bune şi a unor mici bârfeli. Flatată de a fi astăzi punctul central al reuniunii, se simțea foarte dispusă la confidențe.

— *Ah! minjine live vriendinnen*[2], ştiți că Ida noastră era să fie îngropată de vie?

— Ce grozăvie!

— E ceva cumplit!

— Uluitor!

O invitată întrerupse aceste exclamații.

— Pentru Dumnezeu, lăsați-o să vorbească!

— O minune, da, o minune a salvat-o pe biata mea nepoată, atât de încercată

---

[2] Ah, dragele mele prietene (olandeză).

de o amnezie care a durat mai mulți ani, după care memoria i-a revenit tot atât de brusc după cum o părăsise odinioară. Ide voia să debarce la Hamburg, de unde urma să-mi scrie ca să vin s-o iau. Se temea, mi-a spus, să nu fie cuprinsă de o emoție prea violentă ajungând în orașul ei natal. Socotea că-i era mai ales teamă să n-o apuce o criză a vechii sale amnezii. Se pregătea deci să părăsească pachebotul când a băgat de seamă că-şi uitase hârtiile. S-a urcat din nou pe pasarelă. Să fi fost împinsă, să fi făcut un pas greşit? Fapt e că biata fată a căzut în apă. Ei, dar un om s-a aruncat imediat şi a adus-o la bord în câteva minute. Totuşi sărmana nu mai dădea niciun semn de viață! S-a aflat mai târziu că se lovise cu capul de chila vaporului. Şi acum, dragele mele, auziți minunea; ceea ce vă voi istorisi ar depăşi orice închipui-

re, dacă n-aş fi auzit totul chiar din gura infirmierei care mi-a adus-o acasă pe nepoată-mea. În vederea unei consultații pentru prima sa doamnă şi prietenă, suverana noastră l-a poftit din Germania pe profesorul Bartel, un as în chirurgie. Acesta vizita marele spital civil din Hamburg în compania medicului şef şi a unui intern, când brancardierii tocmai o cărau pe Ide la morgă.

— O înecată, observă internul. Totuşi salvarea acestei nefericite, căzută din greşeală în apa portului, a fost atât de promptă, încât atunci când ne-au adus-o nu prezenta niciun simptom de asfixie. I-am făcut respirație artificială şi tracțiuni ale limbii, dar fără niciun rezultat. Mai mult ca sigur că a murit din pricina unei hemoragii cerebrale.

— În general nu se insistă îndeajuns în îngrijirile date înecaților, răspunse profesorul. Nu sunt rare cazurile în

care au fost readuşi la viață inşi chiar, după patruzeci de minute. S-au constatat chiar cazuri în care un înecat şi-a venit în fire după trei sferturi de oră.

O privire i-a fost de ajuns omului de ştiință ca să constate că membrele femeii nu prezentau obişnuita rigiditate cadaverică. Cu riscul de a şifona susceptibilitatea internului, profesorul ceru s-o examineze el însuşi pe aşa-zisa moartă. Aici, vă povestesc ce mi-a spus şi mie infirmiera care a asistat la examinare: trupul, pe care-l luaseră drept cadavru, a fost întins pe masa de operație. Imediat, sub părul greu de apă, practicianul a descoperit în dosul urechii o rană unde lucea o minusculă bucățică de fier. A urmat o exclamație de surpriză, după care acesta a cerut să se facă pregătiri în vederea unei operații la cap. După minuțioasa dezinfectare a rănii, Bartel, asistat de medicul

şef, a extras bucăţica de fier, un fel de tijă minusculă şi plată.

— Vedeţi, le zise chirurgul confraţilor care-l înconjurau, bucăţica asta de fier, pătrunzând cu violenţă în osul cranian şi apăsând pe peretele exterior, a determinat paralizia funcţiunilor organismului. Vă vorbesc din experienţă, domnilor, pentru că mi s-a întâmplat să văd un caz aproape identic... Şi, în timp ce ceilalţi coseau rana şi aplicau pansamentul, profesorul Bartel urmă: Acum câţiva ani mi-au adus la clinică un zidar căruia, coborând de pe o schelă, îi căzuse un burghiu în cap. După ce-i găurise osul, sfredelul ca şi în cazul de faţă, apăsase în acelaşi loc de pe peretele exterior, ceea ce dusese la acelaşi gen de letargie. Deşi omul acela prezenta toate aparenţele morţii, am izbutit să-l salvez şi trăieşte şi astăzi. Chiar dacă n-avem decât o şansă dintr-

o mie să salvăm această femeie, să încercăm acea şansă!

Au intrat în funcțiune balonul cu oxigen, respirația artificială şi tracțiunea limbii... S-au făcut acelui trup inert masaje şi fricțiuni foarte energice. Dar, după o oră de trudă, nu se văzu nicio reacție. Totuşi, savantul nu-şi pierduse încrederea. Acel om, care reînsuflețise atâtea vieți pe cale de a se stinge, rămăsese aplecat peste trupul aceia insensibil care se încăpățâna să nu se însufleţească.

— Reluați fricțiunile, le porunci infirmierelor.

O nouă auscultare îi revelă atunci nişte îndepărtate şi foarte încete bătăi de inimă. O bucurie intensă transfigura chipul chirurgului care-o ținea pe Ide de mână; şi acolo constatase un puls slab. Cufundată în inconştiența ei, Ide fu dusă într-o rezervă, unde rămase

sub supravegherea constantă a medicilor şi a infirmierelor. Aşa cum prevăzuse profesorul Bartel, după douăzeci şi patru de ore, inima şi pulsul băteau aproape normal şi bolnava îşi veni în fire, foarte mirată de a se afla pe un pat de spital. Cu mintea încă începețoşată, ea simți o spaimă cumplită că recăzuse în vechea amnezie. Dar infirmiera o linişti. O puse la curent cu accidentul şi cu operația la care fusese supusă. Încet, încet, Ide îşi aminti de drumul ei cu vaporul până în clipa debarcării sale la Hamburg. După douăzeci şi patru de zile de îngrijiri devotate, ea se simți destul de sănătoasă ca să facă drumul până la Rotterdam şi infirmiera ei, care prinsese drag de ea, mi-o aduse.

Astfel îşi isprăvi Antje lunga sa povestire, flatată de atenția pe care i-o acordaseră doamnele. Acum le evita privirile, temându-se de întrebările indiscrete

la care n-ar fi ştiut să răspundă.

— Nepoata va rămâne mult la dumneata? fu, în sfârşit, întrebată.

— Cred că te bucuri să-l revezi pe doctorul Yvarsen, Antje, fiindcă presupun că va veni să-şi ia nevasta acasă.

— Oh, sigur că va veni după ea! le asigură bătrâna domnişoară, minciună care o făcu să pălească. Dar le putea mărturisi că nu ştia nici ea mai mult decât ele? Că în ceea ce-l privea pe bărbatul ei cât şi ţara de unde venea, Ide păstra un mutism complet, pe care nici insistenţele afectuoase ale surorilor ei, nici mustrările mătuşii Antje nu izbutiseră să-l înfrângă? Ele înţeleseseră că nefericita femeie avea motive tainice să treacă drept moartă în ochii celui pe care-l iubea mereu şi a cărui poză, scoasă din albumul mătuşii sale i-o contempla zi şi noapte. Aşa că toate cinci făgăduiseră să se supună dorinţei

sale de neînțeles. Totuşi auditoarele atente ale Antjei nu se despărțiră în seara aceea decât pe jumătate satisfăcute: misterul prezenței Idei Yvarsen la mătuşa ei rămânea neelucidat şi fu viu comentat de câteva dintre doamnele care aveau împreună acelaşi drum. Când, a doua zi, Heer Van der Laan veni la verişoara lui, fu şi el pus la curent cu reîntoarcerea Idei Yvarsen şi cu miraculoasa ei salvare. În aceeaşi seară, o scrisoare fu adresata *„domnişoarei Thérèsei Erhardt, la domnul Jacques Erhardt, Parktown, Transvaal”*.

Capitolul IV

Trecuseră trei luni din seara în care Doris o târâse cu forța pe verişoara ei la gară, unde Thérèse se lăsase dusă cu sentimentul că se trăsese un zăvor peste toate frumoasele probabilități la

care, după ce citise caietele Idei Yvarsen, căpşorul ei romantic nu încetase să viseze. Acum, adio vise! Îi văzuse jucând pe actorii unei tragedii cumplite. Se asociase vieții lor, palpitase la emoțiile, la pasiunile, la durerile lor. Cortina odată căzută, i se părea că se află într-o sală întunecată şi înghețată. Totuşi păşea într-o casă primitoare, unde fiecare încerca să-i mai îmblânzească doliul. Putea să le spună că doar un chip frumos şi grav şi doi ochi limpezi ar fi putut să țină la distanță umbrele dureroase care-i bântuiseră locurile copilăriei? Din pricina doliului ei, rudele sale renunțaseră la concerte şi la teatru. Dar Doris îşi introdusese verişoara la cluburile de golf şi de tenis. Tânăra alsaciană se simțea prea puțin înclinată către aceste sporturi. O nostalgie fierbinte după țara şi obiceiurile ei o făcea să tânjească şi familia

Erhardt începuse să se neliniştească din pricina acestei lâncezeli şi a puținului interes pe care-l manifesta față de orice. Aşa că nu ridicară nicio obiecție când nepoata lor îşi exprimă dorința de a urma un curs de infirmiere. Doar Doris surâse cu finețe.

— N-ai să negi că vrei să te împodobeşti cu vălul de soră de caritate numai ca să te afli în raza „lui” de acțiune, îi zise ea. Eram atât de bucuroasă când mă gândeam că ne vom petrece zilele împreună ca două surori! Iată-mă iarăşi singură, fiindcă tu vrei să te închizi într-un spital!

Când sosi scrisoarea lui Heer Van der Laan, Thérèse Erhardt tocmai se înscrisese la spitalul Kruger din Pretoria. Acea scrisoare o umplu de bucurie. Ide trăia! Nu se înecase căzând în apă după ce părăsise cabina vaporului *Wahnfried*. Ide trăia! Ce minune! Şi ea,

Thérèse, îşi va asuma sarcina de a o readuce soțului ei. Îl vedea parcă aievea, cu trăsăturile lui frumoase, schimbate, şi murmurând! „Prea târziu! Nu mai pot face nimic pentru ea!” Tânăra măsura în lung şi-n lat odaia agitându-se. „Ce revedere zguduitoare pentru aceste două ființe!” Şi ea va fi cea care o va aduce acasă... Într-adevăr cine altul cunoştea mai bine decât ea viața acestei perechi în cele mai intime amănunte, cine ar fi putut să-i redea Idei încrederea, să-i spună că Sigrid, îndepărtată pentru totdeauna, nu putea să-i mai facă rău şi că soțul ei o primea cu brațele deschise? Aşa că se duse de îndată la Biroul de voiaj. Vaporul *Usambara* pleca din Capetown în 3 septembrie. Acum era în 27 august. Înarmată cu biletul şi cu toate hârtiile necesare, Thérèse îl puse pe unchiul ei în fața faptului împlinit. Discuțiile to-

tuşi fură mai încinse decât se aştepta ea. În ciuda rugăminților şi plânsetelor sale, unchiul şi mătuşa refuzară să-i dea dreptate. Era curată nebunie, declarară ei, să întreprindă o atât de lungă călătorie, când era mult mai simplu să trimită faimoasa scrisoare a olandezului doctorului Yvarsen. Era de datoria lui să-şi aducă acasă nevasta. Toate acele subtilități şi menajamente depăşeau puterea lor de înțelegere. Singură Doris, amestecându-şi lacrimile cu cele ale verişoarei sale, izbuti să aranjeze lucrurile. Dar unchiul şi mătuşa începuseră şi-şi dea seama că adoptaseră ființa cea mai exaltată, cea mai extravagantă şi cea mai încăpățânată din câte cunoscuseră.

Thérèse Erhardt nu mai încercase demult o fericire semănătoare cu cea resimțită în dimineața în care, sprijinită de balustrada punții, privea marele

pachebot desprinzându-se din portul Capetown şi luând un drum pe care credea că nu-l va mai face niciodată. Doar câteva luni o despărțeau de clipa când punea piciorul pe pământul sud-african, cu inima grea, conştientă că soarta ei avea să-şi urmeze de acum încolo cursul în această țară necunoscută. Astăzi totuşi, nu despre propriul ei destin era vorba, ci despre cel a două dintre ființele pe care nu le cunoştea aproape deloc şi care-i erau foarte apropiate. Toate acele fapte care păreau să se înlănțuie erau aproape de domeniul incredibilului. Şi totuşi se petrecuseră aievea. Heer Van der Laan, căruia îi trimisese o telegramă în momentul îmbarcării, veni s-o aştepte la debarcader. O emoție îi cuprinse pe cei doi când îşi aduseră aminte de ziua în care îşi luaseră rămas bun. Erau departe de a se gândi că se vor revedea

atât de curând.

— Romanul nu s-a sfârşit, îi spusese el atunci, într-o zi ai să scrii ultimul capitol...

Dar el fusese cel care scrisese ultimul capitol.

— O, ce cameră frumoasă! strigă Thérèse intrând în odaia pe care olandezul o reţinuse într-unul din hotelurile din Rotterdam. În vase, crengi cu frunze de toamnă care-i plăceau ei, iar pe birou, într-un bol de cristal, limpede ca apa unui izvor, o jerbă de trandafiri palizi. Pe un colţ al şemineului, unde o pendulă mică arăta ora, Thérèse admiră un fluture regal din Copenhaga: aşezat pe caliciul unei flori, aripile lui albe şi fine, aproape transparente, dădeau iluzia că freamătă gata să-şi ia zborul.

— Primeşte acest mic cadou în amintirea acestei zile de toamnă încă plină de fluturi şi de trandafiri, zise

Mijnheer.

— Cum mă răsfeți! exclamă ea.

El o trase spre fereastră. Dincolo de aleea largă, în lungul cheiului mărginit de copaci, şalupe lunecau pe apa lină în care se reflecta mişcarea frunzelor abia îngălbenite.

— Vorbeşte-mi despre Ide... îl rugă tânăra. Încă nu pot crede că ceea ce mi-ai scris este adevărat.

— Într-adevăr, dacă ai citi asta într-un roman, ai ridica din umeri. Am putut totuşi constata că extraordinarul în viață triumfă de multe ori.

— Aproape că m-am certat cu ai mei care nu mă lăsau să plec.

— Trebuie să-mi fi purtat pică?

— Fără doar şi poate. Nu puteau înțelege de ce mi te-ai adresat mie în loc să te adresezi direct doctorului Yvarsen. Mărturiseşte că aveau totuşi, dreptate, adăugă Thérèse.

— E un reproş?

— Oh, nu, strigă ea, romantismul aventurii mele ar fi pierdut foarte mult.

— Dar nu m-am adresat câtuşi de puțin dumitale fără să urmăresc un anumit scop, fetițo! Scriindu-ți, am crezut c-o ajut pe Ide Yvarsen care, după părerea mea, a trecut prin prea multe încercări fizice şi morale ca să mai suporte şi şocul întâlnirii cu soțul ei fără să fie pregătită cu câtva timp înainte. Căci starea ei morală nu s-a ameliorat câtuşi de puțin. Nimic n-o poate scoate din ea şi de când mătuşă-sa primeşte vizite, Ide nu mai iese din odaia ei. Fiziceşte totuşi s-a refăcut şi-ar vrea să intre infirmieră la un spital de copii. Doamna Eeden i-a mărturisit verişoarei mele că Ide şi-a amenințat surorile şi mătuşa că le părăseşte imediat dacă vreuna din ele cutează să scrie ceva soțului ei. În ce mă priveşte, biata fe-

meie e sigură că soțul ei s-a însurat cu Sigrid. Câtă dibăcie şi tact ar trebui ca să smulgi acest suflet din greşeala în care se zbate şi să redai încrederea acestei inimii dezamăgite! Iată de ce, vezi, m-am gândit la dumneata, Thérèse. Că în chemarea mea s-a amestecat şi un pic de nostalgie n-aş putea s-o neg, dar dumneata nu m-ai crede.

— N-am pe nimeni în Europa care să se intereseze de mine şi prietenia dumitale mi-e foarte dragă, Mijnheer, crede-mă!

— Aceste cuvinte mă fac fericit şi-ți mulțumesc, fetițo. Acum, pune-ți pălărioara, mantoul, şi hai să-i cerem o ceaşcă de ceai verişoarei mele care arde de nerăbdare să te cunoască.

O porniră într-un taxi printr-o rețea de străzi şi de străduțe, de cheiuri şi de poduri aşternute peste canale.

— Uită-te colo jos! zise Mijnheer. Auzi cum răsună ecourile sirenelor? Toate pavilioanele lumii pavoazează portul Rotterdam... Apoi, după un moment: Cât sunt de fericit că te văd aici, aproape de mine, fetițo! Sarcina pe care ți-o asumi de bună voie îți va fi salutară, crede-mă, căci în zilele nu prea numeroase în care am avut fericirea să te cunosc, să citesc împreună cu dumneata povestea Idei Yvarsen, mi-a fost dat, grație darului meu de psiholog, să descopăr în dumneata o mare asemănare cu soția doctorului. Alergi, copilă dragă, spre o dragoste care nu-ți va aduce decât suferințe. Providența a vrut să descopăr singurul leac care să te facă să-ți vii în fire. La urma urmei, nu-i minunat pentru o fetiță romantică să aducă bărbatului pe care-ar fi vrut să-l cucerească, bucuria reîntoarcerii soției sale şi liniştirea tuturor remuşcă-

rilor?

„Ce fin psiholog e acest cocoşat care a ştiut să citească atât de limpede în mine”, îşi zise fata, uitând să mai protesteze. Se gândea la clipa în care descoperise manuscrisul celui mai pasionant, celui mai sfâşietor dintre romanele de dragoste! Pagini arzătoare care-i tăiaseră răsuflarea în tot timpul călătoriei pe mare, atunci când fugea de un cămin distrus de o nenorocire din care ea scăpase ca prin minune. Zdrobită de durere şi de tristeţe, găsise un leac în acea lectură care-i revela alte destine nefericite şi sufletul ei înclinat spre romantism se îndrăgostise de eroul acestei drame. Mai toţi pasagerii o observaseră atunci pe această fată tânără şi frumoasă, în doliu, sprijinită de balustrada punţii, visând, cu privirea pierdută în zare. Oprirea maşinii o smulse pe Thérèse din gândurile sale. O dată mai

mult putu să-şi dea seama de fermecătoarea ospitalitate olandeză. Fu primită cu o însufleţire neaşteptată, cu atenţii pline de surâsuri. Atât de bine, încât se putu crede, de multă vreme, prietena casei. Statură de vorbă la o gustare copioasă. Creme şi prăjituri variate însoţeau cafeaua tare, tăiată de un lapte spumos.

— Să mă prezinţi Idei ca pe o prietenă a mătuşii Antje? întrebă Thérèse mirată. De ce? Uiţi, Mijnheer, că Ide a stat cel puţin zece minute în cabina mea şi că, împreună, am căutat caietele despre care ea spunea că se rătăciseră? N-a trecut prea multă vreme de atunci şi mi se pare aproape imposibil ca ea să nu-şi amintească de mine.

Capitolul V

Nu fără oarecare teamă, măcar că ve-

nea ca mesager al fericirii, Thérèse Erhardt trase de cordonul soneriei brodat cu mărgeluşe multicolore. Păşind în galeria cu geamuri, pe ai cărei pereți se puteau citi versete din Biblie, ea se simți cuprinsă, ca şi în cabinetul doctorului Yvarsen, de impresia că mai văzuse aceste lucruri; impresia aceasta spori când se văzu aşezată pe sofaua de catifea albastră, în odaia mare, tapițată cu hârtie cenuşie cu buchete de trandafiri roz, odaie în care recunoscu scaunele de palisandru din jurul mesei făcută din acelaşi lemn. Pe bufet, sfeşnicele de argint înzestrate cu mucări şi paharele roşii cu sclipiri de rubin. Tocmai se uita în vitrină la grupul de porțelan care-i plăcuse atâta Idei – Apolo, aplecat asupra lui Venus adormită – când intră bătrâna domnişoară surâzând bucuroasă; o rețea de mici riduri îi împânzea chipul mare şi bun.

— Prietenul meu, Van der Laan, mi-a anunțat vizita dumitale, domnişoară, aşa că te aşteptam. Nepoata mea e prevenită, o vei vedea peste câteva minute...

Deci Thérèse avea s-o revadă pe Ide. Toate cuvintele pe care şi le pregătise dinainte se risipiră ca frunzele în vânt când auzi un pas, puțin greoi şi când se deschise uşa... Femeia care se ivi în prag i se păru mult mai subțire, chipul mai distins decât cel pe care-l păstrase în amintire. Antje se eclipsă şi tânăra se ridică. Cu un gest, Ide o invită pe Thérèse să se aşeze din nou, luând ea însăşi loc într-un fotoliu din fața canapelei. Apoi îndreptă spre vizitatoare o privire atentă.

— Te recunosc... rosti ea încet. Dumneata ai ocupat, după mine, cabina de pe vaporul *Wahnfried*... Adăugă, ezitând: Fiindcă vii să mă vezi, presupun

că mi-ai găsit caietele...

Emoționată, Thérèse nu putu face decât un semn din cap.

— Le-ai găsit? Femeia se aplecă spre fată, gâfâind. Ce-ai făcut cu ele? întrebă ea cu un glas înăbuşit de spaimă.

— Nu m-ați oprit să le citesc, doamnă... Le-am citit, apoi...

— Apoi? Le-ai aruncat în mare aşa cum mi-ai făgăduit?

În fața chipului livid şi a acelor ochi în care citea o neliniște de nedescris, Thérèse nu ascultă decât de mila ei. Îngenunche în fața acelei femei al cărei martiriu îl cunoştea.

— Doamnă! Nu v-am ascultat! N-am aruncat în mare acele pagini pe care le-ați scris!

Cu degete înfipte în umerii fetei, cu chipul aproape de chipul ei, Ide gâfâi:

— Ce-ai făcut cu caietele mele?

Atunci subit, Thérèse îşi dădu seama

de stângăcia ei. Îşi aminti de cuvintele lui Mijnheer: starea Idei nu suporta revelaţia prea bruscă a fericirii sale. Trebuia pregătită îndelung şi cu precauţie. Nu ţinuse seamă de această recomandare şi acum se vedea încolţită dar nu mai era posibilă nicio tergiversare. Trebuie să-i mărturisească dintr-odată că trimisese caietele, doctorului Yvarsen. În deznădejdea ei, începu să plângă cu capul pe genunchii Idei. Atunci, simţi nişte degete şovăitoare mângâind-o pe păr.

— Spune-mi, ce-ai, făcut cu caietele mele? repetă vocea ei tremurătoare.

Tânăra apucă mâinile Idei şi le strânse la piept.

— Doamnă, le-am trimis celui pe care l-aţi iubit atât şi care, crezându-vă moartă, vă plânge... Ah! dată aţi şti cum vă plânge!

Reci şi moi, mâinile pe care le ţinea

Thérèse alunecară din mâinile ei. Cu capul pe spate, cu ochii închişi, Ide păru leşinată. Thérèse se ridică dintr-un salt.

— Mătuşă Antje! Mătuşă Antje! strigă ea speriată.

La aceste strigăte, bătrâna domnişoară şi servitoarea dădură fuga. În timp ce aceasta din urmă îi dădea Idei să miroase o sticluță cu săruri, Antje o bătea, pe obraji cu palmele. „Cât am fost de stângace!" îşi reproşa Thérèse răscolită.

Dar înainte de sosirea doctorului, anunțat telefonic, cele trei femei văzură chipul acela palid acoperindu-se de un roz aproape luminos, izvorând parcă dintr-o lumină interioară, şi acei ochi în care de atâția ani nu mai strălucise nicio sclipire de bucurie, însuflețindu-se, căpătând o limpezime minunată, în timp ce buzele albe murmurau cuvinte

de neînțeles.

— Sunt paralizată de fericire...

— Cum? Ce spui? strigă bătrâna domnişoară speriată, aplecându-se spre femeia care rămăsese nemişcată.

— Picioarele îmi sunt atât de grele încât nu le mai pot mişca. Uneori poți să mori de fericire... murmură ea.

Perplexă, biata Antje o privi pe musafiră şi aceasta înțelese că bătrâna domnişoară se temea ca nepoata ei să nu-şi fi pierdut mințile. Thérèse o linişti cu un surâs. Chiar în acel moment intră şi medicul.

— Ei, ei!, Doamnă, altă alarmă? întrebă el.

Era un om voinic şi înalt, roşu la față, cu părul tăiat scurt. Îndepărtă femeile, şi luând-o pe bolnavă în brațele lui puternice, zise:

— Înainte de toate s-o ducem pe această doamnă frumoasă, în pat!

— Nepoata mea pretinde că e paralizată! zise mătuşa Antje neliniştită.

— Haida de! strigă doctorul râzând cu glasul lui gros de bas. Niciodată n-a arătat atât de bine! adăugă el, luându-i pulsul. Ei, cam mult zbucium în inima asta! Dar îi vom face bolnavei o injecție şi, după asta, n-o să mă mai chemați atât de curând. Ah! Putem să ne mândrim cu solida noastră rasă olandeză, nu doamnă? E rezistentă! Nu ştiu ce s-a petrecut, continuă pe tonul lui jovial, dar pun rămăşag că în seara asta, doamnă, ai ochii pe care-i aveai la douăzeci de ani. Nu i-am văzut niciodată strălucind astfel!

Capitolul VI

O tandră şi caldă prietenie se statornici între Thérèse Erhardt şi Ide Yvarsen. Se vedeau zilnic şi tânăra tre-

buia să-i relateze mereu discuția cu doctorul Yvarsen. Ide nu obosea să audă spunându-i-se că Jan Yvarsen plânsese aflând că soția lui murise. Şi trebuia de asemenea să-i repete scena cu Sigrid.

— Era tot atât de frumoasă?

— La început, da, mi s-a părut incomparabil de frumoasă, dar după ce-a aflat... când a înțeles că toată crima ei cumplită ieşise la lumină, sufletu-i josnic a străbătut prin toată frumusețea ei. Ah! Ide, dacă ai fi putut s-o vezi în clipa aceea! Spaima îi schimbase literalmente fața! Nu mai rămăsese nimic din perfecțiunea acelui obraz, a acelei frumuseți triumfale care-i făcea pe toți sclavi! Dragă Ide, dacă soțul tău ar putea să-ți poarte pică pentru ceva, ar fi din pricină că, vindecată, nu te-ai întors la el s-o denunți pe vinovată. „Biata mea soție a vrut să se sacrifice pen-

tru mine!” mi-a zis el.

— M-a înțeles! Mă cunoaşte!

Ide surâdea printre lacrimi.

— Fii sigură, Ide, că-ți va întoarce în bucurie tot ce-ai îndurat.

— Ah, Thérèse, mi-e frică de prezent! Mi-e frică fiindcă străduindu-mă să rezist nenorocirii, nu-mi mai rămâne destulă putere să suport fericirea!

— Fericirea n-a omorât pe nimeni niciodată! o asigură tânăra.

A doua zi Thérèse îi aduse biletele pentru vaporul *Njassa*.

— Şaptesprezece zile! Să aştept şaptesprezece zile până la îmbarcare, apoi încă trei săptămâni cât durează traversarea! se plânse Ide.

Îşi simți bătăile neregulate ale inimii şi ochii i se umplură de spaimă.

— Doamne, mai dă-mi încă o fărâmă de viață, să apuc să-mi văd bărbatul şi apoi n-am decât să mor în brațele lui.

— Să mori? Eu, care-s bătrână şi mă feresc să vorbesc de moarte, dar tu? zise mătuşa Antje.

Thérèse Erhardt le cunoscu pe surorile Idei. Mai întâi pe Selma, copilă bună, ca şi mătuşa ei Antje şi nemăritată tot ca şi ea. Apoi pe Jopsie şi Daatje, două tinere femei opulente, simpatice şi surâzătoare. Îmbrăcate la fel, purtau nişte rochii dintr-o stofă trainică, dar croite modern şi nişte bijuterii de aur cu mărgean. Cea mai tânără, Neeltje, zveltă şi frumoasă, măritându-se cu un frison, purta boneta de dantelă scrobită şi răsucită în formă de cornet, specifică acelui ținut. Cu câte o plăcuță de aur pe fiecare tâmplă, părea un mic idol maliţios, cum pretindea Ide, a cărei preferată rămăsese. Soții primelor două surori, cam greoi, cu fața rotundă, cu ochii albaştri de faianță, îşi reprezentau bine țara, în care fiecare ducea o viață

cinstită şi ordonată. Soțul lui Neeltje, înalt, slab, cu chipul osos şi imberb, de o energie rece, descindea din acei țărani din *polder*[3] care duseseră întotdeauna lupte grele cu oceanul. Frisonii dezmințeau proverbul: „Să nu construieşti pe nisip!” pe care le plăcea să-l citeze când vorbeau de strămoşii ce-şi creaseră propria lor patrie! Thérèsei îi plăcu această familie aşezată şi socotită, poate din cauza contrastului cu firea ei visătoare. I se părea că în compania acestor oameni de treabă respira mai bine, aşa cum respiri când te cațeri pe înălțimi. După o săptămână de muncă metodică şi serioasă simțeau o deosebită plăcere să se aşeze duminica, în jurul mesei, în casa frumoasă a mătuşii Antje.

---

[3] Sol format după retragerea apelor mării (n. tr.)

— Îngăduiți-mi să spun o rugăciune… rostea Van Adrichem, şi toți îşi coborau ochii spre fața de masă. După care, Hildi servea ciorba. Urma o tocană de somon şi homar, o friptură la cuptor garnisită cu tocătură. Brânza, bulgăre roşu, frumos, care preceda întotdeauna două tarte, una cu fructe, cealaltă cu cremă, era mâncată toată. După un ceas, încă mai erau la lichior. Discutau politică, dar fără pasiune. Atunci femeile se sculau, se strângeau în fața ferestrei şi se uitau la plimbăreții în straie de duminică. Apoi începeau să vorbească despre micile lor treburi domestice. Selma le istorisea câte ceva despre patronul ei. Era secretara unui scriitor. Uneori, când se ducea dimineața la el, îl găsea închis în cabinetul de lucru, cu draperiile încă trase. Mirosea a tabac şi a flori veştede, câteva lumânări lungi, roşii, ardeau în fața unor portrete de

femei, iar maestrul, cu capul pe brațul îndoit, ridica spre ea un chip palid, cu barba zburlită, cu pleoapele umflate. Se părea că tot acel decor îi era necesar ca să-l inspire, zicea ea plină de respect. Simțeai că în străfundul inimii sale Selma cultiva mica floare albastră a iubirii față de romancier, şi că acel cult avea să rămână, fără îndoială, singura ei aventură, cum rămăsese pentru mătuşa Antje, amintirea acelei seri de carnaval în care ochii frumoşi ai unui Pierrot în satin alb îi surâseseră prin găurile măştii de catifea.

Mai întotdeauna în bunul simț al acestei rase nordice, se amesteca şi o notă sentimentală.

Încă din primele zile, Thérèse o dusese pe noua ei prietenă la un salon de frumusețe, apoi la coafor. Pe urmă vizitaseră marile magazine din Amsterdam de unde Ide îşi cumpără lenjerie şi câ-

teva rochii uşoare căci nu trebuia să uite că se ducea spre o țară însorită.

„Ce apă a tinereții ar putea egala leacul unei fericiri regăsite?” îşi spusese Van der Laan când Thérèse i-o prezentase pe Ide Yvarsen. Mai era oare aceasta chipul pe care Thérèse i-l descrisese cu foarte puțin timp în urmă „ca tăiat în piatră şi brăzdat de riduri adânci”? Mirat, se uita la trăsăturile care, deşi obosite, erau plăcute şi deosebit de atrăgătoare. Şuvițe albe, mătăsoase îi încadrau tâmplele, scoțându-i în evidență întunecimea catifelată a ochilor cafenii unde reapăruse lumina dulce care izvora din acest suflet frumos de femeie. Acum, o pălărie mare cu blană de cârtiță, îi umbrea chipul palid.

Mijnheer îşi dăduse întâlnire cu cele două prietene ale sale într-un salon de ceai din Amsterdam. Thérèsei îi plăcea mult acest oraş ale cărui străzi, ca şi

cele ale Veneției, erau de fapt nişte canale. Găsea originale casele înguste, vopsite cu negru sau roşu, cu acoperiş țuguiat, cu ferestre-ghilotină acoperite cu frumoase dantele scrobite şi cu uşile de la intrare, groase şi strălucitoare, ce păreau a fi făcute din lemn de preț. Mijnheer se bucura de admirația tinerei sale prietene, cu acel orgoliu național specific fiecărui olandez şi în mare parte îndreptățit. Căci ce popor ştiuse să tragă mai bine foloase din posibilitățile pe care le avea țara sa? Secând marea, olandezii câştigaseră o provincie ca să nu mai vorbim de digurile, ecluzele, porturile şi vapoarele sale.

În fiecare zi cei trei vizitau capitala şi împrejurimile. Thérèse vizită castelul *Haga*, clădire albă cu peroane de marmură, cu arcade, şi cu un lac unde lebede albe ca zăpada alunecau pe apa liniştită. Altădată, geologul o duse pe

Thérèse la nişte prieteni care locuiau pe un deal artificial, plin de case frumoase înconjurate de şanțuri largi, cu poduri albe ca de zăpadă; acoperişurile roşii ale căsuțelor, care se ridicau dintre coroanele copacilor, aminteau de acele ouă de un roşu aprins, pe care, de Paşti, părinții le ascund pentru cei mici în cuiburi de merişor. O dată străbătură câmpiile cu iarbă moale ca de catifea, unde vacile păşteau indolente.

— Uită-te cât sunt de frumoase, remarcă Mijnheer cu mândrie, la noi sunt tratate ca nişte regine. Lăptăriile albe sunt palatele lor. Nu li se cere acestor majestăți decât să pască, să doarmă şi să dea lapte!

Întorşi din aceste plimbări în dune – unde revendicându-şi bunurile pe care i le smulsese omul, Marea Nordului, fremăta de furie – Thérèse, Ide şi Mijnheer, se duceau la mătuşa Antje.

Deşi mâncaseră la vreun han rustic, mătuşa îi silea să se aşeze la masă şi Hildi îi servea cu cafea şi cu o avalanşă de clătite rotunde şi aurii. Astfel trecură şi ultimele zile, înşelând nerăbdarea, aproape dureroasă, a Idei Yvarsen.

Capitolul VII

Ide lua pentru a treia oară vaporul ca să se îndrepte spre un pământ aflat pe cealaltă față a globului. Încă o dată, îşi părăsea țara şi familia; şi deşi ai ei plângeau, ea nu-şi putea stăvili bucuria năvalnică ce-i reînnoia sângele şi-o făcea să nu aibă ochi decât pentru uriaşul vapor ce se sprijinea de chei. Îşi aminti de prima ei plecare când, cu toate lacrimile mamei, mătuşii Antje şi ale surorilor ei, purta în suflet soarele!

Sirenele sunară, iar muzicanții de la bord atacară un marş. Crâmpeie de

muzică picau în forfota apelor sfâşiate, în timp ce de jos urcau strigăte de „Rămas bun! Traversare uşoară!” Sprijinite de balustrada punții, Ide şi Thérèse, răspundeau agitându-şi batistele spre cele şase batiste de jos, aidoma unor mici aripi bătând din ce în ce mai slab pe măsură ce pachebotul se îndepărta de port. Atunci Ide alergă la proră şi, cu brațele întinse, salută calea aceea de apă care se deschidea, infinită, ca s-o readucă la iubitul ei.

Heer van der Laan umpluse cu flori brațele Idei şi ale Thérèsei; totodată îi întinsese acesteia din urmă un pachețel.

— Ca să nu mă uiți! îi spusese el, trist.

Acum, în cabina ei, tânăra desfăcu pachetul. Ieşi la iveală bustul, în bronz, al unui bufon. Ce artist uimitor trebuie să fi fost cel care ştiuse să pună pe bu-

zele acelui chip râsul amar şi totodată grotesc, iar în priviri o tristeţe incomensurabilă şi sfâşietoare! Tânăra înţelese că prietenul ei îi mărturisise în acest fel şi dragostea, dar şi resemnarea lui. Apropierea dintre tânăra de optsprezece ani şi femeia care avea aproape dublul acestei vârste creştea cu fiecare zi. Viaţa la bord, care nu-ţi impune nicio obligaţie, nicio îndatorire, îţi îngăduie să leneveşti. Uneori, rămâneau amândouă ceasuri în şir întinse pe şezlonguri, scăldându-se în soare şi azur. Marea le oferea culori şi privelişti mereu noi. Apa clipocea de-a lungul carenei, aidoma unor mici guri lacome şi valurile unduitoare se retrăgeau cu graţia unor sălbăticiuni. Din când în când, câte un pâlc de delfini tăiau undele în lungi lame strălucitoare. Alteori, o pală mai puternică de vânt, făcea valurile să se înfurie. Din caline, ele de-

veneau răutăcioase, se urmăreau, se muşcau, se sfâşiau. Apoi brusc, păreau că fug, toate odată, din faţa unui nor jos pe care-l luau drept vreun monstru gata să le înfulece.

Niciodată Ide nu cunoscuse o prietenie mai caldă, mai plină de grijă şi de atenţie. Thérèse, care-şi pierduse fiinţele cele mai dragi, punea în acest soi de cult pe care-l avea faţă de doctorul Yvarsen şi de soţia lui, prea plinul bogăţiei sale de sentimente şi Ide, de multă vreme înclinată spre o viaţă interioară, tăcută şi retrasă în sine, afla o bucurie nouă în confidenţe. Îi plăcea să vorbească despre trecut, să rostească numele care-i aducea atâta dulceaţă pe buze: Jan...

— De ce nu i-am trimis o telegramă? regreta ea. Ar fi venit să ne aştepte la Capetown.

Dar, după atâţia ani, o revedere ca a

lor, în fața tuturor pasagerilor, nu era cu putință. Când în saloane şi punte era prea mult zgomot, cele două prietene se duceau în cabinele lor care se învecinau. Prima, vârâtă în pat, o chema pe cealaltă să se aşeze alături. Ide, care la gândul unei fericiri atât de apropiate, n-o mai lăsa pe Thérèse să doarmă, o ruga adesea să-i vorbească despre țara şi despre copilăria ei. Şi tânăra alsaciană, cu ochii scăldați în lacrimi, vorbea despre locurile unde se născuse, despre cât de blândă îi fusese copilăria între părinții ei care se adorau şi care alcătuiau o pereche atât de frumoasă încât atunci când abia începuse să silabisească vorbele nu le spunea decât: „mama cea mumoasă”, „tata cel mumos”... O învățătoare de treabă o învățase să scrie şi să citească... Era o domnişoară bătrână ce cunoscuse bine epoca în care uniformele franceze cir-

culau pe străzile oraşelor din Alsacia. Şi niciodată nu se putuse resemna să vadă chipiul francez înlocuit cu casca prusacă. Atunci când pe sub ferestrele sălii de studiu trecea garda de pază izbind tare în caldarâm cu cizmele butucănoase, bătrâna patriotă fredona întotdeauna cunoscutul refren:

„Patrula nemțească s-aude trecând,
Coborâți-vă glasul, puişorii mei…
Copiii Alsaciei sub jug greu zăcând
Nu pot vorbi franceza-ntre ei!”

Ide nu prea pricepea. Nu auzise niciodată vorbindu-se de Alsacia. Prietena ei trebuia să-i explice că era un ținut nefericit smuls de la sânul mamei sale. Thérèse descria frumoşii codri adânci, satele colorate ca nişte jucării de copii, vechile ruine, bălțile şi lacurile pline de legende. O dată, în timpul unei excursii în munți, maşina lor având o pană,

părinții şi ea se opriseră la un han. Era o dimineață cețoasă de octombrie. Oamenii se întorceau de la slujbă. Fetele, cu bluze brodate cu flori multicolore, cu mâneci bufante, cu fuste roşii şi verzi, sporovăiau cu băieții îmbrăcați cu jiletcă roşie, cu pantaloni de catifea şi cu pantofi cu cataramă. Bătrânele, cu şaluri mari, şi cu bonete brodate tăifăsuiau în grupuri mici, în fața bisericii. Thérèse şi părinții ei mâncau într-un colț al sălii, între două ferestre de unde se vedea piața. Aşezată în colțul unde se afla soba în care ardea un foculeț de lemne, o bătrână îi adresa Thérèsei, din când în când, câte un surâs căruia copila îi răspundea din toată inima.

— Am fost crescută să respect bătrânețea. Părinții mei, amândoi orfani la vârste fragede, regretau că n-aveam nici bunic, nici bunică... Observând că

eu şi bătrâna din colţ ne făceam ochi dulci, tata o rugă pe femeie să ne ţină o vreme tovărăşie. Ea îi complimentă pe părinţii mei pentru felul cum arătam.

— Şi încă locuiţi la oraş, dar cum ar arăta mica domnişoară dac-ar locui în munţii noştri?

Bătrâna acceptă un pahar de *kirsch* ceea ce făcu să i se înroşească pometii şi să devină vorbăreaţă.

— Aş vrea să vă arăt ceva, ne spuse ea, ceva la care v-ar plăcea să vă uitaţi.

— Foarte bine, arată-ne cât mai repede! îi spuse mama curioasă.

— Numai că ar fi imprudent să vă arăt aici... Ochii ei albaştri, încă frumoşi, făcură înconjurul meselor ocupate de turişti.

— Tony! o chemă ea pe hangiţa aşezată în dosul tejghelei.

Femeia veni fuga. Ea îi vorbi la ureche.

— Bun! zise, mai am câteva mese de servit şi apoi poți să-i duci să-ți vadă trofeul, bunico!

— Trebuie să ştii, Ide, se întrerupse tânăra fată, că în oraşul unde m-am născut, ca de altfel pretutindeni în Alsacia, există un adevărat zid între nemți şi alsacieni. Sunt atât de puțin frecventați încât cred că un japonez mi s-ar părea mai apropiat decât un şvab. Timp de patruzeci şi opt de ani au încercat să germanizeze pământul Alsaciei, dar n-au reuşit. Timp de patruzeci şi opt de ani Alsacia a stat îmbufnată pe învingătorul din 1870, o îmbufnare plină de ură care n-a slăbit niciodată. Dar să revin la povestea mea sau mai curând la cele istorisite de bătrâna aceea...

„Era în timpul războiului din 1870. Duşmanul nu se afla departe, totuşi colonelul şi ofițerii aflați în cantona-

ment prin părțile noastre, ne comandaseră o masă aleasă. Soțul meu, fie-i țărâna uşoară, dezgropă câteva sticle din groapa unde le ascunsese. Slugile şi eu însămi aveam obrajii îmbujorați de dogoarea cuptorului. Cu toți cei optzeci şi trei de ani ai mei, cum să nu-mi aduc aminte de masa aceea? Pregătisem păstrăvi, rață umplută, iepure cu tăieței. Ofițerii francezi tocmai se aşezaseră la masă când trompetul a sunat alarma. Au trebuit să părăsească în grabă casa. Se şi auzeau împuşcături, strigăte şi toate celelalte. Din pivnița unde ne ascunsesem, auzeam mitralierele. După două ceasuri, totul păru să se fi potolit. Soțul meu scoase nasul afară, apoi ne spuse: «S-a isprăvit, ai noştri s-au retras şi-au venit ceilalți!» înjură încet. N-am avut timp nici să strângem masa. Nişte ofițeri prusaci, prost îmbrăcați şi murdari de noroi se

aruncară pe resturile care se mai aflau pe masă şi, la rândul lor, ne comandară un prânz. Înainte de a mă apuca să-l pregătesc nu ştiu ce instinct m-a îndemnat să alerg în odăile prin care trecuseră soldaţii noştri şi, într-adevăr am găsit, aşezat în mijlocul unui pat, steagul nostru, albastru, alb şi roşu, sfâşiat şi găurit de gloanţe. Auzind nişte paşi greoi care urcau scara, n-am mai avut vreme decât să ascund drapelul sub jupoane. Din fericire, coada steagului nu era prea lungă, totuşi vârful lui ascuţit mă înţepa în piept. Dar trebuia să rabd. Neputincioasă, am asistat la răscolirea casei, a grajdului, a hambarelor. Nu ne-au scăpat din ochi până seara şi abia târziu, în odaia mea zăvorită, am putut scoate coada steagului care-mi rănise sânul stâng, mai am şi acum cicatricea, «lângă inimă», cum mi-am spus întotdeauna cu orgoliu. Înfăşurat

într-o pânză subțire, îl țin ascuns sub cearşafuri în dulapul mare de rufărie şi-l rog pe Domnul să mă lase să mai trăiesc până-n ziua în care voi putea să-l înmânez alor noştri. Da, nădăjduiesc să le dau eu însămi drapelul când se vor întoarce, căci se vor întoarce. Nu mă îndoiesc nicio clipă, de asta!”

Mâna bătrână şi zbârcită se aşezase pe locul rănii de odinioară, în timp ce flacăra credinței şi a nădejdii se aprinsese în ochii albaştri ai bătrânei hangițe.

Ide, al cărui suflet, scăldat în dragoste, rămăsese proaspăt şi entuziast, emoționată de această poveste, întrebă:

— Şi pe urmă, Thérèse?

— Ei bine, Ide, bătrâna țărancă a avut dreptate. Francezii s-au întors. Şi când, cu drapelul în frunte, regimentele au defilat prin micul nostru orăşel, în aclamațiile mulțimii, m-am gândit la

femeia aceea. De altfel am aflat din ziare că visul ei se împlinise: că înapoiase drapelul regimentului şapte de linie. Dar îl înmânase acoperită de onoare, în sunetele *Marseillaisei* şi în cursul unei ceremonii în care un general o sărutase pe amândoi obrajii.

— Foarte frumoasă poveste, spuse Ide, cu ochii strălucind.

— Foarte frumoasă, dragă, dar e ceasul unu şi trebuie să dormim! zise tânăra înfiorată de amintiri.

Marele vapor era cufundat în întunericul străpuns ici-colo de slaba lucire a vreunei băşici colorate. Întoarsă în cabina ei, exilată de bunăvoie, departe de patria pe care-o adora, se lăsa pradă uneia dintre acele crize de nostalgie şi de disperare în care plângea până ce căpăta febră. Cât de bine îşi aducea aminte de acea zi pe care tocmai o descrisese! Cât erau de fericiți atunci

frumoasa ei mamă, frumosul ei tată! Apoi... Oare, entuziasmul, admirația față de învingători o făcuseră pe maică-sa să-şi piardă capul?

Când o vedea tristă, Ide ca s-o distreze pe mica ei prietenă îi povestea câte un fapt mărunt din viața ei de dinainte. În alte zile, Ide părea înfrigurată, tulburată, manifestând o nevoie aproape bolnăvicioasă de a vorbi despre vechea ei rivală.

— Sigrid îmi spunea: „Sufletul tău Ide, e alb, al meu e roşu! Asta-i toată diferența dintre noi!" Ce ființă stranie şi câte contraste în ea! Cunoscuse ura încă de copil. O ura pe Inge Goldström pentru singurul motiv că fetița i se părea frumoasă lui Jan. Totuşi ştia să fie şi bună. În timpul şederii noastre la Tjorpa, mătuşa Brita mi se plânsese de fiica ei, îi povestise soțului meu, grosolănia pe care Sigrid, „nebuna asta", i-o

făcuse pastorului Lindström. Încă foarte supărată când îşi aducea aminte de asta, povestea: „Se împliniseră trei ani de când Inge Goldström, bolnavă de piept, zăcea prin sanatorii, venind acasă doar de Crăciun! Bun! Sigrid se întorsese de pe nu ştiu unde, cred că de prin Danemarca, pentru a sărbători *Julaftonul*[4] la familia Lindström. În toiul mesei, vine mama lui Inge atât de plină de zăpadă încât ai fi putut s-o iei drept un Moş Crăciun. Fiica ei tocmai avusese o hemoptizie, doctorul îi spusese să se aştepte la tot ce era mai rău şi femeia venise să-l roage pe pastor să-i împărtăşească fata. Sania era la uşă. Doamna Lindström adusese bărbatului ei paltonul şi pastorul se pregătea s-o urmeze pe biata mamă, când Sigrid se năpusti spre uşă, împiedicându-l pe

---

[4] Ajunul Anului nou (suedeză).

pastor să iasă.

— N-ai să te duci la Inge, n-ai să te duci să-i spui că o să moară! strigă ea tremurând de mânie.

Pastorul voi s-o dea la o parte, dar smintita se proptise din toate puterile în canatul uşii.

— N-am să te las să pleci! E de ajuns să te vadă şi-o să-şi dea seama că i-a sosit ceasul din urmă!

— Vrei s-o laşi pe copila aia nefericită să moară fără ajutorul Credinței? îi spusese pastorul sever. Mama Ingei îşi frământa mâinile, iar noi am sărit cu toții la smintita de fiică-mea şi am dat-o la o parte. Atunci... atunci... – penibila amintire îi tăiase bătrânei răsuflarea – atunci Sigrid s-a agățat de mantia tutorelui ei şi ştii ce i-a spus? Ce-a cutezat să-i trântească? *Corb urât al nenorocirii!* I-a spus preotului, *„corb urât al nenorocirii”!*

— Şi Inge Goldström mai trăieşte? întrebase Jan silindu-se să nu râdă.

— Da, după criza aceea starea ei s-a îmbunătățit simțitor. Cât despre pastor, nu i-a păstrat ranchiună lui Sigrid. Cunoştea ea bine micile slăbiciuni ale bătrânului. I-a dus o sticlă de *brännvin* şi o cutie cu țigări bune şi l-a împăcat...

Ah, Thérèse, cât de bine îmi aduc aminte de ziua aceea îndepărtată în care mătuşa Brita se plângea de fiica ei... Eu însămi, departe de a o ține de rău, aprobasem acea intervenție neaşteptată în favoarea prietenei sale. Am văzut-o bună şi în alte ocazii şi mi-am zis că dacă n-ar fi existat ziua aceea nenorocită în care l-a întâlnit pe Sven Lundell la Trollhättan şi dacă Jan s-ar fi însurat cu ea, Sigrid ar fi fost în mod sigur o femeie ca toate celelalte. Ura ei împotriva mea a trezit în ea instinctul

feroce care a determinat-o să mă părăsească în adâncul pădurii sălbatice. Îşi iubea nemaipomenit de mult logodnicul, rătăcind – pentru a-l căuta – dintr-o țară într-alta, fără o clipă de liniște, cum spunea Ane Mette. În sfârşit, l-a regăsit, dar însurat cu o femeie fără frumusețe, ea a cărei frumusețe îi înnebunea pe bărbați, o femeie fără farmec şi fără...

Thérèse n-o lăsă să termine:

— Taci, Ide, strigă ea, nu te-ai uitat în oglindă? Îți ignori puterea de seducție, suflet naiv ce eşti! Şi împingi şi prea departe mila creştinească! Cum poți să-i cauți scuze acestei ființe rele?

— Fiindcă l-a iubit pe Jan şi Jan a iubit-o pe ea... Şi fiindcă acum, nu mă mai tem de ea, adăugă Ide cu un surâs slab.

Capitolul VIII

— Se vede oraşul Capetown!

Când mai auzise Ide acest strigăt? În eternitate sau numai cu şapte ani în urmă?

— Vom păşi pe pământul african! rosti ea împreunându-şi mâinile.

— Dragă Ide, împărtăşesc şi eu, bucuria dumitale! zise Thérèse.

— O împărtăşeşti? N-ai putea, mica mea prietenă, căci până şi jumătate din bucuria mea ar fi prea grea pentru tine!

În picioare, la geamul unui tren care se îndrepta spre Johannesburg, Thérèse zărea câte o fermă izolată şi de jur-împrejur nenumărați arbori în care atârnau bulgări de aur.

— O livadă de portocali, zise ea.

Întorcându-se, văzu că Ide plângea. Acum, tânăra o vedea plângând tot mai des. Căci pe măsură ce se apropia de

capătul călătoriei, amintirile îngropate în sufletul ei, ieşeau din nou la iveală, amintiri care nu mai dureau, învăluite astăzi într-o dulce melancolie...

— Mă gândeam la micul meu Nils, zise ea, dacă ai şti cât era de drăguț... Când soțul meu se ducea să vadă vreun bolnav care locuia în Veld, ne lua adesea cu el. Aşezată alături, îl țineam pe Nils pe genunchi. Pe acele pământuri nemărginite, unde nu existau drumuri, animalele alergau în libertate. Asta îl bucura foarte tare pe micuț. O dată o vacă se înfipsese în fața noastră şi cu toate claxonările, nu se mişcă din loc fixându-ne cu nişte ochi stupizi. Pentru a o face să se cărăbănească, soțul meu o împinse uşor cu botul maşinii: „*Fördoma djur*”, zise el în suedeză, (Animal afurisit!). Fiul său se făcu că nu-l aude. Jignit, se aplecă pe fereastra maşinii şi strigă din toate pute-

rile: *„Sorry, cow!”* (Scuze, vaco!). Ide îşi şterse ochii şi surâse.

Anunțate printr-o telegramă, Doris şi mama ei se aflau la gară pentru a le întâmpina pe cele două călătoare. Ide fu primită cu toată atenția şi discreția de către rudele Thérèsei care cunoşteau cumplita odisee a acestei femei. Cele două prietene se retraseră devreme. Se înțeleseseră între ele ca a doua zi Thérèse să-i telefoneze doctorului Yvarsen şi dacă acesta n-avea vreun caz grav care să-l țină, putea să ajungă acolo încă în cursul zilei. Gândul acesta o făcu pe Ide să pălească şi să roşească. Thérèse se nelinişti s-o vadă atât de agitată, cu obrajii şi cu mâinile fierbinți. Îi pregăti o cupă mică de şampanie în care îi puse un somnifer.

— Bea, dragă, şi încearcă să dormi ca să fii odihnită şi curajoasă mâine când

îți vei primi soțul! glumi ea.

Tânăra se uită o clipă la cer, privi stelele imense, mişcătoarele lor lumini albastre, apoi ochii ei urmăriră felinarele de ceață care se agitau în sus şi în jos pe colinele de cuarț. Când se întoarse de la geam, Ide dormea adânc...

* * *

— Alo! Aş vrea să vorbesc cu doctorul Yvarsen.

Stăteau amândouă jos, cu telefonul între ele. Thérèse ținea receptorul şi degetele, uşor tremurătoare ale Idei, ardeau de nerăbdare să-l apuce.

— Alo! Aş vrea să vorbesc cu doctorul Yvarsen.

— Eu sunt.

Neaşteptându-se la această prezență imediată la capătul firului, Ide scoase un strigăt scurt şi Thérèse trebui să-şi înghită de mai multe ori saliva înainte

de a putea răspunde.

— Aici Thérèse Erhardt, tânăra care a venit acum câteva luni să vă vadă, domnule doctor...

— Îmi aduc aminte! Despre ce e vorba?

— De un caz special, domnule doctor, de un caz care vă va interesa. O femeie salvată ca prin minune de la moarte şi care... care... domnule doctor, dacă aţi putea veni până aici... E un caz urgent...

Cu obrajii în flăcări, Thérèse pierdu şirul vorbelor, se intimida.

— Nu pricep, rosti o voce devenită brusc rece. Dacă femeia a fost salvată, nu mai are nevoie de mine! Timpul meu e măsurat. Explică-mi mai limpede, domnişoară!

— Oh, domnule doctor, nu vă impacientaţi! făcu tânăra, pierdută. Şi întorcându-se spre prietena ei: Hai, Ide,

ia receptorul! E rândul dumitale să-i vorbeşti!

La celălalt capăt al firului urmă o tăcere, apoi tonul imperios rosti:

— Dar răspunde-mi odată, domnişoară!

— Jan, sunt eu... Ide...

Din nou tăcere, apoi vocea pe care emoția o gâtuia, zise:

— Nu se poate! Haide! E o glumă!

— Sunt eu, Jan! O, Jan, vino încoace! Vino repede! Te rog...

— Simt că înnebunesc! Eşti într-adevăr tu, Ide? Dar unde? Unde să vin?

Cuprinsă de o sfârşeală plăcută, Ide simți cum o lasă puterile, receptorul îi alunecă pe genunchi şi Thérèse îl apucă imediat.

— O veți găsi pe soția dumneavoastră la domnul Jacques Erhardt, 39, Parktowe. Vreți să notați adresa, domnule doctor?

— Nu-i nevoie... Alerg...

Râzând şi plângând, Ide îşi exprimă bucuria şi neliniştea.

— Îl cunosc! Va goni ca un nebun! Domnul să-l aibă în pază!

Jan făcu în trei ore, un drum care dura de obicei patru. Când Thérèse zări maşina doctorului în faţa casei, dădu fuga la oglindă. Îşi trecu pieptenul prin păr, şi un nor de pudră pe faţă zicându-şi totodată că o astfel de preocupare într-un asemenea moment, dădea la iveală tulburarea sufletului ei. Deschise ea însăşi uşa, doctorului, şi-l conduse în camera unde-l aştepta soţia lui. Încetişor, tânăra închise uşa în urma ei.

Un minut cei doi se priviră fără glas, palizi de moarte amândoi, apoi într-un elan spontan, se aruncară unul în braţele celuilalt, strângându-se şi plângând. Dar în braţele sale Jan simţi tru-

pul soției sale înmuindu-se. O aşează uşurel pe un fotoliu şi îngenunchind în fața ei, izbucni în lacrimi.

— Dumnezeule! murmură ea, nu m-ai uitat. M-ai regretat!

Atunci Jan o privi pe Ide; în acel chip slăbit de atâtea suferințe, descoperi o frumusețe emoționantă care-l uimi şi-l înduioşa, făcându-l să simtă o nesfârşită tandrețe pentru ființa din fața sa. Da, voia să-i plătească prin dragoste, tot ceea ce îndurase din pricina lui! O va învălui cu atâta blândețe şi fericire încât, încet, încet, o va face să uite de mizerie şi de disperare! Ide, care în pupilele înceţoşate de lacrimi citi această solemnă făgăduială de iubire, se destinse plină de încântare.

Capitolul IX

Reîntoarcerea Idei Yvarsen fu salutată

cu bucurie. Cei din Krittelwerk n-o uitaseră şi la ceaiurile doamnelor, se mai vorbea încă de misterul dispariției sale. Trecuseră şapte ani de când, în timpul unei plimbări prin Veld, Ide Yvarsen, făcând se pare, o insolație, fusese atinsă de amnezie. Neputând să mai regăsească drumul spre casă, mersese ceasuri în şir, până la urmă fusese culeasă din drum, de nişte țărani care se întorceau cu căruța acasă, în Natal. Versiunea asta fu admisă de toți cei care-o cunoscuseră şi o iubiseră pe blânda şi generoasa doamnă Yvarsen şi, departe de a o sâcâi cu întrebări indiscrete care i-ar fi fost penibile, musafirii o copleşiră cu flori şi cadouri. Îşi regăsi casa, camerele aşa cum le ştiuse, ținute într-o curățenie desăvârşită de o pereche de negri pe care-o revăzu cu plăcere: drăguța Daisy se măritase cu Elias şi cei doi negri, care-şi plânseseră odinioară

stăpâna, acum nu mai ştiau cum să-i facă pe plac. Ide îşi reluă astfel viața de odinioară, atât de fericită, încât încercă să uite acei ani lungi în care, biet trup fără suflet, trăise ca un animal sau ca o plantă.

— M-am făcut un urs, zise Jan, îți revine sarcina să mă îmblânzeşti.

Acum, după ce-şi reluase locul în casă, se văzură obligați să reînnoade vechile relații. Oare careva dintre cei care-o cunoscuseră pe frumoasa suedeză, ghicise drama ascunsă a acesteia? Şi ce concluzii trăsese din plecarea ei bruscă? Erau rari cei care mai cereau veşti despre ea. Doctorul se pricepu să ocolească întrebările şi Ide simți, cu recunoştință, că soțul ei veghea ca să nu i se mai atingă rana, prost cicatrizată. Căci, după ce-o supusese pe soția lui unui minuțios examen medical, Jan Yvarsen trebui să constate, nu fără o

adâncă durere, că atâtea încercări răvăşiseră cumplit acea inimă care nu-i aparţinuse decât lui.

Capitolul X

Evenimentele, apoi lunga traversare făcută împreună, le legaseră strâns pe Thérèse şi pe Ide ca şi cum s-ar fi cunoscut cine ştie de când. Mai mult, se simţeau atrase una către cealaltă atât prin sentimente cât şi prin gusturi. Dar astăzi nici ea, nici soţul ei nu mai aveau nevoie de ea, rolul ei se terminase. Înlocuită de realitate, nostalgia unor zile atât de bogate în romantism lăsase în Thérèse o senzaţie de gol, de deposedare. Totuşi chiar de-ar fi trebuit să pătimească toată viaţa, nu regreta acea minunată întâmplare. Atunci de ce era totuşi atât de tristă, de neliniştită? Îşi ştergea ochii dându-şi seama că, de

fapt, lacrimile ei erau lacrimi de necaz. Fiindcă atunci când cei doi soți plecaseră, nu-i spuseseră că ar dori s-o mai revadă. Fiindcă Ide nu mai avea ochi decât pentru bărbatul ei! Fiindcă cei doi se arătaseră atât de grăbiți să ajungă la casa lor, unde puteau în sfârşit, să-şi deschidă inimile! Strânseseră în grabă, pentru ultima oară mâinile fetei, dar amândoi erau distrați, Ide mai ales, părea năucă de fericire. După un ceas băiatul celui mai bun florar din oraş îi adusese un coş cu nişte flori minunate şi o cutie de email plină cu bomboane de ciocolată. De ce anume se putea deci plânge? De mulțumirile convenționale şi lipsite de căldură pe care i le adusese doctorul Yvarsen? Trebuia să pună capăt acelui soi de depresiuni care-o cuprindea din nou şi ce alt derivativ mai puternic exista decât munca? Îşi aduse aminte că plecarea ei neaş-

teptată în Europa îi întrerupsese practica de infirmieră. Se grăbi deci să-şi reia locul printre celelalte postulante.

Bunătatea sufletului ei, sensibilitatea şi marea grozăvie care-o lovise în primăvara vieții sale, o sortiseră unei munci pusă în slujba suferințelor. Era mândră să intre în breasla celor meniți să uşureze durerile trupului şi spaimele agoniei. Dar, îmbrățişând această muncă aspră, nu-şi putea ascunde faptul că nutrea tainica speranță de a fi chemată într-o zi să lucreze în spitalul din Krittelwerk, în sectorul doctorului Yvarsen!

Capitolul XI

Există în vocabularul nostru un cuvânt implacabil ca moartea, un cuvânt sec şi scurt, dar de o greutate incomensurabilă pentru cel plin de tristețe,

şi disperare! *Niciodată!* Îmi închipui că *Niciodată* fusese scris cu litere de foc pe spada îngerului care păzea paradisul pierdut!

Prima vizită a soților Yvarsen a fost la mormântul fiului lor. În cimitirul pustiu Ide tresări zărind o siluetă albă. Soțul ei o apucă de braț.

— Voiam să-ți fac o surpriză, dragă, dar văd că ar fi fost mai bine să te previn. Acum doi ani am fost chemat la Ausban, la un sculptor renumit pe care medicii îl condamnaseră. Am izbutit să-l salvez. N-am stat pe gânduri când, după mai multe luni, fostul meu bolnav a vrut să-mi execute un bust. I-am pus în față toate fotografiile pe care le aveam de la fiul nostru. „Nu țin la un bust pentru mine, i-am spus, dar mi-ați face o mare bucurie dacă ați sculpta acest copil!” Artistul a consimțit şi iată-i opera, Ide!

Pe placa de marmură presărată cu trandafiri, se ridica pe vârfuri, ca pentru a-şi lua zborul, un copil în cămăşuţă lungă, cu degetele puse pe gurița-i adorabilă, trimițând sărutări. Într-un colț al soclului, două cuvinte gravate cu litere de aur: „La revedere!” Asemănarea era atât de fericită încât Ide înlănțui cu brațele marmura rece.

— Micuțul meu! Micuțul meu, Nils! suspină ea.

Încetişor, Jan Yvarsen o strânse la piept, îndurerat că nu-i mai putea făgădui ca odinioară: „Vom avea un alt mic Nils, draga mea!”

Reluară legăturile cu semenii lor, siliți să se amestece în viața târgului, în micile evenimente şi-n micile fapte fără importanță. Ide îşi reluă ceaiurile de la ora unsprezece şi de la ora cinci, partidele de bridge, iar Jan începu să participe din nou la competiții sportive. Şi

astfel zilele treceau liniştite. Dacă Idei îi plăcea uneori să-şi aducă aminte de anii trişti de odinioară, o făcea ca să măsoare şi să guste mai bine fericirea şi siguranța ei de acum. Se vedea cu vechile ei prietene, nevestele colegilor bărbatului ei, doamna Braas, doamna Eckert, Ruth Kenett şi cea mai bătrână dintre prietenele sale, doamna Bergh. La Krittelwerk se formase un nou clan, dar Ide îi evita pe cât putea pe toți acei oameni cu discuțiile lor bombastice. Simțea că erau lipsiți de sinceritate şi că-şi dozau politețea după importanța şi notorietatea musafirului.

Adesea Jan îşi conducea nevasta la lac şi seara venea s-o ia îndărăt. Ide se aşeza pe mal cu un lucru sau cu o carte. Se amuza să privească micile viețuitoare care mişunau în apa verzuie ce şopotea încet, şi pe care înotătorii o luau cu asalt. De pe o trambulină înal-

tă fete şi băieți plonjau veseli şi strigătele, râsetele, exclamațiile lor explodau ca nişte proiectile. Puțin îmbătrânită, doamna Harris servea gustări sub baobabul uriaş care alcătuia o cupolă de umbră. Odinioară mama Idei dispărea adesea în baraca doamnei Harris ca să mai pună țara la cale şi Ide surâse amintindu-şi că mama ei, atât de serioasă şi de sobră căpătase gustul bârfelilor mărunte. Îşi amintea de asemenea de discuțiile dintre maică-sa şi gineresău, când, întorcându-se de la vreun ceai, bătrâna olandeză comenta cam prea viu vreunul din cancanuri.

Jan râdea, o tachina şi mamă-sa ridica din umeri.

— Râzi, ginere, dar degeaba râzi! Toate astea se întâmplă fiindcă femeile n-au ce face... Stau şi trândăvesc...

Ide protestase.

— Te înşeli, mamă, brodează, împle-

tesc...

— Fleacuri! Nu le-am văzut niciodată cu vreun lucru în mână. Le văd tot timpul ori lungite în şezlonguri, pregătindu-se să citească vreun roman englezesc, ori tropăind pe terenul de golf, împreună cu micile lor slugi negre care le cară crosele şi le adună mingile, ori jucând bridge cât e ziua de lungă. Muncesc din greu, sărmanele, ce să zic!

— Dacă asta e părerea dumitale despre femeile de aici, mamă, n-ai să pleci c-o amintire prea frumoasă despre cucoanele noastre!

— Asta cam aşa e... răspunsese bătrâna.

Capitolul XII

— E o veşnicie de când n-am mai cântat, răspunse Jan la întrebarea soției sale, pianul meu a devenit o mobilă

oarecare.

Ide mângâia adesea pianul lustruit pe care-l simțea parcă fremătând şi vibrând de toate acele sunete închise în el şi care, pentru a fi eliberate, aveau nevoie de degetele soțului ei.

— De ce te-ai supărat pe muzică, Jan? îl întrebă ea într-o seară.

Jan, aşezat într-un fotoliu larg de piele, citea trăgând din pipă. Pe un gheridon, alături, cutia cu tutun şi ziarele. În vaze, crengi groase de mimoze îmbălsămau aerul. După o zi caldă, noaptea de decembrie intra prin ferestrele deschise ca o adiere proaspătă de evantai.

— De ce te-ai supărat pe muzică, Jan? repetă Ide aşezându-i dinainte un pahar în care gheața amestecată cu whisky, aburise paharul.

El ridică încet capul.

— Îți lipseşte muzica, Ide? Şi vocea lui

avu un accent de neliniște.

— Te contrariez dacă-ți răspund, da? zise ea șovăind puțin.

El se sculă brusc în picioare, își întinse îndelung trupul musculos și îndreptându-se spre pian, zise:

— Ia să vedem dacă degetele nu-mi sunt prea înțepenite!

Atunci, femeia își aminti deodată că odinioară, muzica era singura lui confidentă, că numai prin ea își exterioriza sentimentele cele mai tainice și-i fu frică, frică să nu înțeleagă – ca în seara aceea, la Tjorpa, când în cântecul lui pătimaș îi simțise îndoielile și frământările. Cu inima bătând voi să-l oprească, rugându-l:

— Nu cânta! întoarce-te și stai lângă mine!

Dar el și deschisese capacul în care i se reflecta capul blond. Un șuvoi de armonii țâșniră din clape și, fără să

mai poată rezista acelei vrăji, Ide se aşează în fotoliul părăsit de pianist apoi, încet, încet, se linişti: nicio amărăciune, nicio spaimă în acel cântec limpede şi odihnitor care-i alina sufletul cu mângâieri suave... Dar când Jan Yvarsen se ridică, chipul lui frumos nu reflecta nimic din melodiile pe care tocmai le cântase. Gura îi era aspră şi privirea limpede releva o amărăciune infinită. Legănată de cântec, Ide adormise, cu capul sprijinit de speteaza fotoliului. El o privi. Cumplitele suferințe pe care le îndurase apăreau clar pe acel chip adormit. Oare mai visa şi acum portiera aceea a maşinii care pocnea ca o împuşcătură? Se mai vedea pierdută, părăsită în acel domeniu al fiarelor? Bărbatul îşi apăsă ochii cu mâna ca pentru a zdrobi o viziune insuportabilă. Şi viziunea se şterse, făcu loc imaginii unei femei, singura pe care

o iubise şi care era o criminală. Acea făptură de zăpadă şi de soare, o criminală! Era oare cu putință ca atâta grație plină de lumina specifică femeilor din țara sa să fie umbrită de atâta mârşăvie şi ticăloşie? „Am făcut-o ca să te eliberez! spuneau ochii ei ciudat de mari şi de trişti. Pentru tine am devenit o ticăloasă!”

— Nenorocita! murmură Jan Yvarsen care nu-şi putu reprima un oftat. Atunci, privirea lui tulburată de lacrimi se întoarse spre pianul încă deschis şi, întocmai ca un toxicoman la vederea unui drog, trăsăturile i se luminară. Încă o dată mâinile sale frumoase de chirurg se lăsară pe clape, se ridicară, se coborâră şi, sub atingerea lor, țâşniră vârtejuri de sunete, un crescendo de disonanțe aproape tragice: strigătul unui îngropat de viu sau chemarea disperată a unei ființe care, într-un haos

de nedescris, îşi caută drumul spre lumină. Întregul pian tremura sub o rafală de note sfâşietoare! Ide se trezise. Lumina nu-i bătea în ochi, dar lumina nobilul profil pe care-l adora...

„Jan e furat de arta lui", îşi zise ea fericită şi închise din nou pleoapele. Se făcuse târziu. Noaptea luminată de stele era atât de senină, de tăcută, încât părea că absoarbe acea hrană muzicală. Cu undele de armonie, despuiate de orice zgomot profan, se amestecau răsuflări misterioase, prezențe imperceptibile ca şi cum sufletele maeştrilor ale căror simfonii le interpreta Jan, erau acolo, ascultându-şi operele în care ei puseseră odinioară atâtea bucurii înflăcărate şi pline de încântare. Totuşi, ce tragedie o depăşea pe cea a lui Beethoven surd, neputând să-şi mai audă creațiile geniului său? Pe a lui Schumann pe care chinurile nebuniei îl îm-

pinseseră la sinucidere? Pe a lui Frederic Chopin care, înflăcărat şi vibrând de cea mai pură, cea mai nostalgică armonie, fusese doborât de moarte în plină creație? Toți avuseseră ceasul lor de patimă! Unde erau azi? Din ce sfere inaccesibile, dincolo de pulberea stelelor, surâdeau la bucuriile noastre, surâdeau la necazurile noastre? Căci ei cunoşteau acum vanitatea tuturor lucrurilor şi puteau răspunde anxiosului nostru: „De ce?”

Capitolul XIII

Doamna Braas o aştepta pe Ide pe terasa pe care se cățăra vița sălbatică. Servitoarea neagră împinse în fața stăpânei măsuța cu gustări. Aceasta, aşezând pe o tavă de porțelan prăjiturile aurii, le tăia în două acoperind fiecare jumătate cu un strat de gem şi cu friş-

că.

Ide sosi, îmbrăcată într-un taior frumos de pânză albă. Părul încărunțit contrasta în chip plăcut cu ochii ei bruni care păstraseră o dulce melancolie. „Arată mai bine ca odinioară...” îşi zise stăpâna casei. După ceai, doamna Braas, îi întinse cutia cu țigări.

— Soțul meu nu-mi dă voie să fumez, zise Ide, dar o țigară nu poate să-mi facă rău.

Chiar în acel moment, zgomotul uşii de la fumoar, ale cărui ferestre dădeau pe terasă, fu urmat de două glasuri bărbăteşti.

— Soții noştri, şopti doamna Braas... Vorbesc despre Erna Boys care e nebună după Jan al dumitale, Ide. Ssst... făcu ea ducând un deget la buze.

— Înțelege, se auzi vocea lui Jan Yvarsen, mă cheamă şi de două ori pe zi, deşi de multă vreme nu mă mai

ocup de ca. Tot ceea ce-mi povesteşte despre nenumăratele ei boli e pură imaginație. E sănătoasă tun!

— E isterică în ultimul hal! îşi dădu verdictul doctorul Braas.

— Sunt cu totul de părerea ta! De altfel îndeplineşte cu sfințenie tot ce-i spun. I-am sugerat, că, în cazul ei, nimic nu-i mai salutar decât să muncească din greu; şi, ascultătoare, mi-a dat mai zilele trecute un telefon: „Am făcut cei mi-ați recomandat, domnule doctor, am frecat cu apă şi cu săpun fiecare lespede din bucătărie, sunteți mulțumit de mine?" Şi ştii cam ce dimensiuni au bucătăriile noastre, dragă colega.

Cei doi doctori încă mai râdeau când Jan Yvarsen aruncându-şi o privire pe terasă le zări pe cele două femei.

— A! strigă el, iată-le pe doamne care ascultă sub ferestre. Secretul nostru

profesional e compromis.

Domnii fură invitați să ia o gustare şi Jan, lacom, devoră o mulțime de prăjituri.

— Vrei să te duc la familia Minhaar, Ide? o întrebă Jan pe soția lui. În momentul de față nu-s prea ocupat, mi-aş putea îngădui patru sau cinci zile de concediu.

Ide roşi de plăcere auzind această propunere. Se bucura să-i revadă pe acei oameni de treabă care, vreme de atâția ani, o găzduiseră cu o afectuoasă solicitudine.

Familia Braas îşi opri musafirii la masă şi seara se isprăvi cu o partidă de bridge. Jan nu venise cu maşina. Plecară pe jos. Noaptea era caldă şi furtunoasă. Din când în când fulgere galbene şi roşii spintecau cerul întunecat. La brațul soțului ei Ide, fericită, se îndreptă spre adăpostul frumoasei sale case

care purta, ca şi odinioară, amprenta stăpânului ei. Bibelourile şi tablourile îşi păstraseră locurile lor; nu dispăruse decât acuarela înfăţişând Trollhättanul şi, cu un suspin de uşurare, Ide vedea în surghiunirea acestui tablou, condamnarea fără drept de apel a celei care-i făcuse atâta rău.

Plecară spre familia Minhaar, la răsăritul soarelui. Într-o tonalitate de aur şi sânge, Veldul se întindea cât vedeai cu ochii, atât de neted, atât de uniform, încât zările sale se asemuiau cu infinitul zărilor marine. Mergeau într-o singurătate ca de pustiu. Pe măsură ce soarele se înălţa, cerul devenea de un alb incandescent. Jan opri maşina şi cei doi îşi despachetară mâncarea. Pui rece, ouă tari cu maioneză şi câţiva ciorchini din acei struguri frumoşi cu boabe aurii pe care Jan îi aducea de la Capetown. Porniră din nou la drum.

Începând din zori, parcurseseră mile şi mile de teren cu adâncituri şi coline, când nisipos, când acoperit de ierburi roşii. În sfârşit lanțul munților Drakenberg se zugrăvi în zare, atât de palid încât părea că se pierde în cer.

Ide se sprijini de soțul ei cuprinsă brusc de o slăbiciune.

— Jan, copacii ăia de colo, petele acelea întunecate, e jungla, nu-i aşa?

— Da, Ide, e jungla, zise el strângând din fălci.

Tăcură, gândindu-se la acelaşi lucru. Începu să se întunece. Din când în când, nişte focuri slabe se iveau în întunericul care se lăsa. Şi din nou Ide se miră de simțul de orientare al soțului ei care, peste puțin, opri Fordul în fața fermei lui Mathijs Minhaar. Acesta şi zărise farurile maşinii. O strigă pe nevastă-sa şi amândoi, în culmea surprizei, îi aşteptară în fața porții. Mare le fu

plăcerea recunoscând-o pe Ranny care li-l prezentă pe soțul ei. Ide îi îmbrățișa pe oamenii aceia de treabă, cuprinsă de o bucurie violentă să-l vadă în acele locuri, pe cel pe care-l chemase adesea, din adâncul unui abis de disperare. Rămaseră la Minhaari două zile. Îi făcu plăcere să-şi amintească de acel trecut nenorocit, ca să se bucure şi mai intens de fericirea ei prezentă. Se culcară în odăița strâmtă care dădea spre stepă. În zori, Ide sări din pat, dornică să revadă staulele unde caprele şi oile behăiră la apropierea ei ca şi cum o recunoscuseră! Înconjură cu brațul grumazul iepei sale credincioase care-o salută printr-un lung nechezat. Apoi alergă pe iarba tunsă, amintindu-şi de plimbările în amurg şi de reîntoarcerile la lampa unui cămin care nu era al ei!

În seara aceea mâncară în fața casei unde Meiken sădise trandafiri şi gladio-

le. Un apus lent se topea încetişor, pictând cerul cu purpură, cu galben, cu aur, cu mov şi cu un verde tandru. Ai fi zis că o paletă enormă acoperea orizontul... „Paleta cerului...” îşi zise Ide căreia îi plăceau acele amurguri în care cerul nu se putea resemna să se înfăşoare în vălurile nopții. Bărbații îşi fumau pipa în fața paharului de whisky. Cele două femei vorbeau despre zilele îndepărtate când Ide locuise la fermă.

— Am plâns după ce-ai plecat, Ranny, zise Meiken. Totul mi se părea pustiu! Mi-a fost greu să mă obişnuiesc cu lipsa dumitale... „Se va întoarce, lasă, mă consola Mathijs, când ai stat în țara asta, a soarelui, te întorci întotdeauna înapoi!”

Acum Mathijs vorbea despre războiul din 1900. Fusese printre primii care pusese mâna pe puşcă, în vreme ce mama şi nevasta lui înghesuiau puți-

nul şi modestul lor avut în *ossewa* şi se îndreptau spre nord. Numai nordul fusese cruțat de trupele duşmane. Meiken îndurase toate nenorocirile pe care le aduce după sine războiul, dar îşi regăsise bărbatul sănătos şi-şi clădi-ră din nou mica lor fermă.

— Da, ei nu mi-au venit de hac, dar eu am doborât destui dintre ei! mormăi Mathijs trăgând atât de tare din pipă încât aproape că dispăru în dosul unui nor de fum. De pildă, un lucru la care nu m-am putut supune niciodată a fost disciplina lor blestemată. Într-o noapte, după nişte ceasuri nemaipomenit de fierbinți, m-au găsit dormind în postul meu de avangardă. A doua zi sunt chemat în fața *veldkornet*-ului şi mă condamnă să merg două ceasuri, prin tabără, cărând şaua calului în spinare! Pedeapsa mi s-a părut idioată şi-am protestat! „Şaua am s-o arunc jos! Dar

poate ții să te car pe tine în spinare, ca să aibă şi soldații de ce râde, mai ales că au atâta nevoie!” Bineînțeles că insolența mea a fost raportată locotenentului general care m-a chemat în cortul lui. Şi ce crezi că mi s-a întâmplat, domnule doctor? întrebă Mathijs cu un aer mucalit. Ei bine, nimic. Am fost tratat cu mănuşi de catifea! Superiorul meu se mulțumi să bată în masa pliantă care căzu grămadă cu tot talmeş-balmeşul de pe ea. „Ce s-ar întâmpla dacă toți soldații ar da dovadă de o astfel de nesupunere? urlase el ca un smintit. Ştii, zurbagiule, că în oricare altă armată din lume delictul tău ar merita pedeapsa cu moartea?”

— Ar fi în orice caz mai onorabil, am zis eu, decât să tratezi ca pe un şcolar, un bărbat care luptă pentru țara lui! Omul nu mai cutează să răspundă nimic şi eu am prins curaj: Nu te aştepta să

mă supun unei astfel de tâmpenii. Dacă-ți place să cari în spinare şaua bidiviului, eu n-am nimic împotrivă! Şi înainte ca locotenentul general să-şi fi revenit din surpriză, m-am cărăbănit. Mathijs râse cu hohote. Dar Jan Yvarsen îl privi serios.

— Amice, îi zise el, ai avut şansa să pici peste un om care să ia uşor îndatoririle lui de şef militar. De altfel probabil erai un soldat foarte bun din moment ce ți s-a arătat o astfel de indulgență.

Puțin ruşinat, fermierul îşi lăsă capul în jos părând să reflecteze. Văzându-şi bărbatul încurcat, Meiken dispăru repede în casă şi se întoarse cu o cutioară pe care-o deschise cu precauție.

— Uite, domnule doctor, ce mi-a adus bărbatu-meu când s-a întors din război. Şi-i arătă un degetar pe care Ide îl cunoştea bine. Era o reproducere în

argint a degetarului de aur oferit de preşedintele Kruger reginei Olandei; degetarul avea pe marginea de sus, sculptate atributele muncii feminine; o albină bâzâind deasupra unui stup şi bustul unei femei arătând fiicei sale cum să mânuiască fusul. Jucăria asta mică ce fusese reprodusă într-un număr restrâns, îi prilejuia lui Meiken o plăcere mereu reînnoită.

— Am să-ți povestesc la rându-mi, prietene Mathijs, câteva farse care mi-au încărcat odinioară conştiința de student, începu Jan. Închipuie-ți că într-o noapte, la Stockholm mi-a venit ideea curioasă, de a desface, cu ajutorul unui coleg, firma unui optician – nişte ochelari uriaşi pe care i-am aşezat în fața uşii unui profesor supărător de miop. A fost ceva răutăcios! Mărturisesc! Mai puțin răutăcios ni s-a părut să sprijinim foarfecele uriaş pe care am

izbutit să-l dăm jos de pe o cuțitărie, de uşa unui alt profesor ale cărui plete neîngrijite şi mereu pline de mătreață, îi cădeau pe umeri.

„Dragul de el, gândi Ide privindu-şi înduioşată soțul, e întruchiparea vie a rațiunii şi a dreptății; temându-se că l-a ofensat pe Mathijs, încearcă acum s-o dreagă!”

Când maşina porni, Ide, pentru ultima oară, îmbrățişă cu privirea, zidurile care-i adăpostiseră atâta vreme memoria ei moartă, visele ei moarte! Uitându-se îndărăt, văzu cele două siluete, ale lui Meiken şi Mathijs, detaşându-se, negre, în răsăritul de soare.

Capitolul XIV

Trecuse mai bine de un an de când Ide îşi reluase locul în căminul ei şi încă nu putea realiza minunea pe care

o trăise. Se instala comod într-o fericire de nespus, într-o beatitudine fără sfârşit.

Ruth Kenett opri maşina în fața casei Yvarsenilor. La semnalul claxonului, Ide care era gata, îi ieşi înainte. Cele două prietene se duceau la Johannesburg ca să facă cumpărături. Era o zi caldă şi în timp ce străbăteau drumul accidentat şi nisipos, Ide se gândea la țara ei unde, în acea epocă totul zăcea sub zăpadă. În Elöffstreet vitrinele strălucitoare aminteau de Crăciun măcar că soarele încălzea puternic. Cele două femei se amestecară printre numeroşii gură-cască opriți în fața unui magazin cu obiecte de artă în a cărui vitrină nu se afla decât un singur tablou intitulat *Doctorul* şi semnat de un pictor francez. Pânza reprezenta un chirurg, în bluză şi bonetă albă, ținând în brațe trupul gol al unei femei prăvălite şi ale cărei

plete negre cădeau până la pământ. În genunchi, în spatele medicului, Moartea întindea nişte braţe scheletice spre prada pe care o simţea că-i scapă din mâini. Idei îi plăcu grozav pictura care simboliza atât de bine profesia soţului ei.

— O cumpăr imediat, declară ea.

Preţul era foarte mare, dar Ide avea contul ei la Bancă şi adesea bărbatul ei o certa că e prea econoamă. Acum, în faţa Galeriilor „Rob şi Newman", cele două prietene asistau la stivuirea nenumăratelor pachete. Mai întâi veneau cadourile pentru negri: turbane în culori vii, bluze albe, inele de aramă şi brăţări de sticlă. Apoi, cadourile pentru copiii săraci: păpuşi, soldaţi de lemn, tobe şi trompete, căsuţe, arce ale lui Noe, şi diverse jocuri. Ide îi şi vedea sosind: fetiţele, cu obrajii rotunzi, bine spălaţi cu săpun, băieţaşii în pantaloni

peticiți şi cu părul blond bine pieptănat. Infirmierele îi introduceau în sala cea mare unde, pe mese, îi aşteptau mormane de dulciuri. Începea împărțirea cadourilor la care asista însuşi doctorul Yvarsen. Mulți dintre aceşti copii îl cunoşteau pe doctorul care-i vindecase şi, încrezători, îi întindeau mânuțele pe care le lua în mâinile lui mari întrebându-i dacă mai aveau „buba”. Ei clătinau din cap râzând şi privirile albastre ale medicului se înceţoşau uşor în timp ce punea darurile în brațele subțirele întinse spre el. Se gândea la fiul pe care-l pierduse? „Crăciun... Crăciun alb...” fuseseră ultimele cuvinte ale micului Nils. De atunci nu se mai sărbătorise niciun An Nou la familia Yvarsen. Ca şi altădată îşi petreceau seara la doamnele Stark. Jan era în smoching. Ide, într-o rochie de fulard alb al cărei decolteu se închidea cu o

foarte frumoasă camee, în care era ascunsă fotografia fiului ei. Timp de douăsprezece luni un brăduț artificial stătea închis în întunericul cutiei de carton, pentru ca o singură seară inundată de lumini, ramurile sale acoperite cu vată – simulând zăpada – şi încărcate cu jucării şi nimicuri, să împodobească masa de Anul Nou. Pe o tavă uriaşă de porțelan se odihnea, pe un strat de spanac, un purceluş de lapte înconjurat de o cunună de carne tocată după moda vieneză. Datorită vinului şi şampaniei oferită la desert, toți musafirii se înfierbântaseră. Începură să vorbească despre Războiul Burilor, subiect veşnic drag acelor oameni.

— Pe atunci nu eram bogați, povesti o doamnă voinică, într-o rochie simplă de mătase neagră, o doamnă cu fața încă tânără sub o cunună de păr alb. Soțul meu, plecat să lupte, mă lăsase singură

în mica noastră fermă. Nu mi-a fost frică niciodată. Când i-am văzut pe soldații dușmani apropiindu-se, m-am simțit cuprinsă de o mânie şi de un curaj de care nu m-am crezut niciodată în stare. După ce am baricadat uşile şi ferestrele, m-am înarmat cu o puşcă şi m-am postat la lucarna din bucătărie. „L-am ajutat cu propriile mele mâini pe bărbatu-meu să ridice căsuța asta. Sunt aici la mine acasă, am strigat eu, n-o să intrați decât peste cadavrul meu!” Şi, mă credeți? în fața chipului meu, fără îndoială descompus de ură şi de durere, soldații şi-au văzut de treabă!

— S-or fi gândit la mamele, la nevestele lor… zise Jan Yvarsen.

Bătu miezul nopții. Venise ceasul împărțirii darurilor. Fiecare pachet legat cu panglici era însoțit de o felicitare de Crăciun, în care se vedea zăpadă, mul-

tă zăpadă, căci, toți acei oameni aveau în seara aceea nostalgia albelor Crăciunuri ale copilăriei lor! Se auzeau exclamații de plăcere şi pupături sonore, pe măsură ce micile daruri ieşeau din hârtiile lor. Doctorul Yvarsen şi soția lui ținură să se întoarcă pe jos acasă pentru a se bucura de noaptea translucidă de decembrie. Imensele astre ale cerului Africii aruncau sclipiri roşii ceea ce odinioară o determinase pe Ide să spună: „Ai crede că-n fiecare stea s-a aprins câte un pom de Crăciun!”

Întorşi acasă, Ide zări pe măsuța de toaletă un sipețel de piele cu inițialele ei. Înăuntru, aşezat pe fundul de catifea neagră, un şirag de perle cu închizătoare de platină.

— Am socotit că asta-i bijuteria careți trebuie, dragă, pentru că nu porți decât rochii negre şi albe, îi zise soțul ei

punându-i colierul la gât.

Fericită, Ide se privi în oglindă. Pe gâtul ei, uşor bronzat, perlele, de o strălucire foarte pură, luceau plăcut.

— Mi-ai făcut un cadou mult prea scump pentru mine, Jan dragă! Dar cât de mult îmi plac aceste perle, cât mi-s de dragi! Pot să le păstrez în noaptea asta, să dorm cu ele, ce zici?

— Bineînțeles. În noaptea asta nu dorm toți copiii cu jucăriile lor noi? zise el glumeț.

— Stai puțin, tu, copil mare ce eşti! Am şi eu o jucărie pentru tine!

— Pricep, zise el, râzând. S-o văd, arată-mi-o!

— Vino, făcu ea pe misterioasa luându-l de mână. Încă din pragul odăii privirea îi fu atrasă de pielea luminoasă a femeii din tablou. Jan Yvarsen contemplă îndelung, fără nicio vorbă, acea alegorie a propriei sale profesii.

Întorcându-se, văzu fixată asupră-i, privirea intensă a soției sale, doi ochi blânzi de căprioară în care citi o admirație infinită pentru munca lui plină de abnegație.

— Soția mea! Scumpa mea soție... murmură el cu un accent de infinită tandrețe.

Capitolul XV

În prima zi a anului venea multă lume la ferma familiei Maclean pentru că negrii din satul vecin se adunau la câțiva paşi de acolo ca să-şi execute dansurile rituale. Sunetele înăbuşite ale tam-tam-urilor şi ale unui instrument ciudat cu corzi, fabricat de ei înşişi, se auziră apropiindu-se. Veneau, doi câte doi, în şir interminabil, cu pene de cocoş înfipte în părul încâlcit şi cu aceleaşi pene vârâte în brâul care le

încingea coapsele. Cu un mers legănat, ritmic, făcură mai întâi înconjurul pieței vaste şi plină de praf, locul exhibițiilor lor, apoi începură dansul. Mimând nu ştiu ce lucruri, începură să se fâțâie dând din cap, cu mişcări dezordonate, apoi învârtindu-se, tropăiră înainte şi înapoi pentru ca brusc să facă nişte salturi din ce în ce mai frenetice, pe măsură ce tam-tam-urile îşi accelerau bătăile. Deşi abia mai răsuflau, psalmodiau un fel de litanie pe trei note, mereu aceleaşi: înarmați cu scuturi şi sulițe, aduse de nevestele lor, se repeziră la un duşman nevăzut, apoi se năpustiră spre cele patru colțuri ale pieței scoțând urlete sălbatice. Cerul era o cupolă de satin azuriu şi lumina vibrantă îi făcea pe acei diavoli dezlănțuiți să pară şi mai negri. Piepturile lor goale, şiroind de sudoare, emanau un miros fetid şi acru. „E cu putință ca

Elias şi drăguța lor Daisy, să facă şi ei parte din neamul ăstora?” se întrebă Ide cu inima strânsă.

Îi plăcea să petreacă pe la ferme duminicile fiindcă ele îi aminteau de zilele fericite din primii ani ai căsătoriei sale. Dar îi aminteau de asemenea şi de zilele de luptă aspră şi pe ascuns cu rivala ei. Adesea i se părea că vede soarele strălucind în cozile ei groase de aur, împletite în jurul capului mic, când sărea veselă şi suplă pe terenul de tenis, schimbând mingile cu fostul ei logodnic...

Capitolul XVI

Spitalul din Vereeging ca şi cel din Krittelwerk, era un lung şi vast parter înconjurat de o galerie largă, deschisă spre grădina cu arbori de esență rară. Aici îşi îndeplinea Thérèse Erhardt,

slujba ei de infirmieră. Serioasă şi amabilă, frumoasa fată era tot atât de iubită de colegi cât şi de bolnavi! Încă din primele ceasuri, colegele sale observaseră un lucru de care tânăra se mirase când i se vorbise despre el: impresia profundă asupra doctorului James Corsen. De câte ori slujba ei o aducea lângă acest medic tânăr, Corsen pălea şi emoția lui era vizibilă. Acest băiat înalt şi blond, cu o uşoară tendință spre îngrăşare, cu chipul proaspăt şi trandafiriu, cu ochii albaştri uşor bulbucați, era de o timiditate uluitoare. Thérèsei nu-i păsa câtuşi de puțin de el şi remarcile şi tachinăriile infirmierelor o lăsau indiferentă. În seara aceea tocmai se instalase cu o carte în mica sală de aşteptare de lângă sala comună unde-şi petrecea intervalele dintre vizite, când iată că intră doctorul Corsen.

— Vă aduc picăturile pentru doamna cea bătrână din camera 12, zise el.

— Bine, vă mulțumesc, domnule doctor.

— Vedeți că am făcut o injecție la numărul 5. Acum pacientul doarme. Dacă se agită în timpul nopții, trimiteți să mă cheme, soră.

Ca întotdeauna când se adresa tinerei fete vocea i se strângea puțin şi aveai impresia că abia poate înghiți. Ea repetă:

— Mulțumesc, domnule doctor... nerăbdătoare să se apuce de citit.

— Nu vreți, făcu el şovăind, să-mi îngăduiți să stau puțin cu dumneavoastră?

Mirată, fata îşi aținti asupră-i frumoşii ei ochi violeți.

— Să stați cu mine? Dar e târziu, domnule doctor!

— Da, e târziu, aşa că n-am să vă in-

oportunez, prea mult. Dumneavoastră şi cu mine suntem obişnuiți să vedem destule lucruri urâte, dar n-aş fi vrut să-l vedeți pe băieţaşul de unsprezece ani care mi-a fost adus azi şi pe care învățătorul lui l-a bătut îngrozitor! Avea poponeața plină de sânge! Sigur, lucrurile nu se vor opri aici, părinții vor face plângere!

— Bietul micuț! Ceea ce spuneți e cumplit, domnule doctor.

— Poate că-l vor judeca pe ticălosul care s-a înverşunat astfel împotriva unui copil! Din nenorocire există părinți care nu depun plângere, care-şi lasă copiii pe mâinile unor inşi sadici. Eu am fost unul din aceşti copii, domnişoară Erhardt...

— O, făcu ea plină de milă.

Deci de-aici i se trăgea acea tristeţe din ochii lui albaştri, şi nu, cum pretindeau celelalte surori, pentru că, ea,

Thérèse, nu făcea caz de persoana lui! Îl ascultă compătimitoare. Avea trei ani când îşi pierduse tatăl care-i lăsa văduvei o avere imensă. Totuşi fusese crescut foarte aspru. Mama sa, extrem de puritană, şi foarte cucernică, nu-i arăta niciodată nici cea mai slabă afecțiune. Îl instruia un profesor, acasă. Cu groază, Corsen se gândi la sala de studiu asemănătoare cu vorbitorul unei mănăstiri, cu pereții goi pe care nu-i împodobeau decât un Crist pe cruce şi, sub sticlă, cele mai aspre versete din Biblie. Pe masă, o nuia de stuf se învecina întotdeauna cu cărțile. Când maică-sa vedea urmele nuielei pe degetele lui, îşi asuma ea însăşi sarcina să-l pedepsească şi mai aspru. Servitorii îi plângeau de milă: totuşi niciunul nu-i sărea niciodată în ajutor şi trebuia să-şi îngrijească singur juliturile şi zgârieturile. Astfel crescu, plin de groază,

între o mamă glacială şi un profesor crud.

— În astfel de condiţii, cum puteam gândi frumos despre umanitate, domnişoară Erhardt? Există la noi, în Anglia, un dicton care pare paradoxal: *cold as charity*[5]. Nu demult am citit într-o revistă chiar aceste cuvinte sub reproducerea unei statui... O femeie înaltă şi slabă, înfăşurată în văluri şi în pliurile unei rochii severe. Am tresărit, fiindcă imaginea aceasta semăna leit cu mama, avea chipul ei cu trăsături regulate şi austere. A murit demult, dar n-am s-o iert niciodată şi e cumplit să urăşti amintirea unei mame! Şi asta, fiindcă datorită ei n-am cunoscut decât latura groaznică a vieţii şi cunoştinţele care mi-au fost vârâte în cap cu vergeaua de stuf nu m-au ajutat prea

---

[5] Rece ca mila (engleză) (n.tr.).

mult! Rece ca mila... Ah, cât de rece era mila mamei! În timp ce cu o mână întindea pomana, cu cealaltă scanda încurajările la penitențe şi sacrificii! Exemplul milei sale a izbutit să-mi toceascâ sufletul, să-mi spulbere orice credință în bunătatea omenească şi-n bunătatea Celui-de-Sus!

— Sunt uluită de ceea ce-mi mărturisiți, domnule doctor.

În acel moment odaia fu scufundată brusc în întuneric.

— Altă pană de curent, exclamă fata, e a doua în seara asta. Am o lumânare, domnule doctor, aveți nişte chibrituri?

Nu primi niciun răspuns şi avu impresia că el se îndrepta pe pipăite, spre ea. Şi brusc, simți pe mâinile pe care i le luase într-ale lui arsura unei guri lacome.

— Lăsați-mă! şopti ea trăgându-şi mâinile.

— Ah, dacă nu ne-am fi aflat în întuneric, n-aş fi cutezat niciodată să-ți spun că te iubesc! zise el gâfâind. Te iubesc ca un nebun! Mărită-te cu mine, Thérèse, voi fi sclavul dumitale, te voi sluji în genunchi!

Lumina reaprinzându-se, Thérèse văzu în fața ei un om care tremura şi care-şi ascundea fața în mâini.

— Iartă-mă! Iartă-mă! o rugă el cu vocea înăbuşită şi fugi.

A doua zi, printre scrisorile primite, recunoscu, pe un plic, scrisul doctorului Corsen.

„Domnişoară,

V-am vorbit ieri seară despre trista mea copilărie. Iertați-mă şi credeți-mă că n-am făcut-o cu scopul ca să vă înduioşez. Voi adăuga totuşi că adolescența mi-a fost grea pentru că la acea vârstă, inteligența mai dezvoltată, înțelegea mai

bine lucrurile.

Moartea m-a scăpat de mama şi mi-a îngăduit să-mi alung călăul. Dar era prea târziu, niciodată n-am mai regăsit ceea ce se cheamă «bucuria de a trăi». Astăzi sunt în posesia unei averi mari. Aş fi putut salva de atâtea ori o viaţă care se credea pierdută... Dar numai o singură fiinţă din lumea asta ar putea să-mi salveze mie viaţa! Se zice că lumea aparţine celor îndrăzneţi. Atunci, voi fi încă o dată îndrăzneţ. Voi avea cutezanţa de a vă cere de soţie. Vreţi? Dacă nu, dacă simţiţi că nici măcar o simplă prietenie nu v-ar putea lega de mine, fiţi bună, nu mă lăsaţi să-mi fac speranţe, mâinile dumneavoastră mici să reteze dintr-o singură lovitură nădejdea plină de cutezanţă care m-a făcut ieri seară să-mi pierd capul. Atunci, nu mă veţi mai vedea, căci îmi închipui cât i-ar fi de greu unei femei să-l mai vadă

pe cerşetorul care se încăpăţânează să-i întindă mâna...”

Întâmplarea a făcut ca în aceeaşi dimineaţă, Thérèse să fie obligată să se întâlnească cu doctorul Corsen, căci amândoi îl asistau pe profesorul Hanney în sala de operaţii. Fetei îi fu milă de paloarea şi de privirile lui neliniştite care n-o slăbeau deloc. Cum, spre sfârşitul după-amiezii, îl întâlni în pragul unei săli, îi zise:

— Domnule doctor, aş vrea să vă vorbesc.

Ieşiră în parc şi făcură împreună câţiva paşi.

— Vedeţi, vă ascult, zise ea încercând să scape de privirea lui insistentă. Nu vreau să vă fac să aşteptaţi răspunsul. Nu mă voi mărita niciodată şi dacă asta poate să vă consoleze într-o oarecare măsură, dragă domnule doctor, să ştiţi

că am un motiv secret pentru care vreau să rămân fată bătrână! isprăvi ea surâzând slab.

— Vă mulțumesc pentru încredere, soră, bâlbâi el.

Ea îi întinse mâna pe care el i-o strânse îndelung fără să cuteze să i-o sărute. A doua zi doctorul Corsen părăsi spitalul din Vereeging.

Capitolul XVII

Un tărăboi ciudat o trezi pe Thérèse din primul somn. Vecina ei de pat, care se îmbrăca grăbită, îi spuse că un motociclist îşi spărsese capul de zidul barajului. Nişte negri ce se întorceau de la mină, îl găsiseră şi-l aduseseră la spital.

— Şi Hanney care se află la Bloemfontein şi care nu se va întoarce înainte de mâine seară! zise Thérèse.

În hol îl găsiră pe director care tocmai punea receptorul în furcă.

— Doctorul Yvarsen mi-a făgăduit că porneşte imediat încoace, le spuse el. Dar chiar dac-ar merge ca un nebun tot nu poate ajunge decât peste două ceasuri.

Mâna Thérèsei, cu care-şi aranja boneta, tremură un pic: îl va revedea pe Jan Yvarsen! Bărbatul pe care-l iubea cu un fel de dragoste cucernică. Totuşi el nu găsise decât câteva biete cuvinte ca să-i mulţumească pentru că intervenise, pentru că-l cruţase de dificultatea de a veni să-şi ia el singur nevasta acasă! Şi ce făcuse pentru frumoasa prietenie care se înnodase între ea şi Ide? Cele două femei îşi scriau din când în când, dar dacă în scrisorile sale – întotdeauna afectuoase – Ide o invitase pe fată să petreacă un sfârşit de săptămână la ei, o făcuse – aşa i se păruse

Thérèsei – cu o anumită reținere, şi tânăra nu se putuse hotărî să răspundă unui apel atât de lipsit de căldură. Sigur că în rezerva lui excesivă, lui Jan Yvarsen nu-i plăcea să vadă la masa lui o străină care-i cunoştea trecutul. Aşa că nu-i mai revăzuse pe cei doi.

Rănitul se afla în comă. Era tânăr, părul bogat şi buclat îi era ud de sânge, şi sânge închegat îi acoperea chipul.

— Mi-e teamă ca doctorul să nu ajungă prea târziu, zise internul care veghea.

Dar nu trecură două ore că şi auziră un claxon şi automobilul intră în parc luminând ferestrele cu farurile sale. Într-o mantie amplă, menită să-l apere de praf, Jan Yvarsen îşi făcu apariția, cu trusa sub braț căci ceruse să i se trimită din Europa instrumentele de chirurgie cele mai noi şi mai perfecționate. O puse în mâinile îngrijitoarei

care-l însoțea pe director şi se grăbi să arunce o privire asupra rănitului.

— Să nu-l mişcați! Duceți-l aşa cum e, în sala de operații, se adresă el celor doi infirmieri aduşi de intern. După care ieşi ca să se pregătească de operație.

N-o remarcase pe tânăra infirmieră care-l privea, emoționată să-l revadă. Deşi se temea, Thérèse dorea să fie chemată în sala de operații. Dar n-avură nevoie de ea. Operația fu lungă. Totuşi, toți cei care asistaseră la această gravă intervenție chirurgicală aveau nădejdea că tânărul va scăpa. Acum, Jan Yvarsen, înconjurat de interni şi de infirmierele care-l asistaseră, luau ceaiul în salonul directorului. Chipul mândru al doctorului purta pecetea atenției susținute şi al imensului efort pe care trebuise să-l facă. Din când în când, îşi ştergea fruntea încă umedă de

sudoare. Văzând-o pe Thérèse pe care directorul o invitase ştiind că era prietenă cu nevasta chirurgului, acesta se ridică:

— *How do you do, Miss!*[6] zise el întinzându-i mâna. Soția mea se plânge că n-ai răspuns niciodată la invitația ei! spuse luându-şi la revedere. Când vom avea plăcerea să te vedem la noi?

— Dar... şovăi ea luată pe neaştepta-te, sunt foarte ocupată, iar când sunt liberă mă acaparează familia...

— Înțeleg... zise el, în timp ce ochii lui ciudați o priveau, transparenți şi totuşi impenetrabili.

În ziua aceea, urmărită mereu de privirea lui, Thérèse se simți stângace. O tristețe sumbră o învălui ca un văl negru.

---

[6] Bună ziua, domnişoară! (engleză) (n.tr.).

Capitolul XVIII

A treia zi, Thérèse primi o scrisoare în care Ide o zorea să vină, cât mai curând cu putință, să petreacă lângă ea câteva zile. Soțul ei, scria ea, avusese plăcerea s-o revadă, dar i se păruse că n-arăta chiar prea bine şi Ide întrebuința cuvintele cele mai afectuoase ca s-o determine pe mica ei prietenă să-i ceară directorului câteva zile de concediu, de care – după părerea doctorului – avea neapărată nevoie. Cu ce bucurie se revăzură, părându-li-se la amândouă că se schimbaseră foarte mult. Thérèse se miră de o Ide şi mai fină, şi mai elegantă decât în momentul în care se despărțiseră, iar Ide de o Thérèse mai slabă şi mai palidă.

— Cred, domnişoară, că meseria pe care ți-ai ales-o, e prea dură pentru

dumneata, îi zise doctorul în timpul mesei.

— Nu prea mai avem bolnavi în ultima vreme, răspunse ea, altfel n-aş fi putut obține cele opt zile de concediu.

— Opt zile nu înseamnă nimic. Ți-ar fi trebuit două luni! Şi pe deasupra nici nu mănânci cât trebuie! adăugă el pe tonul medicului.

Dar, ca să onoreze cum se cuvenea masa, tânăra se simțea prea tulburată aflându-se între cele două ființe, alături de care – citind memoriile Idei – trăise, şi cu ce interes pasionat, emoțiile, bucuriile şi suferințele lor. Numai aşa îşi putu ea explica acea senzație de ceva văzut, de ceva trăit pe care-o avu intrând în salonul cel mare unde pielea cu care erau îmbrăcate scaunele şi acajuul mobilelor se armonizau cu lemnul care îmbrăca pereții, satinat de reflexele focului. Un covor mare, cenuşiu,

acoperea parchetul. În nişte vase de lapis-lazuli se scăldau trandafiri mari purpurii şi flori albe, ciudate, împodobeau vazele grele de aramă în al căror pântece se reflectau colțurile odăii. În acel moment, perdelele de dantelă de la ferestre, încadrau crengile copacilor înroşite de soarele care apunea.

— Gustav Vasa? întrebă fata oprindu-se în fața unei statui de bronz care împodobea căminul.

O vie mirare se zugrăvi pe trăsăturile doctorului.

— Îl cunoşti pe eroul nostru național, domnişoară?

— Puțin... spuse ea roşind. Am citit...

— Gustav Vasa e una dintre cele mai mărețe figuri pe care le-a dat patriotismul din toate timpurile, zise el. Adesea, pe drumurile Suediei, găseşti urme ale vieții glorioase a acestui mare revoluționar, dar niciuna nu-i atât de emoțio-

nantă ca statuia ridicată pe terasa ce domină Mora şi a cărei reproducere o vezi aici. Căci din Mora şi-a chemat el compatrioții la arme: sătul de tirania străină, le-a vorbit, le-a insuflat propria lui dorință de independență şi ura lui împotriva danezilor. Gentilom tânăr, frumos şi curajos, erou aproape legendar prin faptele, evadările şi cutezanțele sale, a aprins – datorită prestigiului său – revolta şi a ridicat la luptă țara întreagă. A ajuns pe tron şi a făcut-o regină pe Karin Stenbock, pe care-o întâlnise la Trollhättan în vreme ce fugeau ca să scape de mercenarii puşi pe urmele sale. Ghicind-i numele, fata îl duse la ea acasă. Dar nici n-ajunseseră bine că şi auziră larma oştenilor regelui Christian, care băteau drumurile în căutarea fugarului. Atunci, fata îl duse pe Vasa în propria-i odaie şi se închise acolo împreună cu el, în timp ce mama,

patriotă înflăcărată, stătea de pază la uşă: bădăranii nu cutezară să violeze culcuşul unei fecioare. Sub domnia acestei perechi, Suedia cunoscu o perioadă de pace şi de fericire. Puşti, eram nebun după Vasa! adăugă Jan Yvarsen cu acel surâs care-i întinerea chipul.

— Nu mi-ai spus tu, odinioară, că Tjorpa, a fost construită pe ruinele castelului familiei Stenbock, Jan? întrebă Ide.

— Într-adevăr, unii aşa susțin, spuse el ridicând din umeri, chiar servitorii noştri pretindeau că o subterană pornind din pivnițele noastre, ducea la cascada Trollhättan care înghițise destui danezi. De câte ori n-am ciocănit zidurile în nădejdea că voi descoperi culoarul acela secret! Mi-l închipuiam plin de schelete cu armurile lor. Coboram întotdeauna încet treptele tocite ale pivniței cu gândul că cizmele erou-

lui meu călcaseră odinioară pe acele pietre. Ane Mette îmi povestise că Vasa, trecând într-o zi pe strada noastră, ascuns într-un car cu fân, cavalerii aflați pe urmele lui, străpunseseră paiele cu săbiile fără ca acesta, rănit, să scoată vreun strigăt de durere.

„Cât de frumos ştie să povestească”, îşi zise Thérèse, sub farmecul acelui glas care avea ceva odihnitor în grava şi plăcuta lui sonoritate. „Cu ce calm a vorbit de Trollhättan, de Tjorpa, de copilăria lui…” îşi zise Ide încântată.

Apusul lent se topea în noapte. Un vânt uşor, venind dinspre ferestre, făcea mai vie mireasma trandafirilor.

— Dacă ne-ai servi nişte răcoritoare, Ide? Le-am merita, eu pentru că v-am ținut o conferință, voi pentru că m-ați ascultat, glumi doctorul.

Când, după gustare, Thérèse îl văzu pe doctor îndreptându-se spre pian,

avu o tresărire de bucurie: va cânta!

În strălucirea neagră a capacului mare, ridicat peste corzi, ea văzu reflectându-i-se chipul serios în timp ce de sub degetele sale se înălța un imn plin de vehemență şi de solemnitate: glas de clopot, ritmuri de cavalcadă, cântece de triumf preamărind dragostea de patrie! Jan Yvarsen lăsa să transpară prin acea muzică, fervoarea juvenilă, entuziasmul înflăcărat pe care le simțise copilul pentru marele Gustav Vasa.

În fiecare dimineață, deschizând ochii, Thérèse Erhardt avea impresia că-şi continuă visul de peste noapte. Auzea demarând maşina doctorului care la şapte pleca la spital. Ide nu întârzia să-şi îmbrățişeze prietena.

— Vrei să-ți aduc gustarea în pat?

Dar fata răspundea cu însuflețire:

— Nu! Nu! Vreau să mănânc împreu-

nă cu dumneata în salonul cel frumos.

Şi ziua începea... În timp ce stăpâna casei era ocupată cu treburile gospodăriei, Thérèse se instala pe terasă cu o carte aleasă de pe etajera unde Ide îşi ţinea volumele pe care-i plăcea să le recitească. După-masă, Jan le ducea pe cele două prietene la lac, sau Ide dădea vreun ceai în cinstea Thérèsei; niciodată fata n-ar fi putut răspunde la toate invitaţiile pe care i le făceau doamnele din ţinut.

În seara când Jan Yvarsen veni să le ia pe Thérèse şi pe Ide, care-şi petrecuseră după-amiaza la lac, el îi spuse tinerei:

— Diseară se joacă *Fiica vulturului*, vei vedea cinematograful nostru, domnişoară Erhardt, tot Krittelwerkul se adună acolo ca o mare familie, aşa că o să te amuze.

— Oh, Ide, zise Thérèse în şoaptă, aş

vrea atât de mult să-mi petrec seara aici, acasă, şi totuşi nu v-ar părea rău să renunțați la film pentru mine?

Doctorul pricepuse.

— N-are nicio importanță, spuse el, dorințele oaspeților noştri, sunt şi dorințele noastre.

Aşa că şi seara aceea trecu cât se poate de plăcut pentru invitata familiei Yvarsen. Thérèse vru să vadă o hartă a Suediei şi Ide îi arătă o hartă veche, puțin pătată de mâinile elevilor de odinioară.

— Uite, Thérèse, iată Scania de un galben ele grâne, Vermlandul de un cenuşiu închis ca şi forjele sale. Țara nu-i mare, dar e frumoasă ca o poveste cu zâne.

— Şi încă n-ai văzut-o decât vara, remarcă Jan. Or țările nordice trebuie vizitate numai iarna. Sigur, te poți teme de frig, dar astăzi hotelurile, trenurile şi

vapoarele oferă un confort atât de mare turiştilor încât şi cei mai temători pot înfrunta aceste excursii. Nimeni nu se va înapoia decepționat, căci splendoarea zilelor de iarnă nu-i mai puțin încântătoare decât limpezimea nopților de vară. Dar iarna toate par o adevărată feerie. Lacurile şi câmpiile scânteiază sub o pulbere diamantină. E de ajuns o singură stea, deasupra brazilor, şi mii de diamante se aprind în vârful albelor lor piramide. O singură stea şi apele înghețate ale cascadei strălucesc ca tuburile unei mari orgi argintate. Secretul şi farmecul peisajelor nordice constau în faptul că-n fiecare moment sunt noi şi pure. De pildă, nu-fi poți închipui cât sunt de plăcute casele roşii, aşezate în zăpadă, ca în vată! La noi, locuitorii sunt despărțiți unii de alții de păduri imense, de lacuri şi de văi. Lucrul acesta prilejuieşte multe

excursii. Pleci cu schiurile. Ca să traversezi un râu, îți pui patinele. Gheața albăstruie crapă sub ghete. Adesea întâlneşti câte un convoi de sloiuri, reflectând zborul lebedelor care țipă mai ales către seară. Când ai întârziat, trebuie să cauți vreuna din acele cabane de brad cu grinzi care miros a răşină. O sală mare, cu paturi largi şi scunde, unde o sobă de piatră cimentată îşi arată gura roşie a cuptorului. După ce-ai băut cafeaua aburindă, în cănile de lemn, şi ai mâncat nişte hartane zdravene de slănină garnisite cu prune uscate, o porneşti în zori, la drum. Gerul îți taie obrajii ca un brici. Apoi, timid, se arată soarele, razele sale oblice, de un galben palid, auresc cerul până la amiază. Dar când păşeşti din nou printre copacii rari, soarele ce apune colorează trunchiurile pinilor, într-un roşu de aramă. De câte ori n-am escaladat

muntele Gultha cu pereții lui amețitori, deşi destul de în pantă ca să poată fi coborâți cu schiurile. Puține fete cutezau să facă asta...

O fugară şi intraductibilă expresie adumbri fruntea lui Jan Yvarsen. Oare în acel moment o revăzuse sus, în vârful muntelui, pe Sigrid, cu lungile ei cozi în vânt făcându-i semn cu bățul de schi, aidoma unei Walkirii, la marginea unui nor, agitându-şi sabia? Îşi reveni repede şi chipul îi redeveni impasibil.

— Urcuş dur şi abrupt, care cere o oră de mers dar care se coboară în şapte minute. Te întorci la lumina torțelor ori la razele lunii, căci drumurile sunt întunecoase, şi-ți regăseşti tovarăşii de patinaj. Sub lumina rece a lămpilor cu arc, fustele şi cositele fetelor zboară, în timp ce patinele alunecă vesele în sunetele flautelor.

Simțeai plăcerea pe care o încerca Jan

povestind acele episoade din tinerețea lui, căci luându-şi ceaiul – o întrerupere plăcută a acelor după-amieze – el continuă să povestească:

— Un sport pe care-l preferam tuturor celorlalte era *jumpingul*, cum numeam noi plimbările pe gheață. La sfârşitul lui noiembrie, apele înghețau. Ca să probăm grosimea păturii de gheață aruncam o piatră mare care lăsa în urmă o stea ca într-un geam spart... „Eh, o să țină, ne asiguram noi, la drum!” Blocuri mari, singuratice, coborau în direcția curentului; erau nişte sloiuri tocmai potrivite să se reîntoarcă la Polul Nord! Dar trebuia să fii atent când sloiul se rupea în două. Trebuia să sari pe bucata cea mai sigură. Credeți că ne era frică? Nici pomeneală! Pentru micii vikingi frica e un fel de excitant. Când cădeai în apă erai furios din pricina stângăciei tale. Din fericire,

câte un prieten era întotdeauna aproape, gata să te salveze din primejdie! Şi credeți că după asta ne întorceam acasă? Nu! Îți scoteai pur şi simplu apa din ghete, îți storceai vesta şi pantalonii pe care ți-i puneai repede şi care-ți înghețau pe trup de îndată ce jocul reîncepea. Ah, micilor vikingi le plac jocurile violente şi primejdioase. Ei sunt urmaşii unui neam dur ca stânca, şi pe care un atavism îndelungat i-a învățat imperioasa necesitate de a acționa...

Ochii Thérèsei Erhardt urmăreau aproape cu spaimă acele pendulei. „Oare doctorul va mai cânta astă-seară?" se întreba ea necutezând să exprime cu glas tare această intensă dorință. Dar, ca şi cum i-ar fi ghicit gândul, Jan Yvarsen se aşează la pian.

Home sick! Dor de țară... Dorul pe care-l exprima în acea seară muzica alcătuită de pianistul însuşi: nostalgia în-

depărtatei sale patrii... Mai întâi se auzi bolboroseala ciudată a unei ape sumbre şi strălucitoare, prizonieră sub gheața opacă, apoi pârâitul sonor al cascadelor imobilizate în goana lor sălbatică... Game imitând valurile pe țărmurile sălbatice... Murmurele lungi ale pinilor treziți de adierile polare... Imagini care evocau sunetele argintii ale ciocanelor izbind nicovala şi clinchetul vesel al clopoțeilor unei sănii... Iradiație atât de luminoasă încât ți se părea că dac-o vei atinge, vei simți în degete contactul cu aurul pur. Apoi, acea muzică evocatoare se isprăvi printr-o melancolică melopee. Părea cântecul unui trecător solitar care-şi încredințase durerea peisajului fratern murind în cenuşa nopții.

Cu urechile încă țiuindu-i de atâta armonie, Thérèse se duse în camera de oaspeți, albastră şi trandafirie, aceeaşi

în care locuise odinioară frumoasa şi răzbunătoarea Sigrid. Contemplă multă vreme, de la fereastra ei, noaptea de catifea întunecată găurită de stele imense. Apoi, cu senzația că băuse un vin prea tare îşi puse capul pe pernă şi ajunse să nu mai poată distinge visul de realitate. Era amețită de o emoție moleşitoare. Uneori i se părea că prin locul său prodigios, pianistul avea puterea de a-i smulge tinerei sentimentele ascunse cu cea mai mare grijă. Magia glasului său o egala pe cea a cântecului. Ei îi erau dragi şi unul şi celălalt şi astfel înmagazina bogăție după bogăție din care avea să se adape, după ce se va întoarce acasă, departe de cele două ființe care acum făceau parte din viața, din răsuflarea ei, atât de mult le iubea! Ştia că până în ultimul ei ceas, acele seri feerice îi vor lăsa în suflet o pecete de neşters. Un regret care nu va pieri!

Căci nu nădăjduia că se vor mai repeta. În viitorul ei concediu, poate peste şase luni, ai ei n-o vor mai lăsa să plece şi apoi nu se ştia dacă familia Yvarsen o va mai invita.

Acum, sosise ultima seară şi Thérèse rugă cerul să mai fie încă o dată milostiv... Se aşeză pentru ultima oară lângă Ide, în locul ei obişnuit, din odaia cea mare pe care lămpile voalate o cufundau într-o penumbră trandafirie. Plecarea de a doua zi îi apăsa greu inima. Dar doctorul Yvarsen vorbi şi ea nu mai fu decât atenție înflăcărată. Împreună cu el, cele două femei, se îmbarcară, în seara aceea, pe vaporul *Titan*. Mai întâi traversară fiordurile şi, după o oprire la Merök, urcară celebra şosea de la Girang şi înălțimea Djupvandshytten, ca să privească spre gheţarul Jostedal şi spre platoul munților nordici. Apoi, noaptea, *Titan* înaintase spre

nord. Dimineața, sub un cer nemaipomenit de albastru se ivi orașul Bodö scăldat în soare. Totuşi când în toiul zilei vaporul ajunse în fața Volgelbergului, fu învăluit brusc într-o ceață atât de imensă încât abia puteai recunoaşte zborul unor pescăruşi speriați de pâclă.

— Decepționați, pasagerii priviră acele înalte ziduri cenuşii care ne înconjurau din toate părțile, continuă Jan, căci în aceeaşi seară trebuia să ajungem la Capul Nord cu marea lui de gheață şi cu soarele de la miezul nopții. Temperatura coborâse mult, punțile se goliseră. Blestemând, ne înecam necazul în micul bar unde se alinia un frumos sortiment de sticle colorate. Ore în şir, sunând într-una din corn, *Titan* tăie deasa vată cenuşie, apoi brusc am aflat că am ajuns la destinație. Un matelot care se cățărase pe catarg ne anunță că

vremea începea să se limpezească. La această veste bună, fețele se înseninară. Într-adevăr după un ceas, Capul Nord, aidoma unui monument uriaş, se ivi în fața noastră într-o ceață mai puțin densă. *Titan* aruncă ancora în golful Hörnwick şi primii pasageri urcară în bărcile de abordaj. Nu fără dificultate, căci pe apa cu hulă, ceața încă era deasă. Dar abia puserăm piciorul pe pământ şi înălțimile Capului Nord se şi iviră cu primele sclipiri ale aurorei. Atunci, într-un elan comun, turiştii atacară potecile povârnite şi pietroase ale muntelui. Ce importanță mai aveau ploaia şi bruma din moment ce te îndreptai către acea auroră care îmbrățişa cerul! Din toate părțile părea că plouă cu jăratic aprins, peste mare şi peste stânci! Pe măsură ce ne cățăram, ceața cădea până când nu mai fu decât un abur uşor, pe care-l lăsarăm în cu-

rând în urmă. Era ultima etapă a drumului; în sfârşit, ajunserăm pe platou. În faţa noastră firmamentul întreg ardea într-o lumină orbitoare care se intensifica pe măsură ce înaintam spre versant. Atunci, în tăcerea deplină, un singur strigăt de admiraţie ţâşni din toate piepturile: soarele de la miezul nopţii! Incredibil de mare, îşi desfăşura evantaiul de flăcări, discul de aur în fierbere, de unde curgeau lavele purpurii, diamant uriaş aruncându-şi focurile prin milioane de faţete...

Jan Yvarsen tăcu. Un moment privi fix în gol de parcă revedea aidoma acel miracol. Atunci se îndreptă, spre pian... Pentru a preamări triumful luminii, de la ce maestru putea să împrumute limbajul muzical, dacă nu de la Mozart? Unde îşi putea afla mai prompt sublimele elanuri spre limpezime decât în sonatele, simfoniile, luminoasele

cantilene ale acestui genial compozitor? Din fragmentele cele mai dragi care-i răsunau în minte, Jan Yvarsen alcătui un imn spre gloria luminii! Şi armonio-sul poem se termină pe o melodie dulce ca o rugăciune. Rugăciunea nostalgică a unui suflet care-şi caută liniştea şi adevărul în lumină!

Atunci tânăra, atât de crunt lovită în primăvara vieții sale, nu-şi mai putu reține lacrimile. Poezia acestei muzici evocase locurile patriei sale: vastele câmpii în care iarba, presărată cu flori-le iubite – albăstrele, margarete, maci – se unduia sub adierea vântului, lacuri-le liniştite care reflectau cerul albastru, satele cu căsuțele lor împestrițate grupându-se în jurul clopotniței, şi zborul familiarelor berze.

— Plângi, domnişoară Erhardt? între-bă doctorul surprins.

Dar ea nu putu decât să repete,

sufocându-se un pic:

— Muzica asta e atât de frumoasă... Mulțumesc, oh, mulțumesc, domnule doctor.

— După părerea mea, muzica izolează, remarcă el surâzând, dar fiecare dovedeşte în felul lui, riguros individual, sentimentele pe care i le inspiră!

* * *

Prin fereastra vagonului, Thérèse privea defilând vastele terenuri părăginite. Acea câmpie tristă, se potrivea de minune cu starea ei de spirit. Avea senzația unei treziri brutale dintr-un vis minunat, şi se temea să reintre în viața cotidiană. După-masă, familia Yvarsen o însoțise la gară. Ide avea lacrimi în ochi când o sărută.

— Să te întorci curând, dragă, îi spusese ea. Calma şi binevoitoarea privire a lui Jan, lunga lui strângere de mână

îi mai îndulciseră durerea de a-i părăsi. Dar acum, avea impresia unui gol cumplit. De ce când exista atâta frumusețe şi atâta lumină pe lume, se simțea din nou atât de tristă, de descumpănită, ca şi cum toate nenorocirile aveau să se prăvălească asupră-i? Încă nu-şi dăduse seama? În seara aceea mătuşa şi Doris o vor aştepta la gară. Îşi va petrece toată ziua de mâine în familie, apoi unchiul Jacques şi Doris o vor duce cu maşina la Vereeging. Şi vor urma din nou coridoarele, lungile coridoare albe ale spitalului, uşile albe, în dosul cărora zăcea suferința. Apoi, în toiul nopții, va fi trezită uşurel din somn. Un du-te-vino de paşi grăbiți. Colega care-i aducea o *the cup of strong tee* – ceaiul tare – ca să-i alunge somnul... Pe urmă, când va intra în salonul cufundat în penumbra lămpilor de la paturi, şi va zări fețele albe care abia se

deosebeau de albul pernei, va încerca din nou acea neliniște, acea spaimă de moarte care le cuprinde adesea pe ființele singuratice. Și totuși acesta era mediul pe care și-l alesese, de dragul lui Jan Yvarsen!

PARTEA A DOUA

Capitolul I

Doamnele îşi opriră aproape toate odată maşinile pe care le conduceau ele însele în fața bungalowului familiei Yvarsen şi grădina – pe care o străbătură grăbite – răsună de sporovăială lor. Erau toate în rochii albe ori înflorate, împodobite cu cercei şi mărgele. Era o zi plăcută de mai, uşor înnorată.

Mai, în acest ținut, echivalează cu călduța lună septembrie de la noi. Ferestrele salonului, larg deschise, lăsau să intre o adiere uşoară, făcând să se răspândească mireasma trandafirilor roşii care străluceau pe fețele de masă

din dantelă de pe măsuțele rulante.

— Invitata dumitale a plecat?

În viața liniştită a burgului, cel mai mic fapt căpăta repede importanță. Doamnele n-o puteau uita pe Sigrid Lindval care adusese un soi de însuflețire ce se stinse curând după plecarea ei, plecare misterioasă pe care doamna Laarsen făgăduise s-o lămurească într-o zi. Mirosise că – cu tânăra invitată a Yvarsenilor – ceva nu era în regulă. Patroana hotelului, doamna Feldberg, recunoscuse în ea pe străina care venise însoțită de un geolog... După convorbirea pe care tânăra o solicitase suedezei, aceasta, cu chipul descompus, pretinzând că maică-sa era grav bolnavă, părăsise Krittelwerkul în aceeaşi zi. Ba şi mai mult: datorită indiscreției unei telefoniste, doamna Laarsen aflase că, răspunzând la o chemare telefonică din Johannesburg, doctorul strigase în

receptor: „Dacă mai rămâi o zi în plus pe pământul african, îți dau cuvântul meu de onoare că voi cere să fii arestată!” Faptul nu se răspândise şi doctorul era prea respectat, ca lumea să-şi permită investigații indiscrete. Dar şederea Thérèsei Erhardt la familia Yvarsen reînnoise curiozitatea şi toate invitatele o priveau pe Ide aşteptându-i răspunsul.

— Da, spre regretul meu, s-a întors la Vereeging unde e infirmieră. Am întâlnit-o la Rotterdam, la familia mea, am făcut împreună călătoria peste ocean şi am rămas prietene.

— E fermecătoare! observară doamnele care o invitaseră pe Thérèse la ele.

— O cunoştea pe verişoara doctorului. Ți-a dat veşti despre acea încântătoare domnişoară Lindval?

Ide păli. De ce i se punea acea întrebare de care până atunci, printr-o înțe-

legere tacită, se pare că o cruțaseră? O puseseră din prostie sau din răutate?

— Sigrid e bine, răspunse ea calm, dar a rămas lângă mama ei, paralizată, pe care o îngrijeşte cu devotament.

Doamna Van der Bergh puse capăt laudelor aduse suedezei a cărei amintire rămăsese atât de vie în memoria acelor femei, şi abătu conversația către un subiect pe care-l socoti mai puțin penibil.

— Ştiți că, la patruzeci de mile de aici, avem un nou fermier? Duminica trecută, la ferma familiei Maguise, a stat la masă chiar în fața mea. Un cap parcă sculptat în lemn de abanos, atât îi este de închisă la culoare şi de zbârcită pielea. Alături, o fată foarte tânără, adevărat copil al naturii, cu nişte ochi ciudați, cu pupile fixe... „E oarbă!” mi-a şoptit vecina mea. Mi s-a frânt inima. Totuşi, copila era plină de zâmbete,

mulțumea politicos când era servită. „Veşnic învăluită în noapte şi mai surâde!” mi-am spus şi m-am grăbit să mă apropii de ea ca s-o cunosc mai bine. Ce lumină pe acel chip tânăr, când sărutase mâna bărbatului sprijinită de masă. „Tatăl ei?” am întrebat... Nu, binefăcătorul ei!” mi s-a răspuns. Am aflat atunci că domnul Steyn, industriaş în comitatul Kent, suferise o asemenea încercare a sorții încât, datoriile odată plătite, nu-i mai rămăseseră decât câteva lire sterline. Cum odinioară auzise vorbindu-se despre Transvaal unde-şi putea aşeza nestingherit cortul, emigră. Cu ajutorul câtorva negri, Steyn îşi clădi o casă şi se stabili ca fermier în Highfeld.

— Domnul ăsta e însurat? întreba Betty Graffs cu un surâs vioi şi cu ochi maliţioşi sub clădăraia de bucle blonde.

— Încă nu se ştie bine dacă mai este

sau dacă a divorțat, căci ceea ce l-a dus în mod sigur la ruină a fost luxul neînfrânat al soției sale. De altfel l-a şi părăsit după ce-a aflat că pierduse totul în afară de onoare.

— Şi mica oarbă ce legătură are cu el? se interesă doamna Yung, văduvă, a cărei eleganță cam prea bătătoare la ochi vestea declinul tinereții.

— E fata unei olandeze de treabă care are grijă de casă şi de el. Femeia şi-a pierdut bărbatul, într-un accident în mină şi a fost cât se poate de bucuroasă să găsească adăpost pentru ea şi pentru fetiță. Domnul Steyn e foarte bun cu ea şi mai ales cu Dyveke, porumbița, cum îi spune el.

Multe dintre cucoane ascultaseră distrate povestirea care le interesa mai ales pe cele care vedeau în acel gentleman-fermier o partidă posibilă.

Elias şi Daisy aduceau tăvile şi încăr-

cau măsuțele rulante cu sandvişuri, prăjituri, tarte, şi, la alegere, cu ceai, cafea, cacao. Elias purta vestă şi pantaloni ca stewarzii de pe pacheboturi! Era foarte arătos şi-şi făgăduise să-i facă invidioşi pe ceilalți negri arătându-le uniforma! Daisy avea o bluză de pânză albă, un turban verde de mătase strălucitoare şi brățări de aramă la mâini şi la gleznele-i fine. Iscusită în slujba ei, se ducea şi venea, fericită în timpul acelor recepții care-i aminteau de vremea în care, şireată, ghicise micile intrigi, micile bârfeli, micile drame din jurul acelei domnişoare Sigrid, pe care-o detesta, dar care i se părea mult mai frumoasă decât toate cucoanele din Krittelwerk. Când, gustarea se isprăvi auzi Fordul stăpânului oprindu-se în fața portiței grădinii. Atunci, îşi mai făcu de lucru în salon, adunând de ici, de colo, câteva farfurii, aranjând

nişte scaune, ştiind bine că în curând doamnele vor intra în alertă. Că unele pe ascuns, altele pe faţă, se vor privi repede în oglinjoare, îşi vor da în fugă, cu pudră, pe nas şi pe obraji şi-şi vor trece repede rujul pe buze. Da. Daisy ştia toate astea şi reprimându-şi râsul nebun, se va duce să hohotească la bucătărie, împreună cu bărbatul ei. Toate chipurile întoarse spre uşă erau încordate. După zece minute, intră şi doctorul. Venise să-şi ia trusa.

— Un ciripit plăcut mi-a amintit că soţia mea are zi de vizite! spuse el râzând şi, adresându-se Idei: M-au chemat în Veld şi mai mult ca sigur că mă voi întoarce târziu, dragă!

— Mereu grăbit, doctore, se sclifosi doamna Worms, un adevărat tip rubensian.

— Ar fi fost deosebit de plăcut pentru mine să rămân, doamnă... Dar, în ma-

joritatea timpului, noi, bieții medici, trebuie să sacrificăm plăcerea – datoriei!

Salută pe toată lumea.

— Iar ai să mănânci singură diseară, biata mea Ide, zise doamna Braas, după ce uşa se închise în urma doctorului. Asta-i soarta noastră, a nevestelor de medici, să fim părăsite în orice ceas, fie zi, fie noapte! Boala are întâietate!

— Adevărat, ca nevastă de medic ai o mulțime de dezavantaje, aprobă şi doamna Poole a cărei buză superioară neputând să-i acopere dinții lungi îi dădea tot timpul un aer hilar.

— Închipuiți-vă o tânără căsătorită în brațele soțului ei, medic... Tocmai când îşi spun şi ei unele lucruri, țârrr! soneria de la uşă! E cumplit, zău aşa!

— Există momente şi mai neplăcute! De pildă, pregăteşti cu dragoste o masă gustoasă, când bărbatul, chemat de

urgență, trebuie să lase totul baltă sau să înghită pe fugă!

— Dar domnii ăştia au şi ei nişte compensații, credeți-mă! zise doamna Eckert. Cabinetul lor e ca un confesional, unde şi doctor şi pacientă sunt la adăpost de orice indiscreție. Uşa aia capitonată e inviolabilă!

— O problemă cam crudă pentru o femeie geloasă! Mi-a fost foarte greu să accept aşa ceva, oftă doamna Braas mărturisind pentru prima oară că fusese geloasă. Acum nu mai era. Odinioară fusese mai arătoasă, acum obrajii i se lăsaseră, pielea îi era veştedă. Obosită de sarcinile succesive şi de neîncetatele treburi gospodăreşti – mania olandezelor – se simțea îndreptățită să se vaiete şi să nu mai dea prea multă atenție ținutei sale. Cucoanele o priviră cu milă şi cam surprinse la gândul că putuse fi geloasă pe bărbatul ei grăsan

şi chel la treizeci de ani!

Tăcută, Ide se gândea la doamna Hollis, englezoaica cea frumoasă, cu ochii ei tragici sub părul negru şi bogat. Un vânt al aventurii suflase atunci peste micul orăşel sud-african – şi demonul cochetăriei şi al risipelor frivole îşi cam făcuse de cap! Toate cucoanele din Krittelwerk voiseră să trăiască o mare dragoste! Avuseseră loc mici tertipuri care eşuaseră sau care rămăseseră secrete! Apoi, furtuna odată trecută, târgul recăzuse în ritmul lui obişnuit, fără surprize şi fără neprevăzut.

Capitolul II

Intrând în frumosul conac al familiei Markels, Ide se opri speriată: tăiau găinile? Apoi surâse, amintindu-şi că în casă, se sărbătorea anul de când se născuse Free, şi că în tortul ei fusese

înfiptă prima lumânare în cinstea aniversării. Şi Ide se grăbi spre larma aceea alcătuită din strigăte, ciripit, hohote de râs! Aşezați în cerc, pe covorul din camera copiilor, zece țânci se amuzau cu jucăriile de toate soiurile, etalate în fața lor. Dar iată că fu adus micul Olaf şi micul Olaf avea pantofiori roşii. Lăsând de o parte paiața, urşii şi păpuşile, țâncii se îndreptară, pe micile lor picioruşe, spre acele lucruri atât de râvnite! Stăpânul pantofilor începu să urle de-ți spărgea urechile, dar şi mai tare ca el, copilul bucălat de zece luni care voia să-i smulgă pantofii şi care țipa de te lua pe sus.

— Ei bine, zise o mamă, iată o voce care-mi va ferici vecinii! Încă de pe acum l-au sortit pe fiul lor teatrului şi ca să-i întărească glasul îl bat cu rândul.

Un concert de exclamații de indignare

salută această revelație şi mamele fură de acord să-i denunțe primarului pe acei părinți denaturați.

Părăsind cu inima grea casa în care domnea bucuria, fiindcă serbarea copiilor îi amintea în mod dureros de aniversările fiului ei, Ide îşi găsi soțul la volanul maşinii. Era foarte palid şi avea acea privire nesigură pe care i-o vedea înaintea unei operații grave sau a unui bolnav pe care nu mai putea să-l salveze.

— Urcă, zise el, am să te duc acasă. După ce ea se aşează alături, el zise: Mă întorc de la ferma Albertyn. Una dintre gemene a fost cuprinsă brusc de nişte convulsii şi-am fost chemat telefonic. Dar cu toate că am făcut optzeci de kilometri gonind ca un nebun, când am ajuns, fetița era în agonie. Toate străduniile mele au fost zadarnice, a trebuit să mă ocup de mamă care urla ca o

smintită. O să mă duc mâine din nou la ei, Ide, şi ai să vii şi tu cu mine. Tu ai să găseşti cuvinte potrivite pentru biata mamă... Eu nu mă pricep... Sunt foarte mişcat: într-un leagăn o fetiță minunată şi plină de sevă ca un fruct frumos, în celălalt...

În seara aceea la familia Yvarsen, pianul rămase închis.

Capitolul III

Erau la masă. Puțin neliniştită, Ide îşi privi bărbatul, mai tăcut ca de obicei. El observă acea privire totdeauna puțin timidă şi surâse acelui început de surâs, parcă jenat şi care i se ivea pe buze atunci când se ruşina de vreo slăbiciune.

— E o prostie, zise el ridicând din umeri, dar sunt într-adevăr încă foarte emoționat. E pentru prima oară când

sunt chemat la ferma aceea. Se află între două ridicături de pământ şi n-am observat-o niciodată. Chiar mi-ar fi fost greu să dau de ea dacă o femeie nu m-ar fi aşteptat pe acele meleaguri. Fermierul se rănise, o rană urâtă, Ide: coborând pe o scară, omul a alunecat şi vrând să se apuce de o scândură de deasupra capului, a nimerit cu mâna într-un cui gros în care a rămas agățat cu toată greutatea trupului, căci picioarele i-au fugit de pe trepte. Dacă-ai fi văzut mâna aceea, Ide! În timp ce-i dezinfectam rana, omul începu să urle.

— Nici nu-i de mirare, alcool pe carnea aia vie!!

Ide fu uimită că soțul ei, atât de obişnuit cu sângele, părea atât de mişcat!

Daisy servi cafeaua şi Jan îşi aprinse o țigară.

— N-am dat atenție unei fetițe de doisprezece ani, care stătea într-un colț al

odăii, urmă el; la strigătele fermierului, ea veni repede. Am văzut multe chipuri descompuse de suferință şi teamă, dar pe niciunul n-am întâlnit acea expresie de spaimă şi durere; din ochii imenşi şi ficşi, curgea – pot spune – un torent de lacrimi. Fetița îngenunche în fața mea.

— Oh, domnule doctor, nu-i faceți rău stăpânului! Şi ce suspine şi ce rugăminți! Ştii cât mi-e de groază de astfel de scene. Aş fi scuturat-o puțin pe puştoaica aia, dar mamă-sa, o şi ridicase de jos, şi, mustrând-o, îi tot ştergea fața cu o batistă mare. Atunci i-am văzut mai bine ochii aceia ciudați şi am înțeles că biata copilă era oarbă!

— Am mai auzit vorbindu-se despre fetița asta, zise Ide, şi de asemenea şi despre fermier, se pare că e un englez; doamna Van dor Bergh, care l-a cunoscut la familia Maguise, mi-a istorisit puțin viața lui. E un om greu încercat

care a poposit în ținutul ăsta după ce şi-a pierdut averea. Soția lui, nevrând să trăiască în sărăcie, l-a părăsit. Se pare că n-o poate uita, c-o mai iubeşte şi acum.

— Sunt mulți cei pe care dezastrul îi sileşte să ducă o existență cu totul diferită de cea pe care o visaseră şi care încearcă într-o altă parte a lumii să-şi croiască o nouă viață, zise Jan.

„Totuşi, orice-ar face, puțin din pământul lor natal le va rămâne întotdeauna lipit de tălpi", murmură Ide, gânditoare, cu privirea fixată pe uşa care tocmai se închisese în urma soțului ei.

În acel moment sună telefonul.

„Puțin din pământul lor natal le va rămâne întotdeauna lipit de tălpi şi-i va împiedica să uite"...

Capitolul IV

— Mă duc iar la gentlemanul-fermier. Ide, vrei să mă însoțeşti ca s-o vezi şi tu pe mica oarbă? îi propuse doctorul Yvarsen soției sale.

O lua rar cu el de teamă ca drumurile acelea lungi să n-o obosească. Ide primi cu plăcere. Iubea Veldul, era o parte din inima ei! În singurătatea lui cunoscuse zilele cele mai fericite! Acolo putuse ea, în deplină libertate şi cu toată încrederea, să se consacre devoțiunii, contemplării, adorării soțului ei! Doar acolo fusese el cu totul al ei, fără ca nimeni din afară să le tulbure intimitatea. Adesea se ducea împreună cu el la bolnavi şi-l asista ca infirmieră. I se părea că mai resimte încă bucurie care-o cuprindea când, la întoarcere, vedea ivindu-se căsuța lor izolată. Daisy şi negrii îi primeau cu o bucurie co-

pilărească. Masa era pusă şi negrii erau duşi să caute violetele care s-o împodobească. Ce amintiri minunate!...Timp de patru ceasuri goniră prin stepa cu iarba pârlită, sub un cer de porțelan albastru. Soarele era o mângâiere, aerul uşor şi Ide se scălda într-o voluptuoasă dulceață...

Domnul Steyn auzise maşina şi le ieşise înainte. Era un bărbat frumos, cu un chip aspru. Ide fu surprinsă de ingenioasa aranjare şi de curățenia fermei. În timp ce bărbații se îndepărtară pentru ca doctorul să poată pansa mâna rănită, Ide aşteptă într-o sală mare din care o parte alcătuia sufrageria, cealaltă salonul. Aici, câteva fotolii confortabile înconjurau o masă, iar pe un gheridon larg se aflau o cutie cu tutun şi un sortiment de pipe. Pe pereți, rafturi încărcate cu cărți. Ide se apropie de o fereastră. Niciun fel de îngrăditu-

ră, nimic decât Veldul cu imensitatea şi zările lui nesfârşite. Cei doi bărbaţi intrară şi ei în odaie. Domnul Steyn avea o legătură pe după gât în care-şi ţinea mâna rănită. Vizitară ferma. Aveau o vacă frumoasă care stătea mai mult afară decât în staul. Un cal de călărie şi un mic camion. Apoi venea „magazinul”, o baracă lungă, plină cu nenumărate obiecte eteroclite unde clienţii negri din toate triburile, risipite prin Veld, veneau să se aprovizioneze. Vânzarea mergea bine, declară domnul Steyn, trebuia să se ducă din ce în ce mai des în oraşul cel mai apropiat ca să-şi reînnoiască mărfurile.

Când se întoarseră în odaie, slujnica tocmai aşeza masa. Era o femeie durdulie, între două vârste. Avea tenul curat şi ochii albaştri ai olandezilor şi-şi purta părul blond în cozi strânse pe ceafa grasă. Ide o rugă s-o aducă pe

fiică-sa.

— Dyveke nu cutează să se arate, zise ea, îi e ruşine, se ascunde şi bine face după comedia pe care i-a făcut-o doctorului!

— Fetița asta e profund ataşată de mine, interveni domnul Steyn. Eu sunt vinovat, eu am speriat-o cu strigătele mele! Mie ar trebui să-mi fie ruşine!

— Caut-o, insistă Jan. Aş vrea să ia ceaiul cu noi.

De îndată ce intră, Ide se simți atrasă spre ea. Cât era de micuță, înveşmântată într-o rochie de pânză albastră, cu picioruşele goale în sandale! Părul, despărțit în două printr-o cărare, îi cădea în două cozi groase, strălucitoare, pe umeri. Mamă-sa o călăuzea.

— Zi bună ziua doamnei Yvarsen, Dyveke, ea e soția domnului doctor. Şi acum zi bună ziua doctorului.

O mână mică timidă şi dibuind înain-

ta spre Jan Yvarsen care o luă într-a sa.

— Vă cer iertare, domnule doctor, că am fost atât de proastă!

— Doctorii sunt adesea obligați să facă rău ca să vindece un bolnav, zise el cu blândețe.

— Vino, porumbița mea, zise fermierul, stai aici între mine şi doamna Yvarsen.

Ide o văzu pe fetiță fremătând de bucurie în timp ce binefăcătorul ei o conducea la masă. Aceasta consta dintr-o copioasă gustare olandeză. Ide simțea o tandră plăcere s-o servească pe micuța sa vecină, dar ea se ocupa mai mult de stăpânul ei decât de doamna atât de blânda cu ea. De câte ori vorbea el, ea se oprea din mâncat, îşi înălța capul şi, cu buzele întredeschise într-o expresie de extaz, părea să-i asculte glasul ca o mică iluminată.

Când Jan aruncă o privire peste cărțile din rafturi, Ide îl văzu luminându-se la față. Trase concluzia că acele mute prietene comune creaseră între cei doi oameni o legătură de simpatie. După gustare, ea îi lăsă împreună şi o luă pe Dyveke în grădină. Cameliile înflorate şi albinele zumzăiau în jurul caprifoiului şi al arbuştilor de mimoze.

— De ce vocea dumneavoastră e atât de tristă când îmi vorbiți? întrebă deodată fetița.

Uluită, Ide, care o ținea de mână, nu ştiu ce să-i răspundă.

— Mă plângeți, nu-i aşa, fiindcă sunt oarbă! zise copila, dar fiecare ar trebui să fie puțin orb ca să vadă mai bine cum străluceşte, în umbra inimii sale, mica flacără a iubirii. Fiecăruia de aici i-ar trebui, în răceala vieții sale, ceva care să-l încălzească întocmai ca un soare blând de primăvară şi asta e feri-

cirea de a iubi...

„De unde luase fetița asta această ideală înțelepciune? se întrebă Ide profund mişcată. Să iubeşti şi să nu vezi ceea ce iubeşti, să vorbeşti despre flori fără să le cunoşti...”

— Le simt, spuse mica oarbă care-i ghicea gândurile. Şi, cu o fervoare care-o făcu să pălească, adăugă: Să ating hainele stăpânului meu, să-i ating mâna, să-i ascult vocea...

„Trăieşte în întuneric, dar ființa ei tainică înoată în lumină”, îşi zise Ide, care nu se putu abține să nu strângă fetița în brațe. Orbii nu erau deci toți reduşi la disperare. O viață interioară le umplea întunericul pupilelor! Gând liniştitor pentru Ide care nu putea vedea unul din acei nefericiți pipăind în întuneric, în mijlocul frumuseților şi bogățiilor vieții, fără să nu sufere. Domnul Steyn le spuse că la trei ani o

boală de ochi multă vreme neglijată o costase pe Dyveke vederea. Nu se născuse oarbă, ceea ce era cu mult mai rău! Totuşi, ea nu se plictisea. Maicăsa o învățase să împletească. Aşezată în fața casei, fetița împletea pulovere şi ciorapi pentru stăpân, trăgând cu urechea la zgomotele obişnuite. Auzea ordinele pe care stăpânul le dădea negrilor, melopeele monotone pe care le cântau aceştia zdrobind între două pietre grăunțele de porumb. Şi surâdea veselă distingând copitele calului care-l aducea pe stăpân acasă după o lungă cavalcadă. Astfel, pentru copila oarbă, zilele se scurgeau senine şi nemaipomenit de luminoase.

Fordul se hurduca prin câmpia muiată de ploile recente. Era încă destulă lumină ca să vadă, ici, colo, pâlcurile de copaci... „Hățişul! îşi zise Ide tremurând, hățişul unde la ora asta se tre-

zesc fiarele…”

— În două ore vom fi acasă, zise Jan.

Capitolul V

Ide puse într-un coşuleț nişte gustări şi două termosuri, unul plin cu ceai, celălalt cu o băutură răcoritoare.

— Mă răsfeți prea mult, zise Jan surâzând.

— Dar nu vei ajunge la Barleton înainte de opt seara. Doamne, spui că n-am să te văd decât după trei zile, nu-i aşa? adăugă ea, cu o mutră care – cum pretindea Jan odinioară – o făcea să semene cu fiul ei când era bosumflat.

— Acum mă părăseşti mult mai des!

— O, Ide, tu numeşti părăsire faptul că lipsesc două, ori cel mult trei zile?

— Eşti cunoscut în tot Transvaalul, în Orange-Free-state, şi chiar şi în Capeland. Acum au nevoie de tine pre-

tutindeni! În cazurile disperate toți ți se adresează ca bunului Dumnezeu!

— Cât poate exagera soția mea când e vorba de bărbatul ei! făcu el râzând.

Ea îl privi ca şi odinioară cu o atât de pătimaşă admirație în ochii blânzi şi castanii încât el întoarse capul, emoționat şi jenat.

— Dar voi ajunge acolo înainte de a se întuneca! protestă Jan văzând pătura moale de lână.

— Ia-o te rog! În iulie se face frig de îndată ce apune soarele!

Îl însoți până la maşină şi-l privi plecând. La colțul străzii el mai făcu un semn de rămas bun, prin portiera maşinii. De ce chiar în acea clipă, o spaimă ciudată îi strânse inima şi se revăzu în fața fermei familiei Morissey? Maşini, cabriolete şi alte vehicule plecau unele după altele. Pe fundalul unui cer roşu ca sângele se contura profilul frumos al

lui Jan şezând la volan. În vreme ce invitaţii îşi luau rămas bun, el se aplecase spre Sigrid şi-i întinsese mâna: *„Farväl Sigrid…”* Da, oare de ce tocmai acum când se reîntorcea spre casa unde totul era atât de plăcut de privit, seara aceea îndepărtată revenise sub ochii sufletului ei? Presimţea că soarta era pe cale să întoarcă ultima pagină din cartea vieţii sale?

Ferestrele camerei de oaspeţi erau deschise: Daisy, veselă, făcea curăţenie, peria, scutura de praf. În odaie se afla un birou foarte elegant pe care Jan îl luase de la o licitaţie. Ide se aşează în faţa lui şi observând că sertarele gemeau de hârtii care fuseseră înghesuite în ele, se hotărî să le trieze. Fără să vrea, nimeri peste un mic resort. Spre surpriza ei, văzu deschizându-se în fundul biroului unul din acele mici sertare secrete. Curioasă, îşi vârî mâna

înăuntru şi scoase o geantă din piele de Suedia, cu iniţialele S.L. Dar mai mult decât aceste iniţiale de aur, parfumul subtil care emana din acest obiect, o făcu să păleascâ. Acel parfum de violete şi de iasomie îi trezi un roi de amintiri. O ameţeală o făcu să gâfâie uşor. Daisy, care-şi observa stăpâna, rostogoli nişte ochi speriaţi văzând în mâinile ei poşeta, pe care o recunoscu.

— Spune-mi, Daisy, domnişoara Sigrid a locuit în odaia asta?

— Da, doamnă, o dată când stăpânul a lipsit mai multe zile.

Şi negresa ieşi repede din odaie.

Se întoarse cu un pahar cu apă şi cu picăturile pe care doctorul le prescrisese Idei pentru inimă. Ide bău docilă. Obrajii livizi se colorară uşor. Avu putere să se ridice şi să iasă din cameră. Acum, aşezată pe terasa însorită, fixă cele două iniţiale de aur care scânteiau

pe pielea fină, neagră.

Ce se afla în geantă? Sigur că nu mare lucru, dar destul poate, ca să distrugă o fericire aşa de scump recucerită. Deschise geanta... O fotografie căzu din batista fină de dantelă în care fusese înfăşurată şi care-i înfăţişa pe Jan şi pe Sigrid pe un teren de golf. Sigrid, pe cal, se pregătea să sară în braţele întinse ale logodnicului ei. Râdea, era fericită... N-o cutremurase nicio clipă gândul la fiinţa ale cărei oase – de asta nu se îndoia – zăceau printre oasele bietelor animale ucise de fiare. Tremurând, Ide închise ochii. Se revăzu, cu mintea rătăcită de spaimă, umblând printre ierburile înalte şi prin nisip într-un pustiu cu arbori pitici şi cu hăţişuri de temut, ciocnindu-se cu monstruoasele termite... Dar această groază era atât de departe... Prezentul era acea frumoasă terasă însorită, acea

grădină unde primii trandafiri îmbălsămau aerul, era aşteptarea plină de nerăbdare a iubitului ei! Apoi ochii îi căzură din nou pe poşeta deschisă. N-ar fi trebuit să dea fuga în bucătărie şi să arunce în foc obiectul acela care făcea parte din elegantele accesorii ale ființei aceleia inumane? De ce ezita? Poate că nimic nu era inutil pe lumea asta, poate că Sigrid, atunci când plecase uitase acel obiect, fiindcă el trebuia să cadă în mâinile victimei sale... Hotărâtă, Ide trase fermoarul unui compartiment al genții. Ştia bine că acolo se aflau scrisori! Dar care nu-i fu mirarea când îşi văzu propriul ei scris! Trei bilețele care-i tremurau în mână, trei bilețele care-i aminteau de cel mai fericit timp din viața ei, atunci când, tânără măritată, locuia în Veld, şi când, pentru a-şi găsi o ocupație în absența bărbatului ei, se apucase să

scrie. Cu inima bătând, femeia de treizeci şi şase de ani reciti ce scrisese la douăzeci:

„Atâta teamă se amestecă în dragostea mea, Jan! Rezerva ta mă intimidează, îmi opreşte mărturisirile pe buze. Hai, nu te supăra dacă aştern pe hârtie prea-plinul inimii mele! Te iubesc! De îndată ce mă părăseşti, pulsul mi se încetineşte, aproape că mă sufoc. Îmi vin în fire abia în clipa în care, simțurile mele la pândă, recunoscând tropotul calului tău, îmi strigă: «Ți se întoarce bărbatul!» Ah, cât de tare trebuie să-mi apăs atunci mâinile pe inima mea nebună, inima mea care ar vrea să-ți sară înainte ca şi câinele tău credincios! În ziua când te-am cunoscut m-am născut a doua oară! Destinul meu mă năuceşte! Cum să-ți spun, dragul meu soț, în ce măsură sunt a ta? Ca să-ți mărturisesc

acest lucru, cuvintele sunt prea sărace, termenii îmi lipsesc! Orice mi-ai cere, mi s-ar părea plăcut! Când eşti plecat, văd cerul albastru al Veldului însorit, florile, ca prin nişte ochelari urâți şi cenuşii. Mă simt pierdută în ființa ta, ca într-un labirint al dragostei unde nu ştiu să mă mai regăsesc, dar în care aş vrea să rătăcesc până la sfârşitul zilelor mele!"

Ide se simți cuprinsă de un elan de veselie, căci nu vedea în toată treaba asta decât un singur lucru: că soțul ei îi păstrase biletele şi că Sigrid, geloasă, i le furase. Dar pipăind maşinal poşeta rămasă pe genunchi, simți sub degete foşnetul altor hârtii şi dintr-o ruptură a căptuşelii de mătase, scoase alte două scrisori. Una de la Sigrid şi alta de la Jan. Îi era rău? I se păru că timp de câteva clipe un nor întunecase soarele. Ah, da... scrisorile alea... Ce avea să

afle din ele? Ce suflu înghețat îi va stinge fericirea? Îşi simți bătăile repezi ale inimii până în vârful degetelor care tremurau, şi citi:

„Odinioară, când continuai să faci pe supăratul, îți scriam un bilet prin care se aranja totul. Astăzi, încăpățânarea ta mă obligă să recurg la vechiul mijloc! Oare la scrisoarea asta pe care ți-o trimit în disperare de cauză, vei răspunde? Cât trebuie să mă fi iubit pentru ca nici după şapte ani să nu mă ierți! Nu te-aş fi crezut niciodată capabil de o asemenea ranchiună, de un asemenea rafinament de cruzime! Cu câtă artă te ascunzi răpindu-mi orice mijloc de a mă apăra! Când m-ai scuipat în obraz, am acceptat acea jignire care mă stigmatiza. M-ai tratat ca pe o stricată şi orgoliul meu a uitat asta, bietul meu orgoliu s-a străduit – cam peste tot pe unde mi-am

purtat ființa rătăcitoare şi fără odihnă – să caute singura atmosferă de respirat pentru mine, a ta... Nu crezi că exagerezi refuzând să mă asculți? Te simți chiar atât de infailibil ca să-ți îngădui să nu discuți? Dacă nu ca medic, atunci ca simplu muritor nu vrei să înțelegi ticăloasele slăbiciuni ale inimii omeneşti? Te rog, ascultă-mă. Aşteptam o telegramă prin care să mă anunți că ți-ai terminat studiile şi că vii acasă. Nu-mi găseam locul de nerăbdare, şi, ca să mă gândesc la tine, la fericirea noastră, m-am dus ta Trollhättan. Mi se părea că mă puteam gândi mai intens la tine în acel loc de predilecție care păstra ecourile jocurilor noastre de odinioară. Fără să bag de seamă că cerul se acoperise de nori, m-am lungit pe muşchiul verde. Legănată de zgomotul cascadelor n-am auzit pietrele rostogolindu-se sub paşii furişi şi m-am trezit cu Sven în fața mea.

Nu ştiam că mă iubea. Mi-o spuse, întrebuinţând cuvinte grele de patimă, cuvinte pe care aş fi vrut să le aud rostite din gura ta. Îl ascultam, cu ochii pe jumătate închişi, ştii cât de mult seamănă Sven cu tine. Iluzia a fost ameţitoare. Simţeam în gâtlej gustul fierbinte al sângelui şi când, brusc, două buze s-au aşezat peste ale mele n-am mai avut puterea să schiţez niciun gest de apărare. Vezi, nu sunt vinovată decât de-atât, de o rătăcire de moment. Ca să-ţi strig asta, te-am căutat prin toată lumea, ţi-am trimis apelurile mele disperate, neobosite, deşi rămâneau fără răspuns. Bărbaţii m-au iubit, au plâns la picioarele mele. Îi ascultam doar ca să-mi măsor prin disperarea lor, disperarea mea. Mi-au spus Sfinxul, neîndoindu-se că nu eram decât o biată fată lovită de soartă, gata să-şi dea averea pentru un singur rând din partea celui al cărui verdict

implacabil îi zdrobise viața. Fie-ți milă de mine, Jan, amintește-ți de jurămintele noastre pe acea piatră a lui Odin cu ieroglife misterioase unde odinioară vikingii aduceau sacrificii zeilor din Walhala! De câte ori nu m-am întors singură în acel loc, rugând-o pe Freya să-mi redea dragostea! Freya mi-a îndeplinit dorința, tu te-ai întors, Jan al meu şi eu nădăjduiesc."

Sigrid scrisese această scrisoare în timpul şederii lor la Tjorpa. Jan o păstrase şi pe asta. Apoi...

„Iubita mea,

După plecarea mea, să citeşti această scrisoare pe care ți-am strecurat-o în clipa în care ne luam rămas bun. Fie ca ea să-ți dea curajul să suporți despărțirea care a devenit inevitabilă. Nu suntem, şi unul şi celălalt, trişti şi obosiți, la

capătul unei comedii nedemne de noi? Nu-i cu putință să mai ducem viața pe care am dus-o în ultima vreme. Fără să țin seama de bârfelile care-mi ajungeau mult prea des la ureche, nu mai puteam să asist la suferința pe care biata mea soție încerca atât de demn, să mi-o ascundă.

Iubita mea, lasă-mi în amintire o Sigrid vitează şi loială, nu încerca să-mi zdruncini hotărârea care e irevocabilă. Nu trebuie să ne mai revedem. Aşa cum am convenit, vei pleca la sfârşitul acestei săptămâni. Nu-ți fă griji în legătură cu bagajele pe care le voi expedia la prietenii tăi din Johannesburg. În momentul îmbarcării pe vasul Wahama, cheamă-mă la telefon. Voi mai auzi o dată vocea ta iubită! Ah, Sigrid, cât de zdrobită mi-e inima! Nu mai spune că sunt nemilos! Într-o zi am să-ți amintesc deviza noastră: «Un suedez nu poate

muri din dragoste, ci numai din datorie.» Din datorie, vom şti să renunțăm, Sigrid, să renunțăm fără amărăciune. Nimic nu ne va împiedica să păstrăm în noi, ca pe o comoară inepuizabilă, amintirile copilăriei şi ale tinereții noastre. Nu se spune că sabia inexorabilei Nemesis atârnă deasupra oricărei fericiri omeneşti? Am fi putut-o oare îndepărta dacă tu nu mai fi înşelat şi eu n-aş fi fost atât de neiertător? Atunci nu ştiam că nu poți trăda o ființă, fără s-o iubeşti. Ştiusem însă că nu te-aş fi iertat. Logodnica mea cu cel mai bun prieten al meu... După asta, nu i-am mai putut înțelege pe bărbați, aş fi vrut să rup orice relații cu ei. M-am reîntors în odăița mea din Amsterdam. Tu îmi scriai scrisoare după scrisoare. Ți le trimiteam înapoi, fără să le deschid, chiar şi pe cele pe care mi le trimiteai prin şiretlicuri. Totuşi, nu încetam să sufăr şi, în ziua în care, fără să vreau,

paşii m-au purtat în faţa ghişeului gării, când am avut în mâna biletul pentru Troelle, am simţit că între mine şi tine trebuie să pun o distanţă considerabilă dacă nu voiam să capitulez în mod ruşinos. Orgoliul mi-a îmblânzit suferinţa, în acea epocă studenţii sud-africani mi-au vorbit de Transvaal. Ţara asta nouă m-a atras. Am simţit nevoia s-o cunosc, să-mi aşez cortul în singurătatea câmpiei sale. Am vrut mai ales să existe o mare între nostalgia mea şi frumuseţea ta. Ah, cât am luptat cu imaginea ta, Sigrid! Mă obseda zi şi noapte. Când s-a născut fiul meu, ea a început să pălească. De ce m-am întors la Tjorpa! Cum de n-am priceput că nu poţi înfrunta nepedepsit un destin ca al nostru? Poate, fără voia mea, ţineam să te revăd, ca să-mi măsor forţa, ca să mă asigur de completa mea vindecare? Te credeam măritată cu ticălosul care-mi fusese prie-

ten. Casta ta răbdare, lunga ta fidelitate m-au luat pe nepregătite. Uitasem că fiicele nordului aveau în sânge perseverența aceea prodigioasă! Doamne, cât mi-a fost de milă de tine, Sigrid, şi cât de sinceră a fost dorința mea de a te elibera de o dragoste care azi nu-ți aduce decât necazuri. Am încercat să fiu odios, ca să mă scoți din inimă! Dar dragostea ta a descoperit prefăcătoria mea. Atunci, în candoarea noastră, am nădăjduit că dacă ne vom întâlni, ne vom vedea, vom vorbi, vom pune capăt durerii. Dar vai, ce greşeală! Ne-am dat seama că nu vom putea suporta multă vreme chinul de a ne apropia fără a cădea unul în brațele celuilalt. Dragostea noastră, Sigrid, e condamnată şi n-are viitor. Crede-mă, fericirea pe care ne-am clădi-o pe părăsirea unei femei nevinovate şi a unui copil ar fi lamentabilă. Inima îți aparține, iubita mea, dar viața

mea e a celor două ființe pe care Dumnezeu şi legea oamenilor le-au pus sub protecția mea. Să rămânem deci demni de strămoşii noştri, Sigrid, şi ca şi ei să ne păstrăm fruntea sus, în încercări, şi să ştim să ne respectăm. Te vei vindeca de mine, vei vedea! Te vei mărita cu bărbatul care te aşteaptă de atâția ani. Vei avea un copil tandru şi, mai târziu, când părul ne va albi, şi inima ni se va linişti, ne vom putea revedea fără durere şi fără remuşcări, cu conştiința curată şi mulțumiți că ne-am făcut datoria.

Adio, Sigrid, iubita mea din totdeauna! Îți sărută pentru ultima oară buzele şi ochii tăi frumoşi.

Jan.”

Ide îşi trecu mâna peste frunte. Da, într-adevăr, din acea scrisoare se ridica un suflu de gheață care stingea în ea bucuria căminului regăsit. „Nu scapi

niciodată de trecut, îşi spuse ea cu tristeţe. E tot timpul prezent, cu insinuantul lui: «Adu-ţi aminte!» Scrisoarea asta...”

Ide se revedea stând, slăbită, pe banca grosolană din chioşcul acela expus vântului. În faţa ei, Sigrid îi dăduse să miroase nişte săruri şi simula compasiunea.

— Cât îl iubeşti! zicea ea, ca să te frământi astfel pentru o despărţire de opt zile, când eu trebuie să-l părăsesc pentru totdeauna! Nu te gândeşti nicio clipă la suferinţa mea! La suferinţa lui! Căci Jan mă iubeşte, nu m-a iubit niciodată decât pe mine, şi nu aspiră decât la libertatea lui. Numai că el e bun! Scrupulele, asprimea lui faţă de el însuşi, îl fac nerăbdător să-şi recapete libertatea şi vrei dovada? Uite scrisoarea asta! Mai adineaori mi-a strecurat-o în poşetă ca s-o citesc după ce pleacă.

Vrei s-o citeşti? întrebase ea întinzând-o soției îndurerate. Dar avu repede un surâs răutăcios: „Nu, n-o citi, eşti într-adevăr prea palidă!”

Dar, după nouă ani, ea trebuise totuşi s-o citească. „De ce?” se întrebase Ide. Poate că în fundul cupei de amărăciune, rămăsese totuşi o picătură de drojdie. Sau poate că nimic nu-i în zadar în lumea asta, unde toate nedreptățile, toate răutățile trebuie să aibă un scop! Şi dacă, în ceasul acesta, ea suferea din pricina unei vechi răni redeschise, ce importanță mai avea? Se gândi la soțul ei. Ce sângeroasă renunțare, ce sumbră disperare îi revela scrisoarea asta! „Un trecut ca al nostru...” îi scrisese el lui Sigrid. Da, în ciuda trădării, a urii, a crimei, acel trecut nu putea fi uitat! Şi Ide, care-şi simți sângerând vechile răni redeschise, fu sigură că cel pe care-l iubea mai mult decât propria-

i viață, suferea alături de ea, de acea melancolie de nevindecat.

— Doamnă, zise Daisy, în pragul uşii, am pus masa.

Negresa se sperie în fața privirii absente a stăpânei sale.

— Doamnă, masa e gata! repetă ea, enumerând pentru a doua oară meniul de care era atât de mândră.

— Ce lucruri bune, Daisy, mă faci să-mi lase gura apă! zise Ide a cărei privire reveni de departe. Numai că vezi tu, nu mă simt prea bine şi n-aş vrea decât un ceai tare. Du-te înapoi în bucătărie şi mâncați voi totul. Elias şi cu tine!

Dar negresa, care-şi adora stăpâna, se bosumflă. Atunci Ide adună de pe genunchi poşeta, mica batistă de dantelă, fotografia şi scrisorile, le vârî în cămin şi aprinse un chibrit. Un parfum de violete se ridică din flăcările vesele şi acele amintiri mărunte, dar grele de

tristețe, se risipiră în fum... *Labirint... tinerețe, dragoste*... fură ultimele cuvinte pe care le mai putu citi femeia ghemuită ce împrăştia cenuşa.

Capitolul VI

Jan Yvarsen şi soția sa se duceau rar pe la familia Morissey. Oare se temeau ca unele locuri să nu păstreze urmele emoțiilor ai căror martori fuseseră? Totuşi nu se puteau scuza mereu şi Ide îşi făcea mustrări că-l lipseşte pe soțul ei de destinderea sa favorită, sportul. Cu atât mai mult cu cât terenul de tenis al familiei Morissey era printre cele mai bune.

În duminica aceea plecară în grup. Era o zi deosebit de caldă şi după-masă, bărbații hotărâră să înlocuiască tenisul cu o vânătoare de rațe. Negrii cărară puştile şi coşurile încărcate cu

mâncare în maşinile care o porniră în şir. Adesea mergeau pe drum drept şi atunci urma o adevărată întrecere care să ajungă primul în ținutul mlăştinos. Le trebuiră două ceasuri ca să afle umbra unei arcade de pini în formă de umbrelă. Doamnele se şi instalară în acel loc, iar bărbații declarară că le era lene şi că renunțau la vânătoare. Pe o față de masă brodată cu amuzante desene englezeşti, fură despachetate pateuri, sandvişuri, gustări. Un servitor turnă ceaiul fierbinte din termosuri, un altul deschise sticlele cu bere. Se vorbi despre vânătoare.

— Ea ne oferă o distracție minoră în țara asta, zise inginerul Mourier. Vânatul cu pene nu-i deloc faimos, cu atât mai puțin cel cu blană. Ce să vânăm aici? Şacalul trebuie pândit noaptea. Blana lui poate să aibă o oarecare utilitate, dar negrii mei strâmbă din nas de

câte ori trebuie să jupoaie de piele vreunul din aceste animale puturoase. Ah, când mă gândesc la frumoasele noastre păduri din Franța pline de vânat, la verdele mlaştinilor pline de flori de drobiță din care îşi iau zborul stolurile zgomotoase! Mă şi văd cu puşca sub braț, stând la pândă în lumina trandafirie a zorilor în timp ce câinii latră prin lăstăriş.

— Dă-mi voie să-ți vorbesc despre vânătoarea de elani de la noi din Suedia, zise la rândul lui Jan Yvarsen, despre pădurile unde te înconjoară stuful ruginiu şi unde urechile îți vâjâie de fâşâitul înaltelor coroane ale copacilor legănate de vânturile polare. Cizmele ți se înfundă în muşchiul presărat cu ciuperci roşii. Calci în smârcuri care n-au fost niciodată încălzite de vreo rază de soare şi dintr-odată, într-un trosnet de ramuri frânte, apare la zece paşi,

elanul; cu coarnele-i formidabile îndepărtează arbuştii, adulmecând pericolul. Atunci, mugetul lui, ca un sunet prelung de orgă, trezeşte ecourile pădurii, picioarele scurmă pământul moale şi animalul se năpusteşte în desiş, doborând în trecerea sa arborii pitici.

— Şi nu trageți în el? întrebă Robert Maclean mirat.

— Nu, într-un asemenea caz, ținta e prea uşoară. Să dobori un animal careți apare în față cu pieptul ca o țintă vie, e ceva cât se poate de antipatic. Doctorul Yvarsen folosea cuvântul „antipatic", pentru tot ce-i făcea silă.

Când s-au reîntors la fermă, soarele apunea. Masa se prelungi. Fiecare oaspete spunea ceva nostim sau povestea vreo glumă care stârnea hohote de râs. Ide se ridică şi ieşi în grădină. Cât de puternic o impresiona trecutul... Cu câtă limpezime se substituia prezentu-

lui seara aceea îndepărtată: acelaşi cer roşu, acelaşi zgomot de glasuri ce venea din sufragerie şi se stingea pe măsură ce ea se îndepărta... Câtă blândeţe îi arătase soţul ei în seara aceea! Totuşi inima lui sângera tot atât cât şi cea a logodnicei sale. Scrisoarea pe care el i-o strecurase în ultima clipă, când îşi luaseră rămas bun, nu era cea mai elocventă dovadă? În acest loc se strânseră în braţe, beţi de disperare, acestui loc îi încredinţase el strigătele mute ale fiinţei sale torturate de dragoste şi de renunţare! În fiecare rând al acelei scrisori, jucau litere de foc şi ochii Idei se înceţoşară de lacrimi.

— Ce faci aici singură, Ide?

Jan îşi urmărise soţia. Privirea lui pătrunzătoare o sili să-şi arate obrazul.

— Dragă... spuse el luându-i braţul şi strecurându-l sub al său. Mulţi vor să petreacă noaptea aici, dar noi, noi ne

vom întoarce acasă unde te vei simți mai bine, nu-i aşa, draga mea nevastă?

Capitolul VII

Jan Yvarsen nu trebuia să afle niciodată că din uitare sau neglijență, Sigrid Lindval lăsase în biroul din camera de oaspeți, o poşetă în care se aflau scrisori. Scrisori, azi fără importanță, dar care, în mintea mereu neliniştită a Idei, aveau să işte gânduri cumplite şi să compromită grav odihna atât de necesară sănătății ei. Dar semnele unor preocupări secrete nu puteau să scape multă vreme ochiului scrutător al medicului.

Într-o seară, în timp ce o săruta înainte de a pleca să viziteze un bolnav, Ide, nemaiputându-se stăpâni, îşi aruncă brațele în jurul gâtului soțului ei.

— Spune-mi, eşti din cale afară de nefericit alături de mine? întrebă ea, abia putând să-şi reţină lacrimile.

El se îndreptă, cu trăsăturile schimbate de o uimire dureroasă.

— Cine ţi-a spus aşa ceva? rosti el aproape cu duritate.

— V-aţi iubit atât de mult! spuse ea ascunzându-şi chipul în mâini.

Urmă o tăcere, apoi cu vocea puţin răguşită, Jan zise:

— Da, am iubit-o pe Sigrid Lindval, dar Sigrid Lindval e moartă, cea care poartă acest nume e pentru mine o străină pe care n-am cunoscut-o niciodată!

O văzu cum încerca să-şi stăpânească tremurul şi-şi îmblânzi glasul:

— Linişteşte-te, draga mea soţie, zise el grav. N-aş putea fi mai fericit decât sunt alături de tine!

— Vezi tu, nu pot îndura gândul că ai

putea să suferi lângă mine, să suferi când eu sunt atât de fericită, atât de divin de fericită!

— *For tusan!* De ce-ai vrea să fiu nefericit? strigă el cu nerăbdare.

Ea se sperie.

— Iartă-mă, te rog, şi uită aceste vorbe care mi-au scăpat fără să mă gândesc.

— Nădăjduiesc...

Şi aruncând o privire la ceas, adăugă: Bolnavul meu mă aşteaptă. N-am să stau mult şi contez pe un ceai bun când mă voi întoarce.

„Biata femeie! Ce-aş fi putut să-i spun? se întrebă Jan Yvarsen luând loc la volanul maşinii; cine ştie ce istorie a putut-o răscoli astfel! E adevărat că tot ceea ce contravine sentimentelor ei pentru mine, are o asemenea intensitate, încât devine o adevărată dramă!”

„Cum să aflu? îşi zicea Ide la rându-i.

Niciodată n-am să ştiu ce se petrece în sufletul lui. Inima, gândurile, sunt numai ale lui şi nimeni nu poate ajunge la ele! Inima e o fortăreață inexpugnabilă care-şi păzeşte bine secretele.”

Astfel, imaginația îi punea în cârcă bărbatului ei şi dorul după țara lui şi o nostalgie veşnică după ceea ce-ar fi putut să fie şi după ceea ce – din pricina nemiloasei lui intransigențe – nu fusese. Idee care prindea rădăcini în mintea ei şi astfel otrava, vărsată în doze mici făcea ravagii în organismul slăbit. Ah, de ce toate acele îndoieli şi temeri desigur închipuite, care aruncau o umbră peste fericirea ei? Dar totul era mai puternic decât ea, neliniştea o ținea trează noaptea pândind somnul lui Jan. Un suspin, o vorbă, un nume, puteau să-i justifice himera! Dar Jan Yvarsen, voinic şi sănătos, avea o răsuflare calmă şi uşoară şi un somn liniş-

tit, în timp ce inima ei bolnavă o făcea să-şi simtă arterele zvâcnindu-i în tot corpul. De ce n-avea curajul să-i mărturisească ce găsise?

Capitolul VIII

Renumele lui Jan Yvarsen căpăta din ce în ce mai multă amploare. Oamenii veneau de foarte departe să-l consulte. Multe operații necesitau prezența lui aproape constantă la spital. Se întorcea târziu şi atât de obosit încât i se întâmpla să se culce înainte de a mai mânca. Aşa se face că, în dimineața aceea, rămase consternat constatând cât de mult i se schimbase nevasta. Slăbise vizibil şi cearcăne adânci i se săpaseră sub ochi. După ce-o ascultase, o spaimă cumplită îi strânse gâtlejul. Inima Idei era într-o stare atât de lamentabilă, încât te puteai aştepta la ce era mai

rău. Îşi ascunse neliniştea şi porunci odihnă deplină.

— Medicul îți interzice orice vizită, dar dacă vrei, ți-ar ține de urât bărbatul tău! zise el cu un surâs.

— Cum? întrebă ea roşind de plăcere, rămâi cu mine?

— Operații mei se simt bine. Merit şi eu câteva zile de odihnă.

Ide cunoscu bucuria de a-şi avea bărbatul alături şi de a nu se preocupa decât de sănătatea ei.

Totuşi, trebui să scrie unui coleg şi prieten să vină să-i țină locul la spitalul din Krittelwerk. Astfel Jan Yvarsen se putu consacra cu totul bolnavei sale. Ştia acum că zilele ei erau numărate şi trebuia să facă eforturi ca să-şi ascundă durerea care-l sfâşia. Oare Ide îşi simțea sfârşitul apropiat? Nu vorbea niciodată despre asta, nu avea dureri şi când o apucau crizele de sufocare, Jan

îi făcea o injecție care o liniştea imediat. Infirmiera-şefă în persoană o îngrijea pe doamna Yvarsen şi Jan veghea ca odaia bolnavei să fie întotdeauna înveselită de flori proaspete şi ca mireasma grădinii să pătrundă prin ferestrele larg deschise. Lua masa cu ea, pe o măsuță aşezată între ei, ceea ce o determina să mănânce mâncarea uşoară pe care i-o prescria el. Totuşi, Ide se stingea şi cădea în tot mai frecvente somnolențe. Când deschidea pleoapele şi-şi vedea soțul aşezat alături, fericirea îi lumina atât de tare chipul, încât bărbatul abia îşi putea reprima plânsul. Ea nu-şi dădea seama de starea sănătății sale şi surâdea, încrezătoare, când el îi spunea că de îndată ce se va vindeca, vor face o călătorie frumoasă în Natal, până la Lorenzo Marquès unde debarcaseră ei odinioară în noua lor patrie.

— Astăzi ne e drag Veldul, nu-i aşa, Ide, Veldul infinit, cu cerul lui totdeauna albastru...

— Da, mi-e drag, murmură ea, aş vrea să mai locuiesc acolo... Mi-am găsit bileţelele mele nebuneşti... îţi aduci aminte, Jan uneori te supărai, dar cu toate astea le-ai păstrat...

Cuvinte incoerente al căror sens el nu-l putu prinde, îi luă mâinile şi ea se linişti. Îl chinuia un regret, remuşcarea de a nu fi ştiut să înţeleagă întotdeauna umila adoraţie pe care o avusese pentru el şi faţă de care el îşi manifestase adesea nerăbdarea. Acum, mişcat până-n străfundurile fiinţei sale, îi asculta şoaptele de dragoste. Părea încă de pe acum eliberată de povara trupului, nu mai era decât suflet... Gândul că această tovarăşă de viaţă, atât de dragă, avea să-l părăsească, îl umplea de o tristeţe sumbră. Fără ea, viitorul îi

apărea mohorât, ştia că nicio bucurie nu va mai înflori pentru el. Îi dăruise trei ani de fericire încercând cu toată bunăvoința, cu toată mila lui s-o despăgubească de anii cei răi. De ce soarta crudă o smulgea acestei fericiri când era abia în vara vieții sale?

Ca şi fiul ei, Ide muri în amurg, când soarele săruta cerul şi arunca bogățiile orientului pe pământul sărman şi sterp care înconjura burgul. Lumina diafană dădea chipului muribundei o frumusețe desăvârşită. După o sufocare mai lungă şi mai cumplită, ea adormi. Deschizând pleoapele văzu aplecat asupră-i chipul celui care fusese Dumnezeul ei pe acest pământ. Îşi surâseră.

— Ide, draga mea soție, îi zise el cu blândețe, niciodată, crede-mă, nu te-am iubit cum te iubesc acum. Ah, vindecă-te repede, draga mea, ca să mai putem fi fericiți.

De unde luă muribunda puterea de a-şi înnoda braţele slăbite pe după gâtul soţului ei?

— Iubitul meu... murmurară buzele ei dându-şi sufletul.

Când Jan Yvarsen simţi răcindu-i-se obrazul lipit de al lui, o desprinse încetişor şi-i sărută pleoapele lăsate peste tandrii ochi cafenii care nu străluciseră niciodată de dragoste decât pentru el.

Infirmierele venite să facă toaleta moartei, îl găsiră pe doctorul Yvarsen îngenuncheat lângă pat, plângând ca un copil.

Capitolul IX

Ceasurile cumplite care urmează după plecările fără întoarcere, îi amintiră lui Jan de un alt doliu crud: dar atunci erau doi care să-l poarte. Astăzi Jan Yvarsen era singur.

— Soția mea, fiul meu... murmură el, în picioare în fața mormântului unde venea la ore foarte matinale, când cimitirul era pustiu.

Marmura, înfățișând copilul, părea să prindă viață în vibranta lumină a primelor raze de soare şi astfel, aidoma a două mici aripi, degetele copilului păreau că se desprind de pe buze ca să-i trimită sărutul...

„Sărută-l pe tăticu, neastâmpăratule", spunea odinioară tânăra mamă copilului care țopăia în brațele sale. Cât erau de fericiți atunci, pe acest pământ nou, pe care Jan Yvarsen îl alesese după ce tăiase orice legătură cu pământul natal. Şi apoi...

Căci memoria e predispusă la regrete şi remuşcări doar pe dâmbul unui mormânt. Amintirile pierdute în colbul drumurilor vieții, revin doar în ceasul în care nu se mai poate îndrepta nimic.

Totuşi, o amintiri, flori ce creşteți pe morminte, care vă înălțați din cenuşă, nu sunteți voi simbolul renaşterii şi al vieții veşnice?

PARTEA A TREIA
Urmarea jurnalului Thérèsei Erhardt

Capitolul I

17 Aprilie 19...

De patru luni lucrez la spitalul din Krittelwerk. Cât aş fi de fericită dacă Ide ar mai trăi! Au trecut doi ani de când a murit şi nu-i zi în care să nu deplâng pierderea acestei ființe minunate. Modestia, bunătatea ei erau molipsitoare, te simțeai mai bun după ce stăteai cu ea! „Viața ar fi un lucru tare trist dacă n-am avea o viață a sufletu-

lui, spunea ea, căci din această viață interioară se naşte ceea ce e mai bun în relațiile noastre cu ceilalți, pentru că în loc să-i vedem aşa cum sunt, îi vedem aşa cum am vrea noi să fie şi atunci până şi duşmanii noştri ni se par demni de milă." Dar Ide Yvarsen n-avea duşmani.

Când am aflat de moartea ei, nimic nu m-a putut împiedica să însoțesc această tandră prietenă la ultimul ei loc. Doctorul Yvarsen, când i-am prezentat condoleanțe, mi-a ținut o clipă mâna în mâna lui şi fixându-şi asupră-mi privirea lui pătrunzătoare, mi-a spus:

— Dumneata ai adus-o acasă: fără dumneata, dacă ai fi ascultat-o, dacă i-ai fi aruncat *Memoriile* în mare...

Glasul i se schimbă şi se întoarse cu spatele. Nu l-am mai văzut...

* * *

Familia se arată rece față de mine. Am refuzat cererea în căsătorie a unui prieten al verişoarei mele şi ea nu-mi iartă acest refuz. Doris s-a măritat cu un inginer de mine.

Eu locuiesc într-o clădire albă şi lungă unde stau infirmierele, împart camera cu Lilian Smith. Ne-am aranjat fiecare colțişorul nostru înflorit cu crengi de tacarandas care, în momentul de față, se întind peste parc ca un nor mare de muselină mov.

Prima oară când m-am reîntâlnit cu doctorul Yvarsen a fost în salon, la căpătâiul unui bolnav pe care-l examina. Păru atât de puțin surprins să mă vadă, încât m-am întrebat dacă mă recunoscuse sub boneta albă. Dar roşeața care-mi năpădi obrajii nu-i scăpă şi privirea i se întoarse la mine.

— Tot infirmieră? făcu el mirat.

— De ce n-aş mai fi, domnule doctor?

— Nu-mi închipuiam că ai atâta perseverență, remarcă surâzând.

Nu aşteptă răspunsul meu.

— Să vedem bolnavul din față... zise el.

Moartea soției sale îl lovise cumplit. O cută mare îi apăruse în colțul buzelor şi, în ciuda părului său blond, se vedea că tâmplele îi albiseră. Un soi de austeritate interioară transpărea din pupilele reci ca oțelul instrumentelor pe care le manevra cu o artă şi o îndrăzneală excepționale. Când îmi veni rândul să-l asist pe doctorul Yvarsen, aveam nervii încordați de teamă să nu fac vreo stângăcie. Prima oară mă pusese la punct cu asprime: „Îți tremură mâinile, soră, dacă eşti atât de emoționată, mă voi vedea silit să renunț la serviciile dumitale!”

Această observație jignitoare în fața celorlalți îmi împurpură obrazul, ruşinea urca în mine, mă înăbuşea. Vai! Puteam să-i spun că nu sângele care împroşca din tăietură mă tulburase, ci prezența lui? „Nu-l voi ierta niciodată că m-a apostrofat astfel în fața colegelor!” mi-am zis eu. Intrarea mea la spitalul din Krittelwerk fusese precedată de un zvon menit să mă facă antipatică celorlalte infirmiere, susținându-se că-i eram devotată doctorului şi că-l admiram. Ele aflaseră că atunci când Ide trăia, fusesem oaspetele familiei Yvarsen, ceea ce în ochii lor îmi crea un privilegiu. Aşa că la început am fost descumpănită de primirea distantă, cu atât mai penibilă cu cât mă îndreptasem spre ele cu tot avântul prieteniei. Şi astăzi simt că în prezența mea conversația lor e plină de ifose şi lipsită de sinceritate. Totuşi, jignirea pe care mi-a

adus-o doctorul în plină sală de operații, ca şi puținul caz pe care părea să-l facă față de persoana mea, le-a liniştit.

3 mai 19...

L-am însoțit din nou pe doctorul Yvarsen într-una din acele aşezări unde indigenii sunt contaminați de sifilis. La început, un cafru bătrân pus la curent cu primele precepte ale igienei, îl asista pe doctor. Dar el murise şi nu mai fusese înlocuit de altcineva. Neexistând o colibă mai ca lumea, doctorul a trebuit să facă injecțiile sub un cort. Înăuntru, doar o bancă şi o masă albă de lemn. Rolul meu era să pregătesc seringile şi să le trec şefului. Primele, fură chemate femeile. Un negru, în bluză de infirmier, le introducea pe rând în cort. Ele înaintau legănându-şi şoldurile, fricoase totuşi şi îndărătnice. Dar domolite repede de privirea limpede a doctorului,

se supuneau instrucțiunilor. Urma o gamă de mici strigăte ascuțite, apoi ieşeau din cort alergând, primite cu glume proaste de negrii care-şi aşteptau rândul în fața intrării.

— După asta, soră, nu-mi prea rămâne timp să te duc înapoi la Krittelwerk, îmi spuse Jan Yvarsen, uitându-se la ceas. Sunt chemat la nişte misionari, cam la cincizeci de mile de aici, am să te lipsesc de masă, dar nădăjduiesc că ne vor servi ceaiul acolo.

Mi-am plecat capul ca să nu-mi vadă roşeața care, din pricina bucuriei năvalnice, mi se întinsese pe obraji; să mai merg cu maşina încă vreo câteva ceasuri alături de el! Bătăile precipitate ale inimii mă împiedicară să-i răspund.

După un ceas de monotonă întindere de iarbă arsă, terenul se schimbă în nişte coline. Temperatura era mai ridicată şi roțile înalte ale Fordului zdro-

beau o sumbră vegetație de cactuşi cățărători plini de ace. Am traversat râuri în care maşina se legăna în mod neliniştitor, în timp ce apa spumoasă şiroia pe geamuri, ca laptele. Flerul doctorului de a descoperi locuințele îndepărtate prin acele savane unde nu exista niciun drum, era pentru mine un veşnic motiv de mirare.

Am ajuns în sfârşit la cei doi misionari care conduceau un internat de tineri negri unde veneau să se instruiască şi băieții din satele mai apropiate. O clădire destul de spațioasă cu un etaj şi flancată de dependințe. În timp ce doctorul se duse la elevul bolnav însoțit de unul din misionari, confratele său îmi ținu companie. L-am întrebat:

— Nu vă deplasați prea des, nu-i aşa?

— O dată sau de două ori pe an, zise el.

— Şi nu vă plictisiți?

— Câtuşi de puțin, avem cărți, o orgă...

M-am apropiat de fereastră. Locul era sălbatic. În spatele casei se ridica o stâncă abruptă, având în creştet un platou. La picioarele ei, pământul părea să fi suportat o grindină de aeroliți dintre care răsărea câte un talmeş-balmeş de frunze sălbatice. Am aflat atunci faptele bizare care se petrecuseră când misiunea se stabilise în acea regiune.

— În fiecare noapte, cu regularitate, dispăreau alimente: pâine, unt, osânză topită, până şi lumânările, îmi spuse misionarul. Din rezervele noastre se fura carnea afumată, cutiile cu conserve. Am pus grilaj la ferestre, zăvoare la uşi. Dar tot ceea ce era de mâncat continua să dispară. Obosiți de atâtea măsuri zadarnice, eu şi colegul meu neam pus la pândă şi, într-o noapte, am văzut strecurându-se printre barele

unei ferestre o ființă ciudată care nu putea fi animal şi care totuşi se mişca cu agilitatea unei maimuțe. Fața îi era lată, destul de albă, cu fălcile alungite. Un păr creț îi acoperea capul teşit. La zgomotul cartuşului tras în aer de fratele meu, omulețul dispăru ca printr-o vrajă. Dar găsisem cheia misterului: boşimanii ne făceau acele vizite nocturne. Am petrecut săptămâni întregi ca să dăm de urma lor. Am bătut stânca în lung şi-n lat. Câțiva băieți s-au urcat până sus, pe platou, unde nu mai găsiră decât urmele unui foc şi câteva oase de păsări, pe care le uciseau cu pietre...

Jan Yvarsen care se întorsese, surâse ascultând această istorisire.

— Oh! făcu misionarul vexat, domnul doctor nu crede? Oricine v-ar putea convinge că aceste rămăşițe nefericite ale omenirii, hărțuiți, alungați de peste

tot, s-au refugiat în pustiul nostru. Ei vizitează uneori aceste meleaguri şi şiretenia lor în a se ascunde, e nemaipomenită. Fiecare de aici v-o poate dovedi: într-o noapte cu lună, li s-au zărit sus, pe platoul acela, siluetele pitice sărind şi țopăind în cerc... Probabil că celebrau cine ştie ce rit misterios...

Foarte fericită de perspectiva orelor lungi pe drumul reîntoarcerii, nu-mi mai era câtuşi de puțin foame, dar Jan Yvarsen făcu din plin cinste ceaiului copios care ni se servi. Am pornit-o spre casă. Stăteam alături savurând bucuria unei prezențe adorate, în timp ce şeful meu, care mă obişnuise cu tăcerile lui, mă credea probabil adormită.

6 iunie 19...

Adesea, în cursul plimbărilor mele caut un loc mai ciudat care se numeşte Laver's Corner – Colțul îndrăgostiților –

măcar că n-am întâlnit niciodată aici îndrăgostiți, nici oameni care să se plimbe. Colțul e pustiu şi mărginit de o colină joasă de pământ cafeniu amestecat cu pietre. Frunzişul luxuriant al copacilor cade până la pământ. Printre ierburile înalte o apă nemişcată reflectă cerul. Niciun cântec de pasăre, niciun zgomot de aripă, ci doar din când în când fâşâitul unui şarpe lasă o urmă pe pământ. Sora Pamela m-a sfătuit să nu mă mai aventurez singură în acele locuri: ca să mă convingă, mi-a povestit ce i se întâmplase, în urmă cu câțiva ani, unei tinere infirmiere de la spital. Această fată mergea pe malul apos al râului Klein-Olifants gândindu-se la logodnicul ei îndepărtat, când zări, în nisip o pană a unei păsări-muscă: „Du-te pe râu la vale, murmură ea punând pana uşoară pe apa leneşă, du-te până la el şi fii mesagera dragostei mele!”

Ridicându-se, care nu-i fu spaima să se trezească față în față cu o namilă de om. Aici, toți suntem obişnuiți cu negrii. Smulsă din reveria ei, fata îşi continuă drumul, când uriaşul se aruncă asupra ei. Luată pe neaşteptate, rămase câteva minute paralizată de frică. Apoi, încercă să se apere. În lupta ei disperată, degetele i se înfundară în gura hidoasă a bărbatului. Mai târziu, infirmiera relatase groaza pe care o simțise când atinsese gura aceea care părea de piele tăbăcită. Înfigându-şi mâinile în gâtul tinerei, namila se pregătea s-o sugrume, când se auzi zgomotul unui motor. Cuprins de panică, omul îşi părăsi victima, care începu să strige după ajutor. Frații Roberts, care tocmai veneau de la Thuisbank, o descoperiră. O aduseră la spital într-o stare alarmantă. Bruta aproape că-i scosese ochii din orbite! Îi trebui mai

bine de două luni ca să se pună pe picioare. Între timp, au fost arestați mai mulți indivizi şi confruntați cu infirmiera. Ea n-a putut sau n-a vrut să recunoască pe niciunul. Cel care o atacase era mai înalt şi mai lat în umeri, spunea ea. O dată a ezitat în fața unui ins înalt. Am văzut-o pălind şi tremurând. Asta a fost de ajuns ca omul să fie declarat vinovat şi condamnat la spânzurătoare. Dar miss Muriel interveni cu vehemență: „Sunt hărțuită de îndoieli, zise ea, mi se pare că n-aş mai putea trăi dacă un nevinovat ar trebui să ispăşească din pricina mea o crimă pe care n-a făptuit-o!" Negrul fu eliberat, dar stai să vezi, continuă prietena mea, povestea nu s-a terminat. Vindecată, infirmiera se angajă într-un spital de negri din oraşul D., din Natal. Celor care se mirau de asta ea le spunea că nădăjduia să-şi potolească astfel spai-

ma care-i strângea gâtul ori de câte ori se întâlnea cu un negru. După un an, veni să-şi petreacă concediul la noi, la sora-şefă. Închipuie-ți că într-o seară voi să se ducă singură la locul agresiunii. La apusul soarelui, sora-şefă insistă s-o însoțească, dar tânăra refuză şi refuză şi dogul pe care voi să i-l dea drept escortă. Trebuia să fie singură ca să-şi dea seama de gradul obsesiei sale, declarase ea. Ca şi odinioară, cerul în flăcări înroşea apa liniştită a râului Klein-Olifants, ca şi odinioară culese o pană mică, o aşează pe apă şi se întoarse vindecată pentru totdeauna de spaima ei.

— Nu ți se pare curios acest caz psihologic? adăugase prietena mea Pamela.

22 iunie 19...

Suntem unsprezece infirmiere şi cred

că majoritatea, dacă nu cumva toate, se ocupă mai mult decât trebuie de chirurgul Yvarsen. Poate că datorită firii, şi profilului său mândru de cavaler, acest uriaş blond al nordului face să se nască, în chip firesc la femei, acea dorință de supunere pe care i-o arată întotdeauna. Totuşi, Jan Yvarsen se poartă la fel cu toate, curtenitor cu fiecare, ceea ce nu-l împiedică să le facă observații severe dacă una sau alta nu i-au respectat cu strictețe ordinele. Oare băga de seamă că ele îşi disputau favorurile şi că unele se schimbau la față când, cu o vorbă sau un surâs, mulțumea uneia dintre colegele lor? Dacă doctorii Ecksteyn şi Braas discutau cu plăcere cu noi, chirurgul Yvarsen – odată serviciul terminat – se grăbea să părăsească spitalul. Cu el nu era posibilă nicio familiaritate.

27 iunie 19...

Când suntem amândouă libere facem ceai la noi în cameră şi scoatem din dulap cutia cu fursecuri. Stăm la taifas ronțăind prăjiturile uscate, cu brânză şi tartele mici. Seara, discul strălucitor al lunii pline face să pălească lampa cu abajur de mătase roz. Lilian îmi vorbeşte despre țara ei, Anglia, şi despre moravurile şi obiceiurile de acolo, despre logodnele lungi, atât de lungi că până la urmă nu mai ai ce-ți spune.

— Şi pentru că nu mai aveam ce ne spune, Arthur şi cu mine ne-am despărțit. Duminica trecută, la familia Anderson, mi-a fost prezentat un fermier mai în vârstă, care mi-a plăcut şi cred că şi eu lui...

Apoi vorbi despre copilăria ei; era cea mai mare dintre cei trei copii, când maică-sa muri. Tatăl ei, descumpănit, se văzu nevoit să se însoare şi neavând

de ales, se însură cu o vecină tânără.

— Pentru noi, cei mici, a fost un dezastru, zise ea. Măritându-se cu el, fata aceea lacomă nu mai avu în vedere decât banii tatii, noi nu contam pentru ea şi ca să recupereze o cheltuială pe care tata o făcea pentru noi, ne lipsea de mâncare. Dar beat de dragoste pentru ființa aceea, tata rămânea orb la ceea ce se petrecea în căminul lui. La cincisprezece ani am plecat de acasă ca să slujesc pe la alții...

În ochii prietenei mele se iviră lacrimi. Poate că şi eu aş fi putut să-i vorbesc despre copilăria mea care a fost ca o feerie până în ziua acelei catastrofe... Dar astea sunt lucruri pe care prefer să le țin secrete.

— Ştii că noi presupunem că ți-ai lăsat un iubit la Vereeging? spuse Lilian.

— Şi de ce presupuneți asta?

— Pentru că eşti atât de serioasă,

Thérèse! zise ea, privindu-mă gânditoare şi mi-am dat seama că reținerea mea, atunci când ea mă provoca la confidențe, o jignea. Într-adevăr, de ce nu-i mărturiseam cultul meu pentru omul care se bucura de simpatia tuturor? N-ar fi fost bine să vorbesc despre el unei prietene care m-ar fi înțeles? Dar dacă simțeam uneori nevoia să ies din mine însămi, simțeam în acelaşi timp şi melancolica voluptate de a-mi măsura neputința!

3 iulie 19...

Fetița maiorului Sloot a fost operată ieri dimineață. Cazul era grav: un apendice infectat, cu aderențe şi complicația unei inimi fragile. În camera vecină cu sala de operații aşteptau părinții. Maiorul măsura camera în lung şi-n lat, iar doamna Sloot îşi frângea disperată mâinile. A trebuit să am grijă

de ea. La un moment dat s-a agățat de brațul meu: „Aud pe cineva îndreptându-se încoace! gâfâi ea. Vine cineva! Soră, oare ce veste ne aduce. Dumnezeule!” Eram la capătul nervilor.

Familia Sloot locuia într-o casă încântătoare în afara oraşului. Era o pereche unită, dată adesea de exemplu. Un singur nor pe cerul lor albastru: n-aveau copii. Dar, minune! Atunci când nu mai nădăjduiau, un copil veni să le împlinească cea mai înflăcărată dorință a lor. Apoi, pe neaşteptate, îi lovi nenorocirea. Micuța, la acest ceas, zăcea pe o masă de operație, zbătându-se între viață şi moarte, asta însemnând de fapt şi moartea lor, căci dacă aveau s-o piardă, cum aveau să mai trăiască fără ea? Jan Yvarsen intră în odaie, cu halatul şi boneta albă. Doamna Sloot se năpusti spre el, vrând să-l apuce de mână. El o îndepărtă cu blândețe. Ma-

iorul, nemişcat, îl fixa cu o asemenea spaimă încât chirurgul se întoarse nemaiputându-i suporta privirea. Am înțeles că fetița nu scăpase încă de pericol.

— Micuța e încă sub narcoză, le zise el, când o vor aşeza în pat am să vă îngădui s-o vedeți, dar nu vă apropiați de ea! Soră, zise el adresându-mi-se, te rog să-i supraveghezi pe aceşti doi copii mari, să nu-i scapi din ochi şi de îndată ce vor fi văzut-o pe fetiță, scoate-i afară, căci au mare nevoie să-şi vină în fire şi să se odihnească.

— Oh! Domnule doctor, liniştiți-ne! Va trăi, nu-i aşa? suspinară cei doi.

O secundă de ezitare pe care doar eu am sesizat-o.

— Da, va trăi... zise el.

Şi cum doctorul voi să plece, fu asaltat de cei doi părinți, pierduți în durerea şi recunoştința lor. Amândoi se

agățară de el, copleşindu-l, rugându-l, implorându-l să-i lase să doarmă la spital aproape de copilul lor. Mă aşteptam să-i văd căzând şi în genunchi! Jan Yvarsen rămase însă inflexibil, ba chiar îi certă cu asprime şi se pare că metoda a fost bună, căci s-au liniştit pe loc. Atunci îmblânzit, doctorul le făgădui că a doua zi o să le dea voie să rămână mai mult lângă mica lor bolnavă.

13 iulie 19...

M-am întors după ce mi-am făcut ultimul rond în sala comună. Era târziu. Lilian dormea cu pumnii strânşi. O noapte de catifea neagră acoperea geamurile. Mă simțeam obosită, dar nu-mi era somn. Simțeam dorința să vorbesc despre Jan Yvarsen, să-i rostesc numele sporovăind cu o prietenă; totuşi, cum nu mă încred în nimeni, prefer să-mi încredințez confidențele acestor pagini

albe. Deşi Jean-Paul pretinde că nimic nu-i mai frumos pe lume decât admirația, eu nu pot continua să numesc admirație sentimentul care mă face să pălesc şi-mi înmoaie picioarele când mă aflu pe neaşteptate în prezența doctorului Yvarsen. „Oamenilor prea frumoşi ar trebui să li se interzică să devină medici”, se plângea odinioară doamna Hollis, Idei. Eu cred că orice carieră şi-ar fi ales Jan Yvarsen, frumusețea lui bărbătească ar fi făcut aceleaşi ravagii. Seducția lui are putere până şi asupra copiilor. Din ordinul sorei-şefe, în momentul de față îmi petrec zilele lângă fetița Joël, acum în afară de orice pericol; e o fetiță frumoasă, cu un trup firav, cu un chip fin încadrat de bucle castanii. Teribil de răsfățată şi de tiranică, refuză, în unele zile, orice mâncare, cu toate făgăduielile unor daruri nemaipomenite în

schimbul unei fărâme de bunăvoință. Dar s-a întâmplat ca doctorul Yvarsen să pice chiar în momentul în care mama, tata, slujnica şi cu mine, adunați în jurul tăvii, ne rugam de copila recalcitrantă, care-şi muşca buzele, cu fața întoarsă la perete. Doctorul se aşează în fața patului.

— Ia uită-te la mine, Joël!

Fetița, docilă, întoarse capul.

— Cum poți să refuzi nişte lucruri atât de bune, făcu el pe un ton glumeț, supă, o omletă atât de frumoasă, piersici...

— Nu mi-e foame!

— Trebuie să te sileşti să mănânci, fetițo, asta e necesar pentru sănătatea ta!

— Nu pot să mă silesc.

— Poți, dacă vrei!

— Nu vreau, făcu ea bosumflată.

— Foarte bine! Eu plec şi am să-ți

trimit alt doctor. Eu refuz să mai îngrijesc un copil care nu vrea să se vindece.

— Oh, vă rog nu plecați, dragă domnule doctor! O să vedeți că am să înfulec tot ce-i pe tava asta!

Părinții erau în al nouălea cer şi când, după consult, chirurgul îşi luă la revedere, Joël, împreunându-şi mâinile slabe, zise:

— Nu v-ați supărat, dragă domnule doctor, nu-i aşa?

17 iulie 19...

Maiorul şi soția sa fiind siliți să se ducă la Johannesburg pentru nişte afaceri juridice, m-am mutat pentru câteva zile în locuința lor. O dată, se făcuse noapte şi nu mai nădăjduiam să mai vină doctorul. Îi făcusem fetiței toaleta, dar ea refuza să se culce şi simțeam că-mi împărtăşea nerăbdarea.

Pe chipul ei slab şi nelinişţit, ochii mari, cenuşii fixau uşa cu o privire înflăcărată. În sfârşit, o maşină se opri în fața porții şi, în tăcerea profundă a grădinii, pietrişul scârțâi sub un pas apăsat. Odată cu Jan intră în odaie un val de aer proaspăt. Doctorul se întorcea dintr-un drum lung. Părul îi era ciufulit de vânt.

— Cum se simte bolnava noastră?

Bolnava, atât de palidă mai adineaori, avea acum pomeții roşii. Doctorul se aşează lângă ea şi-i pipăi încheietura fragilă a mâinii.

— Pulsul e puțin agitat, zise el.

În spatele lui, un abajur de mătase verde fusese coborât peste lampă şi, în acea penumbră, pupilele şi dinții îi apăreau ca nişte pete luminoase. Când, pentru ascultare îşi puse capul pe pieptul gingaş al copilei, mi se păru că avea să audă şi bătăile inimii mele ameste-

cate cu bătăile acelei inimi fragile.

— Nu-i rău, declară el, totuşi mai are încă nevoie de multe îngrijiri. Şi acum, fetiţo, spune-mi politicos bună seara şi făgăduieşte-mi că ai să adormi imediat.

— Vă rog să mai rămâneţi încă un pic, domnule doctor, se rugă ea.

Spre surprinderea mea, Jan Yvarsen îşi reluă locul surâzând ochilor mari, cenuşii care-l priveau şi care în curând se închiseră. Încetişor, cu mâna în mâna salvatorului ei, Joël adormise. În casa tăcută, unde servitorii se culcaseră, nu mai eram decât eu şi el, şi aş fi vrut să eternizez minutele acelea fugare. Ca şi morfina care-ţi dă un fel de ameţeală plăcută, tot astfel prezenţa lui mă făcea să mă simt în al nouălea cer şi să uit de toate necazurile până în clipa în care zgomotul uşii închise mă obligă să mă trezesc constatând că sunt singură, dezmeticită, sfârşită.

2 august 19...

Am făcut cunoştinţă cu o femeie care tămăduieşte bolile. O femeie coaptă, înaltă şi voinică. Locuieşte în plin Veld în trei colibe unde-şi adăposteşte pacienţii canceroşi care vin adesea de foarte departe ca să-i urmeze tratamentul. Când răul e abia la început, ea izbuteşte, în majoritatea cazurilor, să-l înlăture datorită unor ierburi şi plante pe care le aduce din Germania şi a căror reţetă o păstrează cu gelozie. Se zice că nişte oameni de ştiinţă au venit s-o vadă şi i-au oferit o sumă foarte mare ca să-i cumpere leacul. Dar ea le-a răspuns că s-a legat cu jurământ să nu-şi divulge niciodată secretul.

— E de netăgăduit, zise Jan Yvarsen colegului său Braas, că a vindecat numeroase cazuri, adesea chiar avansate. Când vede că nu mai poate face nimic

îi trimite pe bolnavi chirurgului. Ăsta e şi cazul mamei doamnei Anderson, pe care-o voi opera mâine.

Sora Pamela va fi cea care-l va asista pe doctor. Dar voi fi şi eu în sală. O cunosc pe doamna pe care o va opera. E o mamă şi o bunică adorabilă. Sper că Jan Yvarsen o va salva. E adevărat că acolo unde ştiinţa pare învinsă, mâinile sale dibace au ştiut să înfăptuiască adevărate minuni! Mâini prelungi pe care străluceşte un puf auriu şi a căror frumuseţe mi-a insuflat dorinţa de a le săruta cu fervoare. Bolnavii au în el o încredere oarbă şi le sunt recunoscătoare celor care-şi exprimă această încredere.

12 august 19...

De câtăva vreme am impresia că Jan Yvarsen s-a schimbat în ce mă priveşte. Dacă m-aş teme că mă înşel, atitudinea

colegelor mele ar fi suficientă ca să mă liniştească! Lilian îmi aduce la cunoştinţă reflecţiile lor răutăcioase. Dar nu dau atenţie acestor lucruri! Ele şi cu mine nu trăim în acelaşi univers sentimental; concepţia mea despre dragoste, despre fericire este diferită de a lor. De dimineaţă, în timp ce coboram scările de la galerie, Jan mă tachină în legătură cu gulerele mele brodate, cu nodurile panglicilor, cu pantofii mei mici. „Vreau să plac bolnavilor!” i-am răspuns.

— E necesar? Ai să faci să le crească temperatura! Trebuie să fiu atent la treaba asta! adăugă el râzând şi se urcă repede în maşină.

Totuşi, nu-mi fac iluzii. Jan Yvarsen n-are niciun fel de slăbiciune pentru mine. Sunt zile în care pare atât de absorbit de munca lui, încât nici măcar nu mă vede. Dar ce importanţă are!

Binecuvântez meseria care-mi dă posibilitatea să-l văd zilnic. Nu m-aş putea închipui într-o altă atmosferă decât cea de aici saturată de mirosuri antiseptice şi unde higiena e dogmă. Resping cu spaimă ideea că Jan Yvarsen nu-şi va petrece restul zilelor în acest spital şi că poate n-a renunțat la ideea de a se însura într-o bună zi. Dragostea fără speranță e o întrebare fără răspuns. Nu aştept răspuns, resemnată la singura bucurie de a trăi în preajma sa, de a respira aerul pe care-l respiră el! Aflu în iubire o fericire inefabilă care mă copleşeşte şi mă chinuie totodată!

21 august 19...

E a doua oară săptămâna asta când doctorul Yvarsen a plecat cu noaptea în cap şi nu s-a întors decât târziu. N-am putut afla dacă a fost la vreun bolnav în vreo fermă îndepărtată...

25 august 19...

De dimineață, în sala comună, după ce şi-a consultat pacientul de care tocmai mă ocupasem, Jan Yvarsen s-a întors spre mine. Privirea lui atentă mi-a examinat obrazul pe care încercam să mi-l ascund simțind că roşesc.

— Înfățişarea dumitale nu-i prea grozavă, observă. Nu te-ai săturat de meseria asta aspră de soră de caritate?

— Îmi iubesc meseria, i-am spus eu.

El surâse.

— E curios, zise el, totuşi mi se pare că romantismul nu se potriveşte câtuşi de puțin cu trista atmosferă din spital.

— Romantismul?

— Vrei să negi că eşti teribil de romantică, soră? Dar mă voi grăbi să adaug că înclinările dumitale romantice nu lezează cu nimic bravura dumitale în muncă. N-am văzut niciodată o in-

firmieră mai conştiincioasă, care să se străduiască din toată inima, din toată fiinţa sa, mai mult ca dumneata. Totuşi te voi dojeni dacă te mai încăpăţânezi multă vreme să rămâi între aceste ziduri. De cât timp porţi boneta asta cu cruce roşie?

— De şase ani, domnule doctor, am spus eu cu inima bătând, neînţelegând unde voia să ajungă.

Tot vorbind, ne-am îndreptat spre fereastră. O lumină intensă scălda parcul unde doar palmierii înalţi ţeseau pe alei evantaie de umbră.

— Şase ani e mult şi cu un tribut apreciabil plătit caritătii sau societătii dacă vrei. Dar sănătoasă şi frumoasă cum eşti, îţi revine în prezent o altă datorie: aceea de a-ţi întemeia un cămin cu un bărbat demn de dumneata, domnişoară.

Un văl mi se aşează pe ochi şi am avut

senzația că mi se moaie picioarele. Ochii săi limpezi îmbrățișară sala unde se fâțâiau fetele de serviciu.

— Hai, soră, să facem o plimbare prin grădină, trebuie să-ți spun ceva…

Traversând holul, îmi înfigeam unghiile în palme ca să mă asigur că nu visez. Totuşi, eram sigură că visez, sigură că mă voi trezi în zori, cu draperiile trase şi cu Lilian care-mi va striga: „Thérèse, scoală-te e târziu!” Dar mergeam alături de Jan Yvarsen de-a lungul aleii cu tacarande şi vocea care-mi era dragă, spunea:

— Duminică, dacă vrei, soră, te voi lua cu mine în Veld, să vezi un domeniu care ți se va părea întocmai ca într-o poveste cu zâne. Proprietarul lui i-a spus *Eveless-Eden* – Paradisul fără Eva! Într-adevăr e un colț de paradis terestru, cu împrejmuiri vaste unde animalele de toate soiurile se zbenguie

în libertate. Ține seama, Thérèse, că Veldul nostru este un teren-refugiu, unde fiecare, omul cinstit, ca şi aventurierul, poate să-şi aşeze cortul. E loc destul pe aceste pământuri pustii! Mă gândesc uneori că acei gentlemeni, despărțiți între ei prin sute de kilometri de teren nedesțelinit, nu sunt adesea decât nişte ființe amărâte care-au dat bir cu fugiții dintr-o lume pe care au luat-o în serios. Să nedreptățeşti nişte mizantropi, nişte indivizi care şi-au judecat nu rău, ci dimpotrivă, bine, semenii! Mizantropia provine dintr-o prea mare dragoste față de oameni, dintr-o dragoste atât de profundă, încât nu poate găsi nimic pe măsura ei. Atunci aceşti oameni şi-au căutat consolarea în mijlocul unei naturi îndepărtate. Numai că singurătatea pe care şi-au ales-o drept tovarăşă e o oglindă cumplită în care se văd pe ei înşişi fără

orbire şi fără iluzii. Dar să revenim la *Eveless-Eden* pe care nu ți-l voi descrie pentru că ai să-l vezi dumneata însăți, după ce vei face cunoştință cu stăpânul acelui loc. E un bărbat înalt, are ochi blânzi, albaştri, părul roşu şi o frunte înaltă, într-un cuvânt, un bărbat minunat: totuşi n-a ştiut să placă tinerei cu care şi-a pus în cap să se însoare. Spune-mi, Thérèse, de ce lumea asta atât de vastă, de bogată în frumusețe ți se pare brusc pustiită dacă-ți lipseşte o anumită ființă, o ființă al cărei fizic alcătuieşte, în cele mai mici amănunte, acel ansamblu, singurul menit să te emoționeze şi să te încânte? Nimeni nu găseşte puterea să se resemneze la o dragoste fără nădejde; există unii care mor sau care devin criminali; alții, pentru că au inima prea plină de dragoste, dau întotdeauna mai mult decât li se dă! Asta e şi cazul stăpânului de la

Eveless-Eden, care a fost foarte nefericit în copilăria şi în tinerețea lui. Vrei să asculți portretul pe care i l-a trasat acestei tinere?

Portretul nu mă interesa câtuşi de puțin. Ceea ce mă incinta era să merg alături de Jan sub vaporoasa cupolă mov a tacarandei şi să ascult muzica sumbră a vocii sale. Am devenit totuşi atentă.

— Trupul ei... Nu uita, Thérèse că cel care-ți vorbeşte acum e stăpânul de la *Eveless-Eden*... Trupul ei, mi-a spus el, seamănă cu o statuetă de Tanagra, tenul ei mat are catifelarea piersicii, sprâncenele foarte fine aproape că se unesc pe deasupra năsucului încântător. Părul ei are strălucirea castanelor coapte şi, pieptănat pe spate, lasă să i se vadă urechile, micuțe ca două scoici... Cel care vorbeşte e tot stăpânul *„Paradisului fără Eva”*. Deci continui:

ochii ei sunt două violete culese pe rouă, gura cărnoasă e de o castitate tulburătoare etc. Nu-mi mai pot aduce aminte restul!

Jan Yvarsen râse şi eu m-am oprit să mă uit la el. În ochii lui limpezi se ivi o scânteie mai albastră care licări o secundă, apoi se stinse. Atunci am avut impresia că ținându-mi tot acest discurs, Jan Yvarsen avea o intenție secretă...

2 septembrie 19...

Doctorul Yvarsen mi-a spus, cu acea precizie pe care-o pune în toate lucrurile:

— Am să vin să te iau cu maşina mâine dimineață la ora şase. Vom lua masa la *Paradisul fără Eva*, care pentru câteva ore îşi va avea Eva lui, apoi am să te conduc înapoi. Vom avea tot timpul să discutăm şi să vedem animalele

dacă vom porni înapoi la ora cinci. Aşa că vom fi acasă pe la unsprezece seara.

Noaptea n-am putut închide ochii şi chiar în timpul unor scurte ațipeli, inima-îmi rămânea trează şi-mi trepida de nerăbdare. La prima lucire a zorilor ce se filtrară prin despicătura draperiilor, am sărit din pat. Cu toată ora matinală, sora-şefă veni să-l salute pe doctorul care mă aştepta la piciorul scării de la galerie. Era cu capul gol şi purta o mantie albă împotriva prafului. Îmi pusesem taiorul bej şi o eşarfă uşoară, viorie, pe care mi-o aranjasem în chip de turban. Nu mi-a plăcut surâsul cu două înțelesuri de pe buzele infirmierei şefe. Dar cred că nu-i displăcea ca Jan să se însoare, fiindcă lucrul ar fi pus capăt prea deselor şicane şi jigniri dintre surori.

Ziua era caldă şi vântul care ne primi la ieşirea din oraş era plăcut. O vreme

am mers în tăcere. Când am încercat să rup această tăcere, doctorul a strigat:

— Nu, să nu vorbim despre profesie! Să uităm pentru un moment lamentabila litanie a mizeriilor omeneşti! Încă o lungă tăcere, apoi zise iar: Am avut adesea dorința să-ți mulțumesc pentru discreția dumitale, Thérèse... Ştii tot ce s-a petrecut în viața mea şi n-ai vorbit cu nimeni niciodată...

— Oh, nu, am murmurat eu.

— Apreciez tăcerea dumitale. Îți mărturisesc că nu contam câtuşi de puțin pe ea, socotindu-te o fată teribil de romantică!

— Mi-ați mai spus-o, am replicat eu, e un cusur chiar atât de mare să fii romantic?

— Hm! spuse el. Cred că un bărbat preferă o femeie puțin mai practică, romanticele nu visează decât eroi ideali

şi aventuri extraordinare.

— Dar, am remarcat eu, n-am câtuşi de puțin nevoie de eroi şi de aventuri; există atâtea în realitate, viața e plină de romane, şi e de ajuns doar să ştii să citeşti. De pildă, *Eveless-Eden*, iată, acest nume nu-i şi el romantic?

— Ei bine, vreau să-ți mărturisesc un lucru foarte prozaic: mi-e foame, o foame de lup! Dumitale nu?

Ba da, vântul Veldului făcuse să-mi fie şi mie foame! Mai întâi doream în taină ca vreo pană de cauciuc să ne prelungească şederea şi să micşoreze halta la acel original care-şi pusese în cap că animalele îl vor ajuta să-şi suporte insuccesul în dragoste! Fata aceea care-şi lăsa părul pe spate ca şi mine şi care... la urma urmei şi eu aveam ochii violeți!

Am ajuns. Doctorul făcu un ocol cu maşina în jurul domeniului şi eu m-am

ridicat în picioare ca să văd mai bine. Doamne! Ce frumoasă arcă a lui Noe! Îngrăditurile erau imense şi doctorul îmi explică:

— Uite, colo jos, o familie de gazele! Şi dincolo, antilope amestecate cu zebre! Iată antilopele impala cu coarnele lor fin sculptate şi cărora burii le spun *rooibocks* din cauza culorii lor calde ca rugina. Şi acei *kudus* enormi, cu spatele striat de dungi albe şi cu urechile lor mari, roşii, desfăcute ca nişte evantaie! Uite şi nişte ţapi de apă şi nişte *springboocks* pe care vom merge să-i vedem de aproape şi care te vor amuza! Dar iată jos, la uşa de la intrare, o văd pe gazda noastră care ne aşteaptă. Nu socoţi că am fost cam nepoliticos făcând înconjurul domeniului înainte de a-l saluta pe proprietar? Ar fi trebuit să vă prezint unul altuia şi... pe legea mea, eu nu mă emoţionez prea repede,

dar aici mă simt pur şi simplu emoționat.

L-am privit cu ochi mari şi cu un aer – fără-îndoială – atât de aiurit, încât începu să râdă pornind maşina.

— *Hello!* strigă el către omul care părea schimbat în statuie. Hai, Thérèse, vino... Apoi apropiindu-se de bărbatul înalt, în costum gri, mereu încremenit, îl bătu pe umeri: Hai, Corsen, fii bărbat!

Dar bietul Corsen nu izbutea să-şi regăsească sângele rece, în vreme ce eu simțind asupră-mi privirea curioasă a doctorului, mi-am regăsit aplombul.

— Thérèse... miss Erhardt... făcu proprietarul *Edenului* cu o voce puțin răguşită, de emoție desigur, dumneata, vii să mă vezi în singurătatea asta...

— Poți vorbi de singurătate, când trăieşti în mijlocul unei menajerii atât de frumoase? am spus râzând şi

strângându-i mâna camaradereşte.

— O, doctore, nu regret că ți-am făcut confidențe, zise Corsen punându-şi mâinile pe pieptul lui Jan Yvarsen; dar cum ai putut ghici?

— Nu era prea greu cu portretul pe care mi l-ai făcut în chip atât de fidel.

Treceam din mirare în mirare. Casa era construită ca un pachebot. În toate odăile domnea o curățenie de spital. Ca în toate casele olandeze, se simțea şi aici gustul vital al curățeniei. Am fost serviți într-o sală care se prelungea cu un fel de balcon cu geamuri ce amintea de botul unei nave. Masa strălucea de porțelanuri, de cristale şi de flori, multe flori, deşi stăpânul *Paradisului fără Eva* nu putea şti că în ziua aceea o Evă va veni în vizită! În haine albe ca zăpada, slugile prezentau tăvile cu mâncare. Cafeaua şi lichiorurile au fost luate în balcon şi cum eu am remarcat că aveai

într-adevăr iluzia că te afli pe o navă, el mi-a răspuns:

— Asta am şi vrut, să ai iluzia că pluteşti pe o mare... Veldul nu seamănă cu un ocean cu zările lui întinse spre depărtări uimitoare?

— Mai ales în sezonul ploilor când te poți crede în arca lui Noe, am glumit eu.

După ce-am vizitat casa unde totul era strălucitor şi ordonat, ne-am oprit multă vreme la animale. Era mişcător cum îşi recunoşteau stăpânul animalele acelea mari.

Ai fi spus că ochii lor se însufleţeau la apropierea lui. Se înghesuiau, îi cerşeau mângâierile, şi-şi întindeau botul gros către sacul din care el scotea pumni de ierburi uscate. Mă jucam cu springbockşii care semănau cu nişte căprioare mici şi care săreau cu toate patru picioarele deodată ca împinşi de

un resort, la fel cu acele jucării care sar datorită unui elastic.

După-amiaza trecu repede şi veni şi ceasul când ni se servi ceaiul.

— Ai venit la mine, Thérèse, casa şi animalele mele te-au văzut... dacă ai şti cât sunt de fericit!

— Insulița dumitale e minunată, doctore Corsen, i-am spus eu surâzând.

— Într-adevăr, ți-a plăcut? Atunci cutez să sper că vei mai veni? Vei mai veni, spune da, Thérèse!

— Va veni, Corsen, poți conta, am să ți-o aduc eu! interveni Jan Yvarsen.

Auzindu-l că dispune atât de cavalereşte de mine, mi-au dat lacrimile, lacrimi de indignare şi de necaz! În maşină, am stat îmbufnată, apoi nemaiputându-mă abține, am explodat!

— Ați făcut rău ce-ați făcut!

— Şi în ce constă, mă rog, răul? întrebă el râzând, ceea ce puse vârf revol-

tei mele.

— În ce constă răul? Cum puteți dispune de mine ca de un lucru ce vă aparține? Cum puteți să vă luați asemenea angajament în numele meu?

Râsul i se stinse.

— Ascultă, Thérèse, zise el serios, dacă i-am făcut acestui tânăr făgăduiala aia care te supără atâta, am făcut-o mai ales pentru dumneata. Aş vrea atât de mult să te smulg din viața monotonă pe care o duci! Gândeşte-te că ăştia sunt cei mai frumoşi ani ai dumitale şi că trec. Gândeşte-te la asta, Thérèse!

Deci nu ghicea nimic, nimic? Nu bănuia nicio clipă adevărul? Nu ştia că departe de el eu voi fi ca şi bolnavă?

— Dacă ai şti, Thérèse, urmă el, dacă ai şti cât e de bine şi de plăcut să aduci, doar prin simpla dumitale prezență, bucuria şi fericirea unei ființe care nu mai nădăjduieşte în nimic! Să

citeşti pe chipul cuiva că eşti totul pentru el!

Vocea doctorului slăbi. „Se gândeşte la Ide”! mi-am spus eu şi ciuda mi se topi. Ide! Odinioară ea mergea astfel alături de el. Ce-ar fi zis dacă i-aş fi luat locul în căminul ei? Vai, ziua pe care o petrecusem mi-a arătat limpede vanitatea acestui vis!

Jan opri maşina.

— Eşti supărată? zise el ajutându-mă să cobor. Apoi, întinzându-mi mâna, adăugă: Spune-mi, totuşi, că ai petrecut o zi frumoasă!

— Oh! da, am petrecut „totuşi” o zi frumoasă pentru că am petrecut-o cu dumneavoastră, domnule doctor! am spus eu. Şi alergând, am dispărut în umbra parcului.

PARTEA A PATRA

Capitolul I

Cei trei doctori din Krittelwerk făceau, cu schimbul, câte o săptămână, de serviciu la spital. Când Jan Yvarsen nu avea un caz special, nu venea toată săptămâna. Thérèse nu-l mai văzuse de câteva zile. Zdrobită de tristețe, tânăra rătăcea ca un suflet pedepsit şi-şi închipuia că n-o să-l mai vadă niciodată. Zilele i se păreau nesfârşite şi goale. Lilian îi raporta micile bârfeli ale colegelor. Ele nu-i iertau acea duminică în care plecase împreună cu doctorul, la şase dimineața, şi se întorsese la unsprezece noaptea! Thérèse îl întâlni pe

Jan Yvarsen tocmai când ieşea din biroul sorei-şefe. O umbră trecu pe chipul lui, examinând obrajii palizi şi ochi trişti ai tinerei.

— *What is the matter?*[7] o întrebă el cu un surâs încurcat, care trăda faptul că bănuia oarecum cauza tulburărilor ei.

— De ce nu v-am mai văzut, domnule doctor? Niciodată n-aţi stat atâta vreme departe de bolnavi...

— Am fost absorbit în tot timpul ăsta de nişte cercetări ştiinţifice, zise el neglijent. Dar spune-mi, Thérèse, ai veşti de la Corsen?

— Slavă Domnului, niciuna!

— Pe ce ton spui asta! Nu-i prea politicos, zise el surâzând.

Infirmiera-şefă apăru în pragul uşii.

— Scuzaţi-mă, domnule doctor, zise ea, dar mai am să vă dau câteva hâr-

---

[7] Ce s-a întâmplat? (engleză) (n.tr).

tii...

— Bine, vin imediat!.. Şi adresându-se fetei: La revedere, soră, îi zise el strângându-i mâna.

Uşa se închise în urmă-i, dar Thérèse, consternată, continua s-o fixeze. Simțea vag că se petrecea ceva... Câteva crâmpeie dintr-o discuție, purtată între doctorii Braas şi Ecksteyn, o lămuriră întrucâtva.

— Pricepi, spunea acesta din urmă, Yvarsen e în plină ascensiune, îi trebuie un câmp de acțiune mai vast decât aici.

În aceeaşi seară, năucă, Thérèse Erhardt alergă pe drumul întunecos, fără să se mai gândească la faptul că în ajun o soră fusese muşcată de un şarpe de care se împiedicase pe întuneric. La doctorul Yvarsen nu ardea decât o singură lampă. Urcată pe una din acele pietre mari, albe, care mărginea poteci-

le grădinii, îl văzu pe doctor în halat, aplecat peste microscop.

— Domnule doctor! strigă ea.

El veni la fereastră.

— Cine mă strigă?

— Eu, domnule doctor, spuse ea, dându-se înapoi în lumina care țâșnea pe fereastră.

— Thérèse! Dumneata? Vino înăuntru, spuse el.

Fata intră în casă. Niciodată nu i se păruse mai seducător ca în acel cabinet de lucru, unde silueta lui înaltă se detașa pe luciul pereților îmbrăcați în lemn. Fără nicio vorbă, îl privi cu o asemenea tristețe în frumoșii ei ochi violeți, încât el se tulbură. Ca și în ajun, repetă încurcat:

— *What is the matter?*

— Plecați, nu-i așa? Și sigur că pentru totdeauna. Dumnezeule! Ce-o să se întâmple cu mine? strigă ea, izbucnind

în lacrimi.

Jan Yvarsen nu răspunse. O lăsă să plângă multă vreme într-o tăcere în care nu se auzeau decât hohotele ei de plâns şi care, încet, încet, se potoliră. Atunci, ruşinată şi încurcată, Thérèse îşi tamponă ochii roşii.

— Vreau să mă duc acasă... şopti ea. Iertați-mă că v-am întrerupt munca. Dar m-am simțit îngrozitor de rău gândindu-mă că veți pleca fără să vă luați rămas bun de la mine.

În picioare, în fața ei, el o privea binevoitor şi grav.

— Ce te-a făcut să crezi că voi pleca fără să-mi iau adio de la dumneata? întrebă el. Mă voi duce să-mi iau rămas bun de la toată lumea. Îşi scoase ceasul: Ştii că-i trecut de miezul nopții? Şi ia spune-mi, le-ai anunțat pe sora-şefă sau pe colega dumitale de cameră că vii la mine?

Thérèse se sperie, dându-şi seama că plecarea asta nocturnă avea s-o compromită.

— N-am spus nimic nimănui, mărturisi ea cu glas slab.

— Am să te conduc, zise Jan Yvarsen, dar dacă cei de la spital au băgat de seamă absența dumitale prelungită, ceea ce sunt sigur, n-ai să le poți împiedica pe surori să tragă unele concluzii supărătoare. Numai dacă.... numai dacă le-ai anunța mâine logodna dumitale cu doctorul Corsen... adăugă el şovăind.

— Oh, domnule doctor, gemu ea, țineți deci atât de mult să mă logodesc, să mă mărit...

— Ascultă-mă, Thérèse, ai douăzeci şi trei de ani, nu-i aşa? Eu am aproape de două ori pe atât, ceea ce mă îndreptățeşte să-ți vorbesc astfel. Ai fost prietena soției mele şi... a mea. Nu-ți vreau

decât binele. M-am dus din nou la *Eveless-Eden*. Ah! Dac-ai fi putut să asişti la disperarea lui Corsen când l-am lăsat să înțeleagă că nu voiai, că nu puteai să te decizi! Oh, nu-ți fie teamă! Nu va insista, e un timid care a suferit mult şi care ar merita ca viața să-i acorde o oarecare despăgubire.

— Ah, oftă ea, ştiu bine că mă voi lăsa convinsă, că vă voi asculta.

— Nu trebuie să vorbeşti astfel, Thérèse. Dar pricepe că dacă n-aş fi sigur că alături de acest om vei fi fericită, m-aş fi ferit să te influențez în privința lui.

— Vă cred, spuse ea încetişor.

— Țin să-ți mai spun că, dacă nu-ți va plăcea să locuieşti în Veld, Corsen va fi gata să-şi lichideze proprietatea şi să plecați împreună în țara dumitale.

— Nu vreau să părăsesc Veldul, protestă tânăra. Idei îi era drag şi m-a fă-

cut şi pe mine să-l iubesc... Dar vreau sa vă adresez o rugăminte, domnule doctor, să-mi făgăduiți că într-o zi vă veți întoarce la *Paradisul fără Eva*, adăugă ea surâzând cu tristețe. Am nevoie de această promisiune, faceți-mi-o, domnule doctor.

— Ți-o fac, răspunse el cu emoție.

Alături de Jan Yvarsen, Thérèse o porni pe lungul drum nisipos care ducea îndărăt la spital. Oare doctorul ştia că tânăra avea un nod în gât şi că ochii îi erau plini de lacrimi? El o părăsi la intrarea în parc. Nicio lumină nicăieri, doar la geamurile de la sala comună pâlpâiau câteva becuri slabe. Lilian nu dormea.

— Sora-şefă e foarte neliniştită, Thérèse. Noroc că o fată din sală a văzut farurile Fordului doctorului Yvarsen şi s-a dus s-o liniştească. Dar fereşte-te! Ar putea să te aştepte o do-

jană severă!

— Niciun fel de dojeni începând de mâine, *darling!* Îți anunț logodna mea cu doctorul Corsen.

Capitolul II

Nunta fu celebrată în sala de cinema a doamnelor Stark. În vederea ceremoniei, pereții fuseseră acoperiți cu draperii de satin roz; pe un mic altar improvizat, ardeau numeroase lumânări în candelabre de argint şi podeaua era acoperită cu petale de flori. Familia Thérèsei Erhardt venise de la Johannesburg şi toți oamenii din Krittelwerk şi din fermele învecinate ținuseră să ia parte la ceremonie. Printre cei de față se iscă un freamăt când apăru Thérèse – feciorelnică în rochia ei de satin argintat – cu un pic de melancolie în colțurile gurii şi în ochii ei violeți.

Doctorul Corsen era palid de fericire. Masa de nuntă avu loc la sora-şefă. Încântate, colegele Thérèsei găsiră fiecare lângă tacâmul lor câte un breloc-amintire, din aur. A fost o zi memorabilă la Krittelwerk, căci toți sărmanii din oraş, anunțați de sora-şefă, veniră să primească din mâinile proaspeților căsătoriți câte un plic cu bani.

În fața unei portițe ascunse, la capătul parcului, care dădea direct în Veld, cei doi se urcară în maşină. Pe măsură ce automobilul înainta, soarele apunând arunca sub roți covoare de o frumusețe şi o bogăție orientală. „Ca pentru o tânără regină!" îşi spuse James Corsen. Dar nu cutează să-şi exprime acest gând în fața tinerei femei, ce părea obosită, cufundată într-o toropeală plăcută şi a cărei prezență el o simțea atât de intens. Un cer de feerie, mişunând de stele, se întindea deasupra

Veldului când ajunseră la *Eveless-Eden*, de-acum încolo, pe scurt, *Eden!* Animalele, auzind zgomotul motorului, se treziseră. Răsunară mugete şi boncăluituri.

— Urează bun venit stăpânei lor, zise James Corsen, sărutând mâna soției sale, pe care-o ajută să coboare din maşină. O rugase să-şi păstreze rochia de mireasă, căci voia s-o vadă intrând în *Paradisul* său, sclipitoare, în albeața ei.

Thérèse se obişnui cu noua ei viață, simțind mult mai puțină dezrădăcinare şi tristețe decât se temuse. Discreta adorație a soțului ei o mişcă: Niciodată în viața lui doctorul Corsen nu fusese atât de fericit şi, pentru a-şi exprima recunoştința, era uneori tentat să se arunce la picioarele tinerei sale soții şi să-i sărute tivul rochiei. Ea însăşi îl privea cu alți ochi, îi găsea nenumărate

calități şi prin câte o atenție gentilă, îi plăcea să-i vadă chipul bun luminându-i-se treptat. Îi plăcea, de asemenea, casa lui mare, ce se asemăna cu o navă aşezată în imensitatea Veldului, care, ca şi marea, era bătut de toate vânturile. Îi plăceau animalele care se învățară repede cu ea. Le invită pe Lilian şi pe prietenele ei din Vereeging să-şi petreacă zilele de concediu la ea. James Corsen îi pusese la dispoziție o maşină şi un şofer experimentat, care se ducea să aducă şi să ducă musafirii.

* * *

Era o zi răcoroasă. Thérèse şi prietena ei Fanny Millicient tăifăsuiau, luându-şi ceaiul în fața căminului, în care ardeau nişte butuci mari de arțar. O pisică persană, albă ca zăpada, cu ochi de smarald, torcea culcată pe genunchii

stăpânei sale.

— Ni s-a întâmplat mai zilele trecute ceva extraordinar, spuse Fanny, infirmieră la spitalul Kruger din Johannesburg. Tocmai intrasem în garda de noapte, când maşina ambulanței ne-a adus o femeie, pe care personalul hotelului Victoria o găsise fără cunoştință pe covorul din odaia ei. Această persoană, încă tânără, avea o rochie albă de lână şi nişte bijuterii magnifice. Medicul şef care a examinat-o a diagnosticat o anemie pernicioasă. Cu toată slăbiciunea ei cumplită, femeia era frumoasă. Nişte cozi groase, foarte blonde, care-i încadrau chipul fin, scăpaseră din acele de baga şi, pe jumătate despletite, i se ondulau pe spate. Femeia a fost culcată în cea mai bună cameră a spitalului. Se plângea că îi e frig şi s-a aprins un foc straşnic în cămin. Înainte de miezul nopții termometrul urcase la

39 de grade cu 9, spre ora unu dimineața febra scăzu brusc până la 35 de grade. Femeia se ridică din pat scuturată de friguri. Ochii ei de culoare deschisă fixau zidul cu o expresie de groază, nu ți-aş putea-o descrie niciodată, Thérèse, dar zile în şir am fost obsedată de acei ochi. Ea gâfâi: „Un suc de portocale, adu-mi un suc de portocale!” Când m-am întors cu paharul am găsit-o culcată în fața căminului cu geanta deschisă alături şi uitându-se la nişte hârtii ce ardeau. Am încercat s-o ridic şi am băgat de seamă că se simțea rău. Cu ajutorul unei colege care a alergat la chemarea mea, am aşezat-o în pat. Dar nu mai dădea semne de viață şi internul n-a putut face altceva decât să constate decesul.

— Se ştie cine era femeia aceea? întrebă Thérèse.

— La hotelul Victoria s-a aflat că ve-

nise cu două zile mai înainte. Numele cu care semnase în registru se părea că este fals. Îi dăduse directorului să-i închidă în seif nişte bijuterii şi o sumă mare de bani. Cuferele ei, pline cu haine luxoase, au fost trimise poliției care a deschis o anchetă.

— Asta-i tot ce-ai aflat despre povestea asta?

— Da.

Mângâind întruna blana pisicii tolănită pe genunchii ci, Thérèse rămase pe gânduri. Necunoscuta cu cozi atât de blonde să fi fost oare Sigrid Lindval? Da, poate că istovită de dragoste şi de disperare, voise să-l revadă pentru ultima oară pe Jan. Oare şi soarta ei să se fi isprăvit? Thérèse îmbrățişă cu privirea frumoasa mobilă rustică, florile... Sclipirile trandafirii ale apusului se reflectau în balconul cu geamuri care amintea de prova unei nave. James

Corsen intră şi tânăra femeie îl privi cu duioşie. Sub puloverul uşor pe care i-l împletise ea, muşchii îi jucau.

— Scumpo, zise el, lăsând cuvântul să i se topească într-un surâs tandru, scumpo, „Frumoasa din pădure” a fătat două gazele minunate.

JAN ŞI THÉRÈSE

Colettei van Eeden, mândră, şi dulce copilă, cu toată dragostea mătuşii sale.
Marie-Anne Desmarest

Capitolul I

Sprijinită în coate, la fereastra deschisă spre cerul țintuit de stele, Thérèse retrăia filmul extraordinar al acelor ultimi ani: singură pe lume, își părăsise Alsacia natală, ca să se ducă în Africa de sud la niște rude pe care nu le văzuse niciodată. În cabina navei ce urma s-o ducă departe, descoperise caietele ce-i revelau o dramă, tentativa de asasinat comisă de o frumoasă suedeză, ca să-l recucerească pe omul pe care-l iubea, abandonând cu sânge rece, în Veld, pe soția acestuia. Ide, pe care-o credeau moartă, sfâșiată de fiare, se întorsese la căminul ei, grație Thérèsei, apoi se stinsese. Sigrid fugise. Thérèse, devenită infirmieră, surprinsese în ea un sentiment de entuziastă admirație

față de prestigiosul doctor Yvarsen. Thérèse nu putea şi nu voia să renunțe la amintirile legate de el. Chiar şi astăzi, după doi ani de despărțire, mai avea în urechi sunetul vocii lui; îşi amintea de culoarea ochilor săi, de felul cum fuma, de mişcarea mâinii, când şi-o trecea prin frumoasa lui chică blondă. Fiecare zi petrecută alături de el, la spital sau acasă, o făcea să-şi aducă aminte de cele mai mici amănunte. Thérèse nu făcea din dragostea ei pentru Jan Yvarsen o obsesie, dar nici nu încerca să renunțe la ea. Măritată, nu roşise din pricina acestui cult ciudat, căci fericirea senină, liniştită, pe care soțul ei i-o dăruia în fiece minut, nu i-o datora doctorului Yvarsen? Dar Corsen, la rândul lui, nu-şi datora fericirea tot lui Jan? Într-o zi, Yvarsen venise la el în vizită însoțit de Thérèse. Fericirea, intrată pe uşă odată cu el, se

prevedea solidă, eliberată de orice spaimă, limpede ca apa. Ce-i trebuia mai mult? Trecuseră două ierni şi două veri de când James Corsen făcuse din ea stăpâna *paradisului*. Casa pe care Thérèse, încă de la prima vizită, o comparase cu un vast şi elegant pachebot, plutind pe oceanul Veldului, era prevăzută cu tot confortul. Totul în această casă respira curăţenia. Thérèse respectase stilul olandez, bogat şi confortabil, al imensei săli principale, dar în balconul cu geamuri îşi impusese gustul ei în privinţa confortului. Doctorului îi plăcea să-şi fumeze ţigara într-unul din imensele fotolii de piele, pe care soţia lui le aşezase ici şi colo, ca nişte mici refugii, ca nişte oaze ale odihnei.

— Aceste fotolii te silesc să fii optimist, zicea încântat James Corsen, a cărui fire, ca să spunem adevărul, nu era niciodată posomorită.

Pereții cabinetului de lucru al doctorului erau în întregime ascunşi sub rafturi de stejar de culoare deschisă. Cititori avizi, cei doi soți primeau cu regularitate din Europa cărți în mai multe limbi. Rare erau serile care să nu fie consacrate discutării unui roman nou apărut. Doctorul îşi privea tandru tânăra soție, încântat de inteligența ei şi de acea patimă pe care-o punea ca să ghicească taina unor suflete. La rândul lui, măcar că nu mai profesa, era la curent cu descoperirile ştiințifice şi cu evoluția medicinii şi chirurgiei. Thérèse şi soțul ei nu discutau despre trecut decât ca să evoce ceasurile de lucru în comun. Thérèse nu uita suferințele şi mizeria unor ființe mai puțin favorizate de soartă.

— Tihna, spunea ea, nu-i întotdeauna o minune, dar este o binecuvântare, pentru care nu oboseşti niciodată să

mulțumeşti cerului.

În doi ani nu sosiră decât două scrisori de la doctorul Yvarsen. În prima, le istorisea în amănunt cum se instalase în Suedia. Doctorul conducea la Stockholm o mare clinică. Munca înverşunată părea să fi devenit unicul lui scop în viață. Le vorbea de asemenea despre draga lui nevastă, despre moartea ei. În prima scrisoare spunea:

„Dragii mei,

Trebuie să-ți accepți soarta fără să faci din nenorociri o disperare. Răspunderile care-mi revin mi-au dat puterea să trăiesc. Ide rămâne pentru mine nepieritoare, iar amintirile sunt ca nişte parfumuri pe care le respiri doar în ceasul când gândul se desprinde de preocupările zilnice. Munca e o lege sacră, mă supun ei, sunt absorbit de ea. Mă aflu foarte departe, dar ştiu că mormântul Idei tre-

buie să fie adesea plin de flori aduse de mâinile voastre tandre şi atente. Vă scriu din odaia mea. Pe birou se află fotografia scumpei mele soții şi a micului nostru Nils. Pun zilnic flori lângă ele şi răsfoiesc adesea albumul în care revăd zilele noastre fericite.

Mă gândesc la voi, la tot ceea ce-am trăit laolaltă. Nădăjduiesc că duceți o viață plăcută şi blândă în frumosul vostru Paradis. Eu mi-am regăsit pustiurile de zăpadă. Mi-e dragă austeritatea lor şi, când timpul îmi îngăduie, plec singur în lungi plimbări pe schiuri. Dați-mi veşti despre voi, povestiți-mi viața voastră zilnică în acea țară pe care am iubit-o atât şi de care mă leagă atâtea amintiri."

A doua scrisoare, prin care le trimitea urări pentru noul an şi pentru cel de-al doilea an al şederii lor în Veld, păstra

tonul melancolic al primei. Simțeai totuşi în ea o anumită resemnare curajoasă. Le anunța moartea mătuşii Brita şi instalarea lui în casa părintească, din care ea nu avusese decât uzufructul. Despre el însuşi, despre activitatea lui dădea prea puține amănunte, dar faima sa făcuse înconjurul globului. În numeroasele reviste medicale şi ştiințifice pe oare James Corsen le cerceta cu regularitate, lucrările doctorului Yvarsen se bucurau de multă autoritate. Thérèse păstra în sertarul ei cele două scrisori prețioase. Ştia pe dinafară fiecare frază. Scrisul lui nu se schimbase, ferm şi solid aşternut ca un reflex al unei inimi tari, al unui suflet mândru. Niciodată Jan Yvarsen nu făcuse aluzie la Sigrid, frumoasa şi criminala lui verişoară. Ce se întâmplase cu ea? Sigur că murise, din moment ce era singurul moştenitor al mătuşii

Brita.

Paradisul îşi justifica, pe deplin numele. Se părea că tuturor fiinţelor care locuiau acolo le era proprie seninătatea. Thérèse avea o cameristă a ei, Betty, o matroană căreia nu-i scăpa nimic, care dădea răspunsuri amuzante şi era de un mare devotament. Betty era plină de atenţii faţă de tânăra femeie. Nicio lady, după părerea ei, n-o egala în frumuseţe, în blândeţe şi în bunătate pe cea căreia în fiecare dimineaţă îi pieptăna părul castaniu şi mătăsos.

— Sunteţi toată familia mea, îi spunea ea Thérèsei, nu vă am decât pe dumneavoastră pe acest pământ şi nu vă iubesc decât pe dumneavoastră.

Cea mai mică tristeţe din ochii Thérèsei o făcea pe Betty să creadă că se întâmplase o nenorocire, că era vorba de o catastrofă. Desfăşura atunci comori de ingeniozitate ca să-i alunge

melancolia şi manifesta o veselie zgomotoasă, care nu-i făcea chiar întotdeauna plăcere stăpânei sale. Dar cea mai mică mustrare o cufunda pe credincioasa Betty într-o astfel de mâhnire, încât Thérèse se grăbea s-o liniştească. Astfel, de doi ani, viaţa se scurgea simplă şi liniştită, fără cel mai mic nor între tinerii soţi.

În fiecare săptămână, cu toată viteza celor patruzeci de cai putere ai maşinii, Corsen făcea un drum de şaizeci de kilometri, ca să se avânte apoi pe lunga şosea până la Johannesburg. În maşină, alături de soţul ei, Thérèse părea şi mai mică decât era când stătea în picioare. El îşi apleca tandru pieptul voinic spre ea şi se asigura că era bine instalată, că nu-i era nici prea cald, nici prea frig, că nici vântul, nici praful n-o deranjau. Atunci, mulţumit el în-

suşi şi vesel, o săruta pe părul mătăsos de culoarea castanei coapte, ale cărui ondulații suple şi parfum suav îi plăceau atâta, sau îi lua cu dragoste mâna mică în mâna lui.

— Atenție, James, se prefăcea ea a-l bombăni, vezi să nu nimereşti într-un pom.

— Nu-ți fie frică de nimic, iubito, mi-e prea dragă viața ca să risc să mi-o pierd.

Maşina avea suspensie bună, pernele erau moi, şi James ştia să evite zdruncinăturile.

Thérèsei îi plăcea să se simtă protejată de acest om, timid, cu toată înfățişarea lui de atlet, când nu era sigur de simpatia celor din jur, dar atât de deschis, de vesel, de îndată ce această simpatie era vădită. Acum se duceau să petreacă o zi în viața trepidantă a marelui oraş, să parcurgă largile artere

moderne.

Maşina era confortabilă şi alături de ei mai rămânea pe bancheta de piele, un loc liber.

— Ăsta e locul fiului nostru, visa cu glas tare James.

Dar sosirea moştenitorului, care ar fi pus vârf fericirii, se lăsa aşteptată... Veldul, în jurul casei lor, nu era de o uniformitate monotonă, generatoare de plictiseală, ci cuprindea zări vaste, odihnitoare şi sănătoase, un câmp liber, pe care maşina îl putea străbate în câteva ceasuri, nişte spații care se pierdeau în depărtări sub un soare radios şi unde se aflau, ascunse privirii, dar nu şi inimii lor, alte proprietăți, casele prietenilor lor. Puteau să plece în orice direcție şi să se simtă ca la ei acasă, să regăsească oameni cunoscuți, ducând o viață mai mult ori mai puțin asemănătoare cu a lor, dar capabili să

învioreze obiceiurile zilnice prin cine ştie ce noutate. În Veld, distanțele erau uriaşe. Populația era atât de răsfirată, atât de risipită, încât părea inexistentă. Dar nu era zgârcită nici cu timpul, nici cu ospitalitatea şi familiile se frecventau între ele cu mai puțină reticență decât persoanele înghesuite într-un oraş sau într-un târg. Veldul nu le izola, ci le unea, şi le dezvolta gustul sociabilității. James, orfan, simțea de când se însurase prietenie pentru întreaga omenire. La Johannesburg îşi descoperise o familie: cea a Thérèsei. Primirea care i se făcea era întotdeauna caldă şi cordială. Bunătatea care emana din ființa lui, destinderea de pe chipul soției sale liniştiseră familia Erhardt. Îl iubeau şi-l adoptaseră. Thérèse simțea o satisfacție personală foarte vie în fața acelei linişti şi a acelei blândeți familiale regăsite. Dovezile de afecțiune arăta-

te soțului ei, ca şi transformarea lui, erau pentru ea o încurajare extraordinară. Nu se duceau niciodată la Johannesburg fără să nu se oprească la veselul bungalow din Parktown. Mătuşa Clara pregătea în cinstea lor câteva bucate gustoase şi prăjituri crocante, pe care James, mare gurmand, le adulmeca încă din prag. Uneori soseau pe neaşteptate.

În acel început de după-amiază, când maşina familiei Corsen ajunse în fața grilajului, Doris şi soțul ei tocmai se aflau la părinți. Urechea fină a tinerei femei îşi recunoscu verii. Întreaga familie sări sprintenă. Terminaseră masa şi mai întârziau sporovăind. Unchi, mătuşă, văr, verişoară – o paletă de chipuri radioase – părăsiră toți odată terasa şi coborâră alergând în întâmpinarea lor. Doris şi Thérèse se îmbrățişară.

— Ce surpriză!

— Unchiul Jacques tocmai zicea azi-dimineață că ne-ați uitat, spuse doamna Erhardt cu un surâs blând. Eu vă luam parte spunând că o să veniți curând. Dar de ce sosiți aşa de târziu? Ați rămas fără pui cu smântână. Dragă James, pentru un cunoscător în ale mâncării, pentru un vânător, flerul tău lasă de dorit. Gras şi gustos acel pui...

— Încetişor, încetişor, bombăni unchiul Jacques, fii modestă şi milostivă...

— Vrei să spui că nu era bun puiul? întrebă doamna Erhardt aproape agresivă.

Michael izbucni în râs.

— Dragă mamă, nimeni nu se gândeşte să conteste talentele dumitale sau ale bucătăresei dumitale. Îi repet întruna fiicei dumitale că la noi masa nu-i ca la dumneata.

Dar văzând-o pe Doris încruntându-şi

sprâncenele, se grăbi să adauge: Totuşi, Doris e o gospodină cum nu mai există alta.

— Linguşitorule! zise Doris cu o mutră amuzată.

— Dar noi stăm aici la taclale şi nimeni nu vă poftește în casă să luați o gustare până vă pregătesc eu ceva bun.

Thérèse îi spuse că mâncaseră la Johannesburg. Nu doreau decât o cafea tare cu un colț de prăjitură.

— Dacă mai este, adăugă ea cu o mutră lacomă.

— Ei, cred că atâta cât să te saturi mai este. Duceți-vă cu toții în salon, vin şi eu peste o clipă.

Doris privea plină de curiozitate pachetele de pe bancheta din spate.

— Văd că ați devastat magazinele din Johannesburg, spuse ea, arzând de dorința de a şti ce conțineau.

— Ah, nu, n-am să-ți arăt nimic azi!

strigă veselă Thérèse. Ai să vezi toate astea peste cincisprezece zile, când ai să vii la noi la masă.

— Cu ce ocazie masa şi... misterele astea?

— E ziua Thérèsei, răspunse James, strălucind de bucurie.

Îşi învălui nevasta într-o privire plină de adoraţie.

— Vreau să fie întotdeauna cea mai frumoasă, cea mai elegantă!

Toţi izbucniră în râs în faţa acestei mărturisiri candide. Dar Doris, agăţându-se de braţul soţului ei, îl întrebă, cu un surâs şăgalnic, dacă gândea acelaşi lucru despre ea. Michael îşi cuprinse soţia pe după umeri şi făgădui s-o însoţească la Johannesburg a doua zi să-şi comande cea mai frumoasă rochie.

— Hai, copii, intraţi în casă, zise mătuşa Clara, ai cărei ochi albaştri, însu-

fleţiţi de o constantă bună dispoziţie, aveau prospeţimea şi strălucirea florilor de nu-mă-uita sub roua dimineţii.

Şi astfel orele treceau, în tachinerii amicale, în sporovăieli vesele. Cerul rămăsese limpede, dar, când James şi Thérèse plecară spre casă, se făcuse noapte. Deasupra lor, începu să se contureze luna, de o strălucire metalică. Erau mulţumiţi de ziua care trecuse. Dimineaţa, în timpul alergăturilor şi al mesei, se bucuraseră, ca în fiecare călătorie, de contrastul şi de deruta pe care le-o oferea cetatea impozantă cu şapte mii de suflete şi cu şiruri interminabile de maşini. Eclipsând vechile oraşe bure, Pretoria şi Bloemfontain, mai modeste şi mai liniştite, Johannesburgul devenise un adevărat oraş de aur. Ţâşnise din pământul Transvaalului, datorită bogăţiilor sale miniere. Sigur, era un oraş îndrăzneţ şi

teribil, în care se trăia bine. Existau multe mijloace, dar şi mari nevoi.

După-amiaza se scursese într-o ambianță de căldură familială, care-i bucuraseră grozav pe Thérèse şi pe soțul ei. James, mai ales, a cărui copilărie fusese total lipsită de afecțiune, aprecia familia Thérèsei. Îi plăcea să discute cu unchiul Jacques, să-i încredințeze proiectele, să-i expună planurile de muncă. Alături de acest om care păstrase o mare vitalitate, o minunată tinerețe a inimii, gusta farmecul unei afecțiuni totodată amicale şi paterne. Pentru tânărul bărbat, acest lucru era o revelație, una dintre multiplele bogății ale noii sale vieți. Şi toate acestea i le adusese Thérèse. Maşina mergea repede spre casă, condusă de mâini sigure. Amândoi visau. Reveria lor era cam aceeaşi, populată aproape de aceleaşi personaje: cele pe care tocmai le pără-

siseră şi cele din trecut. Mai ales unul, mai îndepărtat, mai tainic se instalase, nu ştiau nici ei cum, în amintirile de peste zi; trăia în altă emisferă, unde anotimpurile erau tocmai invers decât în Transvaal. Nimeni nu-i rostise numele şi totuşi, de mai multe ori, în toiul discuțiilor familiale, acest nume le răsărise în memorie, le stătuse pe buze, dar niciunul nu avusese – în acel cerc intim – tăria de a rosti cele câteva silabe, care n-ar fi adăugat nimic prezenței sale impalpabile: Jan Yvarsen. James îşi dădea seama cât îi era de îndatorat doctorului, de fapt făuritorul zilelor lui fericite pe care le trăia de doi ani încoace. Ghicise veneraţia Thérèsei faţă de Jan Yvarsen, dar nu era gelos; n-o condusese el, cu fermă şi afectuoasă autoritate, pe Thérèse spre *Paradisul* lui? Nu, James nu era gelos. Înțelegea sentimentul Thérèsei. În semiobscuri-

tatea şi tăcerea care nu erau tulburate decât de torsul motorului, prezentul şi trecutul se îmbinau, se confundau în mintea Thérèsei. Aproape că şi uitase de prezența soțului ei. Câteva clipe încercă senzația amețitoare care-o cuprinsese în cursul unei alte plimbări prin întuneric, alături de Jan, după ce părăsise *Paradisul fără Eva*, unde simțise bine că se va reîntoarce. Îşi aminti de vorbele rostite atunci de Jan: „Dacă ai şti cât e de plăcut să dăruieşti – doar prin simpla dumitale prezență – bucuria şi fericirea unei ființe care nu mai nădăjduieşte că poți fi totul pentru el!”

— Cât de luminos e cerul astă-seară! Are culoarea ochilor tăi, Thérèse, gândi cu glas tare James.

În sipetul de catifea albastră al nopții, se încrustau una câte una scânteietoarele paiete de aur ale stelelor. Thérèse,

smulsă din visare de glasul apropiat al soțului ei, se sprijini de umărul lui şi răspunse cu drăgălăşenie:

— E plăcut. Mă bucur că ne întoarcem acasă după ziua asta obositoare.

Cât era de romantic, sub clarul de lună, portalul de lemn ajurat care le apăru în față! Barieră gingaşă şi iluzorie, după care urma un hățiş. De-a lungul stâlpilor subțiri de care erau prinse porțile albe, se cățărau ciorchini de trandafiri mari, roşii, ce se aplecau peste stejarul tânăr ca o umbrelă parfumată... Unul dintre servitorii negri, pândind întoarcerea stăpânilor, le ieşi înainte. Ochii lui mari, albi şi însomnorați se aprinseră de plăcerea de a-i revedea, urându-le, în limbajul lui naiv, bun venit. Casa lor, ca un vapor ancorat în vasta mare a Veldului, părea şi ea să-şi aştepte călătorii. Străluci în curând prin toate hublourile şi ferestrele sale.

Era vesel şi cochet acest adăpost pe care Thérèse îl înfrumuseța fără încetare şi James zise şi el satisfăcut:

— E plăcut la noi...

Capitolul II

Ziua Thérèsei căzu într-o duminică. Fermierii, chiar din locurile cele mai îndepărtate ținuseră să răspundă invitației proprietarilor *Paradisului*. Frumoasa casă strălucea cu toate lustrele ei. Servitorii, în costume albe, stăteau în dosul meselor, gata să satisfacă pe cei mai exigenți musafiri. Ospitalitatea familiei Corsen era renumită. Betty făcea ultimele retuşuri toaletei stăpânei sale, ai cărei umeri frumoşi ieşeau la iveală din rochia albă de satin, simplă, care-i punea în valoare trupul suplu. Betty îi răsucise minunatu-i păr într-un coc mare, care-i lăsa goală ceafa

delicată. Cu capul înclinat, Thérèse făcu, în fața oglinzii, doi paşi de vals, şi surâsul îi descoperi un şir de dinți mici şi regulați, a căror strălucire se asemuia cu cea a colierului de perle.

— Îți par frumoasă, Betty?

— N-am mai văzut încă o doamnă mai frumoasă...

Thérèse se simțea uşoară şi gata să cedeze dorinței de a dansa, de a alerga, de a cânta. Făcu să sclipească în lumină diamantul pe care James i-l oferise de ziua ei. Se privi în oglindă şi oglinda reflectă o imagine încântătoare; atâta armonie descoperită brusc în mica ei persoană o ameței fără să-şi dea seama. Trecutul modest nu mai exista. Adolescența dureroasă, neliniştită fusese uitată. Pentru un moment ea se afla într-o lume în care frivolitatea era o lege supremă. Betty, chircită, îşi făcea o cinste din a-i aranja fustă amplă, din

a da o ultimă notă gingaşă siluetei adorate.

— Nu atinge nimic, Betty, ai să strici totul...

Servitoarea se ridică necăjită. De departe, se auzi un zgomot de motor.

— Iată că şi vin invitaţii, zise Thérèse, repede, cobor... Domnul e jos?

— Da, doamnă.

Thérèse se ivi în capul scării. James Corsen îşi scoase ţigara din gură şi-şi ridică ochii spre Thérèse. Aceasta coborî încet scările, cu capul sus, cu ochii strălucitori, cu un surâs înflorit, ca o regină care se oferă admiraţiei supuşilor ei. Sigur că pentru James Corsen nu exista o regină mai strălucitoare, mai radioasă, mai încântătoare. Îşi privi soţia, venind spre el, şi prin ochi îi trecu o flacără de orgoliu. La rându-i, îl admiră şi ea. Era sănătos, solid, curat, cu şolduri înguste, cu umeri laţi. Prin

ochii lui albaştri nu trecea niciodată vreo sclipire nelalocul ei. James Corsen era bine echilibrat, de o sănătate morală perfectă. Mereu foarte rezervat, te putea lăsa să crezi că, dorințele fiindu-i limitate, viața lui interioară trecea fără emoții. Dar nu era aşa. Corsen era sensibil la frumusețe, era un om cultivat, şi pentru Thérèse, mereu lacomă de cunoştințe, constituia o adevărată enciclopedie. Pietrişul scârțâi, o portieră se trânti cu zgomot. Thérèse surâse.

— Asta-i Tom Starner, zise ea. Îl cunosc după cum trânteşte uşa maşinii.

— *Hello! Am I the first?*[8]

Tânărul fermier, solid ca un celt antic, îi strânse cu putere mâna lui Corsen. Mâna stângă o ținea la spate.

— Pentru cea mai frumoasă doamnă din tot districtul, zise el. Îmi dai voie,

---

[8] Salutare! Sunt primul? (engleză) (n.tr.).

Corsen?

Şi-i întinse Thérèsei, surprinsă, un trandafir abia îmbobocit, de un roşu înflăcărat.

— Voiam să fiu primul, zise Starner. Eram sigur că vei purta o rochie albă, Thérèse...

Thérèse îşi prinse floarea pe corsajul de satin, şi-i întinse lui Starner mâna care i-o sărută uşor. Mamele din împrejurimi vedeau în el o partidă strălucită pentru fetele lor. Tom accepta invitațiile, era la toate reuniunile cel mai vesel dintre cei veseli, dar nu lăsa nicio nădejde tinerelor dornice să se mărite.

— Dragă James, zise Tom, scoțând un fum gros din țigara de foi, negrii mi-au semnalat un pâlc de fiare la cinci mile de casa mea. Vrei să mergem poimâine la vânat?

James Corsen iubea prea mult animalele ca să-i placă vânătoarea. Se re-

semna la asta când era absolut necesar să le doboare pe cele a căror ferocitate înnăscută amenința pacea Veldului. James avea arme de mare precizie, pe care le întreținea cu grijă şi care făceau pe drept admirația cunoscătorilor. Acceptă deci invitația lui Tom. Zgomotul unor voci, murmurele unei discuții însufleţite răzbătură până în fumoarul unde se instalaseră James şi Tom. Invitații soseau în valuri succesive. Toate femeile se extaziau în fața încântătoarei rochii a Thérèsei. Doamna Howard, o fermieră opulentă, a cărei limbuție contrasta cu mutismul bărbatului ei, oftă:

— Cum faci, dragă doamnă, ca să rămâi mereu zveltă?

— Un suc de grepfruit dimineața, răspunse Thérèse surâzând, şi o oră bună de mers pe jos în fiecare zi.

Doamna Howard îşi însemna anii de prosperitate prin câte un diamant, a

cărui mărime varia cu reuşita financiară din acel moment. Purta patru pe degetele de la mâini, altele în urechi şi pe corsajul de culori țipătoare. O adevărată vitrină ambulantă de giuvaergiu. Grăsimea ei era uluitoare. Se plângea mereu de asta, în loc să dea vina pe lăcomia sa, care era renumită în toată regiunea.

— Elisabeth, zise doamna Howard unei tinere ce stătea nemişcată şi tăcută în colțul unei uşi, Elisabeth, stai dreaptă. Domnul Starner e colo...

Aceste cuvinte fură rostite cu o voce de stentor. Se auziră râsete. Elisabeth, fiica doamnei Howard, nu-şi îndreptă trupul plăpând, dar din palidă se făcu roşie ca focul. Toți ştiau că maică-sa se străduia să-şi rostuiască singura-i fată, a cărei vârstă de douăzeci şi opt de ani începea s-o neliniştească. Cu un chip ingrat, Elisabeth moştenise slăbiciunea

paternă. Acea urâțenie de care ea îşi dădea seama o făcuse timidă şi stângace. Maică-sa crezuse o vreme că fata va compensa aceste dezavantaje prin unele însuşiri. Dar vai! nici pictura, nici cântul, nici muzica nu se lipiseră de ea. Familia Howard era socotită drept cea mai bogată de prin împrejurimi. În cei douăzeci de ani de şedere în Transvaal, Howarzii – sosiți aproape săraci din satul lor din Scoția – adunaseră o avere destul de mare, pe care pământul, lucrat cu iscusință, o sporea şi mai mult. Cu pieptul în afară, ca prova unei corăbii, doamna Howard se îndreptă spre bufetul bine garnisit şi se instală acolo, socotind că-şi îndeplinise toate îndatoririle față de gazde. În ciuda recomandărilor materne, Elisabeth îşi plecă ochii când Tom Starner trecu prin fața ei. Un personaj înalt, de vreo şaizeci de ani, cu chipul bronzat de soare, lumi-

nat de doi ochi în care stăruia în permanență o lumină curioasă, îl înhățase pe James de reverul hainei şi nu-i mai dădea drumul. Hendrick van Holden îşi împărțea timpul între vânătoarea de fiare şi literatură. Se instalase în Africa de sud cu mulți ani în urmă, părăsind brusc Olanda natală după ce făcuse avere. Se vorbea că expatrierea lui voită era urmarea unei grave decepții sentimentale, dar bogatul olandez nu făcuse confidențe nimănui. Trăia într-un frumos bungalow foarte retras, ai cărui pereți erau împodobiți cu arme magnifice, cu trofee de vânătoare impresionante şi cu cărți rare.

— Dragul meu, îi spunea Hendrick lui James, echilibrul general rezultă dintr-o disciplină fizică obligatorie şi din îmbogățirea sistematică a spiritului. Nu sunt un contemplativ. Îmi place lupta. Creația e şi ea o luptă, chiar dacă e pe

plan literar.

— Nu-ți place să visezi? întrebă Corsen.

— Într-un fel, visele mele nu sunt decât elementele unei documentări. Trag concluzii. Dacă preferi, le controlez, fără să mă las dominat, nici impresionat de ele.

James Corsen clătină din cap.

— Dragă Hendrick, eu, în ce mă priveşte, consider visul ca pe mângâierea cea mai subtilă a sufletului, şi accept cu plăcere tot ceea ce-l inspiră. În faţa unei manifestări a naturii, mă simt ca un grăunte de nisip şi nu mi-e ruşine de această inferioritate...

Trăncăneala continua. În sala imensă ea răsuna ca un murmur dens din care răzbăteau, ici-colo, hohote de râs cristaline şi unele mirări pline de încântare. Servitorii se grăbeau să reînnoiască piramidele de sandvişuri şi de patiserie,

care se subțiau văzând cu ochii. Thérèse îşi făcu loc printre invitați ca să alerge, cu brațele deschise, înaintea prietenei sale Fanny Millicient care tocmai intra. O luă de braț şi, trecând printre grupuri, se îndreptă cu ea spre fumoar, rugându-şi musafirii s-o scuze dacă-i părăsea pentru câteva minute. Cele două prietene se revedeau periodic fie la Krittelwerk, unde Thérèse se ducea în fiecare lună, fie la ea acasă, unde Fanny avea întotdeauna pregătită o cameră. Nu se plictiseau nici una, nici cealaltă să-şi aducă aminte de munca lor, să evoce atmosfera de la spitalul din Krittelwerk, unde Fanny avea acum o situație foarte bună. Fusese numită directoare şi rămânea, pentru chirurgi, cea mai prețioasă dintre asistente. Îşi consacrase întreaga viață muncii fără să arate cea mai mică slăbiciune, fără să facă nicio concesie, deşi era o per-

soană plină de farmec. Nu frecventa niciunul din cercurile mondene ale orăşelului. Totuşi, nu ducea lipsă de invitații, în ciuda oboselii, a răspunderilor ce-i reveneau. Fanny – care se apropia de treizeci de ani – avea un chip de o prospețime radioasă, luminat în permanență de un surâs plin de grație. Cele două femei se instalară deci în fotoliile adânci de piele din fumoar. Prin ferestrele deschise spre noaptea înstelată, miresmele florilor inundau odaia. Thérèse respiră din adâncul plămânilor.

— Cât e de bine să trăieşti, Fanny!

Infirmiera îşi luă prietena de talie şi o sărută zgomotos pe obraji.

— Şi cât sunt de fericită, Thérèse, că te aud rostind astfel de vorbe!

Cele două femei schimbară o lungă privire. În ochii Thérèsei strălucea o lumină limpede, în ochii lui Fanny o

întrebare mută. Thérèse îşi ridică încet capul, luă mâna prietenei sale şi zise:

— Fanny, visul meu s-a irosit, aşa cum îmi poruncea de altfel şi raţiunea. Apoi, privind în ochii lui Fanny Millicient adăugă: Am fost întotdeauna sinceră faţă de tine, Fanny. Chipul doctorului Yvarsen stăruie încă în inima mea, destul de viu. El reprezintă pentru mine măreţia, forţa, inteligenţa. Amintirea ceasurilor în care sufletul meu tânăr se hrănea cu acest vis – convingerea că pe un astfel de om l-ar fi putut interesa modesta mea persoană – îmi rămân nespus de preţioase. Deşi uneori râd în sinea mea, această primă emoţie stăruie totuşi în mine ca o flacără foarte blândă... Îşi coborî încet capul. Lui îi datorez totul: dragostea faţă de această frumoasă meserie a ta şi care a fost şi a mea, înclinarea către meditaţie, căutarea unor adevăruri ri-

sipite prin lume... Lui îi datorez faptul că aproape m-a obligat să mă mărit cu James, a cărui bunătate e fără pereche...

— Îți amintești, Thérèse, zise brusc Fanny, de acea întâmplare destul de ciudată cu femeia aceea blondă, pe care ți-am istorisit-o acum doi ani, la începutul instalării voastre în *Paradis?*

— Îmi amintesc, zise Thérèse, pălind brusc.

Fanny păstră un moment de tăcere, apoi, încetişor, aproape cu teamă, continuă, observând reacțiile Thérèsei.

— Cu toate eforturile internului de serviciu, n-am putut-o salva. După unele detalii şi verificări pe care le-am făcut şi unul şi celălalt în acea epocă, am crezut că femeia aia era...

Văzând şovăiala prietenei sale. Thérèse isprăvi ea fraza:

— ... era Sigrid.

Fanny clătină din cap. Thérèse deveni lividă şi întrebă cu glas schimbat:

— Şi nu era ea?

— Nu. Persoana aceea n-avea asupra ei nicio hârtie. Dar în bagaje s-a găsit un permis de conducere pe numele de Suzanne Marin, domiciliată în Paris...

Thérèse rosti încet, ca să se pătrundă parcă de importanța acelui gând şi să-i măsoare consecințele:

— Deci, Sigrid nu-i moartă! Apoi brusc, aproape violent, strigă: De ce-ai aşteptat atâta vreme ca să-mi spui asta?

Thérèse se ridică din fotoliul ei şi începu să se plimbe enervată încolo şi încoace. Îşi aminti de timpul când venise la Krittelwerk ca o mesageră a dreptății. Totul renăştea în mintea ei în cele mai mici amănunte: întrevederea cu Sigrid, prăbuşirea femeii aceleia atât de orgolioase. Thérèse închise ochii, stră-

bătută de un fior de spaimă. Ce se întâmplase cu Sigrid? Nu cumva se întâlnise cu Jan în Suedia, în țara lor natală? Nu cumva o iertase şi se împăcase cu ea? Cu inima ca de gheață, Thérèse şi-o închipui pe Sigrid alături de Jan, triumfătoare, stăpână în sfârşit pe soarta pe care încercase s-o domine până şi prin crimă. Acolo, nimeni nu ştia despre atentatul comis de Sigrid împotriva Idei pentru a se debarasa de o rivală; doar Jan Yvarsen cunoştea taina. Avusese slăbiciunea de a ierta, de a se pierde în patima lui? „Nu, îşi zise Thérèse, scrisorile lui ar fi trădat adevărul, oricare ar fi fost el!” Totuşi nu se putu elibera de o ciudată anxietate şi-şi dădu seama că de acum încolo această povară va apăsa greu asupră-i. Fanny băgă dea seamă tulburarea prietenei sale.

— Dragă Thérèse, moartă sau vie,

Sigrid nu trebuie şi nu poate în niciun caz să-ți tulbure viața.

— Nu se ştie niciodată... zise Thérèse cu privirea plină de spaimă.

Fanny nu mai avu vreme să-i răspundă: uşa fumoarului se deschise şi Tom Starner apăru surâzând:

— Aşa, trădătoarelor, chiar vreți să mă obligați să mor de plictiseală?

Tonul lui vesel, surâsul lui franc le făcu pe cele două femei să surâdă. Thérèse observă că o uşoară roşeață colorase obrajii prietenei sale. Gânditoare, se întrebă dacă celibatul voluntar al lui Fanny n-avea vreo cauză mai concretă.

Serata se apropia de sfârşit. Doamna Howard ațipise într-un fotoliu, doborâtă de o digestie puțin cam dificilă pentru ea. Fiică-sa, lăsată de capul ei, aştepta, stând țeapănă pe un scaun, să ia sfârşit reuniunea care pe ea n-o intere-

sa. Thérèse îşi reproşă că-şi părăsise atâta vreme invitaţii. Cu veselie forţată, ea puse noi discuri la gramofon şi-i şopti lui Tom s-o invite şi pe biata Elisabeth Howard. El se execută numai după ce o făcu pe Thérèse să-i făgăduiască dansul următor. Reapariţia Thérèsei şi a lui Fanny îi însufleţi din nou pe invitaţi. Dar noaptea şi obligaţia de a porni spre locuinţele lor îndepărtate risipiră în curând vesela adunare. Când ultimul invitat plecă, James ţinu să mai desfacă o ultimă sticlă de şampanie ca să sărbătorească prezenţa lui Fanny sub acoperişul său.

— Sper că rămâi câteva zile cu noi...

— Vai, dragă James, aş vrea, dar avem prea mulţi bolnavi şi mâine trebuie să mă întorc la spital.

James îşi înghiţi dintr-o sorbitură cupa de şampanie.

— Mica mea Fanny, ai să continui

multă vreme să mai duci viața asta? Nu te gândeşti că fericirea există totuşi şi că uneori e de ajuns să crezi în ea ca s-o întâlneşti? Te admir, dar ai fi şi mai de admirat dacă te-ai gândi puțin şi la tine şi dacă ai da vieții climatul potrivit vârstei tale.

Fanny surâse fără să răspundă. Nerăbdător, James se întoarse spre soția lui.

— Thérèse, ajută-mă s-o conving pe frumoasa asta încăpățânată că adevăratul scop al vieții e căsnicia, copiii...

Thérèse tresări. Soțul ei o privi surprins.

— Eşti cu capul în nori. La ce te gândeşti?

— La nimic...

James surâse.

— Mă uimeşti. Există oameni ai căror spirit nu-i niciodată amorțit. Tu faci parte dintre aceştia şi când spui că nu

te gândeşti la nimic asta înseamnă, dimpotrivă, că te gândeşti prea intens la un anume lucru...

Se apropie de tânăra femeie şi-o luă de talie:

— Scumpa mea, nu-mi poți spune şi mie la ce te gândeşti?

— Mă gândesc la doctorul Yvarsen, zise Thérèse, mirându-se ea însăşi de vorbele sale.

— Fanny a primit alte veşti decât cele pe care le-am primit noi acum şase luni?

— Niciuna, zise Fanny. Dar ce ai, Thérèse?

Tânăra pălise îngrozitor. Clătinându-se, ajunse la un fotoliu şi se prăbuşi în el fără cunoştință. Nu-şi reveni decât după îndelungi fricțiuni pe tâmple. Privirea sa tulburată întâlni ochii soțului ei. Ea îi întinse mâna, iar el, strângându-i-o, zise:

— Ce se întâmplă, draga mea? Păreai atât de curajoasă! Ți-e rău?

Fanny găsi repede o explicație.

— Nimic grav, dragă James. Un simplu moment de slăbiciune, explicabil după această mare recepție.

În patul ei, Thérèse nu-şi putu găsi somnul. Îşi privi soțul. O răsuflare calmă, regulată, îi ieşea dintre buzele uşor întredeschise. O rază de lună, prin storurile trase, trecu pe chipul destins al lui James. Thérèse îl sărută pe frunte, dorind să soarbă de la el liniştea care pe ea o părăsise. Închise ochii ca să regăsească tot ce era fericire în viața ei, dar nu putu alunga imaginea îngrozitoare a lui Sigrid; îi auzi râsul răsunător, îi văzu privirea verde şi, scăldată într-o sudoare rece, se prăbuşi brusc într-un neant. James Corsen fu trezit de un strigăt răguşit. Neliniştit, se aplecă spre soția sa care suspina în

somn şi o auzi murmurând: „Mi-e frică”.

În cursul zilelor care urmară după recepție, James Corsen o observă pe Thérèse cu neliniște. Veselia ei părea puțin forțată. Tânăra femeie, ale cărei mișcări denotau de obicei un echilibru perfect, acum, se plimba prin casa imensă, dintr-o odaie într-alta, trântind uşile, schimbând bibelourile de la locul lor, mutând mobilele, spre stupefacția lui Betty care răbufnea la rându-i față de toate slugile aflate sub autoritatea ei. De obicei, seara, Thérèsei îi plăcea să citească şi discuta cu soțul ei impresiile pe care i le produceau lecturile. Dar nici romanul cel mai captivant nu reuşi să-i rețină atenția. Ținea cartea în mână, dar îți puteai da lesne seama că nu citea. Nopțile, era agitată; dimineții-le, chipul ei, de obicei proaspăt şi odihnit, purta urmele unei oboseli evidente.

James nu-i puse nicio întrebare. Într-o seară, Thérèse, simțind privirea neliniştită a lui James, îşi reproşa că nu era demnă de dragostea ei, şi, silindu-se, izbuti să-i dăruiască o privire plină de lumină şi de iubire.

Capitolul III

— Trage! urlă Tom Starner.

James Corsen duse puşca la umăr şi trase în direcția fiarei, o leoaică puternică, ghemuită gata să sară. Glonțul atinse laba dreaptă din față. Durerea o făcu să scoată un răget: un tremur îi scutură şira spinării şi pitindu-se îl privi fix cu ochii ei gălbui pe omul care se afla în față. Totul se petrecu apoi cu o rapiditate uluitoare. Leoaica se năpusti în gol şi căzu la câțiva paşi de James, lovită de moarte de puşca lui Tom Starner. James, regăsindu-şi cal-

mul se îndreptă spre Tom care surâdea.

— Dragă Tom, mi-ai salvat viața!

Tom ridică necăjit capul leoaicei şi răspunse:

— Am început să dau greş. Am ochit-o în tâmplă şi am nimerit-o în carotidă. Era vizibil decepționat. Totuşi adăugă: Dar rezultatul e acelaşi şi ăsta-i esențialul.

La zgomotul împuşcăturilor, vânătorii aflați pe aproape alergară. Hendrick van Holden ceru să i se povestească scena şi se entuziasmă.

— O lovitură de maestru, amice Tom, care mie nu mi-a reuşit niciodată. Bravo!

Tom îşi aprinse o țigară, înghiți un nor de fum şi înălță uşor din umeri.

— Chestiune de şansă, dragă James. În locul meu, ai fi făcut şi tu la fel.

— Dar eu n-aş fi reuşit.

Negrii, care dispăruseră la primul răget ai fiarei, se întoarseră ca să-i ridice leşul. Oboseala şi emoţia cereau fiecăruia un pic de odihnă. Atmosfera era grea, cerul încărcat de nori sumbri. Furtuna părea aproape. James îşi invită prietenii să se refugieze la el. Ploaia sosi exact când toată caravana ajunse-se, în sfârşit, în faţa *Paradisului*. James îi povesti soţiei sale cum îi salvase Tom viaţa. Ea se făcu palidă de emoţie şi se aruncă în braţele bărbatului ei.

— O, cât îi sunt de recunoscătoare acestui bun prieten!

James îşi strânse soţia la piept şi aceasta, surprinzându-i privirea, îi adresă unul dintre cele mai tandre surâsuri.

De câteva zile Thérèse îşi regăsise calmul. Spaima dispăruse din inima ei, fără ca măcar să se străduiască să şi-o învingă. Preţuise foarte mult discreţia

soțului ei. Unicul ei regret era că tăcuse atâta vreme în fața Lui. Vânătorii se duseseră în sala de baie ca să se învioreze şi să-şi aranjeze părul ciufulit. Parcul se îngreuiase parcă de o întunecime ciudată. Fulgere zebrau cerul, furtuna îşi spori violența. Thérèse fu scuturată de un fior. Închise o secundă ochii, încercând să izgonească imaginea cumplită care i se ivise brusc în minte. O vedea parcă aievea pe dulcea şi tandra Ide, purtând în pântece nădejdea unei fericiri ce avea să renască, părăsită în Veldul sinistru. Fără să-şi dea seama, spuse aproape cu voce tare că o asemenea crimă nu putea rămâne nepedepsită. James o privi mirat. Atunci Thérèse, incapabilă să mai tacă multă vreme, îi repetă soțului ei ceea ce aflase de la Fanny Millicient. Îi încredința spaima ei la gândul că Sigrid ar putea trăi fericită şi fără remuşcări ală-

turi de Jan. Vorbi cu un soi de exaltare.

— Ar fi cumplit, James, ca doctorul Yvarsen s-o fi iertat. Vocea îi era schimbată. Nu pot să-mi închipui nici măcar un singur moment că doctorul s-a lăsat târât de o patimă funestă. Iertarea lui ar fi o blasfemie. Sigrid e un monstru, un şarpe dintre cei pe care trebuie să-i zdrobeşti când îți ies în cale... Dacă Jan... Tăcu o clipă. Numele îi venise firesc pe buze. Se corectă: Dacă doctorul Yvarsen o revede pe Sigrid... Nu-şi isprăvi fraza, speriată ea însăşi de ceea ce gândea, dar, aproape fără voia ei, repetă totuşi: Dacă Jan o revede pe Sigrid, totul e pierdut!

În penumbră, privirea lui James o caută pe cea a soției sale.

— Dragă Thérèse, doctorul Yvarsen e liber pe actele sale. Nu-i treaba noastră să-l judecăm.

Thérèse roşise violent fără să mai aibă vreme să răspundă, căci servitorii aduseră punciul fumegând în ibricele de argint şi aprinseră toate lămpile. Pe scară se auziră râsete şi paşii vânătorilor înghesuindu-se ca nişte şcolari în vacanță. James luă mâna Thérèsei într-a sa.

— Cred, draga mea, că începi să te plictiseşti în monotonia Veldului. Plictiseala e o companie proastă care iscă năluci. Ce-ai spune de o călătorie în Europa?

De surpriză, Thérèsei îi pieri glasul. Se aruncă în brațele soțului ei şi răspunse cu o voce înrourată de lacrimi de bucurie:

— Într-adevăr, îmi vei face această plăcere nemaipomenită?

— Nu cunosc Franța, explică James. Vom merge în Alsacia, țara ta.

O bucurie năvalnică o inundă pe

Thérèse, odată cu o recunoştinţă nesfârşită faţă de acel om ale cărui atenţii erau întotdeauna de o delicateţe de neprețuit. Zgomotoşi, prietenii intrară în odaie şi fiecare îşi turnă câte un pahar din băutura întăritoare. James, fără să se atingă de ea le anunţă apropiata lor călătorie în Europa.

— Vă duceţi în Anglia? întrebă Tom Starner cu un pic de nostalgie.

— Nu cred, răspunse James.

Tom făcu o mişcare evazivă cu mâna.

— Păcat... V-aş fi rugat să-i salutaţi pe părinţii mei.

Îşi reluă surâsul vesel: Haide, destul cu sentimentalismele... Să bem... Îşi ridică paharul: În sănătatea prietenilor noştri care ne părăsesc... Aceste vorbe iscară murmure de protest şi de mirare. Tom continuă repede: Pentru câtăva vreme. Se duc să respire aerul plăcut al Franţei. Să le urăm drum bun şi... în-

toarcere grabnică!

În toate privirile celor de față licări regretul. Fiecare se îndrepta, în gând, spre colțul natal, Olanda, Anglia, Franța... Fiecare auzea glasul clopotului de acasă, murmurul râului cunoscut şi retrăia ceasurile plăcute din timpul tinereții sale atât de plină de speranțe. Urmă o lungă tăcere. Visurile străbăteau oceanele, mângâind chipuri, obiecte, locuri pe care poate că nu le vor mai revedea niciodată. Numai Hendrick van Holden păstra pe buze un surâs liniştit. Îşi goli de două ori paharul.

— Nu există altă patrie, zise el, decât cea unde-ți place să trăieşti!

Dar nu era aşa! Nu te eliberezi de amintirile copilăriei. Viața trece repede, dar ele continuă să trăiască în noi laolaltă cu tot ceea ce avem mai bun. Fiecare, regăsindu-şi brusc comoara din suflet, îşi retrăi în seara aceea copilă-

ria, tinerețea. Ca să rupă tăcerea care devenise grea, Thérèse se apropie de pian şi făcu câteva acorduri. Nici nu trebui mai mult, fiecare ceru un cântec. Fără să se lase rugată, gazda căută o culegere de cântece vechi. Vocea ei de soprană era gravă şi nuanțată. Tom îi propuse s-o acompanieze, aşa cum făcea de obicei. Era întotdeauna o surpriză să-l vezi pe acest bărbat, făcut pentru sport, plecându-se cu fervoare în fața pianului. Thérèse cântă mai întâi *Clar de lună*. Niciun cuvânt, nicio notă din mişcătoarea poezie a lui Verlaine nu scăpă auditoriului. Urmă o melodie de Fauré, *Dimineața* de Grieg, un poem de Haraucourt. O intensă emoție se citea pe chipurile acelor bărbați obişnuiți cu lupta şi refractari oricărei sensibilități. Vocea Thérèsei, caldă, senzuală, nuanța acel cântec de dragoste cu o profundă înțelegere. Tot

sufletul ei trecuse în cântec:

„Dragostea mea murise
Şi chinul meu se sfârşise.
Rătăceam pe sub stele
Şi vorbeam despre ea, cu ele.
Noaptea era ca un vis nesfârşit
Încât, fără voie, să cânt m-am pornit.
Cântam ca să uit c-am iubit,
Cântam marea mea bucurie
Că liber eram pe vecie,
Dar cântam cu-atâta iubire şi sârg
Încât începusem să plâng…”

Ultima frază se isprăvi într-o adâncă reculegere. Hendrick se scutură ca să se rupă de farmecul care-l învăluise şi, apropiindu-se de Thérèse, îi sărută mâna.

— Nu ştiam că ai acest dar minunat, îi zise el.

Ochii olandezului aveau mai mult ca niciodată acea lucire metalică şi chipul

îi era grav.

Toți prietenii lui Corsen o felicitară pe Thérèse. James, gânditor, o observa. Ea păru dintr-odată foarte obosită. Ploaia se potolise brusc. Prin ferestrele bungalowului, cerul spălat se colorase în nuanțele purpurii ale apusului. Tom Starner îi asigură că furtuna se îndepărtase definitiv de acea regiune, dar, din prudență, fiecare voia s-o pornească la drum înainte de a se lăsa noaptea.

— Ne vom mai revedea înainte de plecare? o întrebă Tom Starner pe Thérèse luându-şi rămas bun.

— Casa ți-e întotdeauna deschisă, dragă Tom, îi zise James. Nu vom pleca înainte de cincisprezece zile.

De îndată ce prietenii lor îi părăsiră, Thérèse se aşează într-un fotoliu şi-şi aprinse o țigară. Gânditoare, privea fumul, când James se aplecă spre ea.

— Nu eşti bucuroasă de această călătorie?

Thérèse îl privi cu dragoste.

— N-am destule cuvinte ca să-ți mulțumesc, dragul meu... Visătoare, adăugă: Nu m-am mai dus în Alsacia de la moartea tragică a părinților mei. Călătoria asta va fi, într-o oarecare măsură, ca un fel de pelerinaj. Vezi tu, nu mă gândeam că-mi va mai fi dat să-mi revăd țara. Eram chiar pe cale s-o uit. Tu eşti atât de bun, viața, pe care mi-o oferi e atât de frumoasă...

James îşi strânse soția la piept, într-un gest de pătimaşă recunoştință. Cât o iubea pe această mică Thérèse! Ce n-ar fi făcut să-i vadă un surâs vesel, şi nişte ochi liniştiți!

Capitolul IV

Urmară zile foarte agitate. Betty nu

putea admite că frumoasa ei stăpână urma s-o părăsească săptămâni în şir. Se lamenta fără încetare, cu tot legitimul orgoliu care o inunda. Căci Thérèse îi dăduse cea mai mare dovadă de încredere, acordându-i toată autoritatea necesară ca să conducă, în timpul absenței sale, casa. Pentru a se antrena, Betty bombănea, cu şi mai vârtos elan decât mai înainte, toată servitorimea. Thérèse făcu o revizie a garderobei, îşi examină în amănunt fiecare rochie, şi ajunse la concluzia, cum se întâmplă de obicei, „că n-avea absolut nimic cu ce să se îmbrace” şi că în orice caz probabil că era mult în urmă cu moda franceză care dădea tonul. James era încântat de toate aceste preocupări atât de feminine, de toată acea frivolitate încântătoare cu care Thérèse nu era prea obişnuită. Viața îşi reia drepturile, îşi zise el. După un se-

rios examen şi după multe ezitări, se conveni că, la urma urmei, era cât se poate de logic să profite de această călătorie ca să se ducă la Paris şi să-şi comande în oraşul cel mai elegant din lume toalete uimitoare. Tom Starner veni să le facă o vizită de adio şi, cum el vizitase nu demult Europa, fu asaltat de întrebări.

— Vai, zise Tom, nu vă pot da prea multe lămuriri. Din Franța, nu cunosc decât încântătoarele plaje normande.

— Dar Alsacia? zise Thérèse puțin înciudată.

— Ei bine, va fi foarte plăcut să descoperim vechiul continent împreună, o consolă James, îmbrățişând-o.

S-au înțeles ca Tom să vină cât mai des cu putință să arunce o privire asupra prietenilor cu patru picioare ai familiei Corsen.

— Băgați de seamă, zise Tom râzând,

că n-o să vă mai recunoască atunci când vă veți întoarce, fiindcă vor descoperi pentru stăpânul lor ocazional comori de ataşament...

— Fii mai ales drăguț cu Frumoasa din pădure, îi recomandă Thérèse.

Tom o asigură râzând că nu va duce lipsă de mângâieri. Ziua plecării fu marcată printr-o foarte spectaculoasă scenă de disperare din partea lui Betty. Îmbrăcase, cu acest prilej, o rochie nouă, de un verde crud, şi-şi pusese şorțul alb, care nu se mai potrivea cu noua ei funcție de majordom. Tom Starner îşi părăsi pentru câteva zile mina, ca să-şi însoțească prietenii în port. Făcură un ocol prin Krittelwerk. Thérèse nu voia să se îmbarce fără să-şi ia rămas bun de la Fanny Millicient. În momentul sosirii familiei Corsen, aceasta se afla în sala de operații. Trebuiră să aştepte o bucată de vreme,

timp de care profitară ca să viziteze spitalul, pe care James nu-l revăzuse de multă vreme. Trecând prin locurile de odinioară, atât de familiare, James simți o emoție plăcută. Infirmierele cu care lucrase pe vremuri se înghesuiau în jurul lui; un scurt moment simți regretul că nu mai făcea parte dintre cei care ştiu şi pot să vindece. Thérèse se apropie de soțul ei.

— Îmi închipui la ce te gândeşti, dragă şi te înțeleg. Există universuri din care e greu să te smulgi. Eu însămi...

James o privi îndelung; tânăra adăugă foarte repede:

— Dar există şi altele în care e o fericire să te pierzi.

— Tu eşti universul meu, zise el surâzând.

Îşi continuară vizita în sălile unde se aliniau paturile imaculate. Maşinal, James se aplecă să citească fişele fiecă-

rui bolnav şi, urmărind linia temperaturii, punea diagnosticul. Thérèse simți brusc nevoia să izbucnească în râs, cu toată liniştea impunătoare a acelui loc. Dar contrastul dintre privirea înflăcărată a lui James şi sprâncenele încruntate ale lui Tom, care denotau un dezgust involuntar, era prea comic. Sigur, înfățişarea, ținuta lui Tom, chipul strălucitor, ochii limpezi şi privirea curată erau ca o insultă adusă acelui cor trist, în care se auzeau tuse cavernoase şi oftaturi de oboseală. Tânărul bărbat se simțea prost fiindcă arăta atât de bine şi, socotind prezența lui cam deplasată, dispăru repede.

— Vă aştept afară, mă duc să fumez o țigară.

Thérèse şi James îşi continuară vizita întocmai ca şi odinioară, când Corsen era de serviciu la spital şi când îi explica Thérèsei Erhardt ce avea de făcut în

lipsa lui.

— La ce te gândeşti, doctore? îi şopti Thérèse soţului ei, care se aplecase asupra unui cafru. Maşinal, Corsen luă pulsul bolnavului şi conchise surâzând:

— Nu-i grav, o bronşită uşoară şi... dorinţa de a se crede bolnav.

O infirmieră veni să le spună că Fanny Millicient îi aştepta în biroul ei. Prin uşa cu geamuri, o văzură discutând aprins cu Tom Starner. James murmură:

— Pe legea mea, Fanny nu mai e aceeaşi.

— E încântătoare, adăugă Thérèse.

Tom ţinea un adevărat discurs, care se pare că tinerei îi plăcea, pentru că mulţumirea îi colorase obrajii. Un surâs nou, pe care Thérèse nu i-l văzuse niciodată pe buze, îi lumina tot chipul. Soţii Corsen intrară. Apariţia lor nu

opri elocvența lui Tom. Glasul îi era vesel, limpede.

— Crede-mă, domnişoară dragă, firea omului are rezerve inepuizabile de bucurie. Dă-mi voie să te invit să-mi vizitezi modesta proprietate. Făcu o strâmbătură de copil răsfățat, care nu poate suporta nici cea mai uşoară contrazicere. Nu se poate să nu simți nevoia să schimbi atmosfera. Sunt de acord să te devotezi, dar nu se poate ca din când în când să nu te gândeşti şi la dumneata!

Brusc, Tom îşi dădu seama de prezența prietenilor săi: deveni stângaci, puțin jenat. Privirea maliţioasă a Thérèsei îl făcu să-şi coboare pleoapele. Roşi brusc, ca un copil mare prins asupra greşelii. Thérèse izbucni în râs şi-l trase în ambrazura unei ferestre.

— E cazul să fiu geloasă? spuse ea maliţioasă.

— Thérèse!

Fanny, în fața oglinzii, îşi aranja părul.

— E încântătoare, nu-i aşa? îi zise Thérèse lui Tom.

— Foarte... răspunse acesta.

Din acest răspuns laconic răzbătu şi timiditatea şi admirația sinceră şi poate şi o scuză față de Thérèse. Plecară toți patru să mănânce la hotelul unde, cu câțiva ani în urmă, Thérèse se ivise în ochii verzi ai lui Sigrid ca un înger al răzbunării. Intrând, Thérèse recunoscu masa la care avusese loc tragica explicație. Îşi aminti de chipul rătăcit al frumoasei suedeze, de strigătele ei de fiară încolțită când acea tânăra necunoscută o anunța că i se descoperise crima. Thérèse schimbă o privire cu Fanny, care ştia despre dramatica întrevedere. Fanny Millicient îşi privi intens prietena, rugând-o din priviri să se

liniştească. Thérèse închise ochii. Sigur, era mult prea fericită în momentul de față, ca să strice atmosfera printr-o evocare în care spaima se amesteca cu sila. În timpul mesei, Tom fu în vervă, sclipitor în apropouri, şi Thérèse păru să descopere în Fanny o ființă nouă. James observa, amuzat, acest început de idilă; crezu oportun să sublinieze eroica faptă de vânător a prietenului său.

— Fără el, dragă Fanny, n-aş mai fi acum printre voi!

Fanny îl privi pe erou cu admirație. Acesta se bucura de o frumusețe plină de sănătate; o rază de soare trecând prin fereastră făcea să-i strălucească părul blond şi des ca peria. Surâsul lui franc descoperi o dantură puternică, frumoasă; ochii, de un albastru limpede, reflectau un suflet pur şi cinstit. Poate că, pentru prima oară în viața ei,

Fanny se simți slabă şi fericită de a fi astfel. Tot pentru prima oară a întârziat la serviciu...

* * *

Clopotul de pe bordul navei vesti rudele şi prietenii celor care plecau că trebuiau să părăsească vaporul.

— Îmi dai voie, James?

Tom o sărută pe Thérèse pe amândoi obrajii.

— Călătorie plăcută la amândoi! Să vă întoarceți repede, cu o mie de noutăți pasionante pe care să mi le povestiți.

— Treci prin Krittelwerk? întrebă Thérèse.

— Sigur, răspunse cu însuflețire Tom, roşind fără să vrea.

— Dacă din întâmplare te mai întâlneşti cu Fanny, zise Thérèse surâzând, nu uita să-i spui că mă gândesc la ea şi că-i doresc din toată inima fericirea pe

care-o merită.

De pe pasarelă, Tom le adresă un ultim semn de rămas bun.

Pentru a patra oară, Thérèse avea să întreprindă o lungă călătorie. Acum, ea ocupa o cabină de lux şi era una dintre cele mai elegante pasagere de pe vapor. Thérèse inspiră cu toată puterea aerul marin. Sprijinită de balustradă, privea portul fremătând de activitate, ultima privelişte a peisajului sud-african. James îşi cuprinse soția pe după umeri.

— Eşti fericită?

Thérèse se ghemui la pieptul lui: era cel mai frumos răspuns pe care i-l putea da. Pasarela fu trasă, sirena sună de trei ori şi, încetişor, marele vapor se îndreptă spre larg... Era un minunat sfârşit de după-amiază. Cerul era de un albastru foarte pur, fără urmă de nori. La infinit, marea, de un albastru aidoma cu cel al cerului, oferea privirii cal-

mul şi liniştea ei. Thérèse voi să rămână pe punte până avea să se întunece. Lungită pe un şezlong, îşi simțea sufletul uşor. Cât era de departe de vremea spaimelor, a greutăților, a fricii de viață, de vremea primei sale călătorii, când se ducea la acel unchi care acceptase să-i ofere adăpost! Primirea pe care i-o făcuseră draga ei mătuşă şi unchiul Jacques fusese într-adevăr foarte caldă...

Un ofițer îl pofti pe James să viziteze pachebotul. Thérèse refuză invitația; chestiunile tehnice o interesau prea puțin şi ținea să savureze pe deplin clipa minunată a apusului de soare. Îi închină un gând vesel lui Tom, care la ora aceea, o pornise îndărăt spre oraş. Se vedea limpede că Fanny nu era deloc insensibilă la farmecul acelui băiat minunat. Thérèse închise ochii şi-şi zise: „Dragostea e într-adevăr suvera-

nă, de vreme ce, atunci când ne prinde în mreje, ne dă peste cap şi cele mai ferme hotărâri". Că Fanny putuse, fie şi un singur moment, să se arate emoționată şi de altceva decât de ceea ce era în strictă legătură cu meseria ei, era dovada că nu poți declara nimic despre propria-ți fire atâta vreme cât inima nu şi-a spus cuvântul.

Rapizi şi grațioşi, pescăruşii brăzdau cerul, descriind curbe dintre cele mai fanteziste, plonjând în mare şi înălțându-se apoi spre cer, parcă ar fi fost catapultați. Oraşul plutitor înainta maiestuos. Totul era tăcere şi calm. Ici, colo, pe punte, pasagerii, pe şezlonguri, aşteptau, ca şi Thérèse, să se lase noaptea care să învăluie totul. Orizontul se coloră în roşu, ultimele raze dansară pe apă ca nişte mănunchiuri de flăcări sub tremurul valurilor mici. Temperatura era plăcută, răcorită de

briza serii. Peste brațele goale, Thérèse își pusese un șal de caşmir, ultimul dar al lui James şi se ghemui în ea însăşi, pe jumătate ațipită, legănată de mii de vise şi de seninătatea clipei. În câteva minute, noaptea avea să şteargă tot ceea ce se mai vedea încă din navă. Catargul provei şi dispăruse, saloanele se luminau pentru prima serată pe mare, dată pentru cei care aveau să fie alături aproape trei săptămâni. Comandantul prezida masa, având-o în dreapta pe Thérèse Corsen şi în stânga o ființă ciudată, împodobită cu panglici roşii şi îmbrăcată într-o rochie de mătase de un galben țipător. Thérèse îşi stăpâni dorința nebună de a râde, pe care o împărtăşeau, fără îndoială, majoritatea invitaților. Vecinul din dreapta o avertiză discret că era vorba de soția unui foarte bogat bancher din Johannesburg, doamna Sheuring, a cărei

meteahnă era să se creadă cea mai frumoasă şi cea mai elegantă femeie din lume. Tracasată de o serioasă miopie, ținea un *face-à-main* împodobit cu diamante, pe care-l agita în toate direcțiile, întrebându-l pe comandant, fără să se jeneze, şi aproape cu glas tare, cine erau pasagerii. La începutul mesei, comandantul Hawkings, gentleman perfect, se ridicase şi ținuse un toast în sănătatea pasagerilor şi a traversării cu bine a oceanului.

— Doamnelor şi domnilor, ofițerii mei şi cu mine vă dorim ca timpul pe care-l veți petrece la bordul acestei nave, de care sunt mândru, să vă lase cea mai plăcută amintire. Nu vă temeți că veți abuza. Noi n-avem altă preocupare decât să vă facem călătoria cât mai plăcută.

Această primă masă se desfăşură într-o atmosferă de veselie sinceră. Se

creară spontan simpatii. Vecinul din dreapta al Thérèsei era un tânăr francez, pianist de talent. La douăzeci şi cinci de ani, Robert Tournier făcuse deacum de două ori înconjurul lumii, solicitat de toate marile capitale. Era totuşi de o modestie încântătoare, foarte sincer mirat el însuşi de rapida şi prodigioasa lui reuşită.

— Credeți-mă, doamnă, poate că n-am mai mult talent decât confrații mei. Chestie de noroc...

La aceste cuvinte, rostite destul de tare, între vecinii apropiați ai Thérèsei şi ai lui Robert Tournier se angajă o controversă.

— Nu cred în noroc, zise un bărbat înalt, cu păr cărunt, aşezat în fața Thérèsei. Practic, nu există. Totul constă în dorința foarte puternică de a vrea să faci un lucru şi asta e de ajuns ca să-l realizezi. Suntem răspunzători de

actele noastre şi catastrofele care se ivesc în viață nu sunt decât urmările firești ale greşelilor noastre.

Se ridicară proteste. O tânăra strigă:

— Până şi dragostea e o chestiune de noroc...

— Să spunem mai curând, precizează un pasager, că dragostea este cea mai frumoasă dintre şanse.

Primul interlocutor rectifică:

— Dragi prieteni, doar tinerețea vă îngăduie acest entuziasm şi această încredere. Dragostea, în sensul cel mai adânc şi mai larg al cuvântului, e cu totul altceva; mi se pare îndoielnic să confunzi sursa ei cu acea exaltare trecătoare, care de fapt nu-i decât o scânteie a dragostei. Dragostea e mai ales o îmbogățire perpetuă, conştientă, rațională în ceea ce priveşte înțelegerea reciprocă, analiza sentimentelor...

Murmurele sporiră, contestațiile iz-

bucniră. Orice ființă poartă în sine ceva romantic şi de îndată ce încerci să-i nărui acest romantism se revoltă.

Această primă seară reprezenta pentru toți o evaziune din grijile cotidiene. Viața li se părea tuturor uşoară în calmul poetic al nopții. Să negi norocul nu însemna oare să negi şi nădejdea? Discuția deveni generală.

— Dragă domnule, i se adresă comandantul scepticului, cum calificați dumneavoastră ceea ce mi s-a întâmplat în urmă cu treizeci de ani, pe vremea când eram un tânăr stegar în marina de război a Majestății Sale? În cursul manevrelor, trebuia să ajungem – un camarad şi cu mine – pe un crucişător, la bordul unei baleniere. Aflați doar la câțiva metri de crucişător, ne izbi un val puternic şi ambarcația se răsturnă. Ne aflam în Marea Caraibelor. De pe bordul crucişătorului cama-

razii ne aruncară colaci de salvare. Eu şi camaradul meu înotam alături. Mai trebuia să dăm doar de câteva ori din braţe ca să ajungem la vreunul din otgoanele aruncate de pe navă. Brusc camaradul meu dispăru după ce scoase un strigăt de spaimă, înhăţat de un rechin. De ce el şi de ce nu eu, din moment ce nu ne despărţeau decât câţiva centimetri?

— Pentru că, răspunse interlocutorul său, bietul dumitale camarad se afla în calea rechinului.

— Şi asta n-a fost pentru mine o formă a norocului? Iertaţi-mă că am evocat moartea unui prieten ca să ilustrez această clipă de noroc.

— Îmi menţin părerea că n-a fost noroc, mormăi domnul cu păr cărunt, ci întâmplarea.

— Nu-i acelaşi lucru? zise cu jumătate de glas şi surâzând comandantul.

— ...De fapt, cuvântul noroc este pur şi simplu, sublinie un comesean, traducerea elegantă a cuvântului hazard.

Domnul cel sceptic încercă să-şi continue dezbaterea, dar vocea îi fu acoperită de proteste generale.

— Haide, dragă domnule, lasă-ne să credem în noroc, asta ne ajută să trăim. Silindu-ne să credem că norocul nu există, înseamnă să ne răpeşti plăcerea riscului. Or, cred că nimic din ce e important, mare, frumos, sau chiar util, nu se creează fără această emoție, care este într-un fel răsplata efortului.

Aceste cuvinte fuseseră rostite de James Corsen. Thérèse nu-şi crezu urechilor. Îi adresă un surâs de recunoştință şi o privire de admirație.

Masa se termină în plină veselie. Dar doamna Sheuring, ocupată să-şi măsoare anturajul prin lornion, nu-şi dezlipise buzele, ba chiar îşi manifestă

dispreţul printr-o mimică destul de nepoliticoasă. Abia dacă răspunse la cele câteva cuvinte de politeţe pe care i le adresase comandantul în timpul mesei. Majoritatea celor care mâncaseră urcară pe puntea superioară, ca să admire cerul ţintuit de stele. Marea rămăsese de un calm impresionant, aidoma unui lac pe care vaporul puternic aluneca fără cel mai mic tangaj.

A doua zi timpul se schimbă cu totul. Hula deveni foarte puternică. Valurile se zdrobeau de carcasa de oţel şi recădeau în jerbe de spumă. Thérèse voi totuşi să facă o scurtă plimbare pe punte. Deşi la braţul lui James, trebui să se ţină de balustradă. Stropii valurilor îi împroşcau faţa.

— Cât de frumoasă e această mare sălbatică! zise Thérèse.

— Da. Spectacolul merită strădania de a-l vedea, dar devine totuşi impru-

dent să mai rămânem pe punte.

În salon, câțiva pasageri îl înconjurau pe comandant, care părea îngrijorat. La o întrebare pusă de unul din ei, răspunse cam în doi peri.

— Vom traversa probabil, timp de câteva zile, o zonă de depresiune, care, de fapt, n-a fost prevăzută de meteorolog... Ridică uşor, din umeri: Astea sunt riscurile navigației.

Doamna Sheuring, îmbrăcată într-o rochie portocalie, se ducea şi venea, cu pas sacadat.

— E vreun pericol, domnule comandant? întrebă ea.

Ofițerul avu un surâs liniştitor.

— Nici cel mai mic, doamnă. Neliniştea mea e pricinuită de faptul că, timp de câteva zile, nu veți putea ieşi pe punte şi deci veți fi lipsiți de aer curat.

— Ceea ce ne face să tragem concluzia, zise un domn în vârstă, că bridge-

ul este una dintre cele mai nobile invenții.

Thérèse detesta jocul. Se scuză şi se retrase în cabina ei. Pachete de apă loveau în hublouri, întunericul era aproape de nepătruns. Thérèse se lungi în cuşeta ei şi căzu într-un fel de toropeală, de amorțeală, în care găsi o adevărată plăcere. Fiecare învârtire de elice o apropia de pământul ei natal; peste câteva săptămâni avea să revadă locurile unde-şi petrecuse copilăria. Tangajul navei o făcu să se gândească la prima ei călătorie, atunci când găsise caietele Idei Yvarsen. Îşi zise: „Şi dac-aş scrie şi eu tot ce mi se întâmplă?" Această perspectivă o făcu să surâdă. „Ce-aş avea de povestit? Cuvintele de azi ar fi la fel cu cele de ieri şi aidoma cu cele de mâine... copilăria... adolescența? La ce să mai deştept durerile, decepțiile, visele de-atâtea ori trădate?

Nu, n-am să-mi scriu jurnalul. Acest lucru nu-i interesant decât atunci când ai ceva de spus.” Fără să vrea, Thérèse se gândi la acea perioadă din viața ei în care tot ce nu era în legătură cu doctorul Yvarsen îi era indiferent. „N-am dreptul, nici măcar față de mine însămi, să-i păstrez amintirea, gândi ea cu un pic de amărăciune. Dac-ar fi s-o încredințez hârtiei, aş face-o să reînvie. Şi la ce bun?” Fu întreruptă din meditație de cineva care bătu încetişor la uşă. James intră.

— Dragă, vin din partea tuturor noilor noştri prieteni, strânşi în salon, care te cheamă! De ce te izolezi astfel? Eşti obosită, vrei să stau şi eu cu tine?

Thérèsei îi fu ruşine de această reverie fără niciun sens. Însuflețită, îşi trecu pieptenele prin frumoasele ei bucle mătăsoase, îşi dădu cu puțin ruj pe buze şi, întorcându-se veselă spre James,

care-o privea cu o tandră admirație, zise:

— Iată, domnule soț, sunt gata să vă urmez oriunde doriți!

* * *

— Banii sunt lucrul cel mal important din lume, afirmă pe un ton categoric, doamna Sheuring, făcând să joace în soare un diamant de o mărime impresionantă.

O tăcere jenantă urmă după această afirmație. Câțiva pasageri se adunaseră pe punte, vrând să profite de timpul frumos revenit după câteva zile de ceață şi furtună. Majoritatea femeilor şi bărbaților aparțineau păturilor înstărite, pentru care, în principiu, grijile materiale nu constituiau o problemă. Totuşi, fraza rostită de doamna Sheuring pe un ton de persiflare li se păru de un suprem prost gust. Se aflau acolo câte-

va persoane care emigraseră în Transvaal ca să-şi încerce norocul, şi prezența lor la bordul acelei nave somptuoase era dovada evidentă a reuşitei tor. Pentru anumite persoane, reuşita e un port în care, în sfârşit, ai ajuns, o victorie cu care ai dreptul să te lauzi. John Stiegman, unul dintre plantatorii cei mai de vază din împrejurimile Johannesburgului, care se ducea în Anglia împreună cu soția şi fiica lui, ripostă:

— Totul depinde, dragă doamnă, de ceea ce înțelegeți prin asta. Dacă banul e un cult, e lucrul cel mai meschin şi mai detestabil. Să adori vițelul de aur, să te laşi năucit de o lumină orbitoare care să te împiedice să distingi toate celelalte valori umane? În ce mă priveşte, lumina asta prea puternică nu-i prea limpede...

— Socotit ca un mijloc, banul merită

să i se dea importanță. Dar să i te închini lui e o profundă greşeală, cea mai gravă dintre toate, zise Alfred Sauguet.

Era un bordelez pur, venit cu douăzeci de ani în urmă în Transvaal ca să forțeze soarta şi devenise, prin îndârjirea sa, proprietarul celui mai mare magazin de noutăți din marele oraş sud-african.

— Adaug, zise el, că în douăzeci de ani am făcut de trei ori avere şi că de trei ori am căzut pe cea mai modestă treaptă a scării sociale. Ei bine, cred că n-am fost niciodată atât de fericit, atât de puternic, atât de sigur de frumusețea vieții, atât de conştient de valoarea ei, ca în ceasurile de mare dificultate, când mă gândeam ce mijloace să folosesc ca să urc din nou pe culmile de pe care mă prăvălisem.

— Credeți, într-adevăr, că puteți fi fericit fără bani? întrebă doamna

Sheuring.

— Dacă ar fi altfel, răspunse John Stiegman, majoritatea oamenilor n-ar mai avea niciodată pe buze nici cel mai slab surâs. Ori cele mai frumoase surâsuri pe care mi-a fost dat să le întâlnesc erau cele care pluteau pe buzele păstoriţelor şi ale băieţilor pentru care dragostea era cea mai mare bogăţie...

Fără să se lase convinsă, doamna Sheuring se strâmbă.

— Dragoste fără bani?

Femeile aflate de faţă se stăpâniră să nu râdă. Uitându-te la nevasta celui mai bogat bancher din Johannesburg, îţi dădeai imediat seama că nici măcar în prima ei tinereţe nu putuse inspira vreun elan mai altfel inimii. Toată lumea ştia că milioanele de lire sterline moştenite de la un strămoş care avea mine de diamante fuseseră singura armă a domnişoarei Agathe Dolfuss

pentru a încerca să cucerească un bărbat. La treizeci şi cinci de ani bătuți pe muchie, îşi oferise averea unui aventurier şiret şi perspicace, care, prin cămătă şi speculații dibace, sporise încă o dată dota nevestei sale. Perechea locuia într-o locuință fastuoasă, unde fiecare îşi avea apartamentele sale, şi soții nu se întâlneau decât cu ocazia recepțiilor.

— Dumneavoastră, domnule doctor, ce părere aveți?

James reflectă câteva secunde.

— Banii? Îl fac să se lase pe tânjeală pe cel care are prea mulți. Sunt încântat că n-am prea mulți, ca să mai pot încă vedea viața din jurul meu şi să mă interesez de tot ceea ce ne oferă. Dar aş fi fost dezolat să n-am deloc şi să nu pot asigura celor ce-mi sunt dragi maximum de siguranță...

Terminându-şi fraza, James o învălui pe Thérèse într-o privire caldă.

— Deci sunteți de acord, strigă doamna Sheuring, că nu există fericire fără bani.

— Nu, doamnă, nu asta am vrut să spun, protestă James cu indignare. Banii nu sunt cheia fericirii, poate cel mult un atu. Bogăția sufletului poate foarte bine să te facă să duci o viață fericită, după cum bogăția propriu-zisă poate s-o distrugă.

Pentru că era singură, fără nimeni care să-i împărtăşească părerile, doamna Sheuring întrerupse discuția şi se retrase, nu fără să adreseze întregului anturaj un surâs disprețuitor.

— Ceea ce e sigur, zise bombănind Alfred Sauguet, e că foarte adesea, aceşti bani blestemați se află în mâini nu prea simpatice.

* * *

Într-o frumoasă dimineață de iunie,

vaporul intră în estuarul Gironde. Pe bord se schimbară ultimele strângeri de mâini între cei care-şi continuau drumul mai departe şi pasagerii pentru care Franța era punctul terminus. Pe punte, Thérèse trase în piept aerul patriei sale. Inima îi era plină de o dulce emoție în care se amesteca o teamă febrilă, aidoma cu cea a copiilor nerăbdători să pună în sfârşit mâna pe jucăriile visate. Vaporul lunecă încet pe apa liniştită, încrucişându-se în drumul lui cu alte nave care ieşeau în larg. Se schimbară saluturi însufleţite, de prietenie. Trei săptămâni de viață comună cimentaseră – cel puțin aşa nădăjduia toată lumea – unele relații. Îşi făgăduiră să-şi scrie, să se revadă la înapoierea în țara adoptivă, fiecare ştiind însă, în sinea sa, că marile elanuri de afecțiune care se manifestă în cursul unei călătorii plăcute sunt asemănătoare cu

cele care se nasc în timpul zilelor de vacanță. Iluzia înlocuieşte adesea realitatea, căldura e poate mai intensă în fragila ei noutate decât siguranța obişnuinței. Doar doamna Sheuring rămase departe de toate aceste manifestări, care i se păreau deplasate. Sirena sună a treia oară. Oraşul plutitor intra în portul Bordeaux, mai exact în avanportul Pauillac, unde urma să aibă loc acostarea. Lângă pasarelă, comandantul le dorea pasagerilor care-l părăseau, şedere plăcută şi revedere, căci era foarte probabil că aveau să se reîntoarcă tot cu acelaşi vapor. Doar Robert Tournier îşi lua definitiv rămas bun.

— N-am de gând să mă mai duc în Africa de sud multă vreme de-acum încolo. Mulțumesc, domnule comandant, pentru cordiala dumneavoastră ospitalitate.

Căldura acelei luni de iunie, care li se

părea de nesuportat locuitorilor, dacă te luai după vestimentația lor uşoară, Thérèsei şi prietenilor ei li se păru foarte plăcută. Alfred Sauguet ținu să le ofere o masă de bun sosit în patria sa şi să guste cele mai bune vinuri bordeleze.

— Dragi prieteni, spuse Sauguet, țara natală e totdeauna pentru noi cel mai frumos pământ din lume. Când îi regăseşti, după ani de absență, ți se pare că nu l-ai părăsit niciodată. Departe de el, îți închipui că, la reîntoarcere, totul va fi schimbat, apoi bagi de seamă cu o satisfacție mişcătoare, că pietrele sunt veşnice. Colțul de stradă unde te jucai nu s-a schimbat nici după o jumătate de veac. Regăseşti aceleaşi umbrare, poate şi aceiaşi vecini. Sigur, s-au ridicat unele case noi, câteva prăvălii şi-au schimbat proprietarii, s-au petrecut transformări şi în felul de a trăi, dar cu

o asemenea încetineală, încât impresia ultimei mele plimbări pe Calea Intendenței pare să dateze de ieri. Nu mă voi duce diseară la *Grand Théâtre* să ascult *Faust* în fotoliul pe care-l închiriasem pe un an întreg? Voi respira aceleaşi miresme, voi vedea aceeaşi mişcare ca şi odinioară şi totuşi...

Euforia mesei îmbelşugate sau acea evocare a trecutului să fi adus oare lacrimi în ochii de oțel ai vajnicului negustor? Această emoție, în orice caz, îl făcu pe om foarte simpatic. Doamna Sauguet surâse tandru soțului ei şi zise blând:

— Şi eu abia aştept să-mi revăd strada, acolo, în Montmartre, o stradă în pantă, unde vin să se joace la orice oră din zi copiii cei mai fermecători de pe pământ.

— Să te reîntorci în țara natală, continuă Sauguet, înseamnă să-ți întâl-

neşti copilăria. A mea n-a fost prea fericită, sigur, dacă o priveşti din punct de vedere material, dar a fost plină de vise despre viitor şi e o binecuvântare pentru mine să revăd locurile copilăriei, căci aici, bătând străzile acestui oraş ca simplu comisionar, m-am hotărât să-mi cuceresc partea mea de soare... Respiră adânc: Astăzi, mă simt din nou devenind foarte umil... Apoi adăugă, cu ochii strălucitori: Poate că îmi voi lua de aici un nou elan şi voi merge mai departe pe calea pe care am apucat-o.

Corsen îşi scoase havana din gură.

— Vă place lupta?

— Da.

— Pentru ea însăşi sau pentru ceea ce vă aduce?

Sauguet nu ezită:

— Ei, dragă prietene, lupta reprezintă pentru mine o emoție şi ea n-are valoare decât în clipa, când o descopăr, sau,

mai exact, când o presimt. Bineînțeles, îmi fixez un scop, pentru că îmi place acțiunea. Îi invidiez pe cei pentru care gândirea este cel mai frumos dintre orizonturi; pentru mine efortul este un fel de datorie de onoare. Rolul meu pe pământ e bine definit: să muncesc! Şi ar fi o trădare față de mine însumi să mă mulțumesc doar cu ceea ce-am agonisit...

Privirea doamnei Sauguet vădea deplina admirație pe care-o avea pentru soțul ei. Ca răspuns la întrebarea mută a Thérèsei, ea zise încet:

— Bineînțeles, bărbații de acțiune n-au o fire prea lesne de suportat, dar, credeți-mă, adesea totul nu-i decât fațadă, în realitate au inimile cele mai generoase.

După-masă, se despărțiră, făgăduindu-şi că se vor mai revedea. Familia Sauguet avea să rămână la

rude în tot timpul şederii lor şi nu credeau că se vor deplasa prea mult.

Thérèse şi James se grăbiră să trimită cărți poştale ilustrate în Transvaal. Nimeni nu fu uitat şi Thérèse îşi imaginã, fără greutate, bucuria lui Betty la primirea unui mesaj din partea stăpânei sale.

— Regret că antilopele şi gazelele noastre nu ştiu să citească, zise James râzând.

A treia zi de dimineață, soții Corsen porniră într-o maşină pe care James o cumpărase la Bordeaux. Plimbarea prin Franța începea şi Thérèse se simți plăcut emoționată.

Capitolul V

Doctorul Yvarsen nu mai avu putere nici măcar să-şi deznoade cordonul halatului. Câteva infirmiere se grăbiră,

îi scoaseră masca, mănuşile, şorțul. Pe chipul cu semne de oboseală, doctorul îşi trecu o mână al cărei tremur nu şi-l putu stăpâni. În jurul lui internii şuşoteau şi toate privirile îl fixau pe maestru cu un respect admirativ. În biroul clinicii, Jan se lăsă greoi pe un scaun. Un asistent îi puse între buze o țigară din care trase de câteva ori, adânc. Două ceasuri încheiate se luptase, cu bisturiul în mână, continuând o operație disperată. Socotea că şi-a făcut datoria şi niciunul dintre asistenți nu se îndoia. Mai rămânea acum doar ca natura să facă o minune. Doctorul Yvarsen se ridică şi scoase un oftat adânc.

— Am făcut tot ce-am putut, zise el.

Dar în această afirmație răzbătea o disperare în fața limitelor ştiinței.

— Ai făcut mai mult decât era cu putință, îl asigură unul dintre confrații care-l asistaseră.

Doctorul Yvarsen surâse obosit. Nu-şi pierduse nimic din virila sa frumusețe. Doar câteva fire de argint în minunatul lui păr blond marcau trecerea anilor. Era la fel de zvelt ca şi odinioară. Totuşi, privirea nu mai avea acea veselie sănătoasă ce-o înviora pe Ide. Cei care-l cunoscuseră surâzător ar fi fost mirați de masca lui impasibilă, pe care stăruia melancolia. Doctorul Yvarsen devenise chirurgul cel mai stimat din capitala suedeză, lucrând într-o clinică dotată cu mijloacele cele mai moderne. Aici veneau oameni din toate părțile lumii, ca să se încredințeze bisturiului. Jan Yvarsen îşi consultă ceasul, apoi se întoarse spre fereastra imensă din biroul său, privind panorama oraşului ce se întindea cât vedeai cu ochii. Sub primele licăriri ale apusului, canalele alcătuiau un nod de şerpi. În acea ultimă zi a săptămânii, fiecare se grăbea

spre distracții și spre bucuriile repaosului duminical. Pretutindeni, ferestrele se luminau. Închise o secundă ochii, luptând din toate puterile cu o senzație de descurajare și de oboseală. „Nu-mi mai iubesc meseria?” se întrebă el cu o neliniște dureroasă. Apoi, fără motiv, invidie brusc atmosfera acelor cămine în care fericirea se stabilise definitiv: invidie ființele care, în acea seară, în jurul mesei familiale, se pregăteau să savureze, în pacea căminului, mâncărurile pregătite de mâini tandre și iscusite. Privirea de oțel i se înroură: odinioară și el era așteptat la fel. Auzea cântecul apei în samovar, vedea gestul Idei pregătind sandvișurile, fața de masă albă, ceștile de porțelan în culori vii. Acum era singur pentru totdeauna. Cu o crispare de revoltă împotriva regretelor ascuțite și fără rost, Jan își aprinse o a doua țigară, își părăsi postul de

observație şi sună secretara.

— Ei, zise el, după ce aruncă o privire în fişele bolnavilor aflați în tratament, am impresia că acest sfârşit de săptămână va fi calm. Drept pentru care o să te rog să-mi dai voie să te părăsesc pentru patruzeci şi opt de ore... Făcu câțiva paşi prin încăpere: Sigur, rămâne ultimul caz, foarte ciudat... dar aici nu cred să mai fie nevoie de mine. Doctorul Stuler a asistat la operație. Or, el este în permanență la clinică, nu-i aşa?

Secretara răspunse afirmativ, dar privirea ei exprimă o astfel de surpriză, încât Jan Yvarsen surâse.

— Te uimesc, domnişoară, atât de tare, încât nici nu eşti sigură că mă mai recunoşti. Dar mă simt într-adevăr foarte obosit. Am nevoie de natură, de aer, de spațiu, fie chiar şi pentru câteva ore. De altfel, în caz de urgență, îmi poți telefona la țară.

În noaptea care se lăsase, maşina puternică porni cu toată viteza. Doctorul Yvarsen profita de orice ocazie ca să părăsească Stockholmul şi să se ducă la casa copilăriei lui. În timpul absențelor sale prea lungi, doi soți – Olaf şi Hilde Gunther – se ocupau de treburile proprietății pe care mătuşa Brita n-o mai lumina cu surâzătoarea ei fizionomie. Murise la câteva luni după reîntoarcerea nepotului în țara natală, secerată brusc, fără a fi primit din partea fiicei sale nici cel mai mic semn de dragoste. Din respect pentru această mătuşă dragă care-l crescuse şi la rugămintea ei, Jan acceptase, a doua zi după sosirea sa din Transvaal, penibila obligație de a încerca să dea de urma verişoarei sale Sigrid. Dar toate investigațiile rămăseseră zadarnice. Durerea grăbi sfârşitul mătuşii Brita. Din milă filială, nepotul îi ascunse până la urmă

crima fiicei sale, dar mamele sunt înzestrate cu o inexplicabilă perspicacitate când e vorba de copilul lor şi reticențele lui Jan nu-i putuseră scăpa. Suferea, fără să-l întrebe, cu intuiția unei drame şi această spaimă o dusese la groapă.

Ane Mette, devotata servitoare, îi supraviețuise, şi avea grijă, cu veneraţie, de mormântul celei pe care o plângea. Sfrijită, cu obrazul zbârcit şi uscat de ani şi de necazuri, colinda prin odăile spațioase, acum tăcute, populate de umbre. Olaf şi Hilde Gunther îi arătau un mare respect şi trăiau alături de ea într-o deplină înțelegere. Jan Yvarsen publicase în ziarele din Suedia anunțul morții mătuşii sale. După opt zile fu convocat de notarul familiei care-i aminti că, după voința expresă a tatălui său, proprietatea, al cărei uzufruct fusese acordat odinioară pe viață mă-

tuşii Brita, revenea după moarte nepotului ei. Mătuşa Brita avea câteva valori şi câteva păduri care-i reveniră fiică-sii. Domnul notar îi arătase lui Jan o scrisoare timbrată din Paris. Era semnată de Sigrid şi-i făcea cunoscut, în termeni laconici, că renunța la moştenire în favoarea unui spital. Pretindea că luase hotărârea de a nu se mai întoarce niciodată în țara ei. Gândindu-se la acest episod din viața sa familială, atât de trist încheiată, Jan oftă. Maşinal, acceleră; farurile măturară drumul larg şi foarte bine întreținut. Vara, în Suedia, nu e niciodată prea cald, dar cerul e întotdeauna de o luminozitate uluitoare; noaptea scânteiază de stele. Jan îşi iubea mult țara. Simțea, cu fervoare, grandioasa poezie a acelor peisaje de o noblețe care te predispunea la visare. De când se reîntorsese în patrie, îi străbătuse toate colțurile, scrutându-i

frumusețea nostalgică, descoperind-o şi îmbătându-se de ea şi mai mult. Cu rucsacul în spate, când avea câteva din acele rare zile de concediu, o pornea spre inima pădurilor fără sfârşit, adulmecând răşina pinilor, recunoscând printre miile de zgomote confuze cântecul torentelor nenumărate, aidoma Trollhättanului său. Niciun gheţar, niciun lac nu-i erau necunoscute. După fiecare cută a terenului, după fiecare vale, descoperea mereu altele, fiecare regiune dând impresia că e înconjurată de coliere de perle lichide. Jan întoarse butonul aparatului de radio şi primele măsuri din *Simfonia a noua* de Beethoven izbucniră grandioase, înflăcărate; simfonia îşi amestecă sunetele sublime cu imnul mut al nopţii înstelate. Sunetele nobile impun inimilor tulburate mişcătoarea lor impetuozitate; în seara aceea, muzica îi umplea lui Jan inima

ca şi cum ar fi primit personal pateticul mesaj al geniului. Răscolit, îşi reproşă – ca pe o trădare față de el însuşi – faptul că neglijase atâta vreme să mai smulgă pianului bucuria pe care o descoperea odinioară la ceasurile cele mai neaşteptate. Acolo, în Veld, căuta în fiecare seară, în muzică, echilibrul necesar, evaziunea spre frumosul care consolează, linişteşte şi vindecă. Ide îl asculta cu religiozitate, nu cerea altceva decât să fie legănată de armonie, fără să pătrundă mesajul tulburător, fericită să se piardă în dragostea ei infinită pentru ființa care ştiuse să-i deschidă porțile atâtor lumi fermecate.

De când se întorsese în Suedia, Jan îşi aflase rațiunea de a trăi într-o muncă înverşunată, într-un efort generos. În afară de profesia sa de chirurg, se lansase în nişte ocupații absorbante: cercetări de laborator, conferințe, arti-

cole în toate revistele globului. I se părea că un singur minut de răgaz ar fi propice regretelor şi tristeților. Fiindcă inima sa nu-şi putuse găsi odihna, îşi făcuse din renunțare o doctrină şi din dragoste o culme inaccesibilă. Fotografiile Idei şi ale micului său Nils împodobeau fiecare din odăile apartamentului din Stockholm şi din casa mătuşii Brita, singurele imagini ale unui trecut plin de o bucurie simplă, dar vai! şi de iremediabilă durere. Gândul lui melancolic, dar senin, trecea de la unul la altul. Ei îi populau singurătatea. În serile de vară, Jan se ducea adesea la malul cascadei Trollhättan, să asculte cântecul torentului. Era acelaşi din tinerețea sa, cel care-i însoțise primele şi fremătătoarele mărturisiri de dragoste făcute verişoarei sale Sigrid. Simțea adesea nevoia să facă aceste lungi călătorii în trecut, pentru a se elibera de

ultimele rămăşiţe ale pasiunii care-i răvăşise inima. Reuşise. Peisajul nu se schimbase, dar în faţa acelui cadru imuabil nu mai regăsea în el tulburarea voluptuoasă care-l asalta chiar şi în ceasurile cele mai fericite ale legăturii sale cu Ide. Sigrid era moartă, moartă de-a binelea pentru el. Conştiinţa lui curată dominase, cu preţul suferinţei, acea beţie a cărei simplă evocare îl făcea odinioară să se scufunde. Era pe deplin liber. Când notarul îl anunţase că Sigrid trăia, Jan nu încercase nicio surpriză. Nu exista niciun motiv pentru ca o fiinţă lipsită de scrupule să nu mai vrea să trăiască. Sigrid îşi făcuse o lege din orgoliul ei pus în slujba patimii. Era una din acele fiinţe monstruoase, care, socotindu-se drept buricul pământului, se pot absolvi de orice crimă. Ultimele accente ale nemuritoarei simfonii se stinseră şi Jan regăsi tăcerea

profundă a nopții în care nu se mai auzea decât torsul liniştit al motorului. Încetini, ca să treacă prin satul care preceda proprietatea. Locuitorii stăteau în pragul porților, gustând frumusețea lungului amurg nordic. La trecerea doctorului, oamenii îşi scoaseră cu respect pălăriile, câțiva copii alergară după maşină, scoțând strigăte de bun venit. Această primire se reînnoia la fiecare dintre vizitele sale şi Jan îşi mărturisi că era foarte sensibil la acest lucru. În piața principală, se opri în fața hanului luminat cu toate lămpile sale. Era şi aceasta una dintre tradițiile la care subscria. Aproape toată lumea alerga să-l salute şi chipul fiecăruia se lumina de bucurie. Jan bău un pahar de *bränvinn* pe care i-l întinse hangiul şi se aşează în cafenea alături de prietenii săi, ştiind că trebuia să dea tuturor celor care se înghesuiau în jurul lui

sfaturi şi îmbărbătare. Întrebările curgeau, tumultuoase, lacome: „Domnule doctor, omul meu a avut o căzătură în pădure, e în pat de cincisprezece zile”. „Fata mea tuşeşte.” „Mama ar vrea să ştie dacă să mai ia doctoria şi caşetele pe care i le-ați dat.” „Oare ce să fac pentru reumatism?” „Bunica, domnule doctor, merge pe optzeci şi cinci de ani.” Jan surâdea, lua pulsuri, se uita în gâturi, la entorse, făgăduia s-o vadă pe bunica nevolnică, şi fiecare, consolat, îşi regăsea speranța. Fiecare aştepta sfatul necesar, cuvântul de încurajare. Vocea lui sigură şi gravă era pentru toți o mângâiere. În realitate, în acel ținut, existau puține cazuri serioase. Oamenii erau sănătoşi şi trăiau mult, dar era obiceiul ca, la venirea doctorului, să facă dintr-un fleac o boală gravă, pentru bucuria de a auzi rostindu-se cuvinte care să-i liniştească. Jan ştia

asta foarte bine, dar îi plăcea să-i ia în serios pe cei care-l consultau. Astfel, toată lumea era mulțumită, foarte mândră de diagnosticul dat şi, pe loc, liniştită şi vindecată. Jan refuză ultimul pahar de vin şi plecă după ce strânse toate mâinile întinse spre el.

Poarta cea mare era deschisă... La fiecare sfârşit de săptămână, servitorii îşi aşteptau stăpânul, de multe ori în zadar. Când venea, era pentru ei o sărbătoare. Olaf Gunther îndeplinea cu zel şi competență diversele sarcini pe care le avea: grăjdar, grădinar, valet. O îngrijea pe Ingeborg, iapa doctorului, pe care acesta mergea călare în fiecare dimineață când era acasă. Nobilul animal nu suporta alt călăreț decât pe Jan şi în felul său – nechezând puternic – îşi manifesta mulțumirea când sosea el. Hilde şi Olaf, înțelegând atunci că stăpânul era aproape, dădeau fuga. Hilde

era o bucătăreasă excelentă. Căsătoriți de mai bine de douăzeci de ani, Olaf şi Hilde se ciondăneau din orice, de dimineață până seara. Nu erau de acord decât asupra unui singur punct: admirația lor comună pentru stăpânul lor. Amândoi aşteptau sâmbăta cu nerăbdare. După caz, erau veseli dacă apărea Jan, sau se întunecau la față dacă doctorul, în ultimul minut, reținut în capitală, îi lăsa să aştepte degeaba.

Câinii lătrară. În grajd, Ingeborg nechează. Jan sări din maşină şi intră în holul iluminat.

— Domnul a călătorit bine?

— Foarte bine, dragă Hilde.

Yvarsen aruncă o privire circulară în imensa odaie care-i era dragă şi unde nu se schimbase nimic de la moartea mătuşii Brita. Doar rafturile bibliotecii se îmbogățiseră cu cărți rare. Jan scoase din servietă un exemplar de preț al

Fabulelor lui La Fontaine, descoperit din întâmplare în puținele sale hoinăreli prin librăriile din Stockholm. Era unul dintre clienții cei mai pricepuți în materie de cărți rare. Contemplă câteva minute minunatele gravuri de Eisen, se amuză de impertinența lor încântătoare şi aranjă cele două volume legate în marochin roşu şi patinate de vreme alături de alte comori, a căror discretă frumusețe ştia s-o guste. Hilde, în semn de bucurie, aprinsese toate lustrele. Jan le stinse una după alta, complăcându-se într-o lumină blândă, propice odihnei, răspândită de lampa de porțelan chinezesc de pe pian. Pe neaşteptate, se simți năpădit de amintiri. Acolo, în fotoliul acela adânc, mereu afabilă şi surâzătoare, gata să prevină cele mai mici dorințe ale ființelor pe care le iubea, se aşeza în fiecare seară, după-masă, mătuşa Brita.

Aproape de căminul în care ardeau niş-te butuci enormi, se revedea pe sine, tânăr, după lungile plimbări prin zăpa-dă, întinzând spre foc mâinile înghețа-te. Pletele blonde ale lui Sigrid căpătau, în sclipirea focului, reflexe arămii. Ti-nerei îi plăcea să stea ghemuită în fața focului. În vreme asta lui Jan i se părea că citeşte în acele priviri pierdute visuri de o dulceață infinită, zămislite de cu-vintele pe care le schimbaseră în tim-pul plimbărilor pe câmpia strălucind de albeață. Adesea mâna lui o căuta pe cea a logodnicei sale. Îşi împleteau de-getele şi rămâneau astfel minute în şir fără să şoptească o vorbă, contem-plând, în tăcuta lor visare, perspectiva unui viitor minunat pe care aveau să-l construiască împreună. Jan simți un fior la acest asalt al imaginilor care-i năpădeau mintea. Dar trebuia să ducă până la capăt evocarea, ca să vadă ce

loc ocupa în sufletul lui. Sunt de ajuns un obiect, o privelişte, un parfum, ca să se declanşeze în noi, fără să vrem, întregul freamăt al trecutului. Auzi vocea lui Sigrid, uneori aspră, când nerăbdarea nu-i era imediat satisfăcută, alteori dumnezeiesc de melodioasă, ca un sunet de harpă, cu inflexiuni mângâietoare. Adesea el o ruga să cânte. Ea îşi părăsea atunci atitudinea de felină ghemuită, se ridica dreaptă în lumină şi intona, cu un simț înnăscut al ritmului şi al poeziei, cântecele din folclorul patriei sale. Brațele ei, minunat modelate, desenau arabescuri emoționante şi Jan o asculta cu inima plină de o mândrie de nespus...

Hilde veni să-l anunțe că masa era gata şi rupse brusc lanțul amintirilor. Jan îşi puse câteva întrebări tulburătoare: „Unde era Sigrid? Ce se întâmplase cu ea? Cum trăia după ce făptui-

se o astfel de crimă?” Doctorul celebru, chirurgul prestigios, ale cărui mâini aveau puteri magice asupra suferințelor fizice, se gândi cu spaimă că bolile cumplite ale sufletelor erau de nevindecat. Cum să-i îngrijeşti şi să-i îndrepți pe calea cea bună pe cei care şi-au făcut din rău un obicei şi o delectare? De ce unele ființe ca Sigrid ascund în ele atâta lumină şi atâta întuneric? Se aşează la masă, dar alte imagini îl năpădiră. La acea masă se aşezase Ide, timidă şi blândă, tot timpul neliniştită că nu-i demnă de fericirea ei. Mătuşa Brita o încuraja cu un surâs bun. Sigrid îşi țintuia rivala cu privirea ei de oțel şi o tortura până la lacrimi cu vorbele ei pline de o subtilă răutate. În cursul primei mese care-i reunise sub acoperişul familial pe Sigrid, pe mătuşa Brita, pe Ide şi pe el însuşi, după călătoria prin Europa şi după şapte ani petrecuți

în Africa de sud, subliniase cu ferma sa autoritate meritele incontestabile ale tinerei sale soții. Sigrid turbase de ciudă, trântind, drept ripostă, câteva reflecții nepoliticoase şi pline de ură, din pricina cărora Ide suferise...

Timpul trecuse, greu de dureri nedrepte. Soția lui dragă, atunci când putea în sfârşit să guste, liberă de orice amenințare, fericirea şi mulțumirea, se stinsese istovită prematur.

Hilde schiță un regret văzând că stăpânul ei abia se atinsese de bucatele delicate făcute special pentru el. Jan se scuză:

— Mâncarea e delicioasă, Hilde, dar în seara asta nu mi-e foame.

Ea strânse masa fără să spună nimic. Rămas singur se îndreptă spre pian şi-i ridică încet capacul de abanos. În fața ochilor săi, foarte aproape, chipul Idei îi surâdea din fotografie, imagine dragă

care veghea asupra vieții sale. Ezitând, făcu un prim acord. De mai bine de doi ani de când se reîntorsese în Suedia, Jan nu mai deschisese pianul. Fu cuprins de o uşoară nelinişte. Avea să-şi regăsească suplețea, dexteritatea, memoria muzicală? Făcu câteva arpegii. Apoi, în mod firesc, de sub degetele sale țâşni prima bucată de Chopin, cea pe care Ide o preferase tuturor celorlalte şi pe care-l ruga adesea să i-o cânte, în timpul serilor petrecute în Veld. Târziu, în noapte el încă mai cânta. Cântă din Liszt, Berlioz, Chopin şi pentru prima oară, după multă vreme simți că trăieşte. După ultima notă ieşi în grădină să-şi scalde fruntea în aerul liniştit al nopții. Respiră din adâncul plămânilor, simțindu-se brusc plin de o nouă sevă şi gata să creadă că soarta putea să-i fie propice. În timp ce se întorcea în casă văzu, în aripa dreaptă,

lumină la ferestruica bătrânei Ane Mette şi-şi aminti, cu înduioşare, de roata ei de tors, al cărei zgomot îi însoţise toată copilăria. Se gândi la poveştile pe care le istorisea buna femeie. Acea luminiță ce strălucea în noapte nu era felul ei de a-şi manifesta fidelul şi discretul ataşament? Îi fu recunoscător, dar a doua zi sărutând-o pe obrajii veştezi, ea îl dojeni cu blândeţe fiindcă se culcase atât de târziu.

* * *

În acelaşi moment, în celălalt capăt al globului, sub soarele strălucitor al zenitului, Thérèse şi James Corsen se reîntorceau acasă, unde Betty pregătise o masă festivă pentru a le sărbători sosirea. O mulțime de flori, în toate odăile, îşi revărsau miresmele. Deşi încântați de lunga lor plimbare, cei doi călători salutară totuşi casa cu o veselie exube-

rantă.

Capitolul VI

Un eveniment atât de important ca o călătorie în Franța nu putea rămâne fără urmare. În prima duminică după întoarcerea lor, soții Corsen, nerăbdători să-şi împărtăşească impresiile, poftiră colonia europeană, lacomă de veşti noi din țările părăsite de multă vreme. Foarte însuflețită, Thérèse îşi lăsă musafirii cu răsuflarea tăiată. Se abținu totuşi să vorbească despre pelerinajul în Alsacia. În ciuda anilor, fusese prea puternic răscolită revăzând locurile unde copilărise, casa în care fusese o fetiță fericită, apoi disperată de moartea brutală a părinților săi. Dimpotrivă, nu-şi precupeți elogiile despre Paris.

— Nu ştiu dacă Parisul e cel mai frumos oraş din lume, dar e sigur cel mai

uimitor şi de care te ataşezi foarte repede, zise ea cu entuziasm. Am stat acolo şase săptămâni şi timpul mi s-a părut scurt. Sunt franţuzoaică, dar mărturisesc spre ruşinea mea că nu cunoşteam Parisul decât din descrierile altora. Ce să spun? În el, totul vorbeşte. Totul cântă. Totul e grandoare şi graţie şi totul e bonomie. Fiecare cartier are personalitatea lui, fiecare stradă fizionomia ei. Fiecare ceas care trece aduce câte o ştire de maximă importanţă. Aş fi dorit să vizitez totul, dar cred că nu mi-ar fi ajuns o viaţă întreagă. Ca să înţelegi Parisul, trebuie să-l descoperi nu numai în actualitatea sa mereu arzătoare, ci şi în trecutul lui minunat. Ne-am oprit aproape de L'Étoile, la un hotel din Champs-Élysées.

— Oh, Champs-Élysées! se extazie doamna Howard, înfulecând nişte fur-

securi.

— În fiecare dimineață ne duceam pe jos până la Tuilleries şi plimbarea de la Arcul de Triumf până la Caroussel, prin grădinile Luvrului, ne încânta. Perspectiva era admirabilă. Se întindea din L'Étoile într-o parte şi-n alta pe kilometri întregi. Într-o zi, pe când ne întorceam de la Malmaison, vibrând de amintirile lui Napoleon şi ale Josephinei, soarele, în amurg, încercuise cu un brâu de flăcări Arcul de Triumf, ce părea o poartă deschisă spre infinit. Panorama Parisului sub lumina aceea era o încântare. Noi...

Se întrerupse. Tom Starner tocmai apăruse în cadrul uşii.

— *Hellow!*

Îi salută pe toți dintr-o privire, apoi ochii îi rătăciră neliniştiți.

Thérèse îl tachină cu drăgălăşenie.

— Cauți pe cineva?

— Sigur…

Prin privirea lui limpede trecu o veselie maliţioasă. Lumina chipului îi lua, măcar că nu era nevoie, mulţi ani din cârcă. Strălucea de o juvenilă înflăcărare.

— De ce surâzi? îi zise el Thérèsei.

— De nimic… Apoi, luându-l amical de braţ: Dacă aş fi uitat s-o invit pe Fanny, oare am mai fi la fel de buni prieteni? îi zise ea.

Tom izbucni într-un râs puternic.

— Asta-i o supoziţie pe care eu n-o pot face… Şi adăugă şi mai încet: Eşti cea mai bună şi cea mai minunată dintre prietene.

— Totuşi, trebuie să-ţi spun motivul, dragul meu Tom, şi te rog să ai răbdare. Fanny nu va veni decât foarte târziu; e reţinută la spital pentru o intervenţie urgentă.

— La dracu cu spitalul, înjură Tom.

— Nu e chiar aşa, băiete dragă. Ştii la fel de bine ca şi noi că Fanny e un model de devotament şi de abnegaţie. Nu eşti ultimul care se miră de sacrificiile pe care le face numai din dragoste pentru aproapele ei.

Tom oftă.

— Din dragoste pentru mine aş fi preferat să vină mai devreme.

— Atunci, e adevărat?

— Adevărat ce, Thérèse?

— O iubeşti?

— Da, o iubesc.

Răspunsul ţâşni clar, curat, simplu. Adăugă:

— Şi aş vrea să fie cât mai repede soţia mea.

Thérèse îl privi lung.

— Fanny renunţă la slujbă dacă se măritră cu tine?

Surâsul lui Tom fu modest. Cu aceeaşi simplitate răspunse:

— Cred că Fanny a şi ales.

Thérèse sublinie:

— O dovadă în plus că dragostea face minuni. Acum, dragă Tom, fii drăguț şi păstrează-ți buna dispoziție până vine Fanny. În seara asta vom mânca toți patru. Va fi încântător.

Bărbații se adunaseră în fumoar. În absența elementului feminin, începură să discute despre importanța femeii în viața bărbaților.

— Eu le găsesc atât de încântătoare, sau, mai exact, le-am găsit pe toate atât de încântătoare, încât niciodată nu m-am hotărât să aleg una, zise Hendrick.

O cută de tristețe pecetlui buzele, care voiau să fie ironice, ale vânătorului de fiare. Toată lumea ştia că-şi părăsise Olanda natală, după o foarte amară deziluzie sentimentală.

— În ceea ce mă priveşte, zise domnul

Howard pe un ton îmbufnat, trăgând din pipa lui preferată, cea pe care mi-a dăruit-o soarta ocupă un loc atât de mare în casa mea – prin corpolență, sporovăiala fără sfârşit şi tonul despotic – încât mi-a răpit şi cea mai mică iluzie în ceea ce priveşte gingăşia feminină.

Trase furios din pipă oftând şi după o pauză, adăugă:

— Pot chiar să vă asigur că m-am săturat până în gât...

Ca pentru a confirma cele spuse, un râs, care aducea a curând a chelălăit, ajunse până la ei.

— Poftim, adăugă domnul Howard pe un ton lugubru, remarcați şi dumneavoastră râsul „încântător” al nevestei mele!

— Evident, zise careva, n-am cerut şi părerea prietenului nostru, doctorul, care se pare că a nimerit-o cel mai bi-

ne.

— Unele fericiri, dragă prietene, sunt aproape un rămăşag, când te gândeşti la ceea ce e în general existența... reluă Hendrick van Holden cu un accent de invidie.

— Ei, zise un altul, arătându-l cu capul pe Tom Starner, care se alătură grupului, tânărul nostru prieten celibatar nu ne dovedeşte că poți fi ideal de fericit şi necăsătorit? Pentru asta, sunt gata să-l felicit!

Tom Starner izbucni în cel mai sincer râs.

— Şi dacă v-aş spune, dragi prieteni, că sunt pe cale de a vă dezamăgi pe toți?

Murmure de mirare şi stupefacție întâmpinară această mărturisire. Domnul Howard se înecă cu fumul pipei şi tuşi până-şi pierdu răsuflarea. Numai Corsen nu manifestă nicio surpriză.

— Aşadar, zise Hendrick, trădezi…

— Şi încă cu bucurie, afirmă Tom.

Vestea zbură din gură în gură până ajunse la urechile doamnei Howard, care-şi pierdu pofta de mâncare şi chiar dorința de a se mai aşeza la masă. Pe un ton hotărât îi chemă pe soțul şi pe fiica ei, smulgând-o pe aceasta din urmă din contemplarea toaletelor Thérèsei. Era de altfel pentru prima oară când domnişoara Howard manifesta interes pentru vreo chestiune cu totul feminină. Mama ei nu mai putea rămâne nici măcar un sfert de ceas într-o casă în care primise o asemenea palmă. Faptul că i se suflase cea mai bună partidă din regiune era o injurie adusă ei. După un bun rămas sec adresat gazdelor care îngăduiau, fără să protesteze, o asemenea atingere a demnității sale materne, se retrase, urmată de bărbatul ei deşirat, ale cărui

sprâncene stufoase, ridicate a mirare, se zburleau pe fruntea încreţită în mod curios. Toate doamnele, pline de complimente, unele nuanţate, e adevărat de o anumită aciditate, se înghesuiră în jurul lui Starner. Urmară întrebările:

— Noi o cunoaştem?

— E frumoasă?

Tom răspunse afirmativ, fără să rostească totuşi numele celei alese, care ar fi răpit prematur acelor persoane fermecătoare gustul vreunui posibil roman. Această veste neaşteptată făcu să pălească interesul suscitat de călătoria în Europa. Unele dintre cucoane, acreditând anumite zvonuri, taxară veselia Thérèsei drept nervozitate prost deghizată ca să-şi ascundă tulburarea. Thérèse surprinse la rândul ei priviri ironice care nu se prea puneau de acord cu cuvintele amabile ce înfloreau pe buzele perfide. Se îndreptă repede

spre Tom, îl luă de umeri şi-l sărută pe amândoi obrajii, strigând:

— Bravo, dragă Tom, nici nu ştii cât sunt de fericită că mi-ai urmat sfatul...

Unii ochi îşi pierdură strălucirea răutăcioasă, alții, dimpotrivă, şi-o aprinseră mai intens, pentru a sublinia o părere bine stabilită.

— Nu te nelinişti, dragă Tom, adăugă Thérèse, te asigur că nu va întârzia să vină...

Invitații se retraseră unul clupă altul. Tom începu să străbată în lung şi-n lat odaia mare.

— Nu te-am văzut niciodată atât de nervos, constată James.

— Sunt primul surprins de nerăbdarea mea, recunoscu Tom.

În zadar făcea apel la atavismul lui britanic. Îşi pierduse calmul său obişnuit.

— Nu prea îmi place s-o ştiu pe Fanny

pe drumuri în plină noapte.

— Fanny conduce minunat şi cunoaşte perfect drumul, zise Thérèse, doar l-a făcut de atâtea ori.

Noaptea era întunecoasă. Prin fereastra bungalowului Tom scruta fără încetare golul sumbru al Veldului. James, aşezat la o masă, făcea pasienţe.

— Ce-i ceri soartei? îl întrebă Thérèse.

— Nu mai am nimic ce să-i cer, dragă. Nu e nimeni mai fericit decât mine, răspunse James.

Betty apăru, cu o mutră bosumflată.

— Ce-i, Betty? întrebă Thérèse.

— Vai, doamnă, de când doamna s-a întors acasă, negrii ăştia nu mai vor să mă asculte...

— Deci ar trebui să plec din nou ca tu să fii fericită?

— Oh, nu! răspunse impozanta cameristă, sărutând cu devoţiune mâna stăpânei sale. Apoi, oftând din adâncul

plămânilor: Sunt foarte nefericită când doamna nu-i aici!

Tom îşi părăsi brusc postul de observaţie, ca să se năpustească spre uşă.

— Iat-o!

Lumina galbenă a farurilor străpunse noaptea, un zgomot de motor se auzi. Tom, cu toată iuţeala picioarelor sale, alergă în calea maşinii.

— Tom!

Totul fu simplu. Ea îi căzu în braţe. El o sărută pe părul pe care Fanny îl lăsase să-i fluture în aerul călduţ al nopţii. Chipul îi era proaspăt. Ea îşi lipi obrazul, fierbinte de aşteptare, de al lui.

— Sunt fericită, Tom, atât de fericită, încât nici nu-mi pot crede ochilor.

Intrară amândoi în salon, ţinându-se de talie. Thérèse îşi luă prietena de umeri şi o privi multă vreme în ochi.

— Privirea ta nu mai e aceeaşi, Fanny.

— Sigur, acum văd lucrurile altfel decât odinioară.

Trebui ca Fanny să povestească amănuntele operației la care asistase. Thérèse era foarte entuziasmată. Fanny, dimpotrivă, nu părea să mai manifeste același interes pentru meseria ei. Degetele îi rămăseseră în mâna lui Tom și privirea ei își urmărea de acum încolo viitorul, care nu se mai lega de treburile de la spital. Împinsă de o curiozitate specific feminină, Thérèse, dornică de noi amănunte, punea întrebări interminabile. Privirea mirată a lui James o avertiză că insistența ei era nepotrivită, dacă nu chiar deplasată față de Fanny și de Tom, care aveau acum cu totul alte lucruri în cap. Ea tăcu, dar, cu toate eforturile făcute, nu mai acordă atenție discuției, și rămase străină la toate cuvintele schimbate între soțul ei și cei doi invitați. Fanny și Tom erau

ei înşişi prea absorbiți ca să observe acea tăcere puțin cam nelalocul ei. Tom făcea planuri, lua hotărâri. Fanny îl asculta amețită, fericită să i se supună. La un moment dat, dispariția discretă a gazdelor trecu neobservată de cei doi îndrăgostiți, ceea ce-l făcu pe James să afirme:

— Se spune pe drept că îndrăgostiții sunt întotdeauna singuri pe lume. Nu simt lipsa nimănui.

James părăsi sala de baie şi se duse lângă Thérèse care visa, întinsă pe un şezlong, cu mâinile sub ceafă. Voi să ştie:

— De ce, dragă, ai fost astă-seară atât de dornică să afli ultimele ecouri din Krittelwerk?

Thérèse întoarse spre soțul ei ochii săi frumoşi în care lui i se păru că vede lacrimi şi răspunse încet:

— Nu ştiu...

În noaptea aceea, Thérèse nu putu dormi. N-avea niciun motiv de neliniște și nicio supărare, dar simțea un fel de spaimă față de tot ce s-ar fi putut întâmpla. Se aplecă spre soțul ei care dormea liniştit şi-l sărută uşor pe fruntea calmă, încercând să-şi găsească şi ea liniştea necesară.

Odată cu tava cu micul dejun, Betty aduse şi un plic purtând un timbru din Suedia. James se dusese în parc cu noaptea în cap. Înainte de a deschide scrisoarea, Thérèse ezită, apoi, uitându-se la adresă, băgă de seamă că nu purta decât numele ei. Simți o emoție violentă. Pe patru pagini scrise regulat şi strâns, doctorul Yvarsen îi povestea melancolia lui dintr-o seară. În introducere, se scuza pentru această neaşteptată nevoie de a-şi mărturisi tulburarea care-l cuprinsese în acea pro-

fundă singurătate.

„Vezi, draga mea, când inima e tristă, nu există peisaj oricât de frumos, oricât de emoționant, care să nu-şi piardă puterea. Gândul meu rătăceşte adesea în trecut cu atâta intensitate, încât farmecul real al prezentului, de care totuşi nu mă pot plânge, nu izbuteşte să alunge acea nelinişte care mă apasă în ceasurile cele mai neaşteptate şi mai nepotrivite. Îți scriu, lângă fereastra deschisă. E noapte. Aud zgomotul torentului şi-mi amintesc de o noapte asemănătoare, cea a sosirii mele în această țară împreună cu Ide. De pe birou, surâsul Idei pare că vrea să mă binecuvânteze şi să mă ocrotească. Soarta îşi are legile ei inexorabile şi, oricât m-aş sili să le accept, e adesea foarte greu să nu te revolți...”

Jan Yvarsen îşi oprea aici considerațiile despre sine şi povestea în amănunt fostei sale colaboratoare cât era de solicitat de profesia lui.

„James trebuie să fie omul cel mai fericit din lume, continua el. Şi cum ar fi putut fi altfel cu o soție ca dumneata? O scrisoare lungă, în care să-mi povesteşti în amănunt viața dumitale, mi-ar face mare bucurie. Vorbeşte-mi despre acel Veld sălbatic pe care l-am iubit atâta, despre toate acele locuri pe unde ne-am dus împreună într-o vreme cu adevărat fericită.”

Îl ruga pe James să-i împărtăşească observațiile despre viața animalelor. Totul îl interesa pe acest om, a cărui muncă şi cercetare ştiințifică devenise-ră singura lui rațiune de a fi. Thérèse se sprijini cu coatele în perne, şi reciti

de zece ori lunga scrisoare, oprindu-se la paragrafele care o consternaseră:

„Totul se află. Lumea e mică. Am auzit, închipuieşte-ți, fără să vreau, dintr-o discuție între două persoane, dintre care una se întorcea din Transvaal, că ați fost amândoi în Europa. Acel domn povestea despre drumul lui peste Ocean unui prieten, şi-i semnala prezența pe bordul navei, a unei tinere doamne încântătoare; din descrierea lui mi-am dat seama că era vorba de dumneata. Să cred că sunteți supărați pe mine? De ce n-ați venit şi pe la mine? Ați avut prea puțin timp la dispoziție? Sau mai curând, ceea ce cred că e mai sigur, l-ați uitat, în fericirea voastră, pe bătrânul vostru prieten. Crede-mă, dragă Thérèse, că vă dau totuşi dreptate. Această mare călătorie, care era prima după căsătoria voastră, trebuia să fie

probabil ca un fel de lună de miere şi-n acest caz era firesc să-i evitați pe inoportuni...”

Thérèse simți roşeața urcându-i-se în obraji; o dorință puternică de a plânge îi strânse gâtlejul. Acel reproş îi făcuse rău. Dacă gândul ar putea citi de la distanță în inima omenească, Jan ar fi aflat că Thérèse Corsen se temuse ca, întâlnindu-l, să nu se trezească în ea mica Thérèse Erhardt de la spitalul din Krittelwerk. Făcuse un efort constant de voință ca să reziste tentației de a porni spre Suedia. În timpul şederii lor la Paris, Thérèse fusese adesea pe punctul de a-l ruga pe James să împingă mai departe călătoria. Chiar sperase că James însuşi va manifesta dorința de a face o vizită vechiului său prieten, căruia îi datora fericita lui căsnicie. Dar soțul ei evitase orice aluzie la doctorul

Yvarsen. Thérèse îşi scutură tristeţea şi se sculă din pat ca să ia din sertarul ei câteva foi de hârtie. Apoi, se aşează din nou în pat şi se apucă să scrie febril. În nerăbdarea de a se disculpa, ar fi dorit să-şi vadă răspunsul ajungând în aceeaşi clipă la destinatar. Era pentru prima oară când îi scria lui Jan, după plecarea lui din Transvaal, căci James îşi asumase sarcina să răspundă el la cele două scrisori sosite mai înainte. Pe hârtia de un albastru deschis rândurile se aşterneau unele după altele. O forţă irezistibilă o împingea să se destăinuiască. Acele pagini nu erau decât urmarea a tot ceea ce cutezase ea să-i spună cu câţiva ani mai înainte doctorului Yvarsen, cu prilejul unei întâlniri. Femeia aceasta cinstită nu-şi închipuia că scrie o scrisoare de dragoste şi totuşi patima izbucnea din fiecare cuvânt. Era spovedania inconştientă că

Jan rămăsese pentru ea ființa pe care n-o poți uita.

„Nu, n-am socotit că ar fi bine să vin în țara dumneavoastră – scria ea – şi această hotărâre a pornit, mărturisesc, dintr-un profund egoism. Alături de dumneavoastră, ştiu că n-ar mai fi existat nimeni altul. Dacă ar fi trebuit să vă aud din nou glasul, toate celelalte glasuri de pe lume n-ar mai fi avut pentru mine nicio rezonanță. Dacă ar fi trebuit – fie chiar şi pentru câteva ceasuri – să mă aflu în prezența dumneavoastră, oricine ar fi băgat de seamă că sufletul meu şi-a descoperit, în sfârşit, orizontul. Iertați-mă, n-am vrut să risc să sufăr, revăzându-vă, ca apoi să vă pierd din nou.”

Încercă să fie mai calmă în ultima parte a scrisorii, să ia un ton mai ob-

iectiv, ca să-i facă lui Jan Yvarsen un soi de dare de seamă despre existența lor. Dar în ciuda acestei hotărâri, câte un cuvânt ici, colo, îi dezvăluia dragostea. Şi care nu-i fu spaima, când, isprăvind, cutează să-l întrebe dacă mai primise veşti de la Sigrid.

Un pas făcu să scârțâie scara, James venea, mirat de această absență neobişnuită. De obicei, soției sale îi plăcea să se scoale de dimineață ca să respire aerul pur de afară. Ea avu o mişcare instinctivă ca pentru a-şi ascunde scrisoarea, apoi parcă ruşinată de acest gest nesincer, neobişnuit la ea, o lăsă în mapă şi, curajoasă, îşi aşteptă soțul.

— Nu cumva eşti bolnavă? se nelinişti James, aplecându-se asupra ei.

— Nu, răspunse ea, cu voce oarecum şovăielnică. Am primit veşti de la Jan. Pare necăjit că nu ne-am dus să-l vedem. Am vrut să-i răspund fără întârzi-

ere.

— Ai făcut bine, dragă, zise James fără alte comentarii şi fără să arunce o privire pe răspunsul aflat totuşi la vedere.

Thérèse îşi sprijini capul pe pernă.

— Nu vrei să-i citeşti scrisoarea?

— Imediat; diseară am să-i scriu şi eu câteva rânduri.

Aceasta fu singura aluzie a lui James la numeroasele foi pe care le văzuse în mapă. Îşi aprinse o ţigară, apoi trase perdelele. Soarele intră brutal în odaie, chemând-o pe Thérèse la realitate. Prin fereastra deschisă James privi îndelung Veldul care se întindea cât vedeai cu ochii, fără ca privirea să poposească pe vreo casă.

— Singurătatea asta în care trăim nu te apasă, dragă? întrebă el fără tranziţie. Mă tem că, după ce-ai trăit mai bine de o lună în străinătăţi, viaţa aici

să nu ți se pară monotonă.

Thérèse roşi din pricina acestei griji tandre, pe care socoti că n-o merită. Îi fu teamă ca James să nu-şi dea seama că ea nu-i dăruia toată dragostea la care avea dreptul. Nu trebuia cu niciun preț să tulbure liniştea acestui om generos, nobil şi bun. De fapt se simțea eliberată de toate acele vise, de toate acele nădejdi amăgitoare. Ceea ce o lega de Jan Yvarsen se baza doar pe amintire şi nu trebuia nicio clipă să întunece, nici să tulbure fericirea soțului ei. James continua să stea la geam.

— Thérèse, ce-ai zice dacă mi-aş relua meseria? Se grăbi să adauge: Să nu crezi niciun moment, draga mea, că simt nevoia unei evaziuni oarecare... Toate ceasurile petrecute alături de tine sunt pline de încântare... Dar... Arătă spre scrisoarea lui Jan Yvarsen: Când mă gândesc la ce face el, îmi reproşez

inactivitatea, comoditatea... Priveşte în jurul nostru, şi uită-te câți oameni suferă fiindcă sunt prea puțini medici în Krittelwerk. Mi se pare că sunt un dezertor, că nu mă gândesc decât la mine, complăcându-mă într-o fericire de care n-au parte mulți... Nu trebuie să-ți asculți doar inima, mai există şi datorii de la care nu-i prea bine să te sustragi.

Din salon se auziră râsete. James spuse:

— Uitasem că avem musafiri. Mă duc la ei. Nu întârzia nici tu prea mult...

Fanny şi Tom făcuseră o plimbare prin parc şi acum se reîntorseseră în salon. Fanny trebuia să plece la Krittelwerk, să-şi reia serviciul chiar în aceeaşi seară. Tom, nerăbdător, voia ca cea pe care-o considera drept logodnica lui să renunțe pe loc la slujbă.

— E foarte simplu, îi spusese el, rămâi la familia Corsen până la căsătoria

noastră... Sunt convins că ei vor fi fericiți să te găzduiască.

Emoționată de această grabă, Fanny răspunsese un pic cam cum îi răspunsese Jan Thérèsei, că n-avea dreptul să se sustragă îndatoririlor sale şi că era convinsă că el o va aproba.

Încăpățânat, Tom mormăise ca un copil contrazis.

— Atunci, nu mă mai iubeşti?

Fanny îşi pusese capul pe umărul lui.

— Mai mult decât îți poți închipui. Sunt ca năucită de ceea ce se petrece în inima mea. Dar, Tom, nu uitase că mai există şi oameni nenorociți... Mă bucur la gândul că voi fi soția ta, Tom, că vom fi uniți şi la bine şi la rău, dar... până atunci am mândria să nu depind decât de mine însămi şi să te merit îndeplinindu-mi până la capăt datoria căreia i-am consacrat atâția ani.

După-amiază, Thérèse refuză invitația

de a face o plimbare călare împreună cu cei doi tineri. Logodnicii o porniră singuri prin parc să-şi continue visele, făgăduielile, jurămintele. Thérèse încercă să citească, dar era absentă. James se aşezase la birou, ca să răspundă la lunga scrisoare a lui Jan Yvarsen.

— Îi împărtăşesc hotărârea luată, îi zise el Thérèsei şi-i cer câteva sfaturi. A fost întotdeauna pentru indigenii din regiunea noastră un adevărat părinte. Apoi, remarcând aerul îndepărtat al Thérèsei, o întrebă: Ce ai? La ce te gândeşti?

Thérèse îşi ridică spre el frumoşii ei ochi violeți, adumbriți de visare:

— Te înțeleg foarte bine şi te felicit. Dar asta va aduce o anumită schimbare în felul nostru de a trăi.

James îi luă mâinile.

— Da, începem o viață nouă, Thérèse. Voi fi obligat să alerg ici şi colo, să te

las singură zile în şir. N-ai să te plictiseşti?

— Câtuşi de puțin. Am atâtea de făcut aici...

După ceai, Fanny porni spre Krittelwerk. James plecă împreună cu ea. Tom porni şi el spre casă. Pentru prima oară de la căsătoria ei, Thérèse rămase singură toată noaptea în locuința aceea imensă. Seara, timpul se schimbă brusc. Vântul deveni de o violență extremă, cerul n-avea nici urmă de stele şi furtuna se dezlănțui turbată. Thérèse simți frica până-n străfundul ființei sale. Călătorii trebuiau să fi ajuns de multă vreme la destinațiile lor. N-avea deci de ce fi îngrijorată. Se culcă devreme, dar singurătatea o apăsa până la spaimă. O chemă pe Betty lângă ea. Femeia, bucuroasă să stea alături de stăpâna ei, luă mâinile mici ale Thérèsei în mâinile ei mari şi aspre.

Apoi, observând melancolia întipărită pe chipul ei frumos, îi povesti cu voce cântată vechi legende din țara ei. În curând, un lung oftat ieşi din pieptul tinerei femei, ca un preludiu al somnului liniştitor...

Capitolul VII

Jan Yvarsen găsi pe biroul lui două plicuri, purtând ştampila din Transvaal. Recunoscu scrisorile şi se întrebă, înainte de a le deschide, ce anume îi determinase pe soții Corsen să-i scrie fiecare separat. Prima scrisoare pe care o deschise fu a Thérèsei. Conținutul ei îl surprinse şi, la început, îl iritä. Apoi, amintindu-şi de ceasurile de la Krittelwerk, revăzu frumoasa gură tandră a Thérèsei, ochii ei de un albastru atât de rar, semănând cu violetele, în care i se citea o admirație timidă şi

simți cum îl cuprinde o dulce emoție. Se hotărî totuşi să-i răspundă foarte sever, fără să aştepte acel schimb de confidențe tulburătoare, al căror pericol îl presimțea. Se privi în oglindă şi surâse. Ce-ar fi spus foarte tânăra Thérèse Corsen dac-ar fi băgat de seamă, în chica lui blondă, nenumăratele fire argintii, martorele unui trecut greu şi al unor griji mari, iar pe chipul lui, brazdele datorate melancoliei şi meditației? Secretara îi puse pe birou o ceaşcă de ceai.

— Ar trebui să vă odihniți, domnule doctor,

Jan înălță uşor din umeri. Odihna... La ce bun? După orele în care o accepta, se simțea atât de obosit, atât de slab, atât de dezorientat... Munca era singurul lui leac şi nu-i rămânea decât să se îndoape cu ea până la epuizare, până cădea în acel somn profund, fără

vise. Începând din zori, opera, neacordându-şi decât rare momente de destindere. Internii îl înconjurau mai plini de febră decât el, uluiți în fața expunerilor sale precise. La acest efort constant al clinicianului se adăuga activitatea profesorului şi a cercetătorului ştiințific. Jan citi scrisoarea lui Corsen şi-şi făgădui să-i răspundă, încurajându-l pe drumul frumos pe care îşi propunea s-o apuce. Totuşi, se gândi cu oarecare melancolie că cele două ființe nu mai găseau în ele o sevă suficientă să le nutrească dragostea.

— Domnule doctor...

Un intern veni să-i spună că sala de operație era gata.

La Stockholm, Jan Yvarsen ocupa un apartament relativ modest în comparație cu situația sa. Înlăturase zidurile celor trei camere şi-şi făcuse un salon imens, ai cărui pereți dispăreau sub

coperțile de toate culorile, din toate epocile şi de toate dimensiunile, ale sutelor de volume. Mobilele mergeau de la stilul vechi cel mai pur, până la stilul modern cel mai căutat, fără ca acest amestec să fie câtuşi de puțin şocant. Covoare, groase de lână, divane şi lumânări cu abajururi dădeau ansamblului o atmosferă plăcută, unde orice zgomot inoportun părea interzis. N-avea pian, era un lux numai pentru ceasurile de destindere de la țară. Trăind singur, nu primea şi nu accepta decât invitațiile de care nu putea scăpa. Se ştia că are relații, dar nu prieteni. N-avea decât o singură menajeră tăcută şi discretă, aidoma lui. Întors acasă, citi din nou scrisorile prietenilor săi din Africa şi amână pe a doua zi răspunsul. Menajera aştepta, în picioare în fața lui.

— Ce e, Marga?

Telefonase o doamnă, care nu voise să-şi spună numele, cerând să fie primită cât mai repede cu putință. Fidelă consemnului, Marga o sfătuise să se adreseze la clinică... Jan luă o carte şi nu se mai gândi la acel telefon neaşteptat. Totuşi, el, care nu putea citi fără să dea importanța cuvenită fiecărui rând parcurs, nu-şi putu concentra atenția. Spre ora opt, Marga aduse pe măsuța rulantă o cină frugală, cu care doctorul se mulțumea în fiecare seară. În acel moment, răsună soneria telefonului. Jan făcu semn femeii să-l ridice. După ce ascultă, aceasta acoperi receptorul cu mâna şi, întorcându-se spre stăpânul ei, întrebă încet:

— Aceeaşi doamnă, domnule, ce să-i zic?

— Că nu sunt aici, că nu mă întorc în seara asta, răspunse Jan nerăbdător.

Apoi îşi reluă lectura; dar literele îi

dansau prin fața ochilor. Strânse furios pleoapele, apoi se hotărî dintr-odată să răspundă la scrisoarea Thérèsei. Nu fu prea încântat de stilul folosit, doctoral, patern, dar ținea să-i creeze despre sine Thérèsei o imagine cu totul deosebită de cea pe care-o păstrase ea în ciuda anilor.

„*Există fericiri* – scria el – *pe care n-ai dreptul să le neglijezi în mod nechibzuit. Viața dumitale e foarte frumoasă, Thérèse, nu poți, nu trebuie să cauți altceva. Ai fost întotdeauna romantică, fetițo. Dar acum trebuie să trăieşti doar în prezent. Corsen are dreptul la toate gândurile, la toate visele dumitale. E un băiat pe care-l apreciez şi pentru care simt multă stimă şi afecțiune. Te laşi târâtă de imaginație. Dacă m-ai vedea acum, micuță Thérèse, ai fi decepționată. Sunt bătrân nu atât ca ani, ci din*

pricina unui trecut plin de suferințe, care şi-a lăsat pecetea lui dură. Viitorul, pentru mine, înseamnă muncă şi singurătate. Nu vreau altul. Dumneata, Thérèse, eşti la începutul vieții. Ştiu cât de mult ai îndurat prin pierderea crudă a dragilor părinți. Dar soarta a voit să-ți dea o compensație. Ai un soț care te iubeşte mai mult decât orice pe lume. Şi poate că în curând căsătoria vă va fi luminată de unul sau mai mulți ştrengari. V-o doresc din toată inima, copiii sunt adevăratul scop, adevărata fericire a vieții."

Jan îşi termină scrisoarea, insistând pe lângă Thérèse să-l îndemne pe Corsen să-şi reia meseria.

Stăpân pe el în orice împrejurare, Jan putea să-şi disciplineze somnul. De obicei, cinci ore de odihnă pe noapte îi erau de ajuns ca să-şi regăsească echilibrul. După ultimul rând al scrisorii,

oboseala se abătu brusc asupră-i. I se păru că un cerc de fier îi strângea tâmplele. Se întinse pe divan, ca să încerce să-şi liniştească acel rău subit şi, fără să poată face nimic împotriva apăsării care-l cuprindea, adormi brusc. Îl trezi o sonerie. Aprinse lampa şi se uită la ceas. Era aproape două noaptea. Suna telefonul. Jan Yvarsen îşi zise că-l chemau la clinică. La celălalt capăt al firului, timp de câteva secunde, nu se auzi nimic. Jan repetă:

— Alo... Alo...

Atunci, o voce cunoscută, prea cunoscută, răsună în aparat. Jan se frecă la ochi, nu mai avea nicio picătură de salivă în gură şi crezu că sângele îi înghețase în vine.

— Cu ce drept cutezi să-mi telefonezi? articulă el cu greu.

În ureche primi ecoul unui râs strident, apoi auzi telefonul închizându-se.

Jan se lungi pe divan şi închise ochii, încercând să-şi potolească acea nervozitate care-l făcea să tremure. Dar toate raționamentele din lume, controlul pe care-l exercita întotdeauna asupra lui însuşi nu avură niciun efect în spaima care-i strângea inima. Vocea lui Sigrid... Unde se afla ea? Cu siguranță că în oraş. Deci nu-şi slăbea prada... Jan se sculă. Nu mai putea fi vorba de odihnă. Dar nu trebuia nici să-şi piardă capul. Se îndreptă spre sala de baie şi rămase multă vreme sub duşul rece. Apoi se îmbrăcă în grabă ca şi cum ar fi trebuit să plece imediat. Se aşeză la birou şi scrută multă vreme fotografia Idei.

— Oare să nu existe dreptate? murmură el.

Apoi, lucid, cu o cruzime implacabilă, voi să-şi dea seama ce simțea, ce reprezenta încă pentru el acea voce pe care-

o iubise atâta. „De unde-mi vine tulburarea asta? Mi-e rău?” se întrebă el speriat. Cu tot haosul din sufletul lui, simțea o mânie surdă, gata să izbucnească dacă, din întâmplare, criminala lui verişoară cuteza să i se înfățişeze. Ce să facă? Nu se îndoia că Sigrid voia cu orice preț să-l întâlnească. Va îndrăzni să se ducă în casa mătuşii Brita, acum casa lui? Va cuteza să locuiască acolo cu complicitatea lui Ane Mette, care îi păstrase o tandră adorație? Jan trebuia, la sfârşitul săptămânii, să se ducă acolo. Se hotărî să renunțe la plecare şi-o înştiință printr-o scrisoare pe bătrâna guvernantă, fără totuşi să-i explice motivele. El care-şi interzisese fumatul înainte de masa de prânz, golise până la răsăritul soarelui, o jumătate de pachet de țigări. Nu-şi putea potoli cu nimic nervozitatea. Există fapte care nu se iartă, pe care nu le poți ab-

solvi, şi cărora timpul nu le poate şterge urma ticăloasă. Sigrid se făcuse vinovată de o crimă de neînchipuit şi nepedepsirea ei nu se datorase decât mărinimiei Idei. Ochii i se opriră pe scrisoarea pe care tocmai i-o scrisese Thérèsei Corsen. Thérèse? Ea n-ar fi putut să ierte. Nicio inimă binevoitoare n-ar fi avut puterea sau laşitatea să ierte. Pe Jan îl năpădi revolta. Adesea, în ceasurile de singurătate, trecutul venea să-l legene pe aripile lui şi când îşi aducea aminte de Sigrid mila lua locul ranchiunei. Dar acum ce să facă? Jan socoti că trebuie să acționeze, dar cum? O simți pe Sigrid dând târcoale, pregătindu-se să aducă răul sau distrugerea. Cum să ajungă la ea s-o împiedice să distrugă? Deşi era cu mult înainte de ora deschiderii birourilor, Jan se duse la notarul familiei. Servitoarea care-i deschise la început refuză

să-şi trezească stăpânul.

— Spune-i numele meu şi zi-i că e ceva extrem de urgent şi de grav.

Notarul apăru în halat de casă, cu chipul buimăcit de somn.

— Sunt surprins să te văd venind atât de devreme, doctore, dar mă aşteptam la vizita dumitale. Dacă n-ai fi sunat la uşa mea, mi-aş fi permis să te rog să vii ca să-ți vorbesc despre vizita pe care am primit-o ieri. Îşi puse ochelarii: Verişoara dumitale, domnişoara Lindval, s-a întors printre noi. Mă vezi încântat. Nu s-a schimbat şi-şi păstrează aceeaşi strălucitoare tinerețe. Vizita ei m-a dus cu mulți ani în urmă, pe vremea mătuşii dumitale. Nădăjduiesc că această călătoare a noastră şi-a isprăvit peregrinările prin lume şi se întoarce definitiv acasă. Nu pricep de ce verişoara dumitale n-a venit direct la dumneata. M-a rugat să te anunț de sosirea ei. Mi

s-a părut cam ciudată, dar…

Jan se prăvălise într-un fotoliu şi notarul îl privi cu nelinişte. El habar n-avea despre crima lui Sigrid şi paloarea medicului i se păru nefirească.

— Ți-e rău?

Jan făcu semn din cap că nu.

— Ce ți-a spus verişoara mea? întrebă el cu voce aspră.

— Nimic precis. Încă din copilărie, Sigrid a avut întotdeauna un surâs enigmatic. Nădejdea pe care mi-o fac închipuindu-mi că ar putea rămâne printre noi porneşte dintr-o convingere personală. Sigrid nu mi-a spus nimic în acest sens. Vârsta mea şi vechea prietenie care mă leagă de familia dumitale mă îndreptățesc să-ți dau unele sfaturi…

— Care?

Tonul aspru al lui Jan, cu care nu era obişnuit, îl surprinse pe notar.

— Viața dumitale particulară nu mă privește, dragă doctore, cu atât mai puțin a verișoarei dumitale. Dar mi se pare că odinioară ați fost logodiți.

— Într-adevăr, răspunse Jan în silă.

— Pot să nu dau două parale pe romantism, dar soarta are surprize uimitoare și...

— Și?

— Și, continuă notarul cu voce scăzută, știind că cea mai mare dorință a mătușii dumitale, care mi-a fost prietenă bună, era să te însori cu fata ei, mi se pare că n-ar fi imposibil să vă realizați, visul din tinerețe. Sunteți liberi amândoi.

Jan izbucni într-un râs care-l făcu pe notar să tresară, apoi, ca împins de un resort, se ridică din fotoliu. Cu o voce calmă, dar de o crudă ironie, răspunse:

— Dragă maestre, nu-ți construiești viitorul pe niște amintiri. Sigrid ți-a

spus că ar dori să mă vadă?

— Nu, în plus, a afirmat că n-are intenția să stea în casa dumitale de la țară... M-a rugat, dacă te văd, să-ți comunic această hotărâre. Totul pare destul de ciudat. Socot că există probabil între voi o neînțelegere. Aş fi fericit dac-aş putea-o risipi.

— Nu te preocupa de asta! răspunse Jan destul de sec.

În fața acestui ton neobişnuit, notarul avu un gest de stupoare. Jan, încurcat şi confuz, se scuză, spunând că e surmenat.

* * *

Cu, toată puterea sa de stăpânire, doctorul Yvarsen nu operă în dimineața aceea cu calmul său obişnuit. Internii, mirați, nu-şi puteau explica nici mutismul, nici fruntea încruntată a maestrului lor. Pe deasupra măştii, privirea

îi era neliniştită, parcă îndepărtată. Mâinile păreau să asculte mai mult de reflexele obişnuite decât de disciplina gândirii. Sigur, asistenților nu le era teamă, dar lipsa explicațiilor îi dezorienta. Doctorul Yvarsen nu numai că tăcea, dar nervozitatea lui era evidentă. Mâna înmănuşată în cauciuc înhăța brutal instrumentele pe care i le întindeau ajutoarele sale. Avu de făcut trei operații delicate. După a doua, Jan se retrase în odaia vecină cu sala de operații, rugând să fie lăsat singur. De obicei, în timpul pauzelor, discuta cu studenții, le cerea păreri, şi încerca – cu o afectuoasă convingere – să-i încurajeze pe drumul pe care şi-l aleseseră.

— E într-adevăr pentru prima oară, de mulți ani, când îl văd pe doctor atât de răscolit, remarcă secretara lui, care nu cutează să-l deranjeze.

Singur, Jan se lăsă din nou cufundat

în gândurile lui. „Ce va face Sigrid? Va cuteza să vină la mine?” Se gândi cu o intensitate aproape dureroasă la liniştita şi senina sa căsnicie. O evocă pe Ide, surâzătoare, blândă şi bună, adevărată imagine a purității. „Nu, Ide, şopti el, n-am s-o iert pe cea care a vrut să te piardă. Iartă-mă, Ide, că te-am făcut, fără să vreau, să suferi, că ți-am întunecat câțiva dintre anii cei mai frumoşi prin acele sumbre regrete care mă mânau uneori spre un trecut în care surâdea un alt chip decât al tău, în care doream o altă prezență... Tremur ele groază când mă gândesc că am putut-o lăsa pe Sigrid să se apropie de tine, că am fost atât de inconştient să nu prevăd răul pe care se pregătea să ți-l facă, cu răceală, cu cruzime, ca o fiară. O, Ide, ce să fac? Sigrid s-a întors, Sigrid dă târcoale ca o umbră a nenorocirii. Sigrid mă pândeşte, mă vrea! Ce să

fac?”

În dosul pleoapelor închise, imaginea Idei persista; îi auzea zgomotul paşilor, râsul, vocea caldă şi, ca şi odinioară, îi şoptea: „Jan, trebuie să ierți, trebuie să uiți!” Jan îşi şterse fruntea udă de sudoare. „Nu vreau să iert, nu pot, nu trebuie să iert!” Cineva bătu de două ori în uşă. Jan tresări, îşi aprinse o țigară, încercă să-şi regăsească un pic calmul înainte de a răspunde cu voce sigură:

— Intră!

O infirmieră îşi vârî capul înăuntru şi spuse timid:

— Domnule doctor, totul e gata şi sunteți aşteptat.

Jan se ridică. Un surâs plin de bunătate îi luminã chipul.

— Vin. Doar câteva secunde.

Trase adânc în piept fumul țigării şi trecu în sala de operații: câțiva interni

îl aşteptau, cu un aer jenat. Dar Jan îşi trase mănuşile şi, înainte de a i se pune masca, îşi anunță asistenții cu vocea lui obişnuită, calmă şi gravă, că intervenția pe care se pregătea s-o facă era o delicată rezecție de stomac.

Capitolul VIII

Fanny Millicient şi Tom Starner se căsătoriseră de trei săptămâni. Era prima lor vizită, ca soți, pe care-o făceau familiei Corsen. Ea venise prima, parcurgând cele cinci leghe care-o despărțeau de casa familiei Corsen în trapul regulat al iepei pe care i-o dăruise soțul ei. Tom urma să vină seara, cu maşina. După primele efuziuni, Thérèse îşi privi prietena.

— Eşti frumoasă, draga mea Fanny, căsătoria ți-a priit.

— Sunt fericită, asta-i tot. E minunat,

Thérèse, minunat şi aproape de neînchipuit. Nu mă gândeam la dragoste, sau mai curând eram absurdă. Nu voiam să cred în ea. Fiecare an de singurătate mă convingea că dragostea era din ce în ce mai greu de atins. Apoi a apărut Tom... Ce să-ți spun? Îl iubesc, e de ajuns, nu-i aşa? Îl iubesc fără să ştiu de ce, nici nu mai ştiu măcar dacă e aşa cum voiam eu să fie bărbatul la care visam când eram foarte tânără. Ne-am aruncat, mărturisesc, câteva priviri, la prima noastră întâlnire. Apoi el a devenit pentru mine un fel de lumină pe care-o aştepți şi cred că acum n-aş mai putea trăi fără ea... Cât de ciudată e viața... Pe vremuri credeam că nu mai există nimic în afară de munca mea. De-o lună încoace viața mea dinainte nu mai e decât o amintire îndepărtată. E de necrezut cât de repede se obişnuiesc inima şi sufletul cu

fericirea. Ceasurile trec cu o repeziciune uluitoare. Mi se întâmplă să mă emoționez până la lacrimi când murmur singură, pentru mine: „Soțul meu, casa mea”.

Vorbi mult despre Tom, şi ori de câte ori îi rostea numele, gura ei părea că înfloreşte. Avea de gând să schimbe aranjamentul casei.

— El mă lasă să fac ce vreau, zise ea cu emoție. Dar am să încerc să-i aranjez locuința după gustul lui.

Interiorul casei lui Tom Starner era al unui celibatar sportiv, prieten al confortului. Peste tot, fotolii adânci de piele, iar pe pereți, trofee de vânătoare. Lui Fanny îi plăceau lucrurile vechi şi voia să le aibă sub acoperişul casei sale.

— E o dorință care ține încă din adolescență şi pe care n-am avut niciodată posibilitatea să mi-o satisfac. Ştiu bine

că un asemenea aranjament poate fi, şocant şi aproape ridicol într-o țară unde efortul şi munca grea nu se potrivesc cu dulcegăriile, dar contradicțiile de multe ori sunt plăcute.

Din Anglia, tinerii soți n-au primit o scrisoare prea afectuoasă. Prin această căsătorie în afara tradiției, Tom se rupsese de o anumită *gentry* industrială engleză. Ca răspuns la vestea însurătorii sale, părinții lui îi trimiseseră o scrisoare destul de seacă.

Schimbarea fizică a lui Fanny era vizibilă. Din frumoasă, devenise încântătoare. Părul pe care altădată şi-l pieptăna lins, cu cărare la mijloc şi strâns în coc, îi flutura acum pe spate. Mersul îi era mai suplu, gestul mai larg şi buzele acoperite de un roşu uşor dezvăluiau în orice clipă, prin surâsul lor radios, nişte dinți sclipitori. Ea îi luă Thérèsei mâinile.

— Ce egoistă sunt. Nu vorbesc decât de mine. Şi tu, Thérèse?

— Eu? Cum spune poetul Verlaine, viața mea e simplă şi liniştită... răspunse Thérèse.

— Şi James?

— Nu ne vedem decât seara, dragă Fanny. Şi-a reluat, ştii, meseria de medic.

Lui Fanny i se păru că vede în privirea prietenei sale o anumită umbră şi în glas distinse un ton mai stins ca de obicei. Nu se putu abține să n-o întrebe dacă activitatea soțului ei nu-i pricinuia o oarecare tristețe. Thérèse tresări, tuşi ca să-şi dreagă glasul şi răspunse limpede:

— Câtuşi de puțin. Sunt foarte mândră de el şi de renumele lui. Sunt fericită că-l ştiu fericit.

— Iartă-mă, am crezut...

Fără să vrea, Thérèse lăsă să-i scape

un oftat, apoi ridică uşor din umeri.

— Recunosc că de la o vreme mă încearcă un fel de rău pe care nu-l pot defini, ca şi cum aş aştepta ceva cumplit... Nu-mi cere explicații, fiindcă nu ți le-aş putea da. Asta mi se întâmplă din ziua în care mi-ai spus că Sigrid trăieşte.

— Dar... De ce să te tulbure pe tine existența lui Sigrid? Thérèse, uită-te la mine şi iartă-mă dacă insist. Eşti sigură că nu-mi ascunzi nimic?

Chipul Thérèsei se împurpură. Nu-i putea mărturisi nici chiar celei mai bune prietene a ei ciudata senzație de durere pe care o încercase în dimineața aceea, când citise scrisoarea doctorului Yvarsen. Îşi reproşa că îndrăznise să-i scrie lui Jan cu sufletul ei de odinioară, dar în acelaşi timp suferea din pricina certitudinii că într-adevăr Jan nu simțise şi nu va simți niciodată față de ea

emoția pe care o simțea ea gândindu-se la el. Cuprinsă de un soi de decepție amară, mototolise paginile lungi. Apoi se ocări singură pentru romantismul ei exaltat şi-şi făgădui ca de acum încolo să fie femeie rezonabilă. Avea un soț minunat şi o casă încântătoare. Se întoarse spre Fanny cu ochii ei violeți în care străluceau lacrimi.

— Fanny, existența lui Sigrid nu poate lăsa indiferent pe nimeni, în sensul justițiar al cuvântului. Pe de altă parte, mărturisesc cinstit că mi-ar părea nespus de rău ca femeia asta să-şi mai păstreze puterea asupra unei ființe căreia de fapt i-a făcut atâta rău.

Această explicație, care putea să-şi aibă valoarea ei, fu dată pe un tot atât de aprins, încât subtilitatea nu putu şterge sentimentul. Fanny surâse, dar surâsul ei era obosit.

— E părerea ta sinceră, Thérèse? A

murit într-adevăr în tine acel sentiment care te făcea să tremuri de emoție când îl vedeai pe doctorul Yvarsen? Voi fi sinceră. Nu cumva eşti cumplit de geloasă închipuindu-ți că doctorul ar putea cădea din nou în brațele frumoasei sale verişoare?

Thérèse închise ochii, strânse buzele, deveni lividă şi murmură ca pentru sine:

— Ar fi mult prea cumplit!

Fanny îşi luă prietena în brațe. Rămaseră tăcute minute în şir.

— Îi iubesc pe cei ce se iubesc! zise o voce plăcută.

Era James Corsen, întors din drumurile lui zilnice prin satele din jur. Indigenii aşteptau vizita doctorului, aşa cum aştepți o minune. Acum ştiau că nu mai sunt uitați.

Ultimele vizite fuseseră cele făcute pe vremuri de doctorul Yvarsen. De atunci

doar vreun caz de extremă urgență îi determina pe negri să consulte medicul la care se ajungea foarte greu, pentru că niciun doctor nu-şi exercita meseria în Veld şi ei trebuiau să se ducă tocmai la Krittelwerk. Gripele, bolile mai puțin grave, ba uneori chiar şi cele serioase trebuiau să fie ignorate de bunăvoie şi, de la plecarea lui Jan, nivelul sănătății scăzuse mult în regiune. Cu un fatalism surâzător, cafrii acceptau micile sau marile necazuri în nădejdea că poate, mai curând ori mai târziu, un alt doctor Yvarsen va veni totuşi în district să le aducă şi lor mângâierea. Când în primul sat, James Corsen a dat prima lui consultație cu totul gratuită, noutatea s-a răspândit în tot ținutul cu o rapiditate fulgerătoare. James se întorcea din aceste drumuri, dărâmat, dar fericit că şi-a făcut datoria.

— N-aveam dreptul, dragă, să pun şi

eu puținul pe care-l ştiu în slujba celor care suferă? îi zise el Thérèsei.

În fiecare zi James Corsen părăsea *Paradisul* în zori. Nu venea la masă. Thérèse mânca singură la prânz în salonul imens. Nu cuteza să-i spună soțului ei că această singurătate, în criza prin care trecea, o apăsa cumplit. Cufundată în gândurile ei încâlcite, trebuia să facă un mare efort ca să-i dăruiască lui James, când acesta venea acasă, ofranda surâsului care-i plăcea.

Corsen o sărută pe Fanny şi o strânse îndelung în brațe pe Thérèse.

— O zi grea. Un duş o să-mi facă foarte bine.

Dispăru pentru câteva minute.

— James mi se pare cel mai drăguț bărbat, zise Fanny.

— Mai drăguț decât Tom? întrebă Thérèse surâzând.

— Nu, dar tot atât, sunt convinsă.

— N-ai să mă convingi de un lucru pe care-l ştiu de multă vreme, dragă Fanny.

Tonul sec al Thérèsei o surprinse pe prietena ei.

— Te-am jignit?

— Câtuşi de puțin. Dar...

— Dar?

— Climatul de exaltare, foarte firesc, în care trăieşti, te obligă, desigur să-l constați la toți cei care te înconjoară...

— O rectificare, Thérèse... la toți cei care-mi sunt dragi...

James Corsen apăru în haine albe.

— Uf... Negrii ăştia sunt simpatici, dar sunt tot atât de insuportabili ca nişte copii răsfățați. Mă întreb dacă n-ar fi fost mai bine să-i las să se zbată în ignoranță... Îi conving tot atât de greu pe unii dintre ei că sunt sănătoşi, pe cât de greu îi pot determina pe cei care sunt într-adevăr bolnavi să se îngri-

jească, atunci când medicamentele pe care le dau nu le plac... Dragă Thérèse, mâine am nevoie de tine. Trebuie să operez. Rănitul nu e transportabil. Va trebui să ne mulțumim cu ce avem la îndemână.

Thérèse își înălță capul. Ochii îi străluciră. Fanny băgă de seamă şi-şi arcui sprâncenele. Această veste primită de Thérèse cu un sentiment de satisfacție era cea mai bună dovadă că tânăra femeie se plictisea. Își zise că viața era într-adevăr stranie, din moment ce ea voise să-şi părăsească meseria, ca să se devoteze dragostei, în vreme ce Thérèse părea să încerce o adâncă bucurie ca să-şi reia – fie chiar şi pentru câteva ceasuri – această meserie:

— Recunosc, spuse oftând Corsen, că sunt puțin emoționat. Este pentru prima oară când pun mâna pe bisturiu de când... de când... Căută în memorie şi

spuse surâzând: Sunt într-adevăr fericit din moment ce nu mai am noțiunea timpului. Cred că ultima mea intervenție datează de pe vremea când eram asistentul doctorului Yvarsen. Voi fi în stare să fiu demn de el?

Privirile Thérèsei şi ale lui Fanny se încrucişară. Cea a Thérèsei era parcă resemnată. „Vezi, părea ea să spună, e ca un soi de fatalitate, mereu trebuie să-i fie rostit numele, cum să pot găsi uitarea?”

* * *

Operația era delicată. Era vorba de amputarea unui picior ros de cangrenă. Bolnavul, un cafru voinic de vreo treizeci de ani, privi cu un calm senin toate pregătirile doctorului. La porunca lui Corsen, avu curajul să interzică concertul de plânsete ale nevestei sale şi al celor trei copii strânşi în odaia vecină.

Înainte de anestezie, indigenul voi să ştie precis ce va avea de îndurat. Corsen nu-i ascunse nimic. Lacrimi perlară ochii bărbatului.

— Cum o să-mi mai hrănesc nevasta şi copii?

— Am să te angajez la mine, îl linişti Corsen. Îți plac animalele?

Negrul ceru să fie „şef”.

— Te voi numi supraveghetor-şef.

Un surâs ilumină chipul bolnavului. Thérèse strânse mâna soțului ei şi-i şopti cât de mult îi aprecia bunătatea. Corsen îşi privi soția. În halat alb, se fâțâia în sus şi-n jos prin odăița transformată în sală de operație. Aşeza instrumentele în ordinea în care se părea că vor fi întrebuințate, ca şi odinioară la spitalul din Krittelwerk. Brusc, James Corsen nu mai fu soțul, a cărui privire părea mereu neliniştită din pricina a ceea ce putea dori sau spera

Thérèse, ci chirurgul stăpân pe nervii săi şi conştient că era vorba de viaţa unui om. Vocea lui îşi reluă tonul poruncitor:

— Eter...

Corsen aruncă cearşaful. Rana cumplită se ivi, dar chipul Thérèsei nici nu tresări. Piciorul trebuia amputat până la jumătatea şoldului.

„Gata?" părea să spună privirea lui James, fixată asupra Thérèsei. Cu chipul concentrat, cu buzele strânse, el primea unul câte unul, ca un automat, instrumentele pe care Thérèse i le întindea. Fără să ezite, Corsen începu să taie.

— Tampon... pense, bisturiu...

Chipul îi şiroia de sudoare. N-avea mască. Thérèse îi şterge întruna fruntea cu un burete. Într-adevăr, nu-şi mai recunoştea bărbatul. Acest chip, asprit de efort şi de atenţie, părea stră-

in; gesturile precise, rapide nu mai erau ale mâinilor care mângâiau cu o încetineală blândă spinarea gazelelor şi antilopelor. Scârţâitul fierăstrăului pe os o făcu pe Thérèse să tresară. Îi trebui ei însăşi un mare efort ca să nu leşine.

— Pensă... Tampon... ac...

Corsen se îndreptă. Totul se terminase. Pe acelaşi ton autoritar articulă:

— Ţigară...

Thérèse aprinse micul cilindru alb, trase ea însăşi câteva fumuri şi-l aşeză între buzele soţului ei.

— Mulţumesc!

Thérèse îşi desfăcu boneta albă care-i strânsese fruntea. Părul cu reflexe arămii îi căzu pe umeri în valuri ondulate. Corsen îşi trase soţia spre fereastră, în lumina de aur a soarelui ridicat foarte sus.

— Sunt mândru de tine, dragă...

— Şi eu, James, sunt mândră de tine.

Spunea adevărul. Prin autoritatea, stăpânirea sa, James îşi crease o aureolă pe care Thérèse, până în ziua aceea, nu i-o văzuse. Curajul, bravura unui bărbat prețuiesc poate, în ochii unei femei, mai mult decât o infinitate de dulcegării. Prin gesturile sale sigure, hotărâte, James Corsen căpătase în ochii soției sale o măreție pe care până atunci n-o avea decât doctorul Yvarsen. Tânăra femeie îşi privi lung bărbatul şi rosti încet şi alene:

— Nu poți să-ți dai seama în ce măsură m-ai eliberat...

Fraza părea puțin cam ciudată. Corsen deschise gura ca să ceară o explicație, dar Thérèse rosti:

— Atenție, cred că operatul nostru s-a mişcat. Familia se strecurase în odaie şi, plângând, înconjurase patul. Primul lucru pe care-l făcu bietul cafru, cu

toate suferințele pe care trebuie să le fi îndurat, fu să schițeze un surâs. Mişcat, Corsen îl linişti şi-i făgădui să revină a doua zi dimineață.

— Veți veni împreună cu doamna, domnule doctor?

— Sigur, zise James. Fără ea, vezi tu, n-aş fi izbutit astăzi...

În maşină, Thérèse se ghemui lângă James.

— Ştii, îi zise el, în realitate nu eram câtuşi de puțin linişti. E curios cum vechile gesturi pe care le-ai făcut ani în şir revin în mod mecanic, în ciuda unei lungi întreruperi. Trebuie să mărturisesc totuşi că acum mă simt năucit de oboseală.

Se întoarseră, cu viteză redusă, acasă. Seara era calmă şi aerul uşor. Privirea, atrasă de această transparență, hoinărea dintr-un capăt într-altul al orizontului. Thérèse coborâse geamul şi plete-

le îi jucau în vânt. Îşi scoase afară braţul gol, aurit de soare. Cu gura întredeschisă, cu ochii pierduţi, eliberată de orice spaimă, se lăsase în voia plăcerii. Simţea o dorinţă fierbinte de a fi slabă, alături de acest bărbat a cărui forţă o emoţionase. Voia să i se dăruiască cu trup şi suflet.

Câteva antilope se detaşau pe ecranul de un albastru limpede al orizontului. Motorul torcea. Totul era certitudine, frumuseţe solidă, armonie perfectă.

Capitolul IX

Aşezată în faţa măsuţei de toaletă, Sigrid Lindval îşi netezea, cu două perii, părul minunat. Nici anii, nici furtunile nu-i alteraseră chipul frumos. Ochii prelungi şi enigmatici aveau o uimitoare strălucire tinerească şi genele întoarse puneau o umbră caldă pe

obrajii de culoarea piersicii. Buzele pline şi sinuoase descopereau, ca şi odinioară, nişte dinți sclipitori de animal de rasă. Pierzând noțiunea timpului, Sigrid trăia de trei săptămâni în camera unui hotel din Stockholm. Se chinuia, fiindcă nu cuteza să acționeze. Luptele cu ea însăşi o făceau să gâfâie de spaimă, de turbare furioasă. Se simțea lipsită de voință. Să fi devenit laşă, ea care nu se temuse niciodată nici de Dumnezeu, nici de diavol? Nu-şi putea afla somnul în ceasurile nopții, nici odihna în timpul zilei; la masă ronțăia câteva dulciuri, la nimereală, fără poftă de mâncare, cu inima strânsă, cu lacrimile mereu gata să-i țâşnească din ochi. În fiecare dimineață hotăra că nu va trece ziua fără să-l vadă pe Jan, dar în ultimul moment o apuca teama şi renunța brusc la planul de atac pe care-l hotărâse. De mai multe ori se în-

vârtise în jurul clinicii unde ştia că lucra Jan. Îşi văzuse vărul plecând, dar teama fusese întotdeauna mai puternică decât ea şi rămase ţintuită pe loc, într-un colţ întunecat, fără a cuteza să-i iasă în cale. Nu-şi reînnoise apelul telefonic. Toate aceste eşecuri suferite, stăpânirea pe care şi-o impunea îi creau o stare de nervozitate extremă. Adesea se prăvălea pe pat, în prada unei crize de lacrimi care-o lăsau zdrobită de oboseală. Lipsită de curaj, se dusese din nou la notar. Acesta, văzând-o atât de palidă şi de slăbită, presimţi o dramă, fără să poată bănui motivele. Păstra în sinea lui tainica nădejde de a-i vedea pe Jan şi pe Sigrid căsătorindu-se. Căci nu se îndoia că dragostea de odinioară era la fel de puternică între ei. Puteai s-o uiţi pe Sigrid? Îl puteai părăsi pe Jan? După un moment de ezitare, el îi relată fidel întrevederea cu

doctorul.

— Atitudinea lui mi s-a părut dintre cele mai stranii, eu credeam că sosirea dumitale acasă avea să-l bucure, zise notarul. Or – şi notarul clătină din cap – am observat, şi surpriza mi-a fost mare, că nu era prea fericit de o astfel de veste.

Râsul sacadat al lui Sigrid i se păru omului legii ca un ecou al râsului sarcastic al lui Jan. Se simți prost. Potrivindu-şi ochelarii, punându-şi amândouă mâinile pe birou, întrebă:

— Draga mea, ce înseamnă asta? Sunt un vechi prieten, îngăduie-mi să-ți cer câteva explicații, pe care n-am avut când să le obțin de la Jan. Ce s-a petrecut între voi?

Sigrid se ridică pentru a pune capăt discuției. Îşi răsuci nervoasă mănuşile şi răspunse evaziv:

— Să spunem, dragă maestre, că Jan

şi cu mine n-am fost de aceeaşi părere în ceea ce priveşte felul cum înțelege fiecare dintre noi dragostea... Cu mâna pe clanța uşii adăugă: Te rog linişteşte-l pe vărul meu dacă-l mai vezi. N-am câtuşi de puțin intenția să vizitez casa în care am stat odinioară. Nici măcar ca s-o sărut pe bătrâna Ane Mette. Ochii i se adumbriră, dar continuă fără ca vocea să-i trădeze vreo emoție: Fiindcă şi Ane Mette înseamnă trecutul.

Prin drumul ei fără sfârşit prin lume, Sigrid lăsase în toate capitalele câte un adorator gata să-i satisfacă fanteziile. Niciunul dintre ei nu căpătase niciodată nici cea mai mică încurajare. Cei care mai sperau şi nu voiau să se socotească învinşi îi luau capriciile drept făgăduieli.

Alții, care nu-şi mai făceau iluzii, îi rămâneau totuşi fideli, neputându-se despărți de această ființă pe cât de ciu-

dată, pe atât de frumoasă.

A doua zi după vizita la notar, după o altă noapte fără somn, Sigrid, întunecată, luă o hotărâre: să plece din nou. La ora şase ridică telefonul interior; cu glas chinuit, ca pentru a-şi hotărî definitiv „fuga” – aşa numea în sinea ei o nouă călătorie – întrebă la ce oră pleca avionul de Paris şi-şi reţinu un loc. Bagajul fu repede gata. Sigrid făcu apoi o baie foarte fierbinte şi un duş foarte rece. Puţin mai liniştită, se aşeză în sfârşit, bău puţină cafea şi ronţăi un corn. Mintea ei lucra cu o viteză nemăsurată şi mucurile ţigărilor se adunau în scrumieră. Brusc, se hotărî să-i scrie lui Jan. De trei ori reîncepu scrisoarea şi tot de atâtea ori o rupse. Cuvintele i se păreau ori prea seci, ori prea exaltate.

— Ce să fac? murmură ea cu chipul scăldat în lacrimi. Nu pot pleca fără să-

i spun... nu pot...

Dând curs impulsului, căută în anuar numărul de telefon de la clinică.

— Alo... cu doctorul Yvarsen, vă rog...

La celălalt capăt al firului un glas întrebă cine era. Îşi inventă un nume, spunând că era vorba de un caz extrem de urgent. Sigrid aşteptă câteva secunde, care i se părură lungi ca veşnicia. Mâna ce ținea receptorul tremura. Brusc vocea gravă, cunoscută îi răsună în ureche. Sigrid crezu că leşină.

— Alo... Jan? Sunt eu, Sigrid... Nu închide, te rog... Uite, plec... îți jur că plec... n-am curajul să te văd... ştiu că nu vrei... Adio, Jan... Te iubesc...

Se prăvăli peste birou şi, cu capul pe braț, plânse cu suspine, murmurând cu voce surdă:

— Plec... dar voi reveni!

* * *

Din avionul care luase repede înălțime, Sigrid privea panorama capitalei suedeze desfăşurându-se sub ochii ei, atât de cochetă, de curată şi nemaipomenit de colorată; cât de linişţit era pământul văzut de la acea altitudine! Inima i se strânse. Nu, nu voia să mai plângă. Cu gâtul întins, continua să-şi repete: „Voi reveni... voi reveni...”

Capitolul X

Trecuseră trei luni de când Sigrid părăsise Stockholmul. Notarul îi repetase lui Jan discuția lui cu Sigrid Lindval şi, pentru prima oară după atâta vreme, doctorul se reîntoarse în casa copilări sale. Servitorii îi duceau dorul. Sosirea lui îi linişti, readuse soților Gunther buna dispoziție şi bătrânei Ane Mette vioiciunea. Obrajii ei zbârciți se înroşiseră de bucurie şi ochii îi sclipeau ca

nişte perle. Jan ieşi dintr-o criză, pe care o califică drept „mizantropie”. Luni de zile refuzase orice invitație, renunțase la orice distracție. Petrecea seri întregi în apartamentul lui, cu mintea goală, indiferent la orice. Un drum la țară totuşi i-ar fi făcut bine. În dimineața aceea se trezi – în casa mare şi luminoasă – cu plămânii lacomi de aer curat; cu capul uşor, simți cum îl străbate un val generos de sânge. Ane Mette – care-şi rezervase această cinste – îi aduse cana cu cafea fierbinte.

— Ce se mai spune prin ținut? întrebă Jan cu interes prefăcut.

— Se spune ce spunem şi noi, băiatule, că te vedem foarte rar.

Ane Mette avu un surâs radios.

— M-am hotărât să vin mai des...

— Drace, sărmana dumitale slujnică se apropie de sfârşitul călătoriei... N-ar trebui s-o mai părăseşti...

— Adevărat, te-am cam neglijat, dar lucrurile se vor schimba. Spune-i lui Olaf s-o pregătească pe Ingeborg.

Jan sări în şa ca la douăzeci de ani: frumosul animal se cabră sub genunchii lui. Cu o mână fermă, Jan îi potoli elanul. De pe peron, Ane Mette, Hilde şi Olaf îşi priveau stăpânul mânându-şi calul într-un galop îndrăcit. Aerul tare îi tăia obrajii. Se aplecă pe grumazul iepei.

— Hai, frumoasa mea, aleargă, zboară, natura e minunată, puternică; în ea îmi voi regăsi echilibrul.

În pădure, pinii imenşi păstrau pe creştet zăpada iernii pe sfârşite. Totul era tăcere şi reculegere. Prin ramurile înalte, soarele îşi strecura razele şi dădea locului o lumină feerică. Punând piciorul pe pământ, Jan îşi legă iapa de un copac şi o porni la întâmplare pe o potecă. Rămurelele şi acele de pin îi

trosneau sub tălpi. Trase adânc în piept aerul saturat de răşină: „O, tinerețe, te regăsesc şi nu-mi mai este frică de tine. Aici veneam să visez şi visul pentru un om sănătos e o adevărată odihnă după munca zilnică. În umbra şi în lumina ta mi-am făcut ucenicia voinței, o, pădurea mea adâncă!” Fiecare copac întâlnit era o amintire, fiecare potecă o răbufnire a curajului. Regăsea forța şi rezistența de la douăzeci de ani. Pe unul din cele mai groase trunchiuri, la înălțimea ochilor săi, nişte inițiale se mai înlănțuiau şi acum, îndemnându-l la meditație: umbrele trecutului. Acum era sigur de inima lui plină de amintirile dragilor dispăruți. Se odihneau acolo fără amărăciune şi fără disperare. Cât de departe era vremea în care evocarea unui chip blond îi tăia răsuflarea! Îşi continuă drumul prin câmpia suedeză, fără să se simtă obosit, întocmai ca în

zilele luminoase ale tinereții sale, dar fără să se mai sperie de izbucniri imposibile. Totul se sfârşeşte şi totul reîncepe până la sfârşitul celei din urmă zile. Trebuia să-şi iubească meseria, de care era răspunzător în fața oamenilor. Trebuia să creadă în misiunea sa. Zgomotul cascadei Trollhättan deveni mai intens; ajunse la taluzul râpos, unde, cu mai bine de douăzeci de ani în urmă, se bătuse, din gelozie, cu prietenul său din copilărie pentru verişoara lui. Amintirea nu-i răni sufletul. Timpul îşi făcuse datoria, vindecând rănile. Apa torentului țâşnea, veşnic reînnoită în cântecul ei inepuizabil. Aburii spumei urcau din vale şi privirea aluneca la infinit pe cioturile negre ale copacilor şi pe locurile acoperite de albeața zăpezii. Jan o porni înapoi. Când îl zări, iapa nechează de bucurie. Urcă în şa şi Ingeborg o porni la trap. Era fericit să tră-

iască senzații noi, încântat să se gândească la mâncarea aleasă care-l aştepta acasă. La intrarea în sat, îşi struni calul şi opri în fața hanului.

— Salut tuturor...

Oamenii îşi scoaseră căciulile. Unii se apropiară luându-şi mutre necăjite. Jan izbucni în râs.

— Azi nu vreau bolnavi. E prea frumos. Patroane! De băut la toată lumea!

— E plăcut să ne revedem, domnule doctor. Asta ne dă un fel de siguranță.

Un țăran se apropie timid:

— Domnule doctor, sigur că de atâta vreme ai uitat, dar lunea viitoare e sărbătoarea satului. Dacă ai veni şi dumneata ar fi mai frumos, cum n-a mai fost de multă vreme.

— Contați pe mine, prieteni, voi veni.

Făgăduiala fu salutată cu strigăte de bucurie. În câteva clipe vestea avea să se răspândească în toate casele din sat.

Căldura entuziastă a acelor ființe simple era comunicativă. Ea spori euforia lui Jan. Hilde şi Olaf Gunther văzură, intrând în bucătărie un personaj care le era aproape necunoscut. Stăpânul lor nu mai avea fruntea brăzdată de acele riduri îngrijorătoare care-i impresionau, buzele îi erau luminate de un surâs nou. Cu pieptul înainte, Jan părea mai drept şi mai înalt ca de obicei. În obraji, aerul curat îi pusese un roşu sănătos. Totul în el dezvăluia pofta de viață.

Ane Mette îl privi cu o tandră admirație.

— Dă, Doamne, zise ea încet, să nu cadă iar în acele visări care-i fac atât de rău; dă, Doamne, să-şi păstreze mereu chipul ăsta senin!

Capitolul XI

De la ora patru după-amiază James Corsen lupta la căpătâiul unui muribund. De cincisprezece zile, bolnavul lăsase, din neglijență, să i se infecteze o rană; făcuse tetanos. Şi, bineînțeles, ai lui nu chemaseră doctorul decât în ultimul moment. Când Corsen sosi, pacientul manifesta de-acum semnele crispării obrazului, înțepenirea limbii şi a maxilarului, şi se plângea de dureri ascuțite în stomac şi în tot pieptul. Febra trecuse de patruzeci de grade. Nu mai putea fi vorba de ser preventiv. Injecțiile cu cloral nu aduseseră decât o oarecare uşurare momentană în contracția generalizată a pacientului. Agonia fu cumplită; moartea surveni târziu seara, în momentul în care izbucni furtuna. De două zile atmosfera era încărcată, iar aerul sufocant părea plin de miasme. În litaniile funebre intonate de familia defunctului, Corsen, cuprins de

un rău subit, căzu pe un scaun, doborât de un soi de toropeală; în urechi îi răsuna un bâzâit continuu. Rămase astfel minute în şir, cu ochii, închişi, năucit, având senzația că nu se va mai putea ridica niciodată de pe scaun. Sora-şefă, văzând cât era de doborât, îi oferi un pahar mare cu alcool aproape curat. Corsen încercă să se ridice şi, neputând, dădu paharul pe gât. Murmură ca pentru el:

— Ce se întâmplă cu mine? Trebuie totuşi să plec, Thérèse se va nelinişti.

Se uită la ceas. Avea de străbătut aproape şaizeci de kilometri pe o furtună care-şi sporise forța. De obicei, la ora asta târzie, Thérèse şi el îşi isprăveau masa de seară. Făcu un efort şi se ridică, împleticindu-se. Vântul, în rafale, izbea în acoperişuri, ploaia violentă şfichiuia geamurile. James semnă certificatul de înmormântare, mângâie

capetele creţe ale negrişorilor care plângeau, adresă câteva cuvinte de consolare văduvei îndurerate şi se îndreptă spre maşină. Era o noapte de cerneală. Ploaia alcătuia un paravan atât de dens, încât farurile nu luminau mai departe de doi metri. Porni la drum. Poteca, surpată, fusese transformată în torent. Ca să nu se rătăcească, trebuia să fie nemaipomenit de atent. James mergea încet, crispat pe volan. Socoti că-i vor trebui cel puţin trei ceasuri ca să ajungă acasă. Simţi brusc cum îl părăsesc puterile. Mâinile îi tremurau; vederea se înceţoşase. Drumul ăsta hazardat era infernal sub elementele dezlănţuite. Luă hotărârea să-şi acorde câteva minute de răgaz, opri motorul şi-şi aprinse o ţigară, din care trase cu sete. Chipul îi şiroia de sudoare şi, deşi era o căldură sufocantă, Corsen tremura. După prima ţigară

consumată până la capăt, îşi aprinse o a doua, apoi se simți puțin mai bine şi socoti că putea pleca mai departe. Dar ştergătorul de parbriz nu mai funcționa. Ar fi fost înțelept să rămână pe loc, să aştepte ziua. James se gândi câteva secunde la această eventualitate, dar, socotind cât s-ar fi speriat Thérèse, nu se putu hotărî să facă acest lucru. Mâinile lui jilave se crispară din nou. Impunându-şi voința, James făcu apel la calm, la stăpânire de sine. Mai înainte nu simțise niciodată o asemenea spaimă. De obicei, totul la el se baza pe raționament şi pericolul era analizat, discutat ca orice altceva, dar în ceasul acela straniu în care elementele se dezlănțuiau, o teamă nedefinită îi anihila reflexele. Ca să-şi întărească voința, ca să se destindă, începu să cânte; sunetul răguşit al vocii, amestecat cu zgomotul tornadei, îl înspăimântă. Tăcu,

privi cadranul de bord, apoi ceasul. În patruzeci de minute nu parcursese decât cinci kilometri. Avu sentimentul neputinței sale şi simți irezistibila dorință de a plânge cum plâng copiii ca să cheme pe cineva în ajutor. Piciorul, într-o contracție nervoasă, se sprijini pe accelerator. Maşina devie brusc şi, cu o zdruncinătură mai puternică decât celelalte, o luă la dreapta şi tresări ca un cal cabrat. Corsen frână, stopă. Nu mai exista nicio îndoială că vehiculul părăsise drumul bun. James îşi luă lanterna şi coborî din maşină. Un pachet de apă îl acoperi. Se încovoie, şiroind de apă, clătinându-se. Slabul fascicul al lămpii îndreptat spre pământ nu lumina decât o suprafață infimă. Merse, cu spatele îndoit, ca să lupte împotriva vântului şi a apei. Fiecare pas era un chin. Fără arborii de la orizont, fără urletele impetuoase ale vântului prin

coroanele înalte, furtuna ar fi avut un bubuit uniform. Făcu cu greu înconjurul maşinii, încercând să-şi dea seama unde se află. Nu regăsi drumul; picioarele i se împiedicau de trunchiuri, de muşuroaie de pământ. Se întoarse pătruns de frig, istovit, stângaci, convins că deviase spre dreapta în clipa în care maşina părăsise drumul. Roțile patinau în noroi. James acceleră la maximum. Ca un bidiviu înțepat de ascuțişul pintenului, maşina țâşni, cu roțile în sfârşit înfipte în pământ solid. Pe urmă totul se petrecu cu o repeziciune înfricoşătoare. Automobilul se zdruncină groaznic. Surprins, James scăpă volanul. Lipsită de direcție, maşina o porni într-o viteză nebună către o pantă vertiginoasă şi se rostogoli în râpa ascunsă de noaptea opacă, unde se dădu peste cap de mai multe ori, într-un zgomot înspăimântător; James crezu că

i se desface pieptul, că-i explodează țeasta; Era prins într-o menghină de fierărie. Într-o secundă îşi dădu seama.

— Mor... n-am s-o mai revăd pe Thérèse... Ce-o să se întâmple cu ea?

Nu mai avu puterea să strige, dar în acel uragan cine ar fi auzit?

— S-a sfârşit... Doamne!... Primeşte-mă!...

În câteva clipe James îşi văzu, ca într-un film, viața, scurta lui fericire. Primele dureri chinuitoare se potoliră, trupul i se îngreuie. Murmură:

— Thérèse... Dumnezeule...

Un val de sânge îi umplu gura, capul îi căzu pe piept. Se sfârşise... În clipa aceea, furtuna încetă, o linişte impresionantă se întinse peste Veldul inundat şi cerul se lumină de stele...

* * *

Până la ora mesei Thérèse nu se neli-

nişti prea tare. Auzea mugetul vântului şi-şi zicea că James, oriunde ar fi, va aştepta fără îndoială să se potolească furtuna ca să se reîntoarcă acasă. Liniştită, îşi continuă calmă lectura. Apoi elementele dezlănțuite se potoliră. Deschise obloanele către noapte. Ploaia făcuse să țâşnească din pământul cald toate miresmele. Noaptea era îmbălsămată de parfumuri ciudate şi sălbatice; furtuna violentă potolise căldura potopitoare de peste zi şi Thérèse trebui să-şi pună un şal pe umeri ca să poată sta în balconul ce domina Veldul. Din partea asta trebuia să se ivească maşina lui James... Începu să se neliniştească. Betty veni de mai multe ori s-o roage pe stăpână-sa să mănânce, dar Thérèse nici nu voi să audă. Ochii i se obişnuiseră cu întunericul şi privirea ei scruta întruna drumul. Încet, începu s-o cuprindă spaima. Încercă să-şi aminteas-

că ce-i spusese soțul ei că avea de făcut în ziua aceea. Satul cel mai îndepărtat unde trebuia să se ducă se afla doar la şaizeci de kilometri. Nu-i trebuia mai mult de două ore ca să se întoarcă. Ce i se întâmplase? Tăcerea imensei case o impresiona. Fu cuprinsă dintr-odată de o panică groaznică şi, nemaiputând să rămână singură, o strigă pe Betty.

— Nu trebuie să plângeți, doamnă; poate că stăpânul a fost prea obosit şi a rămas la vreunul din bolnavi.

Pe moment, această idee o linişti pe Thérèse. Era într-adevăr o eventualitate posibilă, dar, când se gândi mai bine, se potrivea atât de puțin cu firea lui James, încât o îndepărtă repede. Oricum, nu putea întreprinde nimic până dimineața. Consimți totuşi să se ghemuiască într-un fotoliu şi să bea o ceaşcă de ceai. Brusc, adormi înainte ca Betty să fi isprăvit balada populară

din țara ei, pe care i-o cânta adesea ca să adoarmă. Când Thérèse se trezi, soarele strălucea sus pe cer şi ceasul era aproape şase. Betty se lungise pe covor la picioarele stăpânei sale.

— Şi stăpânul? strigă Thérèse, ridicându-se în picioare.

Negresa scutură negativ din cap. Dacă într-adevăr ar fi avut o pană de maşină, James ar fi găsit un mijloc să se întoarcă acasă şi, conform logicii, ar fi trebuit să se fi întors demult. De data asta Betty nu găsi niciun argument şi, din calmă şi încrezătoare cum era, începu să plângă. Thérèse porunci să i se pună şaua pe cal şi, în galop întins, o porni spre ferma lui Tom Starner. Îl găsi pe unul din ogoare. De îndată ce-l văzu, începu să plângă.

— James nu s-a întors acasă. Ce-i de făcut? zise ea, implorându-l pe Tom cu privirea.

— Înainte de orice, să nu-ți pierzi firea. Mai întâi o rugăm pe Fanny să ne dea o ceaşcă cu cafea, după care ne vom duce să-l căutăm. Ştii ce vizite avea de făcut?

— Da, până la cea mai îndepărtată fermă unde trebuia să se ducă nu sunt decât şaizeci de kilometri.

— În acest caz să facem şi noi acelaşi drum.

Plecară în Jeepul lui Tom. Spre sfârşitul dimineții ajunseră la ferma pe care o părăsise James lăsând în urmă-i un mort. Li se spuse că doctorul pornise la drum, deşi era noapte şi era furtună. Tom o luă încet, pe urmele sale.

— Acolo...

Thérèse întinse brațul tremurând. Săriră din maşină, făcură câțiva paşi şi văzură înfricoşătorul spectacol. Maşina lui James nu mai era decât o grămadă de fiare. Tom n-o lăsă pe Thérèse să se

apropie prea mult. El fu cel care descoperi trupul lui Corsen groaznic de mutilat, care se şi răcise.

Capitolul XII

După înmormântare Thérèse acceptă invitația familiei Starner şi veni să stea la ei. Îşi dăduse imediat seama că de acum încolo îi va fi multă vreme cu neputință să mai rămână singură în casa aceea mare, unde James adusese atâta viață şi veselie. Pe biroul lui mai erau încă risipite hârtiile, o pipă pe jumătate plină aşezată în scrumieră; le lăsă în acea dezordine caldă. Pentru ea, moartea lui nu însemna numai un doliu, era mai rău, însemna altceva, un fel de părăsire neaşteptată, de neînțeles. Servitorii se duceau şi veneau, tăcuți, cu ochii înroşiți de lacrimi sincere; James se arătase totdeauna față de ei bun şi

înțelept. În parcul lor, animalele simțeau şi ele absența definitivă a unui stăpân, care, prin mângâierile sale, le vorbea într-un limbaj cât se poate de plăcut. Thérèse rătăci câteva zile prin toate odăile, se plimbă prin acel *Paradis*, pe care James îl aranjase cu atâta dragoste pentru ea. Era într-adevăr ca un biet suflet chinuit. Avea obiceiul să-i toarne ea însăşi cafeaua şi să-i ungă tartinele cu unt. A doua zi după înmormântare, absența gesturilor obişnuite o făcu să-şi piardă suflul, inconştientă de viața care mergea înainte. Soarta o lovise cumplit, dar în acel ceas sfâşietor Thérèse nu-şi putea încă accepta sentința. Fanny venea în fiecare zi, la fel şi Tom. Insistară s-o ia la ei şi, într-o seară, Thérèse acceptă. Ştia că Betty supraveghea bunul mers al casei. N-o făcuse şi în timpul călătoriei sale cu James prin Europa? Şi, apoi, Tom

urma să vină de două ori pe săptămână să-i mângâie pe prietenii dragi ai lui Corsen. Thérèse o dezmierdă îndelung pe Frumoasa din pădure. Cu ochii săi imenşi şi blânzi, gazela o privea cu un aer atât de trist, încât părea să-i împărtăşească durerea. În maşina lui Tom, Thérèse aruncă o ultimă privire asupra *Paradisului*, cu inima strânsă, cu gâtul uscat. Avea impresia că-l părăsea pentru totdeauna. Îi împărtăşi această senzație prietenei sale.

— De ce spui asta, Thérèse? Acest încântător domeniu are nevoie de prezența ta şi, oricât ai fi de tristă astăzi, cred că-ți va plăcea întotdeauna să te întorci în acest loc unde-ai fost atât de fericită.

Thérèse clătină din cap. Contemplă, cât îi fu cu putință, proprietatea, ale cărei contururi se estompau în lumina amurgului. Maşinal, ca şi cum ar fi părăsit o ființă vie, făcu un gest de adio

cu mâna.

Fanny pregătise pentru prietena ei cea mai frumoasă odaie din bungalow. Camera era plină de flori.

— Eşti aici ca la tine acasă, dragă Thérèse. O luă în braţe. Destinde-te! Nu te lăsa copleşită de durere. N-avem dreptul de a refuza să trăim, şi mai ales de a nu crede în viaţă.

Prin fereastra odăii sale, peisajul era aproape la fel ca şi cel pe care îl vedea de la ea de acasă. În faţa ochilor se întindea Veldul sălbatic, cu ierburile sale înalte, cu luminişurile şi umbrele pădurilor sale misterioase. Bungalowul familiei Starner era de o luminozitate uimitoare. Tom voise deschideri mari, ferestre largi, dorind ca privirea să i se scalde în natură. Mobile din lemn de culoare deschisă, fotolii adânci cu stofe în culori vii ce sporeau luminozitatea acestui interior, al cărui stil foarte en-

glezesc nu lăsa nicio îndoială asupra naționalității proprietarului său. În timpul primei zile a sosirii sale acolo, Thérèse rămase în odaia ei. Fanny înțelese foarte bine această nevoie de reculegere şi nu i-o reproşa. În două cufere mari, Thérèse adusese mii de lucruri inutile, dar prețioase inimii sale: scrisori, mici obiecte care-i aparțineau lui James, flori uscate, apoi un caiet gros cu copertă de muşama neagră, pe care nu-l mai deschisese de când se măritase. *Jurnalul* se oprea la perioada Krittelwerkului, după moartea Idei Yvarsen, când ea încredințase hârtiei tulburarea față de doctorul Yvarsen, tulburare a cărei stranie persistență şi-o reproşa. Îl iubise sincer pe James. Încercase să-i facă viața plăcută. Socotea că reuşise. Şi totuşi, în străfundul ființei sale, chipul lui Jan rămăsese viu ca o mică flăcăruie. După măritiş, înce-

tase să se mai spovedească Jurnalului. Oamenii fericiți n-au ce scrie! Întoarse câteva pagini. Amintirile şi visele prinseră aripi: Alsacia, copilăria, tinerețea ei tristă, elanurile, dorințele, nădejdile sale. Cele mai lungi pasaje, cele mai înflăcărate, dar şi cele mai neliniştite se refereau la perioada care urmase după sosirea ei în Africa de Sud. Întârzie asupra rândurilor care aminteau de începutul carierei sale de infirmieră, de exaltarea care o cuprinsese atunci, grație acelei meserii din care ea îşi făcuse o rațiune de a trăi. Thérèse deschise larg caietul acolo unde rămăsese, luă un stilou şi începu să scrie. Ore în şir penița îi alergă, cu repeziciune, descriindu-şi durerea, fixându-şi ultimele amintiri. Chipul lui James îi apărea printre cuvinte, cu surâsul lui atât de bun, cu privirea limpede, netulburată decât de teama de a nu o fi făcut

destul de fericită pe cea pe care o adora. Seara târziu, Fanny intră în odaie. Ochii Thérèsei erau roşii de lacrimile cu care parcă se hrănise.

— Plângi, dragă, zise Fanny, lacrimile îți fac bine, ele înnobilează durerea şi sunt cea mai frumoasă dovadă de sinceritate.

Tom avu tăria de a nu-şi lua o mutră de circumstanță, îşi păstră expresia de încredere liniştită. Thérèsei îi plăcu să-l vadă că nu adoptă o atitudine care ar fi fost contrară firii sale.

— James, zise el, a fost un om adevărat. A murit, pierderea e crudă, nedreaptă, dar viața continuă cu toată puterea, cu toate exigențele şi legile ei. Mica mea Thérèse, sunt alături de inima ta. Te înțeleg, îți înțeleg durerea, dar cel mai mare omagiu pe care l-ai putea aduce memoriei celui care ne-a fost drag tuturora e să crezi într-adevăr

în ceea ce ne-a învățat. Lui James îi plăcea prea mult viața, în sensul nobil al cuvântului, ca să-l trădezi cufundându-te în plângeri veşnice...

La sfârşitul acelei mese în care Tom întreținu aproape singur discuția, Thérèse schiță un uşor surâs şi, pentru prima oară de la moartea lui James, putu să doarmă toată noaptea.

Thérèse rămase trei luni la familia Starner, care-i arăta o afectuoasă solicitudine. O ajută pe Fanny la noua aranjare a bungalowului, pe care aceasta voia să-l renoveze complet înainte de a naşte. Activitatea dădu Thérèsei un anumit elan. Fanny o surprindea adesea fredonând o romanță, degetele dibace împungeau cu acul în stofele destinate decorării salonului. Cu câteva săptămâni înainte de fericitul eveniment, Fanny se simți puțin deprimată şi Thérèse o înlocui în toate

treburile casnice. Viața îşi reluă cursul normal, cu micile ei exigențe, cu legile care-i creează ritmul în ciuda a orice, şi din care nu poți evada. Naşterea copilului apropiindu-se, Tom nu-şi putea ascunde o anumită nervozitate. Se întorcea de la câmp la orele cele mai neaşteptate, se apleca – desigur, surâzând, dar cu o cută de nelinişte pe frunte – spre chipul dragii lui Fanny, ale cărei palori bruşte îl tulburau.

Cu fiecare săptămână, Betty devenea tot mai nerăbdătoare s-o vadă acasă pe tânăra ei stăpână. Ceilalți servitori începeau să n-o mai asculte, şi Tom era adesea obligat să facă ordine. Nu-i spunea nimic Thérèsei, ca să n-o neliniştească; la insistențele lui Fanny, aceasta hotărâse să aştepte naşterea moştenitorului lor şi pe urmă să se întoarcă acasă. Între două treburi de transformare a casei, Thérèse îşi luase

obiceiul să se plimbe călare. Adesea se ducea să-l vadă pe Tom lucrând. Acesta era veşnic neliniştit din pricina soției sale.

— Copilul pe care-l aştepți e pentru tine o mare fericire, nu-i aşa? îl întrebă Thérèse pe Tom într-o zi în care acesta îi vorbea cu o caldă tandrețe.

— Un copil, zise el, îți creează impresia că eşti veşnic, dă un scop efortului pe care-l faci, rațiunii de a fi. Un copil te face să uiți de tine însuți fără să regreți.

Thérèse îşi coborî pleoapele. Lacrimile i se strecurară printre genele lungi. Dorise un copil din toate puterile, cu toată carnea ei. Natura îi refuzase această bucurie şi James se arătase la fel de necăjit ca şi ea, străduindu-se să umple trista lipsă prin veşnice atenții.

— Iartă-mă, Thérèse... sunt o brută că-ți vorbesc despre fericirea mea, când

eşti atât de îndurerată.

Tom îşi mărise domeniul de când simțea tandrele răspunderi pe care le avea. Devenise unul dintre cei mai înstăriți plantatori din regiune, făcând din terenurile sale, smulse Veldului, o proprietate modernă şi rațională. Obținuse rezultate cu mult mai bune decât ale confraților săi, spre invidia celor care refuzau să modernizeze metodele şi materialul. Tom folosea un personal numeros şi indigenii din ținut, ştiind că era proprietarul cel mai democrat şi mai înțelegător, cereau zilnic să fie angajați de stăpânul cu părul blond. Viguros, neobosit, dădea cu voie bună exemplu tuturora.

— Vreau – continuă el – ca fiul meu să înțeleagă şi să simtă frumusețea şi grandoarea naturii, să-şi dea seama că totul ne vine de la ea; că nu există nicio operă mare care să nu se fi inspirat din

ea.

— Şi dacă va fi o fată? zise Thérèse surâzând.

Tom clătină din cap.

— Nu-i cu putință...

Avu dreptate. James Starner veni pe lume într-o noapte clară, mai înainte de data prevăzută. Tom îşi pierdu tot cumpătul. La primele simptome ale durerilor care vesteau naşterea, goni spre Krittelwerk ca un nebun, îl trezi pe doctorul lor, hotărât să-l ia cu forța dacă acesta ar fi ezitat o secundă să nu se supună apelului. Întoarcerea fu şi mai cumplită şi doctorul Marken se jura pe toți sfinții că niciodată nu-i fusese atât de frică. Tom merse cu maximum de viteză, scurtând drumul pe poteci groaznic de bolovănoase. La sosire, doctorul zăcea prăvălit în fundul maşinii, ghemuit în el însuşi, aşteptând, cu fiecare cotitură, moartea. Cât

lipsise Tom, Thérèse, la căpătâiul lui Fanny, pregătise totul. Gesturile de odinioară îi reveniseră în mod automat; încerca un soi de mândrie legitimă şi totodată un sentiment reconfortant, care ți-e totdeauna util şi câteodată chiar indispensabil în anumite împrejurări. Albă ca varul, dar cu ochii strălucind de o minunată lumină, Fanny urmărea pregătirile prietenei sale. Ea îi întinse mâna umedă de oboseală şi murmură:

— Îți mulțumesc, Thérèse... cât e de greu să dai viață!

Copilul cântări opt livre şi naşterea fu grea şi lungă. În momentul final, Tom fu cel care-şi pierdu cumpătul. Bărbatul matur, nemaiputând rezista, se prăbuşi, livid. Thérèse trebui să-l ude cu apă rece şi, când acesta îşi recapătă cunoştința, un țipăt puternic îi răsună în urechi.

— E băiat, murmură Thérèse.

Îngenuncheat în fața patului lui Fanny, Tom plânse ca un copil.

— Îți mulțumesc, iubita mea... repeta el, acoperindu-i mâinile cu sărutări.

Apoi o ridică pe Thérèse de jos, o sărută pe amândoi obrajii, îl îmbrățișă pe doctorul din ce în ce mai uluit de acest client ciudat şi scoase un strigăt de bucurie care se asemuia cu un strigăt indian de război.

Timp de opt zile, tot personalul se bucură de agape neaşteptate. Tom ținu ca în fiecare colibă să domnească veselia şi belşugul şi numele „celui mai frumos copil din lume” să fie binecuvântat. Când Fanny se ridică din pat, Thérèse se hotărî să plece acasă.

— Ce-ai să faci singură, dragă Thérèse? îi reproşa în mod afectuos prietena ei. Nu te simți bine aici? Noi te iubim atât de mult... Fiul meu va fi pu-

țin şi al tău. De ce să pleci?

Dar Thérèse insistă. Avea în priviri o lumină pe care Fanny nu încercă să şi-o explice, dar pe care o socoti drept reflexul unei hotărâri de nezdruncinat, împotriva căreia n-ar fi putut face nimic.

După o lună, Fanny primi următoarea scrisoare:

„Dragă Fanny,

Îmi închipui ce mare îți va fi surpriza primind o scrisoare de la mine. N-am vrut să-ți vorbesc prin viu grai despre proiectele mele. Prevedeam obiecțiile. Dar hotărârea mea e luată. Aşa că să evităm pe cât e cu putință discuțiile care poate că-mi vor face rău. Dragă Fanny, vreau să trec direct la obiect: țin să-mi reiau vechea activitate la spitalul din Krittelwerk. Nu încerca, te rog, să mă abați de la realizarea acestui proiect

copt pe îndelete în singurătatea mea. La căpătâiul tău, în noaptea în care ai născut, am înțeles brusc că nu puteam să mai fiu de prisos pe lumea asta, unde ființa căreia îi păstrez cea mai tandră dintre amintiri nu mai are nevoie de devotamentul meu. Am crezut un moment, întorcându-mă acasă, că puteam să continui opera soțului meu în ce priveşte animalele pe care le iubise atâta. Totuşi, la cotitura fiecărei alei, în fiecare colț al odăilor mari, creşte şi se impune umbra lui. Asta nu mă consolează, dimpotrivă, e o dovadă veşnic reînnoită că lipseşte o prezență dintr-un cadru care n-avea valoare decât prin această prezență... Paradisul? Era al lui James, a fost conceput de el, dorit de el. Sigur, nu mă simt străină aici, dar când vorbesc cu glas tare în salonul imens mi se pare că-l văd stând, urmărind cu privirea volutele veşnicei sale țigări; amintirea e atât

de vie, încât mă sperie. Mi se întâmplă, în unele seri, să mă duc şi să vin fără niciun scop, cu mâinile crispate şi brusc o chem pe Betty, neputând să mai rămân singură, inactivă, inutilă. Apoi mi-am pierdut şi gazela preferată, şi preferată şi de James. Noua durere pe care-o simt e mare. O iubeam pe Frumoasa din pădure ca pe o prietenă dragă. Era atât de blândă şi de încrezătoare! Ieri dimineaţă am găsit-o tremurând de febră. Toate îngrijirile au fost zadarnice. Poate că n-a putut suporta să nu-şi mai vadă stăpânul? Oare eu voi mai putea suporta? Animalele ne dau exemple de fidelitate de care noi nu suntem întotdeauna capabili. Agonia nu i-a fost grea. Ca s-o încălzesc, am acoperii-o cu paie. Îi ţineam capul în braţe. Brusc, a scos un suspin, ca un fel de rămas bun. A încercat să-şi ridice pleoapele de pe ochii ei blânzi din care viaţa pierea. A tresărit

uşor, apoi a murit.

Singurătatea mă zdrobeşte şi cred că e de datoria mea să fac ceva. Doctorul Yvarsen, ca răspuns la scrisoarea mea prin care i-am anunțat moartea lui James, mi-a scris mult. El nu crede – zice – în valoarea cuvintelor care consolează, dar mă ştie curajoasă şi nădăjduieşte că aşa şi voi rămâne; amintirea unor ceasuri frumoase şi sănătoase nu trebuie să fie o povară, ci o pildă ca să devenim mai buni. Îmi spune de asemenea că nu şi-a uitat vechiul tovarăş de muncă şi că gândul lui mă însoțeşte şi mă va însoți în împlinirea soartei mele. Socoate că am dreptate să-mi reiau activitatea şi că mă va ajuta în măsura posibilităților. Regretă că nu mă poale consola prin viu grai, dar nu se va mai putea întoarce niciodată în această țară prea plină pentru el de un trecut dureros. Vezi, dragă Fanny, că şi cel care mi-a fost

profesor îmi aprobă hotărârea. Cu atât mai mult, cu cât sunt convinsă că-mi voi găsi o consolare în meseria mea. Dragă Fanny, am nevoie de ajutorul şi de sfaturile tale, nu mi le refuza nici pe unul, nici pe celălalt. Aş vrea să vând casa, dar treaba asta ridică probleme mari. Mai sunt şi animalele pe care le iubesc atât, mai e şi biata mea Betty, pe care nu vreau s-o părăsesc. Poate că Tom şi cu tine veți găsi o soluție? Sunt atât de singură! Tragic de singură, pierdută în această imensitate, care odinioară mă copleşea de bucurie şi care acum, mă îngheață de spaimă!"

Botezul lui James Starner a prilejuit petreceri mari, la care au participat toți proprietarii din împrejurimi. S-a petrecut zi şi noapte. Thérèse nu voi ca prin doliul ei să arunce o umbră asupra acestor festivități. Se mulțumi deci să

facă act de prezență la ceremonie şi la câteva mese şi se retrase devreme în camera unde veni şi Fanny mai târziu, sub pretextul de a vedea ce face copilul. Fanny încercă de mai multe ori s-o facă pe Thérèse să revină asupra hotărârii sale. Dar, înțelegând că orice insistență era de prisos, aproape deplasată, îşi ajută până la urmă prietena să-şi realizeze planurile. „Viața are într-adevăr taine de nepătruns, zise ea. Mă credeam legată de spitalul din Krittelwerk pentru tot restul zilelor mele şi socoteam că tu ai părăsit pentru totdeauna boneta albă... şi iată că situația s-a inversat!”

Capitolul XIII

La spital, Thérèse îşi îndeplinea sarcinile cu o ardoare înverşunată. Doctorul Johansen, medic-şef, îngrijorat de să-

nătatea ei, încercă s-o modereze.

— Draga mea copilă, sigur, munca e o lege, dar odihna e o datorie, o odihnă ce comportă şi unele satisfacții de care mi-ar plăcea să te văd bucurându-te. Vârsta dumitale, Thérèse, nu-i vârsta renunțărilor...

Doctorul Johansen îşi purta cu uşurință cei şaizeci de ani ai săi. Originar din Olanda, venise să se stabilească, după ce-şi luase diploma, la Johannesburg, unde profesase mai bine de treizeci de ani, după care se instalase la Krittelwerk la puțină vreme după plecarea lui Jan Yvarsen. Cele două fete ale sale se măritaseră cu ingineri din oraş. Renumele său şi-a croit repede drum. Acum era considerat drept cel mai bun practician din oraş şi conducea spitalul cu multă autoritate. Sigur, Thérèse nu trăia cu totul retrasă: accepta uneori câteva invitații la noii ei

prieteni şi la vechile relații pe care le avea la Krittelwerk. Vizitele pe care le făcea îi erau totuşi penibile şi-i aminteau de vremea liniştită de odinioară. În toate familiile instalate de multă vreme în Krittelwerk, plutea umbra blândă a Idei şi amintirea nemăsurată a lui Jan. Fără să vrea, gazdele o purtau spre acel trecut, care, pentru ei, marca o etapă importantă în prea calma lor existență. Thérèse prefera să stea acasă la ea în cadrul pe care şi-l amenajase, unde domneau simplitatea, eleganța şi liniştea. Acolo îşi dezvăluia sufletul, spovedindu-se *Jurnalului*, acel drag şi discret confident... În fiecare lună se ducea la *Paradis*, acum proprietatea lui Tom. Micul James creştea şi inteligența lui făcea progrese. Tom, în mândria sa paternă, era mişcător. Totul îl făcea să se extazieze: trupul durduliu cu numeroase gropițe, gesturile

grațioase, puritatea privirii, frumusețea surâsului şi sporovăiala amuzantă a țâncului. Prima oară când îşi zări vechiul domeniu, Thérèse se miră că nu mai simte nicio sfâşiere. Dar *Paradisul* trepida de o viață nouă, acea animație neobişnuită îl făcea diferit de domeniul Corsenilor. Ambianța de odinioară dispăruse. Thérèse nu-şi mai regăsi *Paradisul*. Acum fu rândul lui Fanny să se intereseze cu pasiune despre activitatea prietenei sale de la spital. Această viață plină de devotament nu fusese şi a sa? Lunile treceau pentru Thérèse cu alternanțe de linişte, de acceptare, de tristețe nedefinită dar şi cu lucruri mari în îndeplinirea îndatoririlor zilnice.

Într-o dimineață, doctorul Johansen puse pe biroul Thérèsei o revistă medicală, subliniind cu degetul un articol.

— Lectura asta te va interesa.

Fotografia – un instantaneu mărit, în

picioare – a doctorului Yvarsen ocupa, toată pagina. Thérèse avu un şoc şi rămase câteva clipe contemplând portretul. Era atât de real, atât de viu, încât avu impresia că-l vede aievea. Surâsul nu i se schimbase, era plin de bunătate, de inteligență, de melancolie. Silueta îi rămăsese tânără, atletică. Mâinile îi erau delicate şi schițau nu ştiu ce gest familiar, falangele crispate dovedeau voință fermă, ardoare activă. Thérèse privi îndelung imaginea. Îl regăsi pe cel care o entuziasmase atâta, pe cel al cărui cuvânt era pentru ea literă de lege. Deasupra fotografiei, un titlu cu majuscule anunța articolul ce urma: *„Profesorul Jan Yvarsen, mereu în fruntea progresului, instalează în Suedia cel mai modern şi mai vast spital din lume”*. Urma descrierea serviciilor prevăzute: birou de primire, economat, birou şi sală de consultație a medicului

şef, biroul doctorilor, al infirmierelor, chirurgie, servicii de urgență, maternitate, laborator, electroterapie, radioscopie, solarium, medicină generală, fizioterapie, diatermie etc. Spital, Casă de Odihnă, clădire gigantică, izolată de oraş, înconjurată de grădini şi de straturi de flori, erau aproape gata. Totul era dispus în mod admirabil pentru comoditatea medicilor şi binele bolnavilor, care aveau să găsească în acel loc atmosfera, climatul, în stare să le asigure o vindecare rapidă fizică şi morală. În marele hol, douăsprezece ascensoare deserveau acea cetate, care nu număra mai puțin de zece etaje. În plus, se amenajaseră nişte largi balcoane-terase pentru odihna convalescenților. Inițiativa era patronată de cele mai înalte autorități internaționale, financiare şi culturale. Revista era consacrată aproape în întregime studiului

acestei realizări, a cărei inaugurare era prevăzută peste o lună. În concluzie, în acel articol amănunțit şi precis, ziaristul reprodusese în facsimil câteva rânduri cu scrisul elegant şi energic al doctorului Yvarsen? *„Fac apel la conştiința universală, la toate sufletele, la toate inimile de bunăvoință. Avem nevoie de orice ajutor..”* Semnătura se etala în josul paginii, subliniată de o linie cutezătoare. Thérèse simți un fior puternic. Cu o mină nervoasă, scrise două scrisori, una directorului revistei, cealaltă lui Jan Yvarsen. Îşi oferea serviciile, socotind că se va găsi un loc şi pentru „bunăvoința ei” în acel stup unde ştiința şi mila îşi vor uni eforturile. Soneria care o chema în sala de operații, sună, fără ca ea să-i dea imediat atenție. Citi de zece ori cele câteva rânduri pe care i le adresase lui Jan, rezervându-şi dreptul de a-i scrie pe urmă mai pe larg. Un

intern se ivi în prag.

— Doamnă Corsen, sunteți așteptată, n-ați auzit soneria?

— Scuză-mă, eram… scriam ceva.

Zilele care urmară fură pentru Thérèse zile de febră. După scrisoarea succintă adresată par avion, după ce citise articolul, Thérèse scrisese chiar în aceeaşi seară o a doua scrisoare, mai lungă, doctorului Yvarsen.

„Am citit acel articol cu o emoție fără seamăn. Înțelegeți-mă bine, nu mai am în viață decât această frumoasă meserie de infirmieră. Dați-mi posibilitatea de a o exercita din plin sub controlul dum-neavoastră. Vă rog… Aici nu mă mai reține nimic, decât nişte amintiri penibile şi dureroase. Prietenii pe care-i voi lăsa în Transvaal vor aproba – sunt sigură – dorința de a continua sub alte ceruri meseria pe care mi-am ales-o. Se spune

că nu sunt chiar neîndemânatică în îndeplinirea muncii mele... Chiar dumneavoastră spuneați odinioară...”

Evită orice aluzie sentimentală menită să-i dea de bănuit doctorului în privința tulburării ei. Thérèse calculă că – chiar pe calea aerului – răspunsul nu-i putea sosi înainte de cinci ori şase zile. Ceru, simțindu-se foarte obosită, un concediu ca să petreacă acel timp de aşteptare, în afara spitalului. Doctorul Johansen fu uimit, dar i-l acordă fără comentarii. Plecă la *Paradis*. Voia să-i ceară părerea lui Fanny.

— Nu pot să-ți dau niciun sfat, dragă Thérèse. În mod egoist, sunt consternată de acest proiect care ne desparte. Te voi mai revedea vreodată? Cât de mult ai să-mi lipseşti!

Thérèse protestă. Îşi vor scrie. Fanny avu un surâs ciudat.

— Iartă-mă că-ți vorbesc cu toată sinceritatea, dar pleci numai în interes profesional?

Obrajii Thérèsei se împurpurară. Murmură un „da” timid, care o lăsă pe Fanny sceptică.

Tom se arătă mai puțin discret. Nu-l cunoştea pe doctorul Yvarsen decât din auzite. Soția lui nu-i spusese niciodată nimic despre drama pe care o trăise şi în care Thérèse fusese amestecată fără voie. Explodă:

— Dar e ridicol! Ştii întotdeauna ce laşi în urmă, dar nu ştii ce-ai să găseşti acolo unde pleci. Şi apoi... şi apoi... noi avem nevoie de tine aici, te iubim... James e finul tău. Zău că nu te înțeleg! La Krittelwerk toată lumea te admiră. Eşti foarte apreciată... Adăugă după o pauză: Dacă ai vrea, ai putea să fii cea mai fericită dintre femei... În fața surprizei manifestată de Thérèse, adăugă:

Sunt brutal, iartă-mă, dar nu eşti nici înger şi nici n-ai o fire care să te determine să-ți sfârşeşti viața în singurătate. Durerea nu-i veşnică. Nici James, de-acolo, de sus, nu ți-ar îngădui această renunțare. Thérèse, când alergi după fericire, ea fuge de tine. Dai de ea când nu te aştepți, când nu speri. Când o ai în ochi, în surâsul şi-n sufletul tău, ea nu te va uita...

— Nu-i chiar atât de sigur că doctorul Yvarsen îmi va accepta propunerea.

— Deie Domnul să nu ți-o accepte.

Fanny îl făcu pe bărbatul ei să priceapă că ar fi aproape indecent să meargă mai departe cu insistențele. Tom era într-adevăr necăjit.

Când Thérèse îi părăsi, el îi strânse mâna şi i-o sărută cu tristețe.

— Dacă pleci... zise Fanny.

Fraza îi rămase în gâtlej.

— Dacă plec?

Fanny îşi privi prietena în ochi şi-i spuse încet:

— Ştiu ce-i în sufletul tău, dragă Thérèse, ştiu de asemenea că nu poți lupta împotriva unui sentiment puternic. Totuşi, bagă de seamă, e cumplit să te azvârli cu capul înainte într-o nenorocire şi, în anumite domenii, e desigur preferabil să accepți visul pe care ți-l făureşti, decât să suferi din pricina unei realități prea îndepărtată de acest vis. Mi-e frică să nu dai acolo decât de necazuri...

Thérèse îşi plecă încet capul şi nu răspunse nimic. Fanny o sărută şi adăugă foarte repede cu glas tare:

— Noroc, dragă Thérèse şi Domnul să te aibă în pază!

Răspunsul lui Jan Yvarsen sosi la două zile după ce Thérèse îşi reluase serviciul. În tot acest interval tânăra atinsese punctul unei mari disperări. Să

admită că doctorul o uitase, fapt confirmat de tăcerea lui după ultima scrisoare, sau că-i dezaproba proiectele? Şi într-un caz şi în celălalt, atitudinea lui Jan era crudă. Plânse şi-şi reproşă această slăbiciune. În timpul insomniilor îşi spunea: „Temerile mele erau justificate: probabil că Sigrid e lângă el. Prezența mea ar fi o căință veşnică, o dovadă vie a unui trecut trădat. Doreşte să-şi savureze în tihnă ticăloşia, căci ceea ce a făcut nu-i altceva decât ticăloşie!” Apoi încerca să-şi regăsească liniştea. „Nimic nu mă îndreptățeşte să-l judec!” Dar o voce, în adâncul sufletului ei, murmura că exaltarea inimii n-are margini şi că forța dragostei e de neînvins. Doctorul Johansen fu mişcat de înfățişarea pierdută, de ochii ei roşii.

— Ce s-a întâmplat?

Thérèse nu voi să răspundă.

— Socot că cele câteva zile de odihnă

ar fi trebuit să-ți facă bine. Dar văd că nu-i aşa. Vreau să te examinez. Thérèse refuză, ştiind foarte bine care era pricina stării ei. Apoi, într-o seară, întorcându-se acasă, găsi sub uşă un plic cu margini multicolore şi cu ştampila cu aripi: *Par avion*. Puse scrisoarea pe o mobilă, se feri s-o deschidă şi, cu ochii închişi, fu cuprinsă de o adevărată spaimă. Apoi, nu mai putu să reziste şi, cu inima strânsă de emoție, citi aceste rânduri:

„Am primit scrisoarea dumitale.
Vino când vrei, te aştept.
Cu simpatie, al dumitale…”

Din nou țâşniră lacrimi din ochii Thérèsei, dar ele erau acum de mulțumire. Îşi examină odăița ca de pe puntea unui vapor care a ridicat ancora şi de unde vezi țara îndepărtându-se. I se

păru chiar că o şi părăsise. A doua zi sosi radioasă la spital. Doctorul Johansen fu surprins de această transformare rapidă. O complimentă şi o întrebă motivul. Thérèse, foarte calmă, i-l spuse.

— Aşadar ne părăseşti! Adăugă, clătinând din cap: De fapt eu sunt vinovat de această plecare! Pentru că eu ți-am pus la dispoziție revista în care ai citit articolul...

— Domnule doctor, aşa a fost să fie. Nu mă țineți de rău. Sub conducerea şi la îndemnul doctorului Yvarsen am învățat această meserie în care dumneavoastră ați continuat să mă călăuziți atât de bine. Nu socotiți că e firesc să-mi reiau locul alături de vechiul meu maestru?

Doctorul Johansen se înclină curtenitor. Nu putea bănui tainele Thérèsei care se adăugau realei şi sincerei sale

dorințe de o nouă activitate. În aceeaşi seară ea îi telegrafiase lui Jan Yvarsen că va lua primul pachebot, a cărui plecare urma să aibă loc peste opt zile. Lui Fanny îi scrise o lungă scrisoare în care-i vorbi despre plecarea ei apropiată.

„Mă voi întoarce, scria ea, ți-o făgăduiesc, şi apoi, – parcă putem şti vreodată – poate că vei veni tu să mă vezi în Suedia. Ştii că vă iubesc pe toți trei din toată inima, că gândul meu nu vă va părăsi niciodată, cu atât mai mult cu cât nu pot uita acest pământ african unde am trăit atâția ani de nespusă fericire. Dar nu poți lupta împotriva, soartei. A mea e să ascult de această chemare. Să nu prezicem nimic în legătură cu viitorul. Numai ție îți pot spune că nu alerg după o himeră, dar nici nu-ți ascund că simt nevoia să trăiesc în umbra celui pe care-l admir atâta. Prezența lui, acum ca şi

odinioară, mă îmbată de mândrie şi de bucurie. N-am altă ambiție decât să-l slujesc şi să-l ajut în nobila lui misiune. Îți las tot ceea ce mi-a fost drag. Am să-mi aduc aminte adesea de tine în aceste locuri pe care le-am îndrăgit. Gândeşte-te la mine, cum mă voi gândi şi eu la tine în fiecare zi...”

Medici, interni şi infirmiere organizară, chiar la spital, o masă de adio în cinstea Thérèsei. Toți o regretau. După masă, făcu ultima vizită prin saloane, unde mulți bolnavi refuzau să creadă în plecarea ei definitivă. Ieşi din dormitoare cu inima grea. La sfârşitul mesei, decana infirmierelor îi înmână un pachet voluminos. Citi pe cartea de vizită care-l însoțea: *„Doctorului Jan Yvarsen, amintire de la cei şi de la cele care l-au cunoscut şi care-l vor iubi întotdeauna”*. Thérèse îşi petrecu ultima noapte la

Krittelwerk, într-un hotel. Îşi vânduse toată mobila şi nu lua cu sine decât lucrurile strict necesare. Nu putu închide ochii toată noaptea. Era nespus de tristă, dar durerea ei era fără spaimă, ca cea pe care ți-o provoacă rămasul bun ce ți-l iei de la un peisaj, sau de la nişte fiinţe pe care eşti sigur că nu le părăseşti pentru totdeauna. Rămase la fereastră, respirând aerul călduț al ultimei nopți petrecute în țara care-o adoptase. Cerul, strălucind de stele, lumina oraşul adormit. Acolo se odihnea un prezent pe care-l şi estompa un viitor necunoscut. *Mâine* avea să se ivească, după această ultimă noapte, cu tot misterul lui! *Mâine* oferea inimii tumultuoase a tinerei femei, care-şi căuta noul ritm, incalculabila bogăție a visului...

* * *

Fie din întâmplare, fie pentru că aşa voise soarta, Thérèse se îmbarcă pe acelaşi vapor cu care traversase ultima oară oceanul împreună cu James. Acelaşi comandant Hawking îi făcu onorurile la bord. Aflase despre moartea lui James Corsen. În timpul călătoriei a fost față de Thérèse plin de atenții curtenitoare, respectând dorința tinerei femeii de a rămâne departe de ceilalți călători. Timp de trei săptămâni cât a durat traversarea, Thérèse nu apăru decât de două ori, în marele salon. Îşi petrecea timpul în lungi reverii pe punte, sau frunzărind caietul cu coperți cu muşama neagră, acum martor asiduu al durerilor şi nădejdilor sale. Uneori, totuşi, îi plăcea să savureze o discuție cu comandantul Hawking. Cu mult tact, el era gazeta spirituală de bord, amuzanta rubrică a ecourilor care se iscau în orice clipă în mijlocul acelui

oraş plutitor.

— Apropo, îi zise el, vă mai amintiți de acel matelot care ne încânta cu vocea lui de aur, în timpul ultimei dumnea-voastră călătorii? De atunci a făcut o foarte frumoasă carieră. L-am revăzut ca pasager la clasa întâi, de astă dată! Ne încântă şi acum, dar cu titlu oficial. Aşa e viața, aranjează lucrurile şi-i pune pe oameni acolo unde le e locul.

Ca şi ultima oară, Thérèse debarcă la Bordeaux. Voia să facă din nou drumul pe care-l mai făcuse. De la Paris voia să ia avionul spre Suedia. Răspunzând doctorului în termeni concişi, dar plini de entuziasm, nu precizase data sosirii. Când sosi pe pământul acelei țări necunoscute, inima îi bătea să se rupă, picioarele i se muiară, şi rămase multă vreme ca năucită în restaurantul aeroportului, spre care o îndreptase, cu multă politețe, o stewardesă, ce aştepta

surâzând ca tânăra pasageră în doliu să-şi vină în fire. Măcar că era îmbrăcată cât mai călduros cu putință, Thérèse tremura, nu ştia nici ea dacă de frig ori de emoție. Părăsise Transvaalul pe o căldură toridă şi ajunsese pe pământul nordic primăvara. Din avion, zărise imensitățile de zăpadă şi acel spectacol atât de diferit de cele cu care fusese obişnuită exprima şi mai bine faptul că întorsese o pagină a sorții. În timpul călătoriei cu avionul, stewardesa o informase cu amabilitate despre tot ce ştia privitor la viața suedeză.

Fără să aleagă un palat, Thérèse trase la un hotel dintre cele mai confortabile din capitală. La început, fu plină de nerăbdare. Abia sosită, înainte chiar de a-şi desface bagajele, fu pe punctul de-a se duce la clinica unde lucra doctorul Yvarsen. Apoi, se răzgândi, simțind

brusc nevoia să savureze aşteptarea, acea stranie senzație în care neliniştea se amestecă cu nădejdea şi cu grija specific feminină de a arăta bine după câteva ceasuri de odihnă. Thérèse îşi petrecu prima zi în odaia ei luminoasă, inspectându-şi garderoba, întrebându-şi oglinda şi visând... Îi fu ruşine de inactivitatea ei şi mai ales de faptul că uitase pentru o clipă trecutul. Dar o barieră ivită pe neaşteptate o despărțea de acest trecut. Transvaalul dispăruse, luat de dorința care o cuprinsese de a-şi trăi viața. Ca să se pedepsească, se străduí să reînnoade legăturile cu Fanny şi-şi impuse să-i scrie o scrisoare lungă. Dar într-o jumătate de oră nu putu să înşire decât câteva rânduri de tandră prietenie. Din când în când, Thérèse se uita pe fereastră la mişcarea din stradă. Mâine se va amesteca şi ea în această mulțime.

* * *

Thérèse nu voia o rochie prea severă. De obicei – obligată să părăsească doliul din pricina climatului Africii, a slujbei şi a renunțării la viața monden – purta o rochie aproape ca o uniformă, şi adoptase albul şi griul deschis. Trecând prin Paris, de data asta nu mai fusese preocupată de modă. Dar orice femeie are degete de zână şi talente de croitoreasă. În câteva ceasuri, Thérèse transformase o rochie gri, dreaptă, austeră, care nu-i sublinia formele, într-o toaletă minunată, a cărei jupă în formă de floare, o făcea să pară, când păşea, că valsează. Îşi puse un guler mare de pichet alb, foarte tineresc, şi se pieptănă ca pe vremea vizitelor la familia Yvarsen, lăsându-şi părul să-i cadă în valuri pe umeri. Surâsul de odinioară, regăsit, Thérèse se

simți revenită în epoca plină de neliniş-te şi de încântare, când privirea plină de simpatie a doctorului îi dădea o sta-re de îmbătătoare bucurie. În acea pri-mă noapte în Suedia, tânăra femeie nu-şi găsi somnul. Insomnia îi fu şi dulce şi chinuitoare. Din miile de gânduri care o asediau, nu exista unul care să nu fie dominat de imaginea doctorului Yvarsen...

Capitolul XIV

— Puteți să aşteptați câteva minute, domnişoară?

Calificativul de „domnişoară" o făcu pe Thérèse să surâdă şi-i făcu în ace-laşi timp o oarecare plăcere. Secretara reveni după câteva secunde.

— N-am cutezat să-l deranjez pe doc-tor care-şi termină vizita, e ceva foarte urgent, domnişoară?

— Pot să aştept, vă mulţumesc.

Thérèse se privi într-o oglindă. Chipul îi era acoperit de o roşeaţă ciudată; ochii îi străluceau, inima îi bătea într-un ritm neaşteptat. În câteva clipe avea să apară în faţa omului în jurul căruia, de atâţia ani, i se cristalizau gândurile, chiar şi în zilele de simplă şi sinceră bucurie alături de James. În ea, dominau rând pe rând teama, respectul, admiraţia tandră şi mai ales frica de a nu decepţiona. Se sculase cu noaptea în cap, ţinându-şi cele mai înţelepte discursuri, încercând să-şi potolească o enervare crescândă: „Eşti ridicolă, Thérèse, ce-ţi închipui? Doctorul a binevoit să-şi aducă aminte că aveai unele calităţi profesionale care i-ar fi de folos la clinică. Nimic altceva. Viaţa lui e bine organizată... Nu te aşteaptă pe tine ca să şi-o schimbe”.

Un frig subit îi strânse inima. Se gân-

di la Sigrid, imaginându-şi că era poate fericită şi adăpostită în acest oraş, în casa celui pe care inima ei pătimaşă îl dorea de atâția ani. „Dacă va fi astfel, voi pleca imediat. N-aş putea trăi atât de aproape de o criminală şi voi găsi în mine destulă putere ca să înlocuiesc admirația pentru Jan cu un dispreț total.” În secunda următoare, Thérèse se lăsă cu totul în voia ceasului care înainta ca o lumină nouă, menită să-i lumineze calea. De zece ori îşi aranjă coafura, voind să semene cu cea care era odinioară, apoi începu să aştepte cu ochii fixați pe o carte, din care nu putea citi nici măcar un rând. Secretara se uita amuzată la tânăra care trecea prin toate chinurile nerăbdării şi ale enervării. Până la urmă Thérèse nu mai putu să stea locului. Începu să se plimbe de la scaun la fereastră şi de la fereastră la scaunul pe care se aşeza

nerăbdătoare, cu ochii arzând, cu mâinile umede. Scoase din geantă o batistă mică şi-şi şterse palmele.

— E chiar atât de grav, domnişoară? o întrebă secretara, văzându-i nerăbdarea.

— Nu ştiu, murmură Thérèse.

În sfârşit, uşa se deschise. Thérèse se ridică de pe scaun şi rămase încremenită, fără să poată articula un singur cuvânt. Jan Yvarsen veni spre ea, cu mâinile întinse, într-un gest de afectuoasă prietenie.

— Ce mai faci?

Vocea îi era calmă, ca şi cum se despărțise de tânăra femeie în ajun. Ea îl contemplă până simți că o apucă amețeala. Era la fel ca odinioară, fără ca anii să-i fi pus pe chip stigmatul vremii.

— Stai jos, te rog, doamnă Corsen! Thérèse făcu: „Oh!” şi ochii i se umplu-

ră de lacrimi. Jan înțelese. Îmi dai deci voie să-ți spun Thérèse? Fata avu un surâs palid. Nu te aşteptam atât de curând, micuță Thérèse, zise Jan. În fața chipului întristat al tinerei, el adăugă foarte repede: Nu-i un reproş, dimpotrivă. Dar, în zilele astea, voi avea prea puțină vreme să mă ocup de dumneata aşa cum aş vrea. Sunt prins până peste cap. În concluzie, unde stai?

Thérèse îi dădu adresa hotelului. Jan îşi încruntă sprâncenele şi rămase câteva minute gânditor.

— Dacă aş cuteza...

Cu mâinile împreunate, Thérèse murmură:

— Vă rog...

— Ei bine, iată, Thérèse, n-aş putea să-ți arăt clinica decât peste câteva zile. Inaugurarea va avea loc peste patruzeci şi opt de ore. Ce-ai zice dacă ți-aş pro-

pune, până atunci, să stai în casa mătuşii Brita despre care ți-am vorbit adesea? Dacă accepți... Îşi privi ceasul şi continuă înainte ca Thérèse să-i răspundă: Te voi însoți după ce-mi termin treaba. Vom avea la dispoziție o seară întreagă să stăm de vorbă. Deocamdată, vezi, nu-mi aparțin. Sunt la dispoziția bolnavilor.

Într-adevăr, prin geamul uşii, Thérèse zări un intern care aştepta, cu o nerăbdare vizibilă, ca doctorul să isprăvească discuția.

— Deci pe diseară, Thérèse. Şi Jan fugi.

N-avu nici vremea, nici îndrăzneala să rostească vreo vorbă. Îl privi dispărând în culoarul alb şi zgomotul paşilor săi pe dale îi confirmă că nu visa.

* * *

Jan Yvarsen turnă apă clocotită din

samovar în ceainicul de porțelan. Odaia imensă nu era luminată decât de lampa chinezească de pe pian şi de focul din marele şemineu. Ghemuită într-unul din fotoliile tapițate, aşezate în cerc în fața căminului, Thérèse gusta, fără nicio constrângere, bucuria de a fi alături de Jan. Sosiseră în amurg, după o călătorie rapidă, în timpul căreia nu schimbaseră decât câteva fraze banale. Şi unul şi celălalt ştiau că ceasurile ce vor urma vor fi destul de lungi ca să aibă vreme să-şi spună tot ceea ce aveau de spus.

— Iată camera dumitale, dragă Thérèse. E cea pe care am ocupat-o împreună cu Ide când am venit în Suedia.

Servitorilor – mirați de prezența Thérèsei – Jan le spuse cine era şi-i rugă să aibă grijă de ea ca să se simtă bine. În penumbra odăii, armoniile lu-

crurilor îşi accentuau graţia. În tăcerea vătuită, fiecare cuvânt căpăta o semnificaţie profundă şi Thérèse îl asculta pierdută pe Jan.

— E cam greu să vorbeşti despre tine, nu-i aşa? Şi, totuşi, nu putem discuta despre alţii decât în virtutea emoţiilor declanşate în noi de ceilalţi... Ai rostit cuvântul „fericire” şi m-ai întrebat ce cred despre ea. Dumnezeule... Fericirea se poate analiza? Se poate doza? Poartă vreo etichetă? Fericirea e foarte fragilă, e un lux pe care nu-l preţuieşti niciodată cum se cuvine când ai şansa să-l posezi.

Ridică un butuc cu cleştele. Flăcările făcură ca părul lui blond să capete reflexe de aramă.

— Socot, continuă Jan cu voce înăbuşită, că încă nu mi-am primit partea de fericire. Şi dumneata la fel, Thérèse... Fericirea este, după părerea mea, un fel

de cota-parte din binele pe care-l facem, şi n-are altă măsură decât generozitatea inimii. Fericite inimile celor care iubesc!

Jan Yvarsen îşi sorbi încet ceaiul. Brusc, se arătă dornic să afle amănunte din viaţa Thérèsei. Voi să cunoască împrejurările morţii lui Corsen.

— E înspăimântător! Să mori în plină fericire! Să mori în plină putere! Cât de îngrozitor de nedreaptă e soarta! Partea lui de fericire a fost, într-adevăr, foarte mică. Se înfundă în fotoliul aflat faţă în faţă cu cel al Thérèsei. Deci vom lucra împreună, mică Thérèse. Să ne gândim la suferinţele altora, ca să uităm de propria noastră suferinţă...

Thérèse îşi îndreptă privirea spre pianul unde se afla fotografia Idei.

— Da, zise Jan, draga mea soţie e mereu prezentă. Adu-ţi aminte cât era de curajoasă, de simplă, de dreaptă... În

ceasurile grele, privirea ei stăruie în mine ca o lumină..

Rosti cu glas stins aceste cuvinte. Pleoapele i se lăsară peste ochii limpezi. Thérèse simți un fior. Care puteau fi pentru Jan ceasurile grele în afară de cele când în mintea lui stăruia amintirea lui Sigrid? Nu-şi putu reține vorbele care-i veniră pe buze, şi a căror temeritate o surprinse de îndată ce le rosti:

— Ați mai revăzut-o pe frumoasa dumneavoastră verişoară, domnule doctor?

Jan se ridică, de parcă un resort l-ar fi aruncat din fotoliu. Răspunse sec:

— N-am mai avut această cinste. Şi adăugă încet: Şi sper să nici n-o mai am vreodată...

În această violență a tonului, Thérèse se strădui să descopere o nuanță de regret. Se jură totuşi să alunge din ea orice sentiment de gelozie neaşteptată,

pentru că, în realitate, acum nu mai avea de apărat nicio fericire. Avu curajul să surâdă şi să-i arunce lui Jan cea mai limpede privire a ei, ca pentru a-l invita să continue discuția care-i încălzea inima. Când ieşea din zonele de umbră, silueta lui părea tinerească, suplă, plină de putere, o adevărată imagine a siguranței. Butucii trosneau, scânteile săreau în cenuşarul şemineului înalt; pâlpâitul flăcării întărea starea plăcută care – cu toate gândurile ei mai mult sau mai puțin ciudate – o copleşea pe Thérèse.

— Să nu-mi mai vorbeşti niciodată de Sigrid, Thérèse. Ea e pedeapsa, remuşcarea şi ruşinea mea. Da, dacă n-ar fi fost ea care să-mi sucească mintea, care să mă năucească încă din anii adolescenței, soția mea dragă ar mai fi trăit încă multă vreme. Da, dragostei vibrante, totale a Idei, n-am ştiut să-i

răspund decât cu o tandrețe oarecare. I-am auzit adesea inima, dar am rămas indiferent la bătăile ei generoase. Eram incapabil atunci s-o iubesc aşa cum mă iubea ea. Ani în şir am purtat povara zdrobitoare, cumplită, a unei iubiri care mi se interzicea, pentru că întreaga mea conştiință o condamna. Am trăit ceasuri crâncene şi-mi dau seama abia acum de tot ceea ce trebuie să fi suferit biata mea Ide, descoperind că în inima mea dăinuia o imagine care nu era a ei. Da, Thérèse, ani în şir, cu toată munca mea înverşunată, cu toată reala şi profunda afecțiune pentru Ide, cu toate preocupările sacre ale unui părinte, n-a existat o singură zi în care sufletul meu rătăcit să nu se gândească la Sigrid...

Jan tăcu câteva minute. Se ridică, şi ieşi din raza de lumină a lămpii. Thérèse îi zări capătul aprins al țigării, care devenea mai intens atunci când

trăgea din ea. Se întoarse apoi lângă cămin şi, cu privirea strălucitoare, căută ochii Thérèsei.

— Vine o oră în care simți nevoia să vorbeşti despre tine, nu pentru a te elibera, nu pentru a căuta scuze, nu pentru a te simți absolvit, ci ca să poți continua să trăieşti ca un om liniştit. Trebuie să ai curajul să-ți faci bilanțul faptelor. Da, Thérèse, a doua zi după dispariția Idei, am crezut în fatalitate şi am acceptat-o. N-am ştiut să mă cufund în amintire... Câteva luni mai târziu, ştii, eram logodit cu cea al cărei chip adevărat m-ai făcut să-l descopăr. Sigur, regăsind-o mai târziu pe Ide, cred că i-am oferit, fără reticențe, tot ce-am avut mai bun, mai profund din ființa mea, dar nu poți purta în tine, nepedepsit anii lungi de suferințe şi de regrete în aşteptarea zadarnică a unei iubiri care ți se refuză. Ide a murit dis-

trusă, o simt, o ştiu, nu atât de boală, cât de durere.

Thérèse se ridică, şi se apropie de Jan.

— Pot să jur, domnule doctor, că Ide a fost cea mai fericită dintre femei, cea mai recunoscătoare față de cel care i-a dăruit această fericire. Ide a murit, lovită în carnea, dar nu în sufletul ei.

Jan surâse trist.

— Îmi place să aud acest lucru, pentru ca egoismul meu să fie liniştit; îți mulțumesc Thérèse, dar...

— Dar?

— Nu socot că doi, trei ani de linişte pot compensa aproape cincisprezece de nelinişte, de tulburare, de spaimă...

O flacără trecu prin ochii Thérèsei.

— O oră de înflăcărare sinceră poate înlocui ani de viață şi-i poate da un preț nemăsurat. Adăugă atât de încet, încât Jan n-o auzi: Da, sunt convinsă

de acest lucru...

Jan se îndreptă.

— Orice-ar fi, Sigrid e moartă pentru mine, pentru totdeauna. Nici măcar n-o mai urăsc.

Se făcuse foarte târziu. Rămaseră un lung moment cufundați în tăcere. Thérèse acceptă surâsul lui Jan ca pe expresia unei liniști reale a sufletului. Cu ochii închiși, ea se rugă: „Doamne atotputernic, sunt oare vinovată că mă simt atât de bine alături de el? Am dreptul să accept această răscolitoare emoție care mă inundă când vorbește sau când mă privește? E o nebunie să iubești cum îl iubesc eu, cu tot trecutul nostru, și al meu și al lui? E un rău să fii fericită în acest loc unde a trăit cea care a vrut să-l expună căinței veșnice, pe unde a trecut cea care a fost prietena mea și care i-a dăruit atâta dragoste? Cred că n-am făcut niciodată rău

nimănui, dar, dacă sunt vinovată, iartă-mă!”

Jan se întoarse spre ea şi puse capăt meditației.

— E târziu, Thérèse.

Ea îi întinse mâna ca să-i spună noapte bună şi el i-o sărută. Ajunsă în camera ei, Thérèse deschise fereastra spre noaptea plină de stele. Aerul tare intră în odaie, aducând miresme de pin. Din depărtări venea zgomotul înăbuşit al torentului. Se culcă, închise ochii pentru a-şi afla somnul şi a-şi continua visul, apoi, brusc, tresări. Din salon, urcau accentele patetice ale *Clarului de lună* de Massenet. Jan cerea muzicii liniştea necesară.

Capitolul XV

Thérèse ramase singură toată săptămâna în casa mătuşii Brita. Jan trebu-

ia să se întoarcă s-o ia şi s-o instaleze în noul ei post în spitalul a cărui inaugurare tocmai avusese loc. Hoinărea încântată, la fiecare pas pe care-l făcea, de acea floră cu totul nouă pentru ea şi atât de diferită de cea pe care-o cunoscuse. Servitorii, la recomandarea stăpânului lor, erau plini de atenție față de musafira a cărei voce fermecătoare i-o auzeau în fiecare dimineață. Acompaniindu-se singură la pian, Thérèse îşi studia compozitorii preferați: Duparc, Faure, Raynaldo Hahn. „O adevărată privighetoare”, zicea Ane Mette, cu mâinile împreunate pe şorț. Thérèse făcea de asemenea lungi plimbări fie pe jos, fie călare pe calul pe care Jan i-l pusese la dispoziție. Se întorcea zdrobită de o oboseală plăcută, cu obrajii rumeniți de vântul tare al primăverii suedeze. Se lungea în fața şemineului înalt, cufundându-se în nişte

visuri din care nu putea şi nici nu voia să iasă. Le scrise, în sfârşit, soților Starner o lungă scrisoare, spovedindu-se, deschizându-şi sufletul fără reticențe şi fără ascunzişuri.

„Sunt fericită şi v-o spun pe față. Tom, nu tu eşti cel care mi-ai spus că n-aveam dreptul să trăiesc ca o călugăriță, că viața continuă?”

Thérèse încă nu realiza că nici două luni nu o despărțeau de existența ei de odinioară. I se părea că aparține de când lumea noii țări în care păşise, pe care o iubea profund, care n-o mai separa de omul a cărui chemare îi vindecase inima sfărâmată. Ceasurile, zilele treceau bogate în impresii: umbra lui Jan plutea peste orice lucru. Ea fu prima care auzi zgomotul maşinii doctorului. Citea în odaia ei. Aruncă iute cartea, coborî, cu toată viteza, scara lungă şi alergă mai, mai să-şi frângă

gâtul, la intrarea în parc, unde se opri să răsufle. Nu trebuia ca Jan să-i observe agitația. Nu se înşelase. Pe drumul care venea din sat, maşina lui se apropia văzând cu ochii. Sări pe prag cu sprinteneală şi-o salută pe Thérèse cu un zâmbet vesel.

— Dumnezeule, ce bine arăți! Bravo, Thérèse!

Roşul emoției accentua tenul strălucitor al tinerei.

— Această provizie de sănătate îți va fi necesară, mică Thérèse. Te aşteaptă o muncă grea. Am hotărât...

Tăcură câteva secunde. Thérèse ridică spre el nişte ochi neliniştiți şi curioşi.

— Ați hotărât...

— Că vei fi asistenta mea.

Pe moment, ea se făcu stacojie. Jan izbucni în râs.

— Vestea asta te supără?

Lacrimi perlară ochii tinerei. Nici nu-i

putea mulțumi mai frumos. În timpul serii discutară cu entuziasm despre noul spital. Thérèse admiră, fără rezerve, energia doctorului, dar regretă într-un fel pe omul înflăcărat care, cu câteva zile în urmă, îşi deschisese inima în fața ei. Jan mâncă cu poftă. Îl simțeai gata să lupte în deplinătatea facultăților sale intelectuale şi profesionale, fericit de această trudă zilnică ce-i plăcea atâta, mândru de nobila sarcină pe care-o avea de îndeplinit.

— Contez pe dumneata, dragă Thérèse, zi şi noapte, fără rezerve…

Mâna nervoasă şi fină a lui Jan punctă fraza. Thérèse închise ochii. Simți o irezistibilă dorință să-şi aşeze pe această mână obrazul fierbinte.

* * *

A doua zi, tânăra îşi luă în primire noul domeniu. În uriaşul spital, în

anexele rezervate personalului de conducere, un apartament mic şi frumos, prevăzut cu confortul cel mai modern, îi fusese repartizat ei. La cererea doctorului Yvarsen, i se puseseră o mulțime de flori în fiecare din cele două camere care dădeau spre parcul plin de verdeață.

— Doresc ca acest cadru să-ți placă, îi spuse doctorul.

Thérèse, în culmea emoției, nu găsi cuvinte să-şi exprime îndeajuns recunoştința.

Jan arătă un fotoliu adânc de piele.

— Poți constata, dragă Thérèse, cât sunt de egoist. Îmi place să mă odihnesc în astfel de fotolii. Ăsta a fost pus aici la cererea mea, pentru zilele în care mă vei invita să fumez o țigară.

Această frază rostită de Jan o învălui pe Thérèse într-o căldură plăcută. În acel apartament cu mobile luminoase,

cât îi va fi de uşor să-şi aducă nota ei personală! Încă de pe acum se şi simțea ca la ea acasă. În timpul acestor prime zile, vizită, însoțită de doctorul Yvarsen, numeroasele şi luxoasele instalații ale acelei clinici model. Doctorul o prezentă pe Thérèse confraților săi şi întregul lui personal ca pe cea mai apropiată colaboratoare a sa.

— Oare voi putea răspunde la ceea ce aşteptați de la mine? întrebă ea neliniştită.

— Bunăvoința şi sinceritatea, dragă Thérèse, fac adesea mai mult decât experiența. Te cunosc. Îmi amintesc de dragostea cu care îți îndeplineai meseria. Sunt cât se poate de liniştit în ce priveşte calitatea şi eficiența ajutorului dumitale.

Se aflau amândoi în biroul directorial. O tânără cu privirea dură, cu buze subțiri, le urmărea discuția cu o atenție

susținută, dacă nu chiar indiscretă. În ochii fixați pe noua venită, sclipi răutatea. Thérèse nu băgă de seamă această minuțioasă cercetare.

— Domnişoară Sylven, zise Jan, fii liniştită, doamna Corsen nu se va amesteca în treburile dumitale. Eşti o secretară excelentă şi n-aş putea să renunț la apreciabilele dumitale servicii.

Surâsul domnişoarei Sylven fu amar. Thérèse o observă şi fu izbită de răutatea care se vădea pe acel chip cu trăsături totuşi plăcute. Îi adresă un surâs încântător. Domnişoara Sylven se făcu a nu-l observa. Thérèse avu imediat convingerea că nu-şi va putea face o prietenă din această colaboratoare a doctorului şi-i păru rău. I-ar fi plăcut să găsească pretutindeni un climat de încredere. La o femeie intuiția e un fel de al şaselea simț. După o jumătate de oră de stat în birou, Thérèse ghicise că

domnişoara Sylven nutrea faţă de doctor un soi de devoţiune amoroasă, care se manifesta făţiş prin nişte atitudini ciudate. Dacă Jan scotea o ţigară din cutie, ea dădea fuga să i-o aprindă şi-i golea cu cucernicie scrumiera. Îi urmărea cu privirea fiecare gest şi fiecare pas, atentă la cea mai mică dorinţă. Acum era evident că se sufoca de furie în faţa puţinei atenţii pe care i-o acorda doctorul din cauza discuţiei lui cu Thérèse. Când îşi scoase halatul ca să-şi pună haina, secretara se precipită:

— Domnule doctor, corespondenţa...

— Semnează dumneata în locul meu, domnişoară. Nu-i nimic important. Şi dispăru, acordându-i un surâs, După care constată: Nu mă mai recunosc, Thérèse. Niciodată natura nu mi s-a părut atât de frumoasă.

Thérèse murmură:

— Iar eu n-am fost niciodată atât de

fericită.

Intrară în parcul înfrunzit.

— Domnişoara Sylven e de multă vreme secretara dumneavoastră, domnule doctor? întrebă Thérèse.

— Am impresia că e din totdeauna!

— Se pare că vă e foarte ataşată...

— Este într-adevăr.

— Vi se pare frumoasă?

Yvarsen izbucni în râs.

— E o chestiune de apreciere personală. În ce mă priveşte... Să zicem că n-are nimic impresionant.

Se strâmbă. Thérèse simți cutezătoarea şi tainica dorință să se agate de brațul doctorului. Merseră alături, doctorul dându-i o mie de amănunte precise despre florile din grădină, amănunte care totuşi nu excludeau poezia. Thérèse îi vorbi despre spitalul din Krittelwerk şi Jan se arătă sincer mişcat să afle că amintirea lui rămăsese

mereu vie în acel loc unde petrecuse atâția ani.

— Meseria dumneavoastră e cea mai frumoasă din lume, murmură Thérèse.

Jan înălță capul.

— Meseria cea mai frumoasă din lume e cea în care-ți pui tot sufletul. Un ciubotar conştiincios merită tot atâta considerație cât şi cel mai erudit dintre cercetători sau practicieni, pentru că-şi îndeplineşte munca cu dragoste.

Discuția cu Jan îi oferea o plăcere deosebită. Ştia să poleiască vorbele aspre şi să le preschimbe în cuvinte încântătoare. Nimic nu-i era indiferent. Avea arta de a se interesa de orice şi Thérèse îşi aminti că, în saloanele din Krittelwerk, prezența lui la serate era gajul sigur al unor seri nespus de plăcute.

— Cei care-şi etalează părerile ca pe nişte dogme, ca pe nişte adevăruri,

sunt indiscutabil, nişte proşti înrăiți. Ceea ce constituie farmecul vieții e complexitatea ei, şi sufletul, prin vâltorile care-l frământă, şi pe care le învinge, evoluează, se întăreşte şi creşte. Cred că pentru a-ți iubi aproapele, mai întâi trebuie să-l înțelegi, şi abia după aceea să-l judeci.

Dori ca Thérèse să-i vorbească despre James.

— Am fost fericiți, foarte fericiți. James m-a iubit din tot sufletul. Am gustat dulceața iubirii lui, care se manifesta prin atențiile cele mai delicate, prin grija cea mai emoționantă. De altfel, această fericire – trebuie să v-o amintesc, domnule doctor, – a fost opera dumneavoastră, dumneavoastră m-ați îndemnat să cred în armonia conjugală.

Jan nu mai surâdea. Thérèse continuă:

— Vă mai amintiți, desigur, de tânăra pentru care erați Dumnezeul ei, de fata care nu cuteza să facă un gest fără aprobarea şi fără încurajarea dumneavoastră şi care vă asculta în orice, chiar până la a admite posibilitatea unei fericiri din care erați exclus. Am petrecut alături de James ceasuri luminoase, dar, trebuie s-o mărturisesc, fără cea mai mică înflăcărare. Nu mă condamnați, nu-mi reproşați nimic şi mai ales nu-mi purtați pică pentru sinceritatea mea. Dumneavoastră, care puteți înțelege totul, cum spuneați mai adineauri, nu puteți afirma că înflăcărarea nu-i tot atât de necesară inimii ca şi soarele de deasupra capetelor noastre. Să iubeşti... Nu cred că acest lucru înseamnă să aştepți, în virtutea obişnuinței, întoarcerea ființei care ți-e dragă, ci să tremuri de spaimă la gândul unei primejdii posibile... Să iubeşti înseamnă

să regăseşti în orice clipă, cu ochii închişi, imaginea celui care e ca şi propria ta carne, înseamnă dorința să-i auzi mereu glasul, râsul. Înseamnă să ghiceşti, să presimți că la cutare cuvânt, la cutare evocare va fi sensibil, că o anumită privire de-a ta va fi pentru el plină de făgăduieli îmbătătoare. Să iubeşti înseamnă, rând pe rând, să tremuri de nelinişte şi să tresari de bucurie... Înseamnă să uiți de tine, să te oferi din toată ființa celui care-ți ține loc de soare. Alături de James am fost totdeauna lucidă. Nu mi-am pierdut niciodată capul.

După această mărturisire, Thérèse tăcu, necutezând să-l privească pe Jan; acesta, cu capul plecat, privea poteca acoperită cu frunze uscate din toamna trecută.

Thérèse reluă cu voce înăbuşită:

— Trebuie să vă mărturisesc că,

atunci când v-ați crezut obligat să mă respingeți, am rămas fidelă nebuneşte visului meu de fată. Cu toată fericirea calmă, cu toată tandrețea acceptată şi, v-o jur, înapoiată, nu s-a întâmplat o singură zi ca inima mea să nu-şi amintească de ceasurile trăite în umbra dumneavoastră. Iertați-mă. Există situații pe care ai vrea să le respingi, dar parcă poți?

Jan îşi ridică brusc capul. Privirea lui neliniştită o căută pe cea a Thérèsei. Ochii tinerei erau plini de lacrimi.

— Thérèse, Thérèse, e cu putință? Mă sperii! Uită-te la mine! De-atâția ani... Thérèse, inima mea e copleşită de prea multe dureri, de prea multă nelinişte. Fruntea mea poartă stigmatul unei vârste atât de depărtată de a dumitale... Ține seama de ceea ce ne separă... Nu pot crede ce-mi spui! Nu vreau să cred, oricare ar fi dulceața în care mă

învăluie această mărturisire. Viața e atât de frumoasă... Şi-ți va aduce, mai devreme sau mai târziu, tot ceea ce mai poți încă aştepta de la ea. Va veni cineva cum a venit şi Corsen, o ființă tânără ca dumneata şi-ți va dărui fericirea la care ai tot dreptul. Dar eu? Biata, mica mea Thérèse... sunt aproape în toamna vieții. N-am alt refugiu decât munca.

O sclipire trecu prin ochii fetei.

— Să nu-mi spuneți că inima dumneavoastră e moartă...

— Ba da, Thérèse, pentru dragoste, inima mi-e moartă...

— Nu se poate. Ştiu că nu mă iubiți. O ştiu de mult, dar mai ştiu şt altceva...

— Ce anume, Thérèse?

— Ştiți foarte bine ce vreau să spun.

Jan încercă s-o rețină, dar Thérèse se smuci din mâna lui şi alergă spre casă.

Doctorul îşi continuă singur plimbarea. Nu putea nega că-l învăluise o senzație plăcută. Surâse, necutezând să-şi mărturisească această stare. În fața sentimentului profund care se trezi în el, în fața acelei călduri oferite, se simți emoționat şi tulburat. De un lucru era sigur şi anume că, în timpul acelei discuții şi în ciuda ultimelor cuvinte neliniştitoare ale Thérèsei, nici măcar o dată umbra lui Sigrid nu se interpusese între ei. Timp de o secundă, simți dorința să se ducă după tânăra femeie. Dar pudoarea îl împiedică. Ajungând în biroul lui, dădu peste domnişoara Sylven.

— Ai avut chiar atâta de lucru, încât a trebuit să rămâi atât de târziu, domnişoară?

— V-am aşteptat, domnule doctor, pentru o chestiune cu totul personală. Nu mă simt deloc bine şi v-aş rămâne

recunoscătoare dacă ați vrea să mă examinați.

— Arăți minunat de bine.

Domnişoara Sylven scoase un oftat.

— Într-adevăr, dar numai pe dinafară...

Jan băgă de seamă că secretara avea ochii roşii.

— Ce te doare?

— Nu ştiu, domnule doctor, totul...

Jan scrută chipul tinerei şi-i fu deodată foarte antipatică.

— Nu cred că e necesară o consultație. Sigur că eşti foarte obosită. Ia-ți câteva zile de concediu. Până te vei pune pe picioare, te va înlocui doamna Corsen.

O roşeață bruscă înflăcăra obrajii domnişoarei Sylven.

— Nu voi admite ca o străină să se ocupe de treburile mele.

— De fapt, ce vrei, domnişoară? Eşti

sau nu eşti obosită?

Fără să aştepte răspunsul, Jan ieşi, fredonând o romanță suedeză.

Capitolul XVI

Omul era livid, Jan Yvarsen – în biroul său – se ridică din fotoliu, se îndreptă spre el şi-i luă mâinile.

— Dragă domnule, nu există decât o şansă dintr-o mie s-o salvez pe soția dumitale. Vrei să încerc imposibilul?

— Domnule doctor, zise omul cu o voce slabă, pun soarta soției mele în mâinile dumneavoastră. Ştiu că sunt cele mai dibace din Europa. Cred în dumneavoastră şi nu vă voi trage la răspundere în caz de nereuşită. Vă rog să procedați cum credeți de cuviință şi vă asigur de profunda mea recunoştința.

Thérèse, îmbrăcată în halatul ei alb,

asista la discuție.

— Acum, lasă-ne, domnule, şi rugați-l pe Domnul să ne ajute.

Vizitatorul ceru îngăduința să aştepte într-un salon alăturat rezultatul încercării disperate pe care urma s-o facă doctorul Yvarsen. Era vorba de o urmare neaşteptată, neprevăzută, dramatică a unei operații făcută unei femei de treizeci şi cinci de ani cu câteva săptămâni în urmă: scoaterea unui fibrom efectuată de un doctor încercat. Dar după operație survenise o complicație pulmonară. Nici n-o înlăturaseră bine şi se ivi pericolul unei flebite. Grație unui tratament atent, primejdia păru din nou îndepărtată. Dar, după trei zile, se produse o embolie şi timp de mai multe ceasuri consecutiv urmară altele. Doctorul Yvarsen, chemat de urgență, ceru transportarea imediată a bolnavei la clinică. Constată că pulsul

femeii era extrem de slab, că fața îi era de o paloare cadaverică şi că sistemul respirator abia mai funcționa. Trebuia operată din nou. Prin mască, Jan îi şopti Thérèsei:

— Am nevoie de tot sângele rece, de toată atenția dumitale.

Jan făcu o tăietură lungă pe burtă până la peritoneu. Asistenții aşezară marile valve speciale, care împinseră înapoi peritoneul şi intestinele, pentru a înlesni operația. Trebuia ca Jan să ligatureze vena ce ducea sângele din membrele inferioare spre cavitățile cardiace şi pe unde avea să treacă şi cheagul de sânge, îndreptându-se spre plămâni. Jan găsi vena bolnavă. Un examen prudent cu degetul îl făcu să constate unde era cheagul buclucaş. Thérèse observă privirea de triumf care se ivi în ochii lui Jan; o undă de dragoste şi de orgoliu o străbătu din cap

până în picioare. Admiră acea mână care nu tremura, care cu fiece mişcare aducea viața, dar care, printr-o singură greşeală, putea aduce moartea. Jan lucra prudent şi, când în sfârşit se îndreptă de spate, partida din punct de vedere chirurgical părea a fi câştigată.

În cabinetul de toaletă, aflat alături de sala de operație, Thérèse, gâfâind, îl întrebă pe doctor:

— Cum e?

— Rolul meu s-a terminat. Trebuie să aşteptăm ca bolnava să-şi vină în fire.

Spunând aceste cuvinte, Jan se apleacă să se spele pe mâini. Fără să se mai controleze, împinsă de o forță irezistibilă, Thérèse îşi puse capul pe umărul lui.

* * *

Era prima zi de vară. De mai bine de două luni, Thérèse îşi îndeplinea deli-

catele obligații cu o autoritate incontestabilă. N-avea niciun contact cu lumea dinafară şi nu evadase din nobila ei închisoare decât de două ori, ca să se ducă împreună cu Jan la casa acestuia de la țară. După discuția lor, în acea după-amiază, în parcul clinicii şi mai ales în cursul celor două zile de destindere pe care şi le acordară şi care-i apropiaseră şi mai mult, Thérèse şi Jan evitaseră orice cuvânt şi orice împrejurare menite să-i emoționeze ori să-i tulbure. Fie din orgoliu, fie din timiditate, fie de teama unei decepții, Thérèse nu mai discuta cu doctorul decât treburi profesionale. Jan îi admira curajul, devotamentul. Pentru Thérèse, această muncă absorbantă era totodată un fel de pavăză contra plictiselii şi – față de Jan – cea mai frumoasă dovadă de ataşament. Îşi consacra serile cititului şi-l ruga pe Jan s-o ajute în alegerea

cărților. Doctorul era prea puțin la curent cu producția literară şi disprețuia romanele. Dar îi citea şi-i răscitea pe filozofi şi pe clasicii din toate țările. Cunoscând foarte bine limba franceză, era în stare să recite părți întregi din tragediile lui Racine şi Corneille.

Jan Yvarsen îşi lichidase apartamentul din Stockholm şi se instalase şi el într-un apartament dintr-o aripă a spitalului. Din odaia ei, Thérèse zărea fereastra cabinetului de lucru al lui Jan, fereastră ce rămânea adesea luminată până noaptea târziu. Fata ardea de dorința de a cunoaşte locul unde trăia zi de zi idolul ei, dar Jan n-o invitase niciodată, ceea ce n-o prea mira, fiindcă o invita în casa lui de la țară. Nu păşise deci în acest apartament atât de aproape de al ei, unde îşi poftea cu plăcere colaboratorii.

În timpul acelor prime zile de vară,

Thérèse, lăsând ferestrele larg deschise, respira cu nesaț aerul pur al nopții, şi-l asculta pe doctor cântând la pian...

* * *

La sugestia Thérèsei, imediat adoptată de Jan, noua clinică primise numele de *Paradisul*. Nici nu putea să i se spună mai frumos. În spitalul, inaugurat abia de două luni, nu mai exista nicio cameră liberă. Bolnavi de pretutindeni se îndreptau către acest Paradis al ştiinței şi a muncii conştiincioase. Doctorul Yvarsen era ocupat până peste cap. În cele mai liniştite zile ale sale trebuia să facă două, trei operații, dar în majoritatea timpului era mult mai ocupat. Thérèse, totdeauna calmă, îl asista cu competență. Domnişoara Sylven, secretara doctorului, probabil silită de el, adoptase o atitudine de amabilitate corectă față de Thérèse,

atitudine, de fapt, numai de formă față de cea căreia, în discuțiile cu colegele, îi spunea „intrusa”. Femeile se ghicesc repede una pe alta, aşa că secretarei nu-i trebuise prea mult ca să observe dragostea Thérèsei pentru doctor. Domnişoara Sylven se crampona de nădejdea, consolatoare pentru ea, că doctorul nu răspundea în niciun fel acestei iubiri care sărea în ochii tuturor. Dar colaborarea intensă şi permanentă crease între Thérèse şi Jan o legătură puternică. Odinioară, Jan îşi făcuse din singurătate un refugiu prețios. Acum n-o mai savura cu aceeaşi delectare. Erau seri în care simțea nevoia imperioasă de a fi alături de Thérèse.

Într-o seară, după o intervenție urgentă şi delicată, care-i obligase să stea în sala de operație până la un ceas înaintat din noapte, Thérèse şi Jan, mulțu-

miți de reuşită, respirară cu lăcomie aerul pur al nopții de vară. Nicio adiere de vânt nu clătina crengile marilor copaci din parc, ale căror contururi se detaşau aidoma unui desen fantasmagoric pe cerul scăldat de limpezimea lunii.

— Să nu-ți fie rece, Thérèse, îi zise Jan tinerei care, îmbrăcată într-o rochie de vară, avea brațele goale.

— Mă simt bine aşa, zise Thérèse.

Jan îşi aprinse o țigară, apoi o luă pe Thérèse de după umeri. Ca o pisică gata să toarcă, Thérèse se ghemui lângă bărbatul care din pricina acestei apropieri începu să fie uşor agitat. Thérèse murmură şi mai încet:

— Mă simt bine, mă simt foarte bine...

Jan îşi potrivi pasul după cel al Thérèsei. Mergeau încetişor. Tânăra simțea în plete răsuflarea însoțitorului

ei, urechea, lipită de el, îi percepea bătăile inimii, şi, din pricina acelui ritm precipitat, simțea o dulce mândrie. Închise ochii, fericită să se lase condusă, călăuzită, ocrotită. Îşi zise: „Sunt aici, alături de el, mâna lui mă apără, mă protejează, cum voi mai cuteza să mă uit în ochii lui, să-i aud glasul fără să nu mă pierd? Sunt nespus de fericită. Viața începe din nou...” Jan rămăsese mut, mirat de el însuşi, acceptându-şi tulburarea şi binecuvântând-o. Drumul până acasă i se păru Thérèsei neaşteptat de scurt. Alături, Jan îşi slăbi strânsoarea.

— Nu mă părăsiți, nu încă...

Vocea Thérèsei era rugătoare. Îşi ridică spre Jan ochii plini de lacrimi. Luna revărsa peste parc o lumină lăptoasă şi fiecare detaliu de pe chipurile lor apărea cu precizie. Thérèse, cu gura uşor întredeschisă, se uita la bărbatul de

lângă ea. Jan simți pe brațe tremurul mâinilor Thérèsei. O strânse de mijlocul subțire şi tânăra îşi încolăci brațele în jurul gâtului său. Buzele li se uniră. Dar, după câteva clipe, Jan se smulse din această fierbinte îmbrățişare. Plecă, aproape alergând, năucit de o emoție surprinzătoare. Thérèse intră în apartamentul ei şi, fără să aprindă lumina, se trânti pe pat. „Doamne, cum îl mai iubesc. N-aş mai putea trăi departe de el. Aş vrea să fie fericit şi mândru de fericirea pe care mă socot în stare să i-o dăruiesc. Dar sunt nebună! De ce tocmai eu? Când el le-ar putea cuceri pe cele mai frumoase! Îl iubesc, îl iubesc din totdeauna! O, Jan, ia-mă cu tine, păstrează-mă! Oricât de puternic ai fi, voi şti să te apăr împotriva necazurilor vieții! Jan, iubitul meu, de-a lungul timpului, de-a lungul pământului, gândul meu fidel nu te-a părăsit

niciodată! Doresc atât de mult să fiu a ta!”

Căzu într-un somn adânc şi binefăcător. A doua zi dimineaţă, Thérèse se îndreptă foarte devreme spre clinică. Domnişoara Sylven îi observă imediat nervozitatea, ce-l putea deranja pe doctor, a cărui zi de operaţii era foarte încărcată. Secretara îşi încruntă brusc sprâncenele şi-o examină pe asistenta şefului său din cap până-n picioare. Thérèse cutezase să-şi schimbe pieptănătura. În loc să vină, ca orice infirmieră, cu părul ascuns sub bonetă, ea îşi lăsase pletele mătăsoase pe spate. Purta aceeaşi rochie din ajun, şi nu se prea grăbea să-şi pună halatul alb. Domnişoara Sylven rânji şi zise pe un ton acru:

— N-am impresia că doctorul va fi satisfăcut să te vadă în ţinuta asta fantezistă.

Jan intră. Thérèse îi observă obrazul tras. El se înclină fără să rostească un cuvânt şi se cufundă în cititul corespondenței. Thérèse roşi încurcată. În fața oglinzii, îşi dădu seama cât era de deplasată ținuta ei şi, ridicându-şi brațele, îşi strânse repede părul, vârându-şi-l sub bonetă. Văzu atunci că ochii lui Jan aveau, privind-o, o lucire de tandrețe tristă. Se întoarse brusc să se uite la el. Dar privirea lui îşi recăpătase sclipirea metalică.

— Thérèse, în dimineața asta avem mult de lucru. Vocea îi era voit neutră. Se întoarse spre secretara lui: Roagă-l pe doctorul Eller să mă aştepte. Am intenția să plec chiar în seara asta! Tăcu o vreme, apoi reluă: îmi iau câteva zile de odihnă!

Thérèse fu gata să leşine. Deci Jan voia să fugă, să pună între ea şi el timpul şi distanța. Deci gestul din ajun nu

fusese decât o slăbiciune de bărbat şi nu un omagiu sincer al emoției sale. Jan pleca. Jan voia să plece... Thérèse se luptă câteva secunde, dar totul în jurul ei se dădu peste cap într-o învălmăşeală crescândă şi-şi pierdu cunoştința. Când îşi veni în fire, lungită pe o targă, văzu chipul lui Jan aproape de al ei; o cută de nelinişte îi brăzda fruntea, dar gura avea un surâs liniştitor.

— Ce se întâmplă cu dumneata, Thérèse?

— Vă cer iertare...

Un râs răutăcios se auzi, o voce ascuțită trânti!

— Ciudată comportare pentru o infirmieră!

— Te rog, domnişoară Sylven, să păstrezi pentru dumneata aprecierile! Sunt cam deplasate, zău aşa!

Thérèse se ridică. I se părea că i se golise capul, că tot trupul îi era zdrobit.

Maşinal, mâna i se agăță de halatul lui Jan. Apoi, nemaiputându-se controla, izbucni în lacrimi.

— Domnişoară Sylven, te rog, lasă-ne... murmură doctorul.

Secretara dispăru ridicând din umeri şi aruncând spre Thérèse o privire în care ura se lupta cu disprețul.

Se părea că nimic nu putea potoli această neaşteptată şi zgomotoasă durere a tinerei infirmiere. Jan se simți foarte stângaci, neştiind ce să spună, neştiind ce să facă. Thérèse scoase un suspin adânc, îşi ascunse capul în mâini şi zise încet:

— Iertare... Vă cer iertare... Sunt ridicolă...

— Dar ce s-a întâmplat? Care-i motivul acestei disperări?

— Mai e nevoie să vă spun?

Thérèse se ridicase, picioarele îi tremurau şi făcu apel la toată energia ei

ca să arate cât mai decent.

— Plecați... într-adevăr?

— Da... zise Jan, cu o voce slabă, pentru câteva zile.

— De ce?

— Pentru că trebuie, Thérèse.

— Nu vreau!

Thérèse se miră de a fi cutezat să rostească asemenea cuvinte, de a-şi fi manifestat atât de brutal voința. Paradoxurile omeneşti sunt de o subtilitate ciudată; aşa se face că, tocmai în fața omului a cărui autoritate o impresiona, al cărui cuvânt, al cărui gest aproape că o speriau, rostise – şi pe ce ton – cea mai fierbinte dorință a inimii ei. Dar tocmai tonul ăsta îi plăcu lui Jan.

— Nu vreau... nu vreau...

Doctorul avu un surâs ciudat. Îşi puse mâinile pe umerii ei.

— Fetițo... Nu spune nimic! Fii înțeleaptă! Am nevoie de linişte, trebuie să

văd limpede în mine. Nu pot să-ți spun nimic, nu trebuie să-ți spun nimic. Să uit ceea ce-a fost ieri, să-mi aducă minte? Nu ştiu. Dar...

— Dar? îl întrebă neliniştită Thérèse.

Jan răspunse încetişor, părând a-şi cântări cuvintele:

— De ceea ce sunt absolut sigur, dragă Thérèse, e că trebuie să-mi adun gândurile... Thérèse voi să-l întrerupă, dar el continuă: Să văd ce-i cu tulburătoarea emoție pe care am simțit-o ieri alături de tine...

— Jan! strigă Thérèse.

— Oare eu mai am dreptul la dragoste? După tot ce-am făcut, după tot ce mi s-a întâmplat? E minunat să trăieşti sub puterea ei, dar, vezi, port în spate un trecut care încă mă mai apasă... Da, Thérèse, mi-e frică de dragoste, mi-e frică să mai iau o dată viața de la capăt, acum când anii cei mai frumoşi s-

au dus, când am trecut de mult de jumătatea vieții... Nu, te rog nu mă săruta acum... Vreau să plec câteva zile, să fiu singur, să mă gândesc... Am să-ți scriu, Thérèse, fii fără grijă, ştiu sigur că am să-ți scriu... Acum, gata, hai, linişteşte-te... Crezi că în dimineața asta mă poți asista?

În loc de răspuns, Thérèse îşi aranja mica bonetă albă.

Capitolul XVII

Jan Yvarsen plecă în aceeaşi seară, după o zi înverşunată de lucru, evitând să mai dea ochii cu Thérèse. Nu-şi lăsă adresa, mărginindu-se să spună că se va reîntoarce după patru zile. De la fereastra ei, fata auzi zgomotul maşinii cu care Jan se topi în noapte. Se miră că nu simte nicio nelinişte. Această plecare nu era o fugă, ci dimpotrivă o

mărturisire. Inima i se umflă de orgoliu şi de nădejde. După atâția ani întunecați, viața avea să-i rezerve, în sfârşit, suprema bucurie. Thérèse se lungi pe pat, nelăsând aprinsă decât o lampă cu abajur gros. Buchetele de flori dispuse ici şi colo, în vaze, îmbălsămau odaia. Din toate, respira vara şi plăcerea de a trăi. „Doamne, fă ca Jan să fie al meu!" îşi zise ea înainte de a adormi.

A doua zi dimineață, domnişoara Sylven se miră de înfățişarea odihnită a celei pe care-o detesta. Deduse că atitudinea din ajun a Thérèsei nu fusese decât ipocrizie. „Toanta asta încearcă să-l seducă pe doctor. Iat-o azi, după plecarea lui, toată numai surâs." Se jură să-i deschidă ochii şefului ei, de îndată ce se va întoarce, asupra tertipurilor acestei femei fără ruşine şi fără bun-simț. Această perspectivă o umplu de bucurie şi, liniştită în ceea ce privea

viitoarele relații dintre doctor şi Thérèse, îi arătă acesteia din urmă o amabilitate neaşteptată.

Trecură astfel trei zile, în timpul cărora Thérèse munci până la epuizare. Scrise celor doi Starner fără să le dezvăluie starea ei sufletească şi totuşi din fiecare cuvânt răzbătea bucuria. Recitind scrisoarea, nu se putu abține să nu râdă: Fanny va ghici cu siguranță adevărul.

În dimineața celei de-a patra zile de la plecarea lui Jan, domnişoara Sylven întinse Thérèsei o scrisoare voluminoasă. Secretara recunoscuse pe plic scrisul doctorului. Ar fi vrut ca Thérèse să citească pe loc scrisoarea, ca să-şi poată da seama, după chipul ei, despre ce era vorba. Dar Thérèse, măcar că era emoționată şi deosebit de nerăbdătoare, luă plicul şi-l băgă în buzunarul halatului. La ceasul odihnei, se aşeză

sub umbra unui stejar mare, se întinse pe iarbă, trase în piept cu toată puterea aerul călduț şi îmbălsămat, apoi desfăcu plicul. Citi, reciti de zece ori paginile lungi, cu inima bătând, cu ochii plini de lacrimi, cu gâtlejul strâns de o emoție copleşitoare. Scrisoarea n-avea titlu:

„Sunt singur, într-un şalet pierdut în munți unde zăpada încă nu s-a topit. Infinitul îmi aparține şi mă pierd în el, amețit. Mi-am descoperit un prieten, un câine mare de Terra-Nova, ai cărui ochi au în ei atâta bunătate, încât mă emoționează. Mă însoțeşte în lungile mele plimbări printre brazii încă albi şi eu îi vorbesc... E ciudat, nu ți se pare? În deplina singurătate care mă înconjoară, mă gândesc la drumul pe care l-am parcurs. Îmi revăd viața pe care mi-o cunoşti, Thérèse, mai bine ca oricine, cu bucuriile, durerile, greşelile şi modestele

ei reuşite. Am cunoscut odinioară entuziasmul, apoi fericirea calmă, pe urmă echilibrul. Credeam că nimic în afară de munca şi de datoria mea nu mă mai putea mişca. Şi iată... trebuie să-ți mărturisesc – şi nu mi-e ruşine de această mărturisire – că ceasul acela cald şi vibrant din ultima noastră seară mă ameţeşte. Mai simt încă pe buze gustul buzelor tale şi retrăiesc cu aceeaşi intensitate dulceaţa acelei îmbrăţişări. O, Thérèse, eşti nemaipomenit de prezentă în seara asta de singurătate! Da, îți simt mireasma părului, rotunjimea braţului, căldura trupului.... Trecutul, cu toate grelele lui amintiri, piere în faţa ta. Te iubesc... şi ți-o scriu pentru că nu voi cuteza poate să ți-o spun. E o certitudine care-mi inundă inima, mă copleşeşte. Ai venit când nu mai aşteptam pe nimeni şi nimic, când nu mă mai simţeam legat decât de munca mea. Ai venit aidoma

unui sol al prospețimii şi tinereții. Dar, Thérèse, azi-dimineață m-am privit în oglindă. Alături de chipul meu mi l-am imaginat pe al tău. Fruntea mea, Thérèse, poartă ridurile vremii, ale eforturilor, ale durerilor. M-am gândit la vârsta ta şi la a mea... Te-ai gândit cam cum va fi viața noastră dacă ți-aş accepta dragostea? Thérèse... Thérèse... sunt cuprins de încântare, dar şi de spaimă... Voi mai fi în stare să mă aplec către tine, să-ți ofer tot ceea ce are dreptul să primească o femeie atât de tânără? Deşi mi-e greu să-ți mărturisesc, mi-e frică de tinerețea ta, mi-e frică să nu sufăr din nou... Ghicesc în ochii tăi frumoşi mirarea pe care trebuie s-o işte teama asta zăludă. Ne despart atâția ani... Şi totuşi... Nu vreau să fiu mai romantic decât sunt, dar port în mine, şi tu ştii asta, un entuziasm care nu s-a manifestat niciodată pe măsura lui.

Ştiu, simt că, alături de tine, voi fi fericit deşi vei fi pentru mine un izvor de nelinişte. Iartă-mă...

Voi sosi la câteva ceasuri după ce vei primi această scrisoare. Mă simt de pe acum cumplit de timid în fața privirii tale."

Thérèse ar fi vrut să strige de bucurie. Alergă prin parc, fără niciun scop, ca un animal tânăr, pentru simpla plăcere de a-şi destinde trupul, de a-şi umple plămânii cu adierea călduță a verii. Făcu un buchet mare de flori sălbatice şi se înapoie la spital cu brațele încărcate. Domnişoara Sylven tresări când o văzu luând recipientele aflate la îndemână şi aşezându-şi înmiresmata recoltă în acele vaze improvizate.

— Doctorul detestă florile, doamnă Corsen, zise ea sec.

— Mă uimiți, domnişoară! răspunse

Thérèse cu voce dulce.

— Cred că n-aveți pretenția să cunoaşteți obiceiurile şi gusturile doctorului mai bine decât mine, presupun, şuieră secretara.

Thérèse nu răspunse nimic, dar avu un surâs care prețuia cât toate răspunsurile.

— Se pare că sunteți într-o dispoziție excelentă, doamnă Corsen!

— Excelentă! Asta-i cuvântul... şi Thérèse începu să fredoneze cu atâta convingere, încât, uitând unde se găsea, lăsă să-i scape o notă ascuțită, încântătoare, scoasă parcă de o privighetoare. Domnişoara Sylven tresări.

— Unde vă credeți, doamnă Corsen?

Dar Thérèse nu mai auzea nimic. În acel minut nu mai existau nici domnişoara Sylven, nici clinica, nici bolnavii, nimic altceva decât gândul ei închipuindu-şi pe Jan pe drumul în-

toarcerii, cu mâinile crispate pe volan şi cu surâsul pe care i-l ghicea, puțin melancolic şi totuşi radios. Niciunul dintre medicii din clinică, ştiind că Thérèse lucra cu doctorul Yvarsen, nu-i ceruse concursul de când plecase aceasta. Acum stătea în biroul directorial, uitându-se la ceas din cinci în cinci minute.

— Aşteptați pe cineva? întrebă curioasă secretara.

— Da, viața... zise Thérèse cu un surâs.

Domnişoara Sylven ridică din umeri, cu un dispreț nedisimulat în fața acelor cuvinte, pe care le califică în sinea ei drept smintite.

Nerăbdarea bucuroasă a Thérèsei se transmise şi colegei sale, dar în sens invers. Era evident că riturnela pe care Thérèse o relua întruna, în surdină, o călca pe nervi şi o agasa la culme. De

zece ori domnişoara Sylven greşise bătând la maşină corespondența. Nu se mai putu abține.

— Doamnă Corsen, te rog să mă laşi să lucrez în linişte; detest amatorismul. O fi dreptul dumitale să-ți placă muzica, dar dreptul meu e să-ți spun că în absența doctorului sunt stăpână aici. În concluzie...

Drept răspuns, Thérèse îi adresă o reverență, şi făcu două învârtituri de dans. Sub portal, rămase țintuită locului. Din aleea centrală, maşina lui Jan sosi repede şi se opri drept lângă stâlp. Nu mai deschise portiera şi sări pe deasupra cu supleţea unui tânăr. Thérèse rămase nemişcată, tremurând, apoi, cu un strigăt înăbuşit care aducea mai curând a suspin, se azvârli la pieptul lui. De la fereastră, domnişoara Sylven, îngrozită, scandalizată şi plină de furie, îl văzu pe doctor luând-o în

brațe pe „neruşinata” doamnă Corsen şi sărutându-i pletele. Perechea nu se îndreptă spre clinică, ci dispăru în parc. Sub prima umbră întâlnită, se opriră. Jan o înlănțui din nou pe Thérèse, şoptindu-i la ureche.

— Nu-i cu putință... nu... nu se poate...

Thérèse se strânse mai aproape de el.

— Nu spune nimic iubitule, te rog. Nu spune nimic care ne-ar putea face rău. Totul e cu putință, din moment ce mă iubeşti. Ți-am citit scrisoarea şi fiecare frază, fiecare cuvânt m-a umplut de fericire. De atâția ani nu eşti pentru mine decât o nălucă. Am trecut prin încercări de care viața nu m-a cruțat. Dar acum, sunt aici, alături de tine, şi nu vreau să te mai părăsesc. Jan, te iubesc, te iubesc, şi ştiu că şi tu mă iubeşti. Nu mai căuta motive care n-au nicio valoare. Am vârsta ta, Jan, pentru

că te aştept de atâta vreme şi tu ai vârsta mea, pentru că inima ți-e plină de dragoste ca şi a mea. Ah, cât mă voi strădui să-ți dau tot ceea ce aştepți de la viață! Te iubesc şi te admir şi nimic nu poate schimba această stare de lucruri. O, iubitul meu, nu te mai întreba dacă mă poți face fericită. Voi fi fericită să ştiu că trăieşti, şi mai fericită să-mi îngădui să-ți dăruiesc odihna şi bucuria. Voi fi ceea ce doreşti să fiu pentru ca inima ta să nu obosească auzind-o bătând pe a mea. Te iubesc şi dragostea asta mă va face să simt prețul fiecărui minut, valoarea fiecărui cuvânt. Ah, iubitul meu Jan, eu îți sunt recunoscătoare, eu care nu cutez să cred în această minune născută în sufletele noastre!

Jan Yvarsen o ascultase pe Thérèse cu capul în mâini. Când îşi descoperi chipul Thérèse îi văzu ochii strălucind

de lacrimi. Tânăra tremura. Obrajii îi erau îmbujorați, vocea ei gravă exprima dorința, supunerea, ardoarea. Jan întinse mâinile şi-o luă în brațe.

Când intrară amândoi în birou, chipurile le erau atât de radioase, încât domnişoara Sylven nu se mai putu stăpâni. Inima i se strânse şi trebui să-şi pună repede ochelarii ca să nu i se vadă lacrimile. Jan se aşează în fața biroului fără să rostească un cuvânt. Thérèse, alături, începu să citească. Există aurore a căror splendoare ne lasă muți. Astfel era şi cea a dragostei lor.

Capitolul XVIII

Sigrid luase hotărârea irevocabilă să se întoarcă în țara ei. Renunțarea nu se prea potrivea cu mândria suedezei. Dar socotea că şi-a câştigat iertarea

ferindu-se atâta vreme să apară în calea lui Jan Yvarsen. Trecuseră mai bine de cinci ani de când nu-l mai văzuse. Şi acum dorea nebuneşte să-l vadă. Jan ajunsese pentru ea – fiinţă prea puţin stăpână pe nervii ei, capricioasă, orgolioasă şi pătimaşă – o adevărată obsesie. Gândul la logodnicul ei de odinioară, la ceea ce pierduse, o aducea uneori până în pragul nebuniei. Nu putea, nu voia să renunţe. Trebuia cu orice preţ să se împace cu el şi să reia viaţa de acolo de unde o lăsaseră în urmă cu cinci ani. Jan, veşnic prezent, îi apărea când ca un răzbunător, când ca un iubit tandru, iertător şi pătimaş. Evoca – cu toată puterea – ceasurile îndepărtate ale tinereţii lor, jurămintele, visele, entuziasmul, şi acele imagini îi dădeau o certitudine plină de orgoliu. Apoi, îşi amintea de vremea petrecută la Krittelwerk, după dispariţia Idei. Îşi

amintea atunci de lunile, de anii celei de a doua logodne cu Jan, fără ca cea mai mică remuşcare să-i întunece nădejdile smintite pe care şi le făcea în legătură cu vărul ei. Se ştia tare şi mai ales se ştia frumoasă. Căci, în ciuda anilor, Sigrid rămăsese uimitor de proaspătă, ca o zi radioasă de primăvară, fără o cută, fără un rid pe obraz, fără cea mai mică urmă de grăsime pe trupul ei de Diană. În numeroasele sale peregrinări, care se asemuiau cu nişte fugi ciudate, îşi aducea la disperare adoratorii. În fiecare colţ de lume pe unde trecea, rătăcind, plictisită, lăsa întotdeauna în inima câte unui bărbat amintirea înflăcărată a celei căreia îi plăcea să işte pasiuni fără să-şi piardă vreodată capul. O corespondenţă numeroasă o urmărea în fiecare din locurile pe unde şedea, ca o dâră luminoasă, scrisori pe care cel mai adesea nici

nu se mai deranja să le deschidă, indiferentă la orice, în afară de obsesia ei nefirească.

După ultima călătorie în Suedia, hotărârea de a fugi de iubitul ei îi dădu pentru o vreme impresia că în sfârşit inima i se eliberase. Dar nu era aşa. Dimpotrivă. În această călătorie, mai mult decât în celelalte, începu să se dea în ea o luptă tumultuoasă între orgoliu şi dragoste. „Să-mi calc mândria în picioare şi să mă întorc? Jan n-a venit după mine, nu m-a căutat... Deşi ştiu sigur că mă iubeşte...”, îşi repeta ea cu un soi de furie.

Până la urmă, nemaiputând îndura despărțirea, îşi calcă pe mândrie şi se întoarse. La coborârea din avion, respiră din adâncul plămânilor şi, pentru prima oară după ani îndelungați, i se păru că ceasurile aveau sens şi chipurile oamenilor un aspect vesel. Acum,

nu mai avea de ce se teme. Mâine îl va găsi pe cel aşteptat; mâine, Jan îi va deschide braţele şi-i va spune, sărutând-o, că totul avea să reînceapă. Mâine...

La hotel, unde fu întrebată cât va rămâne, răspunse, cu un surâs sigur, că avea să stea foarte puţin. Prima vizită, chiar în ziua sosirii, i-o făcu notarului. Acesta îi mărturisi că nu-l mai văzuse pe Jan de la ultima ei călătorie în Suedia. N-avea veşti despre el, dar auzise că era şeful unei foarte importante clinici din împrejurimile Stockholmului. Sigrid îl anunţă pe notar că avea de gând să se stabilească definitiv în ţara natală.

— Sunt încântat, copila mea. Revii întotdeauna la ceea ce ţi-a fost drag... Vrei să închiriezi sau să cumperi o casă? Te gândeşti să-i ceri ospitalitate vărului dumitale, ceea ce ar fi cât se

poate de firesc, dat fiind faptul că ați crescut împreună în casa al cărei uzufruct îl avea mama ta?

— Încă nu m-am gândit. În legătură cu asta, nu ştii, Jan se mai duce pe acolo?

— N-am nici cea mai mică idee. De ce nu-i dai un telefon la clinică, sau de ce n-o chemi pe bătrâna Ane Mette?

— Aşa am să şi fac.

Sigrid se grăbi să-l sune pe Jan acasă. O voce necunoscută îi răspunse că doctorul nu mai locuia acolo de mai bine de trei luni. La clinică, unde se duse pe urmă, i se dădu noua adresă a lui Jan. Întorcându-se la hotel, Sigrid medita asupra acestor noi şi neaşteptate concursuri de împrejurări, care se ridicau întocmai ca nişte obstacole. Lucrurile n-aveau nimic extraordinar în ele, dar, în ciuda oricărui raționament, o cuprinse o senzație de rău nedefinit.

Euforia de peste zi dispăruse şi, în acea primă noapte petrecută sub cerul Suediei, îşi regăsi spaima obişnuită. Când se duse a doua zi la *Paradis* era nervoasă, neliniştită, iritată. La intrarea în clinică, abia dacă-şi aruncă privirea asupra ansamblului minunat al clădirii. Pitită în umbra unui stejar, rămase minute în şir, gâfâind, nehotărâtă, furioasă împotriva acestei ezitări, dar incapabilă să şi-o înfrângă. Sigrid închise ochii, făcu apel la toate amintirile, la toate nădejdile care în acel minut ar fi trebuit să se fi îndeplinit. Siguranța – din ajun şi din ultima vreme – că fusese aşteptată cu fervoare se transformă în spaima că nici nu va fi ascultată de cel a cărui imagine o urmărea zi şi noapte. La acest gând, un val de furie o străbătu din cap până-n picioare şi-i dădu puterea să facă cei câțiva paşi care o despărțeau de biroul lui Jan.

Deschise uşa o porni pe lungul coridor luminos şi se opri în sfârşit, cu inima bătând, cu mâinile tremurând, în faţa unei uşi pe a cărei tăbliţă era scris numele doctorului Yvarsen. Intră fără să bată. O femeie tânără, cu ochelari, se ridică şi-o luă în primire pe intrusă, întrebând-o ce dorea.

— Să-l văd pe doctorul Yvarsen.

Sigrid nu-şi recunoscu propria-i voce. Îşi simţi gâtul şi buzele uscate şi-şi zise că probabil pălise. Într-adevăr, domnişoara Sylven crezu că-i era rău, fiindcă împinse spre musafiră un scaun.

— Regret, doamnă, dar doctorul nu dă nicio consultaţie fără să fie anunţat mai înainte. Păreţi bolnavă, vreţi să chem medicul de serviciu?

Sigrid făcu un semn negativ din cap.

— Nu, nu doresc să-l văd decât pe doctorul Yvarsen.

Văzu un surâs ironic desenându-se

pe buzele secretarei şi adăugă repede: Sunt o rudă de-a lui.

— Doamnă, îmi pare rău, dar doctorul lipseşte.

— Pentru multă vreme?

Domnişoara Sylven ridică din umeri, privi în tavan şi răspunse cu un glas care-i dezvălui lui Sigrid o adâncă amărăciune.

— Nu ştiu, nimeni nu cunoaşte programul doctorului Yvarsen. Odinioară, era altfel, continuă ea gata la indiscreții.

Sigrid se miră. Lucrul acesta se potrivea prea puțin cu Jan. Ştia mai bine ca oricine că doctorul împingea până la extrem conştiința profesională şi nu lipsea niciodată fără să spună exact unde putea fi găsit în caz de urgență. O interogă pe domnişoara Sylven, care ezită totuşi să-i dea amănunte.

— Doctorul a părăsit ieri seară spita-

lul, nu ştiu încotro s-a dus; ne-a spus doar că se va întoarce peste patruzeci şi opt de ore.

Acum o privi ea pe Sigrid cu interes, dându-şi seama că nu era o vizitatoare obişnuită. La rândul ei, Sigrid renunțase la atitudinea semeață şi indiferentă. Se lăsă să cadă într-un fotoliu; obosită, dezamăgită, începu să-şi frământe mănuşile. Atunci, mai mult din compasiune decât din curiozitate, domnişoara Sylven întrebă:

— Dacă vă pot fi de folos, doamnă, vă stau la dispoziție. Sunt secretara particulară a doctorului Yvarsen de foarte multă vreme. Ce pot face pentru dumneavoastră?

Sigrid avu o tresărire.

— Iartă-mi această întrebare, domnişoară, dar de când îl cunoşti pe doctorul Yvarsen?

— De la sosirea lui în Suedia, după

ce-a venit din Africa.

Ochii lui Sigrid se reaprinseră.

— Nu ți-a vorbit niciodată despre mine?

— Cine sunteți, doamnă?

— Sigrid Lindval. Sunt verişoara doctorului.

— Regret, doamnă, dar doctorul nu mi-a făcut niciodată nici cea mai mică confidență. Adăugă cu un oftat: în nicio împrejurare şi despre niciun subiect.

— Nu ştii nimic despre viața lui dinainte?

— Absolut nimic.

— Nu ştii că vărul meu a fost însurat şi că e văduv?

— Am auzit vorbindu-se despre asta, dar niciodată pe domnul doctor.

Fără să mai fie atentă la ce spune, împinsă de o nevoie imperioasă, mai puternică decât orgoliul, Sigrid, cu voce estompată, începu să-i povestească

fetei aceleia necunoscute tot trecutul ei şi al lui Jan, fără să pomenească, bine-înțeles, despre propria-i crimă. Patima ei, prea multă vreme nemărturisită, izbucni în termeni violenți, în fața unei interlocutoare răscolite şi din ce în ce mai lacomă să afle mai mult.

— Ne-am iubit cum nu se pot iubi decât două ființe sortite încă din copilărie să-şi aparțină. Ne-am iubit cu o dragoste absolută. Ne-am iubit fiindcă aveam aceleaşi gusturi, înclinări, educație, temperament, ideal. Jan este al meu, aşa cum aparțin eu acestor păduri, acestor munți şi lacuri. Îl iubesc şi mă iubeşte fiindcă aşa a trebuit să fie, fiindcă nu se putea să fie altfel. Fatalitatea ne-a despărțit, dar am venit să-l caut şi să rămân cu el pentru totdeauna. Sigrid se îmbăta de propriile-i cuvinte. Fără să observe surâsul crud al domnişoarei Sylven, ea urmă: De

când mă aflu aici, de câteva minute, simt că renasc, pentru că trăiesc în umbra lui.

La aceste cuvinte domnişoara Sylven simți o muşcătură în inimă. Toată ura ei se îndreptă împotriva Thérèsei Corsen şi Sigrid trebuia să-i devină aliată. Thérèse îi răpise singura ei bucurie: niciodată doctorul nu va mai avea cu ea vreuna din lungile discuții, iscate – socotea fata – de o discretă tandrețe. Sosirea bruscă a acelei verişoare exaltate era un element nou, pe care-şi închipui că-l poate exploata. Orice s-ar întâmpla, oricare ar fi efectul prezenței lui Sigrid Lindval, se putea ca această apariție în viața lui Jan să-i provoace Thérèsei un şoc. O privi deci, adânc, pe Sigrid şi savura dinainte tot ceea ce avea de gând să-i spună musafirei.

— Doamnă, zise ea, apăsând pe fieca-

re silabă, dacă v-am mărturisit şi, pe bună dreptate, că nu ştiu nimic despre trecutul vărului dumneavoastră, nu pot spune acelaşi lucru şi despre prezent.

— Ce vrei să zici?

Ezitarea domnişoarei Sylven, savant calculată, produse efectul aşteptat. Sigrid se ridică dreaptă, ca şi cum un resort ar fi aruncat-o din fotoliu.

— Te rog, domnişoară, explică-te!

— Oare am dreptul?

— Dacă nu vrei să spui nimic, nu trebuia să insinuezi că...

Secretara surâse la auzul acestui ton autoritar.

— Cred că doctorul Yvarsen nu-i insensibil la farmecele asistentei lui.

— Un flirt! zise Sigrid pe un ton disprețuitor.

— Nu cred.

— Cum îți permiți să vorbeşti astfel? Asta mi se pare, iartă-mă, neruşinare!

Fu rândul domnişoarei Sylven să se ridice.

— Dacă-i aşa, doamnă, să renunțăm la discuția pe care cred că sunteți convinsă că nu eu am provocat-o.

Se prefăcu a o însoți pe Sigrid până la uşă. Aceasta o luă de braț.

— Te rog! Vreau să ştiu! Am dreptul să ştiu!

— Doamna Corsen a manevrat în aşa fel lucrurile, încât a devenit indispensabilă doctorului atât pe plan profesional cât şi pe alte planuri.

— Cine-i această doamnă Corsen?

— O femeie tânără şi foarte frumoasă, care a venit aici pe neaşteptate, acum trei luni, din Transvaal.

Rostind numele acelei țări, domnişoara Sylven o privi intens pe Sigrid, care nu se putut abține să nu tresară.

Numele de Corsen îi era străin, dar faptul că ea trăise în Transvaal lăsa să

se presupună că Jan trebuie s-o fi cunoscut în epoca în care locuia acolo. Îşi frământa mintea. Îşi aminti de unele discuții avute cu Jan la Krittelwerk, atunci când erau logodiți, după dispariția Idei.

— Corsen nu-i numele unui medic, confrate al doctorului Yvarsen, în Transvaal? Nu practica şi el medicina la spitalul din Krittelwerk acum câțiva ani?

— Într-adevăr şi Thérèse e văduva doctorului.

La auzul acestui nume Sigrid deveni lividă. Amintirea îi reveni ca un glonte. Nu mai era posibilă nicio îndoială şi Sigrid retrăi într-un minut scena de la hotelul din Krittelwerk, atunci când foarte tânăra Thérèse Erhardt venise s-o acuze, cu dovezi în mână, de crima făptuită.

Gata să se prăbuşească, Sigrid se

sprijini de spătarul scaunului. Soarta se încrâncena deci şi mereu o lovea aceeaşi mână răzbunătoare. Trebui să strângă din fălci ca să nu urle de spaimă. Totul era cu putință, afară de hazardul care făcea din acuzatoarea ei o rivală, cu atât mai neîndurătoare fiindcă, probabil, îl iubea şi ea pe Jan.

— O cunoaşteți pe femeia asta? se interesă domnişoara Sylven, pe care tăcerea prelungită a lui Sigrid o impresionase.

Sigrid avu puterea şi neruşinarea să răspundă:

— Câtuşi de puțin.

Secretara insinua că, probabil, doctorul plecase împreună cu Thérèse Corsen, dar că nu ştia încotro anume. Fără să poată adăuga un cuvânt, Sigrid ieşi după un scurt salut din cap. Se întoarse la hotel. Toată noaptea, chinuită de apropierea unei scadențe de te-

mut, analiză discuția din acea după-amiază. Tot ceea ce se petrecuse se derula în mintea ei smintită întocmai ca un film halucinant. Dragoste şi ură... Pentru dragoste mersese până la crimă. Timp de câteva secunde, se gândi la posibilitatea de a o comite şi pe a doua. Numai că Thérèse era inaccesibilă, fiindcă, desigur, Jan o iubea... Degetele lui Sigrid se agățară de perna udă de lacrimi şi sfâşiară pânza fină. Simțea că înnebuneşte. În zori, se privi în oglindă. I se păru că îmbătrânise cu zece ani. Murmură: „Vom vedea... vom vedea...”

Capitolul XIX

În vreme ce Sigrid, nevrând să accepte piedicile care i se ridicau în cale, se hotărâse să-l vadă pe Jan, cu orice preț, acesta alături de Thérèse contem-

pla cerul înstelat. Amândoi se aflau pe terasa casei lui Jan. Aşezaţi alături, pe şezlonguri, tăceau ţinându-se de mână. Noaptea era calmă şi clară. Luna plină lumina crestele brazilor, ale căror contururi se profilau pe cerul pur. Sosiseră cu un ceas înainte de masă. În timpul drumului, Thérèse se ghemuise lângă Jan, făcându-se mică. Nu schimbaseră decât puţine cuvinte. O privighetoare cânta. Jan îşi aruncă ţigara şi-şi întoarse faţa către Thérèse, care, în acel clar-obscur, părea un pastel delicat. Ochii tinerei străluceau de o lumină pură. Prin rochia uşoară, i se bănuiau formele graţioase.

— Deci, mică Thérèse, murmură Jan, crezi că am dreptul să fiu fericit?

Ea îi luă mâna şi i-o strânse.

— Să refuzi fericirea când e prezentă în tine, Jan? Nu-ţi fie teamă de nimic; nu-i o sminteală de fată tânără, orgoli-

oasă şi superficială. Voi şti să te iubesc, crede-mă! Mă simt în stare să-ți ofer tot cea ce-ți va dori sufletul, tot ceea ce-ți va dori inima... Ştiu ce te interesează, ce te pasionează. Am învățat să cunosc, să iubesc neprețuitele comori pe care ni le dau artiştii şi poeții. Ele m-au îmbogățit, m-au pregătit să te primesc. N-am cutezat să-mi închipui că într-o zi voi avea bucuria de a-ți dărui tot ceea ce-am adunat în mine. Astăzi, Jan, îți dăruiesc totul. Iubitule, aş vrea să fiu odihna şi încântarea ta. Îți voi împărtăşi grijile şi voi fi paznica vigilentă a fericirii tale. Te iubesc şi toate astea nu-s vorbe vane. Jan, ceasul ăsta pe care-l trăim e minunat şi astfel vor fi toate ceasurile noastre. Mâna ți-e calmă şi puternică. Va şti să mă călăuzească printre greutățile vieții. Admirația mea pentru tine e gajul cel mai viu şi mai profund al

veşnicei mele iubiri...

Jan se aplecă spre ea şi nu răspunse nimic. Îşi lipi obrazul fierbinte de obrazul proaspăt al Thérèsei. Ea repetă:

— Te iubesc, Jan... Te-am iubit din totdeauna...

Cei doi se îmbrăţişară. Thérèse tremura. Presimţea că miracolul iubirii era pe cale de a se înfăptui. Se desprinse din îmbrăţişare şi fugi în casă. Acolo se prăbuşi pe o canapea adâncă şi izbucni în lacrimi. Acest plâns era omagiul adus ceasului în care amâna fericirea ca s-o guste şi mai intens. Se duse în odaia ei, aşteptându-l pe Jan. Prin fereastra deschisă, noaptea grea de voluptate, năvăli în cameră...

* * *

Thérèse şi Jan petrecură acea duminică însorită străbătând călare drumurile înconjurătoare; Jan îi arătă

Thérèsei toate locurile pe care le bătuse în tinerețe. Era radios, vorbea întruna, era juvenil, înflăcărat. Thérèse îl asculta încântată.

— Mică Thérèse, ieri am adormit în muzica glasului tău melodios. În ureche auzeam din nou acele cuvinte miraculoase pe care le-ai rostit. Vom fi fericiți, Thérèse, vreau să fim fericiți!

Un iepure speriat trecu printre picioarele calului Thérèsei; animalul se cabră nechezând, apoi o porni ca o săgeată. Thérèse scoase un strigăt, se aplecă peste grumazul bidiviului şi strânse genunchii. Acesta, cu capul întins înainte ca prova unei corăbii, fugea înnebunit, ațâțat de loviturile uşoare ale crenguțelor de pe marginea drumului, care acționau asupră-i ca un bici. Jan îşi dădu repede seama de pericolul către care se îndrepta Thérèse. Animalul pornise ca săgeata către pădurea din

față. Jan, cu vocea şi cu gestul îşi încuraja iapa. Aceasta păru să înțeleagă, scoase un nechezat ca şi cum i-ar fi strigat calului să se potolească, şi se năpusti pe urmele lui cu toată viteza. Pădurea se apropia din ce în ce mai mult. Jan strânse din fălci; o sudoare rece îi acoperi fruntea. Îl mai despărțeau de Thérèse cel puțin douăzeci de metri şi, până s-o ajungă, calul avea să se năpustească în desiş. Jan îşi cunoştea iapa. Era inutil s-o cravaşeze, ori s-o lovească în coaste. Animalul făcu un efort. Grumazul îi şiroia de sudoare. Jan admiră stăpânirea de sine a Thérèsei pe care îi era teamă să n-o vadă căzând din şa. Pădurea era la doi paşi... Totul părea pierdut... Brusc, calul Thérèsei o luă la stânga, sări peste un mic tufiş care mărginea drumul şi o porni spre câmp, coborând în pantă dulce. Jan scoase un strigăt de nă-

dejde. Iapa lui Jan râcâi pământul cu picioarele, făcu la rându-i un salt ca să treacă de îngrăditură şi o porni în diagonală către bidiviul pe care călărea Thérèse. Foarte aproape de ea, Jan începu să strige:

— Thérèse! Scoate picioarele din scări! Tânăra slăbi hăţurile, şi-şi eliberă picioarele. Jan, suspendat în şa, întinse braţul, o apucă pe Thérèse şi se reaşează ţinându-şi preţioasa povară. Calul mai făcu câţiva paşi, apoi se opri scurt, fornăind şi lovind pământul cu potcoavele. Iapa lui Jan o porni la pas fără să fie invitată, conştientă că şi-a făcut datoria. Thérèse îl ţinea pe Jan pe după gât, cu faţa ascunsă la pieptul lui, plângând abia acum de spaimă, şi Jan, în faţa acestei reacţii târzii, simţi el însuşi cum îi dau lacrimile.

Brusc, iapa îşi scutură coama şi nechează. La mică distanţă clocotea un

torent în fundul unei prăpăstii. Jan fu cuprins de frică. Doar câteva secunde şi Thérèse s-ar fi rostogolit în râpă.

— Fără tine, Jan... murmură ea.

Gâfâind, puseră picioarele pe pământ. Se întinseră pe iarba caldă. Prima care-şi regăsi calmul fu Thérèse. Se strânse mai tare lângă Jan.

— Iubitul meu, îți datorez viața. Prin acest incident, destinul se pronunță...

Jan, fără să scoată un cuvânt, îşi puse capul pe umărul ei... Adormiră unul în brațele celuilalt. Când se trezi, soarele se pregătea să apună. Caii păşteau liniştiți. Jan izbucni în râs.

— Ce-o să spună familia Gunther şi Ane Mette?

Thérèse se întinse ca o pisică; fire de iarbă i se lipiseră în plete. Se înfiora uimită. Somnul îi fusese adânc şi calm, visul care-l însoțise, fusese minunat. În picioare, în fața ei, Jan îi întinse mâini-

le.

— Trebuie să ne întoarcem, scumpa mea! Voi ca Thérèse să se urce pe iapa lui. Calul Thérèsei, ruşinat parcă de periculoasa lui sminteală, se făcu suplu şi docil sub mâna călăreţului. Se întoarseră acasă în trap mărunt în aerul care începuse să se răcească. Serile de vară în nord sunt răcoroase. Lipsiseră toată ziua şi pentru prima oară în viaţa lui, Jan petrecuse o zi întreagă fără să fie preocupat de vreo grijă. Când îi văzură întorcându-se, servitorii scoaseră un oftat de uşurare. Ane Mette mormăi că „era o ruşine să-i dea astfel de spaime, care-o făceau să-i înghețe sângele în vine”. Neliniştea tuturor fusese mare. Doctorul avea obiceiul să profite de timp şi această întârziere neaşteptată şi prelungită îi speriase.

— Vom fi chit, zise Jan cu un surâs larg, vom mânca odată şi gustarea şi

prânzul care trebuie să fie şi unul şi celălalt foarte bune. Murim de foame!

* * *

A doua zi, Jan ceru îngăduința să plece singur.

— Aş vrea, draga mea, să stai aici o săptămână. Am să vin duminică. Ai nevoie de odihnă, de multă odihnă şi apoi...

— Şi apoi? îl întrebă Thérèse cu ochii plini de regret.

— Şi apoi... trebuie să mă gândesc puțin...

De data asta, Thérèse se întristă de-a binelea. Jan surâse tandru şi-i luă mâinile.

— Vreau să plec singur, Thérèse, fiindcă am de aranjat unele lucruri. Gândeşte-te mai bine când să fixăm data căsătoriei...

După ce Jan dispăru la colțul aleii,

Thérèse simți, fără să vrea, un rău care aducea aproape a spaimă. Încercă să analizeze această senzație. Dar nimic nu părea s-o motiveze, îl iubea pe Jan şi era sigură de dragostea lui.

Capitolul XX

Domnişoara Sylven îl primi pe doctorul Yvarsen cu răceală şi-l privi de mai multe ori cu atâta insistență, încât Jan, agasat, o întrebă destul de sec.

— Arăt altfel decât în celelalte zile, domnişoară Sylven?

— Câtuşi de puțin, domnule doctor.

Examinară împreună voluminoasa corespondență, care aştepta de mai bine de patruzeci şi opt de ore. Toate acele scrisori erau strigăte de alarmă, rugăminți adresate celui pe care îl considerau toți un maestru şi un salvator. Jan înălță capul. I-ar fi trebuit zece creiere,

zece mâini ca să satisfacă toate acele cereri.

— Ce locuri libere mai avem, domnişoară?

Domnişoara Sylven consultă tabelul.

— Niciunul înainte de opt zile, domnule doctor.

Jan scoase un oftat de regret. Din grămada de scrisori alese una scurtă, cu un scris stângaci, dar al cărui patetism îl mişcă. O ţărancă îl ruga să-i facă băiatului ei o operaţie pe care medicul curant i-o recomandase, spunând că doar doctorul Yvarsen era în stare să ducă la capăt o treabă atât de delicată.

— Răspunde-i acestei femei să-mi aducă de îndată băiatul.

— Dar nu mai avem locuri, domnule doctor, v-am spus doar!

— O să-l culcăm pe bolnav la mine.

Şi-n timp ce-şi punea halatul, secre-

tara îi spuse:

— A, domnule doctor, era să uit, după plecarea dumneavoastră a venit o doamnă. A insistat să vă vadă.

— Cum o cheamă?

— Persoana n-a vrut să-şi spună numele. A adăugat doar că o să vină iar în dimineața asta.

— Nu primesc pe nimeni decât anunțat şi dumneata ştii asta foarte bine.

— Aşa i-am spus şi eu acelei doamne, dar ea a pretins că n-o să refuzați s-o primiți.

— Consemnul este acelaşi pentru toată lumea.

Domnişoara Sylven aşteptă ca doctorul să iasă, apoi făcu un număr de telefon. Cu voce slabă, abia perceptibilă, murmură în aparat:

— Doctorul e aici. Puteți veni…

Când puse jos receptorul, o sclipire de ură luci în ochii ei.

De douăzeci şi patru de ore Sigrid aştepta acel apel telefonic, ca şi cum de el depindea viața ei. Nu se mişcase din camera de hotel, nu dormise, nu mâncase. Stătea încremenită în pat, cumplit de obosită, golită de orice gând afară de cel al obsesiei de a şti dacă Jan putea iubi altă femeie. Pentru Sigrid, slăbiciunea lui Jan, singura lui slăbiciune, era dragostea pentru ea. Îşi aminti de vremea petrecută la Krittelwerk, de cumplita durere a lui Jan când aflase de crima celei cu care hotărâse să-şi refacă viața, după prezumtiva moarte a Idei. Cu toată furia lui împotriva ei, simțise totuşi c-o iubeşte. Or tocmai pe această dragoste mizase ea când hotărâse să se împace cu Jan. Dacă într-adevăr n-o mai iubea, îi era cu neputință să se mai apropie de el. Nebunia, crima ei, aşteptarea chinuitoare, totul, totul fusese de pri-

sos. La acest gând lacrimile îi curgeau şiroaie, trupul îi tremura parcă scuturat de friguri. O viață întreagă irosită în van! Telefonul sună atunci când se aştepta mai puțin. Clătinându-se, ridică receptorul. Când îl puse la loc, nu-şi putu da seama dacă cele câteva cuvinte ale domnişoarei Sylven îi provocaseră bucurie sau spaimă. Maşinal, cu gesturi automate, se îmbrăcă. Domnişoara Sylven era singură. Când o văzu pe Sigrid se sperie.

— Aşezați-vă, doamnă, o rugă ea, întinzându-i un scaun. Doctorul poate să apară dintr-o clipă în alta, nu trebuie să vă găsească în starea asta. Doriți să vă dau un calmant?

Femeia din fața ei, de o paloare ca de ceară, cu ochii rătăciți, cu buzele albe, nu mai semăna în niciun fel cu adorabila ființă pe care-o primise cu câteva zile mai înainte. Unde-i era surâsul plin

de mândrie insolentă? Cute adânci îi brăzdau obrazul, spatele i se încovoia-se, mâinile îi atârnau neputincioase. Într-o străfulgerare de secundă, avu conştiinţa eşecului şi simţi dorinţa să fugă. Dar nu mai avu când să plece. Uşa se deschise şi Jan, uluit, o privea cum priveşti o fantomă. Domnişoara Sylven profită de uimirea lui ca s-o şteargă, neliniştită brusc, de urmările acestei întrevederi pe care o înlesnise. Sigrid se ridică încet, cu impresia că picioarele n-o vor putea susţine.

— Tu aici? Ce vii să mai faci? întrebă Jan aspru.

Sigrid făcu un pas spre el şi-şi împreună mâinile.

— Nu mai puteam, Jan... Nu mai puteam... Trebuia să te văd...

Ochii limpezi ai lui Jan deveniră duri. Răspunse tremurând de mânie:

— Pleacă! Prezenţa ta e o insultă la

memoria Idei. Tu nu mai eşti pentru mine decât remuşcarea de a nu fi ştiut s-o apăr mai bine de instinctele tale ucigaşe... Făcu un gest pentru a-i arăta uşa, şi repetă cu o voce înăbuşită: Pleacă!

— Te rog, Jan! ascultă-mă! Nu mă condamna fără să mă asculți. Jan...

— Nu mai avem nimic să ne spunem, Sigrid. Acum singura care şi-ar mai putea spune cuvântul ar fi Curtea cu Juri.

Sigrid tremură sub insultă.

— Mă vei asculta totuşi, te voi sili, murmură ea.

Dintr-un salt, se năpusti la uşă, o încuie de două ori şi vârî cheia în buzunar. Râsul ei strident, de nebună, izbucni.

— Vorbeşti de Ide, dar acum o alta ne desparte. Sunt la curent cu viața ta. N-ai să fii niciodată al ei, nu voi suporta

asta. Crima mea, cum îi spui tu, era tot o dovadă de dragoste, şi e veche de peste zece ani. Nedenunțându-mă, mi-ai devenit complice. Oh! înțeleg, ai vrut să fii milos... dar, bietul meu Jan, nu suntem miloşi decât cu ființele pe care le iubim. Tu eşti numai al meu, voi şti eu s-o împiedic pe această Thérèse să-mi ia ce-i al meu!

Jan avu un surâs de nespus dispreț.

— Vii prea târziu. Farmecul tău nu mă mai emoționează. O zână a distrus blestemul care mă ținea înlănțuit. Acestei zâne nu-i vei putea face niciun rău. Ştiu de ce eşti în stare, şi am s-o apăr. Căci e adevărat, o iubesc. Nu cu acea dragoste tulburătoare care mă mâna spre tine, ci cu o dragoste pură şi adevărată, care înseamnă toată rațiunea mea de a fi.

Sigrid scoase un strigăt. Dar Jan nici nu tresări. Vocea îi era calmă, plină de

milă înțelegătoare.

— Am să sun, zise el, să vină secretara. Dă-mi cheia de la uşă. Nu trebuie s-o găsească încuiată. Vei pleca, Sigrid. Internează-te câteva luni într-o casă de odihnă. Eşti bolnavă de nervi. Se vede cât de colo. Nu încerca să afli uitarea într-o viață trepidantă. Caută, dimpotrivă, liniştea, izolarea.

Sigrid îşi revenise. Totul în ea era derutant, chiar şi pentru Jan. Docilă îi întinse cheia.

— Ține, deschide uşa, zise ea posacă, cheamă-ți secretara, ea n-o să mă împiedice să spun ceea ce am de spus. Crezi că nu mă mai iubeşti. Nu-i adevărat. Ai vrut adesea să scapi de mine, dar adu-ți aminte, Jan, cât de puțin a trebuit în Transvaal ca pasiunea ta de odinioară să renască. Eu nu mi-am renegat niciodată dragostea; niciodată alte buze decât ale tale n-au gustat de

pe buzele mele mireasma sufletului meu.

— Un suflet de demon...

— Ce importanță are! Pentru tine am ajuns o ucigaşă. Ca să te iau îndărăt, ca să te păstrez sunt în stare de orice. Am mers până la crimă. Dacă trebuie o voi lua de la capăt...

— Eşti nebună, Sigrid. Nu mai pot face nimic pentru tine. Cazul tău ține de psihiatru şi am să te silesc să te vindeci...

— Nimeni nu mai poate face nimic pentru mine. Da! Sunt nebună. Şi nebunia mea n-are limite. Nebunia mea constă în dragostea mea pentru tine.

Sigrid pândea la Jan o emoție, o tulburare trecătoare, care i-ar fi lăsat puțină speranță. Dar privirea lui Jan era rece, fără nicio slăbiciune; o observă cu un soi de curiozitate. Într-adevăr, ea nu mai era acum pentru el decât „un caz

interesant”.

— Hai, Sigrid, liniştește-te, stăpâneş-te-te, zise el sever.

În frumoşii ochi verzi sclipi o lucire de ură, pe care Sigrid nu încercă să şi-o ascundă.

— Sigrid, zise Jan, cu o voce aproape prietenoasă, în amintirea frumoasei noastre copilării, în amintirea mătuşii Brita, îngăduie-mi să te îngrijesc. Sunt convins că te vei vindeca. Obsesia ta va dispărea treptat, cum a dispărut şi din mine. Visele nu-ți vor mai fi coşmaruri. Vei mirosi din nou florile, vei privi frumusețea răspândită prin lume şi o vei vedea, cum o văd şi eu, cu un suflet eliberat. Ai încercat totul ca să-mi zdrobeşti bruma de linişte pe care mi-o regăsisem odinioară alături de Ide; de data asta, nu vei mai putea face nimic împotriva mea, nici împotriva Thérèsei. În urmărirea asta smintită a unei hi-

mere, n-ai semănat decât nenorocire. Crede-mă, Sigrid, nu te mai încăpățâna, ai pierdut...

Ultimul cuvânt căzu ca o sentință irevocabilă şi Sigrid îşi împreună, instinctiv, mâinile. Toate vinele de pe gât i se umflaseră, o respirație gâfâită îi ridica pieptul; buzele îi tremurau şi ochii, injectați de sânge, i se fixară rătăciți pe obiectele din jur. Încet, îşi luă geanta care căzuse pe podea şi ieşi fără să spună un cuvânt. Jan o privi plecând, fără să încerce nici cel mai mic gest. Nu-şi dădu seama de scena cumplită pe care tocmai o trăise decât atunci când sosi domnişoara Sylven, al cărei surâs enigmatic i se păru dintr-odată plin de semnificații. Îşi aminti de afirmația lui Sigrid: „Îți cunosc viața". Nu mai era nicio îndoială, Sigrid flecărise cu secretara şi aceasta îi vorbise despre Thérèse. Jan se abținu să nu explode-

ze, dându-şi seama că orice întrebare pusă în acest sens domnişoarei Sylven ar fi însemnat o lipsă de demnitate. Dar simți cum urcă în el nevoia de violență. I-ar fi plăcut s-o ia pe fata aceea antipatică de umeri şi s-o arunce afară.

Un intern veni să-i spună că era aşteptat în sala de operații. Această întârziere îl înfurie împotriva lui însuşi. Intervenția nu era grea, o apendicită obişnuită. Jan totuşi se simțea nervos. Comportarea lui Sigrid era într-adevăr a unei dezechilibrate. Ce mai avea de gând să pună la cale? O sudoare înghețată îi curse pe şira spinării. Într-o îmbulzeală de gânduri, îşi închipui eventualitatea unei întâlniri între verişoara lui şi Thérèse. Cunoştea prea bine reacțiile primejdioase ale lui Sigrid pentru ca să nu tremure pentru Thérèse. Îl rugă pe unul dintre medicii care asistau la operație – căci toate intervențiile

doctorului, chiar şi cele mai simple, constituiau pentru confraţii săi adevărate lecţii – să-l înlocuiască. Interlocutorul lui păru mirat. Jan se întoarse spre el şi-i spuse încet:

— Ceea ce-ţi cer nu-i un serviciu de ordin profesional, ci o dovadă de prietenie şi de înţelegere ca de la bărbat la bărbat. N-am acum vreme să-ţi explic motivul.

Chirurgul se înclină şi se îndreptă spre masa de operaţie.

Jan apăru ca o furtună în birou, îşi puse haina şi sări în maşina rămasă în faţa uşii. Domnişoara Sylven îngrozită începu să se teamă că intervenţia ei nefericită ar putea să aibă nişte urmări pe care nu le putea prevedea.

Capitolul XXI

Presimţirile lui Jan erau justificate.

Părăsind clinica, Sigrid ceru mai întâi să fie condusă la hotel. Pe drum, ea se înverşună, cu o voluptate amară, în ideea de a o întâlni cu orice preț pe acea Thérèse care-i răpise pentru totdeauna sufletul şi inima lui Jan. Se recunoscu, în sfârşit, învinsă, dar era hotărâtă să nu fie singura învinsă. Îl pierduse pe Jan; dar nici o altă femeie nu-l va avea... În camera ei, răscoli, grăbită printre rufele pe care nu şi le scosese din valiză. Brusc, mâna întâlni obiectul pe care-l căuta: un revolver mic, pe care şi-l lua întotdeauna când pleca în călătorie. Îl privi cu un soi de bucurie sălbatică şi îl strecură în poşetă. Ceru o maşină de piață şi făgădui un tarif dublu şoferului ca s-o ducă până la casa de la țară a lui Jan. Sigrid opri maşina la poarta grădinii. O emoție profundă făcu să-i bată mai repede inima. Locurile acelea îi evocau, cu o

forță nemiloasă, copilăria, tinerețea, căci aici se născuse nefasta ei dragoste. Seara se anunța senină; soarele, pe asfințite, colorase în purpuriu vârfurile copacilor şi pusese pete de sânge pe apele liniştite ale lacului. Sigrid înainta încet în parcul unde nu se schimbase nimic din felul cum fusese orânduit odinioară. Iarba moale era tăiată în acelaşi mod, aleile acoperite cu nisip fin, greblate cu grijă. La capătul aleii, se ivi casa. Sigrid se ascunse după un copac. Jos era fereastra odăii sale, unde visase, unde intrase fericită că trăieşte, ameţită după goanele nebuneşti şi după cuvintele de dragoste pe care le schimbase cu Jan. Alături, camera lui, cavalerul din legendă, ce-şi pierdea nopțile peste cărțile ce aveau să-l facă atât de savant. Acolo, sala cea mare, cu şemineul ei imens, în fața căruia îşi petrecea serile iarna. Închise ochii şi i

se păru că aude zgomotul bastonului mamei sale. Dar nici chiar acele amintiri n-o mai puteau opri din implacabila ei hotărâre. Cu paşi furişaţi, fără să facă cel mai mic zgomot, Sigrid se strecură de pe terasă în salon. Când pătrunse în odaie, distinse silueta Thérèsei. Aceasta, aşezată la pian, exersa o melodie nouă. Absorbită, nu observase prezența străinei. Umbra din odaie era foarte deasă, atât din pricina amurgului, cât şi din pricina storurilor pe jumătate trase. Thérèsei îi plăcea acest ceas mai mult decât toate celelalte şi-l prelungea până dispărea şi ultima rază de lumină a zilei. Brusc o trecu un fior. Cineva aprinse o lampă. Crezu că inițiativa îi aparținea lui Ane Mette şi tocmai deschisese gura ca să protesteze. Dar nu mai putu articula niciun cuvânt: buzele îi rămăseseră întredeschise de uluire, de stupefacție.

În picioare, lângă pian, palidă, cu ochii măriți, Sigrid o privea fix. Thérèse crezu în apariția unui spectru şi se ridică înfiorată. Cele două femei stăteau față în față. Thérèse auzea răsuflarea scurtă, precipitată a lui Sigrid. Buzele palide ale suedezei articulară:

— Deci era adevărat...

Thérèse îşi înălță capul. Obrajii i se împurpurară. Încercă din toate puterile să-şi regăsească sângele rece.

— Ce-ai venit să faci aici? Cum ai cutezat să intri ca o hoață, fără să fii anunțată?

— Tu eşti hoață! strigă Sigrid cu ură, dar n-ai să pui mâna pe ce-i al meu!

Thérèse fu cuprinsă de frică. Tonul aspru al lui Sigrid nu-i îngăduia nicio iluzie în privința deznodământului acestei întrevederi. Ar fi vrut să strige, să cheme în ajutor, dar din gâtlejul uscat n-ar fi ieşit niciun sunet. Sigrid se

dădu câțiva pași înapoi. Cu dinții strânși, repetă ca o obsedată:

— N-ai să pui mâna pe ce-i al meu! Nu, n-ai să fii niciodată a lui!

Thérèse n-avu vreme să facă un gest. O bubuitură, și un strigăt de durere se auziră simultan. Thérèse era totuși în picioare. Urletul fusese scos de Sigrid, căreia Jan îi răsucise brațul. Glonțul revolverului spărsese o farfurie veche agățată pe perete. Jan Yvarsen străbătuse distanța de la clinică până acasă cu o viteză uluitoare. Când zări, la intrarea în parc, mașina de piață, nu mai avu nicio îndoială. Zbură spre casă și distinse umbrele celor două femei. Mai avea vreo zece metri de străbătut, când o văzu pe Sigrid pregătindu-și gestul ucigaș. Cu un ultim efort se năpusti și ajunse exact la vreme ca să-i întoarcă brațul de la ținta ei vie. Sigrid se prăbuși pe covor cu chipul desfigurat, în

prada unei adevărate crize de nervi.

— Ar trebui să faci ceva, zise Thérèse.

Jan se apropie de trupul agitat, îl ridică şi-l întinse pe un divan. Sigrid îşi pierduse cunoştinţa.

— Femeia asta e un adevărat diavol, murmură Jan printre dinţi. Nici nu îndrăznesc să mă gândesc ce s-ar fi întâmplat dacă aş fi venit cu o secundă mai târziu.

O luă pe Thérèse în braţe şi o sărută înfrigurat.

— Încep s-o plâng pe această nefericită fiinţă, Jan. Dragostea ei pentru tine e ca o otravă violentă. Până unde merge vina ei?

După care începu s-o fricţioneze pe tâmple. După câteva secunde Sigrid deschise ochii şi privirea îi căzu pe Thérèse, încă aplecată asupra ei. Clătinându-se, încercă să se ridice, dar nu izbuti. Umerii i se lăsară în jos şi

începu să plângă încet, cu suspine mici. Inumana ei rezistență părea în sfârşit zdrobită. Ochii pe care-i ridică spre Thérèse îşi pierduseră orice expresie de ură. Erau plini de tristețe şi de o renunțare iremediabilă.

— Iertare, murmură ea. Iertați-mă amândoi. L-a iubit pe Jan şi am crezut că această dragoste îmi dădea orice drept, orice iertare. Ani în şir n-am trăit decât în aşteptarea zilei în care vom fi unul al celuilalt, liberi şi pentru totdeauna. Dar cred, da, acum cred că alături de mine n-ar fi fost fericit. Sigrid continuă cu o voce din ce în ce mai înăbuşită şi adresându-se numai lui Jan: Mi-ai spus odinioară că dragostea mea nu era decât o pasiune sălbatică şi amorală. Că eram incapabilă să aduc unui bărbat pacea, bucuria, plăcerea de a trăi. Dar eu nu ştiu să iubesc altfel. Iartă-mă, Jan, iartă-mă pentru

tot...

Fără să adauge un cuvânt, Sigrid se îndreptă spre uşă şi dispăru în noapte.

Thérèse se ghemui în braţele lui Jan. Îi luă mâinile într-ale ei şi-l privi adânc în ochi.

— Cred iubitule, că n-avem de ce să ne mai temem de Sigrid. Nu-i decât o femeie nefericită. Iart-o cum am iertat-o şi eu. Tot ceea ce s-a petrecut, datorită ei, nu ne mai apasă. Pedeapsa pentru Sigrid e că te-a pierdut pe tine...

Ieşiră pe terasă. Noaptea era clară. Thérèse îşi desprinse mâna din mâna lui Jan.

— După părerea ta, oare ce va face Sigrid?

— Nu ne interesează, Thérèse...

— Mi-e frică... mi-e frică pentru ea; avea în ochi ceva smintit, disperat.

Thérèse coborî cu Jan pe aleile scăldate de lună, spre ieşirea din parc. Ma-

şina de piață era tot acolo. Jan îl întrebă pe şoferul care se plimba nerăbdător:

— Unde ți-e clienta?

— Habar n-am! E cam mult de când o aştept.

Unde era Sigrid? Jan păru neliniştit.

— Thérèse, Sigrid e înarmată. În starea ei e capabilă de orice. Întoarce-te în casă, eu am să încerc s-o caut.

— Te însoțesc, zise Thérèse cu fermitate. Să nu mă împiedici, te rog...

Drept răspuns, Jan puse mâna pe umărul tinerei femei şi amândoi porniră în noapte.

* * *

Sigrid, părăsind salonul unde se desfăşurase drama, o pornise la întâmplare. În ea era un fel de vârtej enorm, din care niciun gând nu se mai desprindea cu limpezime. Mâinile i se păreau grele.

Lacrimile nu-i mai puteau veni în ochi şi totuşi privirea i se înceţoşase. Copacii aveau parcă forme omeneşti, alţii aduceau cu nişte năluci albe. Aidoma unui automat, o apucă pe aleea cea mare care înconjura casa şi ducea spre marginea pădurii. Picioarele i se târau pe pământ ca şi cum o greutate uriaşă îi zdrobea umerii. Când ajunse la primii brazi i se păru că aerul mai proaspăt îi limpezeşte mintea. Câteva secunde rămase nemişcată, analizându-se cu o luciditate rece. Există momente în care nu mai trişezi cu tine însuţi pentru că ţi se pare că ai ajuns la capătul drumului. Apoi o porni din nou, cu pas ferm. Poteca urca prin pădure. O cunoştea bine, o străbătuse de atâtea ori singură, ori împreună cu Jan. De fiecare desiş se lega câte un vis din tinereţe. Sub copacul acela, mult mai gros ca ceilalţi, se odihniseră într-o seară când se în-

torceau dintr-o lungă plimbare. În cariera aceea de piatră se jucaseră când erau copii şi adormiseră unul în braţele celuilalt. Totul retrăia în mintea lui Sigrid cu o limpezime sfâşietoare. Amintirile o înăbuşeau mai tare ca oboseala, obligând-o să se oprească din când în când. Începu să vorbească singură şi vocea ei o sperie: „Totul s-a sfârşit. Jan avea dreptate, mă cunoaşte bine, ghiceşte tot ce se petrece în mine. Totuşi nu ştie cât am suferit odinioară la gândul că buzele lui puteau atinge alte buze decât ale mele. Nu m-am vindecat, nu mă voi vindeca niciodată şi azi nu mai am putere să iau de la capăt un asemenea calvar”.

Vântul începuse să bată şi şuiera printre crengile copacilor. Zgomotul torentului se auzea slab. Ea mai murmură: „Trollhättanul...” apoi îşi reluă mersul spre vârf, grăbindu-se să ajun-

gă la capăt. Poposi pe platoul unde avusese loc, cu mulți ani în urmă, lupta sălbatică dintre Jan şi prietenul său din copilărie, Sven, care-i făcea ei o curte asiduă. I se păru că-i vede pe cei doi băieți furioşi bătându-se, apoi auzi ocara lui Jan, propriile ei rugăminți pentru a încerca să-l înduplece. La această amintire, Sigrid începu să hohotească de plâns. Toată deznădejdea i se trăgea din acel ceas care transformase totul, în mod stupid, într-o dramă. Pe stânca asta luase naştere preludiul nenorocirii ei. Sigrid se apropie de prăpastie. Sub sclipirile lunii, apa care clocotea la picioarele steiului abrupt avea reflexe de argint. Îşi auzi numele care străpungea noaptea: „Sigrid... Sigrid...” Două umbre alergau spre ea. Îi recunoscu pe Thérèse şi pe Jan, care se aflau doar la câțiva metri.

— Rămâi cu bine, Jan, rămâi cu bi-

ne... strigă ea în vântul şi în zgomotul apelor tumultuoase.

Ridică braţele în semn de rămas bun şi se aruncă în gol. Thérèse şi Jan, îngroziţi, rămaseră nemişcaţi la marginea genunii. Jan se aplecă spre hău. Sigrid îşi calculase bine săritura pentru ca torentul s-o ia cu sine. Vuietul lui veşnic ajunse până la urechile lui Jan ca un cântec al spaimei. Se întoarse lângă Thérèse.

— Iată epilogul, iată ispăşirea... zise el încet.

Thérèse nu răspunse nimic. Se îndepărtă şi Jan o văzu aplecându-se, apoi revenind cu mâinile pline de flori sălbatice. Una câte una, le aruncă în Trollhättan...

EPILOG

Casa mătuşii Brita răsuna de râsete de copii. O activitate veselă domnea în sala cea mare. În ziua aceea însorită de iunie, se sărbătorea prima aniversare a Idei Yvarsen, care tocmai făcuse primii paşi. În dreapta Thérèsei stătea Tom Starner iar, în față, Jan, alături de Fanny. James Starner, în vârsta de trei ani, foarte protector, supraveghea cu ochii lui mari şi atenți pe fetița tranda-firie şi blondă care mergea pe covor, clătinându-se pe picioruşele durdulii. Tom Starner ridică paharul.

— În sănătatea ta, Thérèse, în cinstea dumitale, doctore, pentru fericirea voastră a amândurora. Viața poartă în

sine nenumărate recompense, pe care inimile de treabă le merită. Vă mulțumesc pentru mişcătoarea ospitalitate. La rândul nostru, vom avea bucuria să vă primim în țara care a fost şi a voastră o vreme.

— Dragi prieteni, zise Jan, ne vom revedea, v-o făgăduiesc şi această călătorie ne va fi foarte dragă atât soției mele cât şi mie.

Toți patru îşi întoarseră ochii spre copiii lor. Jan murmură cu înduioşare:

— După o iarnă lungă, după o viforniță, pământul uscat pare mai tare ca niciodată. Dar, în adânc, sămânța aşteaptă prima rază de soare ca să săvârşească veşnicul miracol al reînnoirii.

Sfârşitul volumului 2/6

RTF